

FRITIDSVANER OG FREMTIDENS MØDESTEDER PÅ FÆRØERNE

Deltagelse, foreningsliv og fysiske rammer

Rapport / Februar 2022

Malene Thøgersen, Mette Eske
& Aline van Bedaf Sterner

Idrættens
Analyseinstitut

FRITIDSVANER OG FREMTIDENS MØDESTEDER PÅ FÆRØERNE

Titel

Fritidsvaner og fremtidens mødesteder på Færøerne. Deltagelse, foreningsliv og fysiske rammer

Forfattere

Malene Thøgersen, Mette Eske & Aline van Bedaf Sterner

Øvrige bidragydere

Kristoffer Hansen, Emma Annika Thomsen & Signe Carlsen

Rekvirent

Kommuneforeningen, Tórshavnar Kommune, Sjóvar Kommune, Klaksvíkar Kommune, Sunda Kommune, Eystur Kommune, Fuglafjarðar Kommune, Runavík Kommune, Udenrigs- og Kulturministeriet, Færøernes Idrætsforbund (ÍSF), Færøernes Ungdomsråde (FUR), Færøernes Universitet, Folkesundhedsrådet og Lokale og Anlægsfonden (LOA).

Layout

Idrættens Analyseinstitut

Forsidefoto

FUR - Fimleikur

Print

Dantryk A/S

Udgave

1. udgave, Aarhus, februar 2022

Pris

Rapporten kan downloades gratis på www.idan.dk

ISBN

978-87-93784-64-2 (pdf)

978-87-93784-65-9 (tryk)

Udgiver

Idrættens Analyseinstitut

Frederiksgade 78B, 2.

DK-8000 Aarhus C

T: +45 3266 1030

E: idan@idan.dk

W: www.idan.dk

Gengivelse af denne rapport er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Indhold

Forord	9
Indledning og baggrund	10
Rapportens opbygning og hovedresultater	11
Delundersøgelse 1.....	11
Delundersøgelse 2.....	14
Delundersøgelse 3.....	17
Delundersøgelse 4.....	21
Rapportens datagrundlag	22
Kapitel 1: Befolkningen på Færøerne – geografi og demografi.....	23
Kapitel 2: Fritidslivets organisering og rammer	27
2.1. Det nationale niveau.....	27
2.2. Det lokale niveau	31
Delundersøgelse 1	
Introduktion: Børn fritidsvaner	39
Metode og datagrundlag	39
Kapitel 3: Børns motions- og sportsvaner	42
3.1. Den overordnede idrætsdeltagelse.....	42
3.2. Valget af sports- og motionsaktiviteter.....	43
3.3. Minimum én sports- og motionsaktivitet.....	48
3.4. Organisering	50
3.5. Sociale relationer i idrætsdeltagelsen.....	53
3.6. Faciliteter	54
3.7. Motiver for deltagelse.....	57
3.8. Barrierer.....	58
3.9. Omgangskreds	59
3.10. Digitale muligheder i forbindelse med sport og motion.....	61
3.11. Aktiv transport	63
Kapitel 4: Børns hobby- og fritidsaktiviteter	65
4.1. Deltagelse i fritidsaktiviteter	65
4.2. Valget af hobby- og fritidsaktiviteter	66
4.3. Minimum én hobby- og fritidsaktivitet	68
4.4. Organisering	70

4.5. Sociale relationer i forbindelse med fritidsaktiviteter.....	73
4.6. Faciliteter.....	73
4.7. Motiver for deltagelse.....	74
4.8. Barrierer.....	75
Kapitel 5: Børn og unges samlede fritidsliv og -vaner.....	77
Kapitel 6: Trivsel, selvværd og kropsopfattelse.....	80
 Delundersøgelse 2	
Introduktion: Voksnes fritidsvaner.....	84
Metode og datagrundlag.....	84
Særlige metodiske forbehold.....	85
To måder at se på idrætsdeltagelse og deltagelse i fritidsaktiviteter.....	85
Kapitel 7: Voksnes motions- og sportsvaner.....	87
7.1. Den overordnede idrætsdeltagelse.....	87
7.2. Valget af sports- og motionsaktiviteter.....	91
7.3. Minimum én sports- og motionsaktivitet.....	96
7.4. Organisering.....	99
7.5. Sociale relationer i idrætsdeltagelsen.....	101
7.6. Faciliteter.....	102
7.7. Motiver for deltagelse.....	105
7.8. Rammer.....	107
7.9. Barrierer.....	108
7.10. Omgangskreds.....	109
7.11. Digitale muligheder i forbindelse med sport og motion.....	111
7.12. Aktiv transport.....	112
Kapitel 8: Fritidsvaner for voksne.....	113
8.1. Deltagelse i fritidsaktiviteter.....	113
8.2. Valget af hobby- og fritidsaktiviteter.....	116
8.3. Minimum én hobby- og fritidsaktivitet.....	118
8.4. Organisering.....	120
8.5. Sociale relationer i forbindelse med fritidsaktiviteter.....	121
8.6. Faciliteter.....	122
8.7. Motiver for deltagelse.....	124
8.8. Rammer.....	126

8.9. Barrierer.....	127
Kapitel 9: Voksnes samlede fritidsliv og -vaner	129
Kapitel 10: Trivsel	132
Kapitel 11: Frivillighed.....	134
11.1. Deltagelse i frivilligt arbejde.....	134
11.2. Anledning til at være frivillig.....	137
11.3. Voksne, der ikke er engageret i frivilligt arbejde.....	138
Delundersøgelse 3	
Foreningernes vilkår og trivsel – introduktion.....	142
Introduktion til foreningsundersøgelsen.....	142
Metode og datagrundlag: Foreningsundersøgelsen	142
Kapitel 12: De færøske foreninger – en karakteristik.....	144
12.1. Foreningstyper i undersøgelsen.....	144
12.2. Foreningernes medlemstal.....	147
12.3. Foreningernes geografiske placering	148
12.4. Foreningernes alder	149
12.5. Medlemskab af en landsorganisation	149
Kapitel 13: Foreningernes aktiviteter, værdier og fokusområder	151
13.1. Foreningernes aktivitetsniveau	151
13.2. Foreningernes værdier	152
13.3. Foreningernes fokusområder	154
13.4. Foreningernes brug af IT-løsninger.....	157
Kapitel 14: Foreningernes medlemmer, frivillige og lønnede ansatte.....	159
14.1. Målgrupper for foreningernes aktiviteter.....	159
14.2. Medlemmernes karakteristika.....	160
14.3. Frivillige i foreningerne.....	162
14.4. Lønnede medarbejdere i foreningerne.....	167
14.5. Udviklingen i medlemmer, frivillige og lønnede i foreningerne	169
Kapitel 15: Foreningernes rammer, relationer og syn på fremtiden.....	172
15.1. Foreningernes økonomi og rammevilkår	172
15.2. Støtte fra kommunen.....	173
15.3. Tilfredshed med økonomi	175
15.4. Facilitetsbrug og tilfredshed med faciliteter	177

15.5. Foreningernes kontakt med kommunen	180
15.6. Foreningernes øvrige samarbejdsrelationer	184
15.7. Oplevede fordele og ulemper ved samarbejdsrelationer	186
15.8. Foreningernes lokale rolle.....	187
15.9. Oplevede udfordringer	189
15.10. Syn på fremtiden – og fremtidige indsatsområder	192
Delundersøgelse 4	
Introduktion og metode: Faciliteter på fritidsområdet.....	196
Introduktion til facilitetsundersøgelsen.....	196
Metode og datagrundlag: Facilitetsundersøgelsen	196
Kapitel 16: Facilitetsdækning	199
16.1. Idrætsfaciliteternes udbredelse	199
16.2. Fritidsfaciliteternes udbredelse.....	202
Kapitel 17: Analyse af udvalgte faciliteter.....	205
17.1. Kapacitetsanalyse.....	207
17.2. Fordelingsprocedurer og -principper.....	219
Kapitel 18: Afsluttende perspektiver	224
Fokus på forskellige målgruppers særlige behov	224
Fremtidens frivillige i foreningslivet.....	230
Lokalt samarbejde som et udviklingsfelt.....	231
Fremtidens faciliteter og mødesteder.....	232
Litteratur	235

Forord

Med denne undersøgelse er der for første gang skabt et samlet overblik over fritidslivet på Færøerne. Undersøgelsen havde ikke været mulig uden bidrag fra en lang række aktører.

Først og fremmest tak til vores samarbejdspartnere i Kommuneforeningen, Tórshavnar Kommune, Sjóvar Kommune, Klaksvíkar Kommune, Sunda Kommune, Eystur Kommune, Fuglafjørður Kommune, Runavík Kommune, Udenrigs- og Kulturministeriet, Idrætsforbundet (ISF), Ungdomsrådet (FUR), Færøernes Universitet, Folkesundhedsrådet og Lokale og Anlægsfonden (LOA), der har været med til at finansiere undersøgelsen og som samtidig har bidraget med uvurderlig sparring og praktisk hjælp undervejs.

Derudover en stor tak til alle de børn og voksne på Færøerne, som har besvaret spørgeskemaundersøgelser om deres fritidsliv, og til de foreninger, der har besvaret en spørgeskemaundersøgelse om foreningernes vilkår og trivsel.

En særlig tak til de kommuner, facilitetsledere, organisationer og øvrige aktører, som har stillet op til interviews. Det har bidraget med centrale indsigter i den kontekst, fritidslivet på Færøerne udspiller sig i.

Ansvar for undersøgelsen og rapportens indhold er udelukkende Idans eget.

Aarhus, februar 2022

Indledning og baggrund

På Færøerne har der hidtil ikke været noget samlet overblik over, hvordan færingerne involverer sig i forskellige dele af idræts- og fritidslivet. Hvor mange dyrker sport og motion? Hvor mange deltager i andre typer af fritidsaktiviteter som eksempelvis spejder, kor og musik? Og hvilke mønstre er der i deltagelsen på tværs af alder, køn og bosted? Hvad er de væsentligste barrierer blandt dem, der ikke deltager? Hvordan trives de frivillige foreninger på kultur- og fritidsområdet? Og hvordan ser det ud med udbredelsen af fritidsfaciliteter?

Formålet med denne undersøgelse har været at blive i stand til at besvare spørgsmål som disse gennem tilvejebringelse af et samlet vidensgrundlag om befolkningens fritidsvaner, organiseringen heraf, idræts- og fritidsfaciliteternes udbredelse samt foreningernes vilkår og trivsel.

En sådan viden om og dokumentation af området er helt afgørende som afsæt for at arbejde strategisk med prioriteringer og politikker, som sikrer et rigt og meningsfuldt fritidsliv, der passer til befolkningens ønsker og behov på Færøerne nu og i fremtiden, og som taler ind i den samfundsmæssige og demografiske udvikling.

Undersøgelsen af fritidslivet på Færøerne er blevet til gennem et længere samarbejde og dialog mellem en lang række færøske parter¹, Lokale- og Anlægsfonden samt Idrættens Analyseinstitut og er tilrettelagt ud fra de ønsker og behov, der kom til udtryk i denne dialog. Denne rapport formidler resultaterne af de følgende fire delundersøgelser, der tilsammen giver et helhedsorienteret blik på fritidslivet på Færøerne:

- Delundersøgelse 1: Børn og unges fritidsvaner
- Delundersøgelse 2: Voksnes fritidsvaner
- Delundersøgelse 3: Foreningernes vilkår og trivsel
- Delundersøgelse 4: Faciliteter på fritidsområdet

Rapportens analyser vil i relevant omfang blive sammenholdt med resultater fra Danmark og Grønland for at have et sammenligningsgrundlag, men kernen i analysearbejdet vil være et fokus på de særlige færøske resultater, vilkår og potentialer.

¹ Kommuneforeningen, syv færøske kommuner, Udenrigs- og Kulturministeriet, Idrætsforbundet (ISF), Ungdomsrådet (FUR), Færøernes Universitet og Folkesundhedsrådet.

Rapportens opbygning og hovedresultater

Efter en kort præsentation af rapportens datagrundlag, giver de to indledende kapitler en introduktion til den geografiske, demografiske og organisatoriske kontekst for fritidslivet på Færøerne. Derefter er rapporten struktureret ud fra de fire delundersøgelser. Rapporten afsluttes med en opsamlende perspektivering, som trækker en række temaer frem, som kan være relevante opmærksomhedspunkter for den videre udvikling af fritidslivet.

Boks 1 uddyber undersøgelsens genstandsfelt, og hvordan der begrebsligt sondres mellem idrætslivet og det ikke-idrætslige fritidsliv. Derefter følger nedenfor en kort gennemgang af hovedresultaterne i de enkelte delundersøgelser.

Boks 1: Undersøgelsens genstandsfelt

Gennemgående sondres der i delundersøgelse 1 og 2 mellem deltagelsen i sports- og motionsaktiviteter (*idrætsaktiviteter*) og deltagelsen i hobby- og fritidsaktiviteter, som ikke er idræt (*fritidsaktiviteter*). Begge disse typer af aktiviteter er lige centrale for det samlede billede af fritidslivet. I børne- og voksenundersøgelsen er respondenterne først blevet spurgt om deres deltagelse i idrætsaktiviteter og derefter om deres deltagelse i ikke-idrætslige hobby- og fritidsaktiviteter. Undersøgelsen omfatter deltagelsen i alle typer af regi. Det vil sige, at både aktiviteter, som foregår i foreningsregi, på egen hånd, i kommunale tilbud og i andre sammenhænge, indgår i analysen.

I foreningsundersøgelsen (delundersøgelse 3) sondres der mellem '*idrætsforeninger*' og '*kultur- og fritidsforeninger*'. Sidstnævnte kategori omfatter både børne- og ungdomsforeninger – som f.eks. spejdergrupper og Blå Kors Ungdom – og danseforeninger, orkestre, kor, teatre mv. for alle aldersgrupper. I facilitetsanalysen (delundersøgelse 4) sondres der på samme vis mellem '*idrætsfaciliteter*' og '*fritidsfaciliteter*'.

Rapportens bilagsmateriale med supplerende tabeller og figurer kan findes online på Idans hjemmeside www.idan.dk.

Delundersøgelse 1

Denne delundersøgelse belyser børn (9-15 år) og unges (16-18 år) deltagelse i idræt og det øvrige fritidsliv gennem fire kapitler (kapitel 3, 4, 5 og 6).

Det indledende **kapitel 3** belyser de centrale tal for børn og unges deltagelse i sports- og motionsaktiviteter, herunder mønstre på tværs af køn og alder.

Idrætsdeltagelsen blandt børn og unge

- 65 pct. af de færøske børn og unge dyrker sport og motion.
- Flere drenge (68 pct.) end piger (62 pct.) dyrker idræt.
- Idrætsdeltagelsen falder med alderen, og piger fravælger sport og motion i en tidligere alder end drenge.

- Idrætsdeltagelsen er højere i byerne (69 pct.) end i bygderne (60 pct.).

Børn og unges valg af aktiviteter, organiseringsform og facilitet

Boks 2: Top-5 over mest populære sports- og motionsaktiviteter

1. Gå- og vandreture
2. Styrketræning
3. Fodbold
4. Løb
5. Håndbold

Drenge dyrker i højere end piger fodbold og styrketræning, mens piger søger mod de æstetiske idrætter som f.eks. gymnastik, dans og ridning.

Blandt børn og unge er det mest populært at dyrke aktiviteter på egen hånd – dog stærkt efterfulgt af aktiviteter i foreningsregi.

Foreningsaktiviteter er mest udbredt blandt de yngste børn, men i takt med at børnene bliver ældre, skifter de foreningsaktiviteter ud med selvorganiseret idræt. En kombination af selvorganisering og foreningsidræt er dog samlet set det mest udbredte.

Motiver og hindringer for at dyrke sport og motion

Boks 3: Top-3 over motiver og barrierer for at dyrke sport og motion

Motiver

1. At de har det sjovt
2. At de har interesse for aktiviteten
3. At det er sundt

Barrierer

1. At de kan ikke finde noget, de synes er sjovt
2. At de kan ikke lide at konkurrere
3. At de bruger tiden på venner og familie

I **kapitel 4** flyttes fokus til børn og unges deltagelse i det øvrige fritidsliv og de aktiviteter, der ikke defineres som idræt.

Børn og unges deltagelse i det øvrige fritidsliv

- 43 pct. af de færøske børn og unge går til hobby- og fritidsaktiviteter.
- Flere piger (46 pct.) end drenge (41 pct.) går til hobby- og fritidsaktiviteter, men drengenes deltagelse i det øvrige fritidsliv er stabil over de tre aldersgrupper, falder pigers deltagelse med alderen.
- Deltagelsen i det øvrige fritidsliv er højere blandt børn i byerne (46 pct.) end i bygderne (39 pct.).

Børn og unges valg af aktiviteter, organiseringsform og facilitet

Boks 4: Top-5 over mest populære fritidsaktiviteter

1. Musik
2. Madlavning og gastronomi
3. Håndarbejde (f.eks. strik, hækling og syning)
4. Fiskeri
5. Andre kreative aktiviteter (f.eks. formning, maling, film, foto og blomsterbinding)

Håndarbejde og andre kreative aktiviteter henvender sig primært til piger, mens drenge i højere grad søger mod jagt, fiskeri og håndværkerfag (f.eks. sløjd, trædrejning, keramik mv.). Interessen for spejder falder med alderen, hvor sang derimod bliver mere populært. De religiøst baserede aktiviteter er mere udbredt i bygderne end i byerne.

Børn og unge dyrker primært deres fritidsaktiviteter på egen hånd, men også aktiviteter i foreningsregi og i musikskolerne er populært, hvilket hænger naturligt sammen med valget af fritidsaktiviteter.

Motiver og hindringer for at dyrke hobby- og fritidsaktiviteter

Boks 5: Top-3 over motiver og barrierer for at dyrke hobby- og fritidsaktiviteter

Motiver

1. At de har det sjovt
2. At de har interesse for aktiviteten
3. At de kan være sammen med deres venner

Barrierer

1. At de bruger tid på sports- og motionsaktiviteter
2. At de bruger tiden på venner og familie
3. At de kan ikke finde noget, de synes er sjovt

I **kapitel 5** skabes der et samlet overblik over børn og unges deltagelse i idræt og det øvrige fritidsliv.

- 63 pct. af børn og unge dyrker både idræts- og fritidsaktiviteter.
- 34 pct. dyrker udelukkende idrætsaktiviteter.
- 2 pct. dyrker udelukkende fritidsaktiviteter.
- 1 pct. er hverken aktive inden for idrætsområdet eller det øvrige fritidsområde.

Flere piger end drenge er aktive på tværs af begge områder, og primært de yngste børn gør begge dele. Det ser således ud til, at det er idrætsaktiviteterne, der hitter mest blandt børn og unge. Det ses også ved, at børn og unge i gennemsnit har dyrket flere forskellige idrætsaktiviteter (4,4) end fritidsaktiviteter (3,0) i løbet af det seneste år, og at børn på ugentlig basis bruger flere dage på deres idrætsaktiviteter end på deres fritidsaktiviteter.

Samlet set har børn og unge i gennemsnitligt dyrket syv forskellige idræts- og fritidsaktiviteter i løbet af det seneste år, og top-10 over børn og unges valg af fritidsaktiviteter består primært af idrætsaktiviteter. Kun musik, der tilhører det øvrige fritidsliv, ligger i top-10.

I delundersøgelsens **kapitel 6** sættes der fokus på sammenhængen mellem børn og unges trivsel og deres deltagelse i idræts- og fritidslivet.

Overordnet set tegner der sig et billede af, at børn og unge, der dyrker idrætsaktiviteter og/eller fritidsaktiviteter, er mere tilbøjelig til at have et positivt syn på deres krop og en bedre trivsel, end børn og unge, der ikke deltager i idræts- og/eller fritidsaktiviteter. Særligt børn og unge, der dyrker idrætsaktiviteter, har en positiv kropsopfattelse. Samlet set er det særligt teenagepiger, der har et lavt selvværd.

Delundersøgelse 2

Denne delundersøgelse belyser voksnes deltagelse i idræt og det øvrige fritidsliv gennem fem kapitler (kapitel 7, 8, 9, 10 og 11).

Det indledende **kapitel 7** belyser de centrale tal for voksnes deltagelse i sports- og motionsaktiviteter, herunder mønstre på tværs af køn og alder.

Idrætsdeltagelsen blandt voksne

- 49 pct. af de færøske voksne dyrker sport og motion.
- Flere kvinder (51 pct.) end mænd (47 pct.) dyrker sport og motion.
- Idrætsdeltagelsen falder med alderen – dog med et lille opsving blandt voksne over 70 år.
- Idrætsdeltagelsen er – ligesom ved børn – højere i byerne (51 pct.) end i bygderne (46 pct.).

Social skævhed i idrætsdeltagelsen

- Idrætsdeltagelsen er lavere blandt voksne med en kort uddannelse end blandt voksne med en lang uddannelse.
- Tilbøjeligheden til at dyrke idrætsaktiviteter er desuden højere blandt voksne, der er i beskæftigelse – på fuldtid eller deltid – end voksne, der er arbejdsløse eller på orlov.
- Idrætsdeltagelsen er dog allerhøjest blandt studerende.

Voksnes valg af aktiviteter, organiseringsform og facilitet

Boks 6: Top-5 over mest populære sports- og motionsaktiviteter

1. Gå- og vandreture
2. Styrketræning
3. Løb
4. Anden fitness- og motionstræning
5. Svømning

Mænd dyrker primært fodbold, dart og e-sport, mens kvinder dyrker fitness- og motionsaktiviteter, gymnastik og dans.

Blandt voksne er det mest populært at dyrke aktiviteter på egen hånd, men mange voksne dyrker også en kombination af de selvorganiserede aktiviteter og aktiviteter i foreningsregi.

Motiver, rammer og hindringer for at dyrke sport og motion

Boks 7: Motiver og barrierer for at dyrke sport og motion

Top-3 over motivation

1. At de forbedrer deres fysiske helbred
2. At de holder sig i form/træner kroppen
3. At de får mere energi

Top-3 over barrierer

1. At de mangler motivation
2. At de prioriterer tiden på noget andet
3. At sport og motion ikke interesserer dem

Særligt kvinder i 30-39-årsalderen bruger desuden idrætten til at stresses af, få et pusterum, få mere energi og få tid alene, hvilket er i overensstemmelse med, at det også særligt er dem, der dyrker aktiviteter alene fremfor med andre.

Når det kommer til rammerne omkring idrætten, er det fleksibiliteten – at de selv kan bestemme, hvornår aktiviteten finder sted – der er vigtigst blandt voksne. Mange voksne finder det også vigtigt, at de kan dyrke aktiviteten alene, hvilket igen giver en større fleksibilitet og fritid til at tilpasse træningen i forhold til ens hverdag.

I **kapitel 8** belyses voksnes deltagelse i det øvrige fritidsliv og de aktiviteter, der ikke defineres som idræt. Der vil igen være fokus på køns- og aldersforskelle.

Voksnes deltagelse i det øvrige fritidsliv

- Voksnes deltagelse i hobby- og fritidsaktiviteter ligger på 48 pct.
- Flere kvinder (52 pct.) end mænd (44 pct.) deltager i fritidsaktiviteter.
- Deltagelsen stiger med alderen – dog med en enkelt undtagelse blandt kvinder, hvor kvinder i alderen 17-19 år er mere tilbøjelige til at dyrke fritidsaktiviteter end kvinder i 20-29-årsalderen.

Social skævhed i voksnes deltagelse i det øvrige fritidsliv

- Der er ikke klar sammenhæng mellem uddannelsesniveau og deltagelse i fritidsaktiviteter.
- Voksne med fuld- eller deltidsarbejde har dog større tilbøjelighed til at være aktive med fritidsaktiviteter end voksne, der er arbejdsløse eller på orlov.
- Deltagelsen i fritidsaktiviteter er dog allerhøjest blandt pensionister.

Voksnes valg af aktiviteter, organiseringsform og facilitet

Boks 8: Top-5 over mest populære fritidsaktiviteter

1. Håndarbejde (f.eks. strik, hækling og syning)
2. Landbrug (f.eks. fårehold og kartoffeldyrkning)
3. Fiskeri
4. Religiøst baserede aktiviteter
5. Håndværkerfag

Det er næsten udelukkende kvinder, der dyrker håndarbejde som fritidsaktivitet, og håndarbejde bliver desuden mere populært med alderen. Fiskeri og landbrug henvender sig derimod primært til mænd. De religiøst baserede aktiviteter er mere udbredt i bygderne end i byerne.

Voksne dyrker primært deres fritidsaktiviteter på egen hånd, men også aktiviteter i aftenskoleregi er populært. 81 pct. af de voksne, der har dyrket håndarbejde inden for det seneste år, har dyrket det på egen hånd, mens 29 pct. har dyrket det i aftenskoleregi. Hvor musik primært foregår i musikskolerne blandt børn, foregår det hos voksne primært i aftensskolerne.

Motiver, rammer og hindringer for at dyrke hobby- og fritidsaktiviteter

Boks 9: Top-3 over motiver og barrierer for at dyrke sport og motion

Motiver	Barrierer
1. At aktiviteten interesserer dem	1. At de prioriterer tiden på andre ting (f.eks. familie)
2. At de har det sjovt	2. At de ikke har tid
3. At de er sammen med nogle, de kender	3. At de prioriterer tid på sports-/motionsaktiviteter

Igen er det fleksibiliteten, der prioriteres, når der kommer til rammerne omkring deltagelsen i fritidsaktiviteter, men også rammerne omkring fællesskabet vægtes højt.

I **kapitel 9** skabes der et samlet overblik over voksnes deltagelse i idræt og det øvrige fritidsliv.

- 65 pct. af de voksne dyrker både idræts- og fritidsaktiviteter.
- 24 pct. dyrker udelukkende idrætsaktiviteter.
- 7 pct. udelukkende dyrker fritidsaktiviteter.
- 4 pct. er hverken aktive inden for idrætsområdet eller det øvrige fritidsområde.

Flere kvinder end mænd er aktive på tværs af begge områder. Andelen, der udelukkende dyrker idrætsaktiviteter, falder med alderen, mens det forholder sig omvendt med andelen, der udelukkende dyrker fritidsaktiviteter, som stiger med alderen.

Voksne har gennemsnitligt dyrket fire forskellige idræts- og fritidsaktiviteter i løbet af det seneste år, og top-10 over voksnes valg af fritidsaktiviteter består af en blanding af idrætsaktiviteter og aktiviteter, der tilhører det øvrige fritidsområdet.

I delundersøgelsen **kapitel 10** sættes der fokus på voksnes trivsel og dets sammenfald med deltagelse i idræts- og fritidslivet.

Overordnet set tegner der sig et billede af, at voksne, der dyrker idrætsaktiviteter og/eller fritidsaktiviteter, har en højere trivsel og et bedre selv vurderet helbred end voksne, der dyrker hverken-eller.

Kapitel 11 sætter fokus på voksnes deltagelse i frivilligt arbejde inden for idrætsområdet og det øvrige fritidsområde. Det belyses blandt andet, hvad der har givet anledning til at være frivillig, og omvendt, hvad der kan være barrierer for at engagere sig i frivilligt arbejde.

Deltagelsen i frivilligt arbejde

- 51 pct. af de færøske voksne har udført frivilligt arbejde inden for det seneste år.
- De frivillige voksne bruger i gennemsnit 26 timer om måneden på deres frivillighed.
- Det frivillige engagement er særlig stort blandt mænd i 40-49-årsalderen og kvinder i 50-59-årsalderen.
- Det frivillige engagement er højere i byggerne end i byerne.

Størstedelen af de voksne er engageret i frivilligt arbejde inden for fritidsområdet efterfulgt af frivilligt engagement inden for religion og kirke. Kvinder er i højere grad end mænd frivillige inden for blandt andet det sociale område eller på sundhedsområdet, mens mænd i højere grad er engageret i frivilligt arbejde inden for idrætsområdet og det øvrige fritidsområde.

Boks 10: Top-3 over motiver og barrierer for at udføre frivilligt arbejde

Motiver

1. At det udspringer af deres interesse
2. At de blev spurgt direkte
3. At det var nødvendigt, og nogle måtte gøre det

Barrierer

1. At de ikke har tid
2. At de aldrig er blevet spurgt
3. At det ikke interesserer dem

Særligt frivilligt arbejde, der giver mulighed for socialt netværk og fællesskab eller mulighed for at bruge deres kompetencer, ville kunne motivere de voksne, der ikke udfører frivilligt arbejde nu.

Delundersøgelse 3

Delundersøgelse 3 sætter gennem fire tematiske kapitler (kapitel 12, 13, 14 og 15) fokus på de færøske foreninger på kultur-, idræts- og fritidsområdet.

Kapitel 12 giver en karakteristik af foreningerne i undersøgelsen, som vidner om et mangfoldigt foreningsliv med en bred vifte af forskellige aktiviteter.

Boks 11: Karakteristik af idrætsforeninger og kultur- og fritidsforeninger

Idrætsforeninger	Kultur- og fritidsforeninger
Omfang: Udgør 68 pct. af foreningerne i undersøgelsen	Omfang: Udgør 32 pct. af foreningerne i undersøgelsen
Land/by: 47 pct. har deres primære aktiviteter i bygder	Land/by: 48 pct. har deres primære aktiviteter i bygder
Størrelse: Gennemsnitligt medlemstal: 158	Størrelse: Gennemsnitligt medlemstal: 61
Medlemskab af landsorganisation: 85 pct. af idrætsforeningerne er medlem af en landsorganisation	Medlemskab af landsorganisation: 76 pct. af kultur- og fritidsforeningerne er medlem af en landsorganisation

Kapitel 13 sætter fokus på foreningernes aktiviteter, værdier og fokusområder. Foreningernes aktivitetsniveau varierer på tværs af foreningstyper. For kultur- og fritidsforeningerne er det mest almindeligt at have aktiviteter én gang om ugen, mens idrætsforeningerne typisk har aktiviteter minimum to gange ugentligt.

Mange færøske foreninger har en værdimæssig forankring. 60 pct. angiver, at de tilslutter sig en eller flere særlige værdier.

Boks 12: Top-3 over værdier, som foreningerne tilslutter sig

Idrætsforeninger	Kultur- og fritidsforeninger
1. Humanitære værdier	1. Humanitære værdier
2. Folkesundhed	2. Religiøse værdier
3. Lokalt fællesskab	3. Grønne værdier

Når det gælder mere konkrete fokusområder, viser resultaterne, at foreningerne især lægger vægt på rummelighed: At det er vigtigt med plads til forskellighed, at der er et trygt miljø, og at der er plads til alle uanset niveau. Der er dog også mange foreninger, der lægger vægt på, at medlemmerne dygtiggør sig inden for aktiviteterne.

Kapitel 14 belyser foreningernes medlemmer, deres frivillige og deres lønnede ansatte.

- 75 pct. af foreningerne har aktiviteter for voksne.
- 64 pct. af foreningerne har aktiviteter for børn.

- I mange idrætsforeninger er der en overvægt af mænd, mens kønsfordelingen er mere lige blandt kultur- og fritidsforeningerne.

Når det gælder frivillige, har foreningerne gennemsnitligt 5,5 frivillige i bestyrelsen og 23,6 frivillige, som løser andre opgaver i foreningen. Antallet varierer dog betydeligt på tværs af foreningerne. De frivillige hjælper oftest til ved at være træner, instruktør eller aktivitetsleder, men involveres også i mange andre opgaver.

Foreningernes holdninger til en række udsagn om frivilligt arbejde vidner om, at det frivillige arbejde har stor betydning for foreningerne. Svarene viser også, at mange foreninger har en klar forventning om, at medlemmerne deltager i frivilligt arbejde. Der er dog kun en begrænset del af foreningerne, som har en strategi for rekrutteringen og fastholdelsen af frivillige.

Foreningerne har i varierende grad fokus på kompetenceudvikling af de frivillige.

- 21 pct. af foreningerne angiver, at de i høj grad opfordrer frivillige til at deltage i kurser eller andre former for kompetenceudvikling.
- 40 pct. af foreningerne angiver, at de gør det i nogen grad.
- Idrætsforeningerne har i lidt højere grad end kultur- og fritidsforeningerne fokus på kompetenceudvikling.
- Næsten 90 pct. af de foreninger, der har 150 eller flere medlemmer, opfordrer i høj eller nogen grad deres frivillige til at deltage i kurser.

Ud over de frivillige har 38 pct. af foreningerne lønnede ansatte, som modtager et skattepligtigt honorar. Det kan både omfatte medarbejdere, som er ansat få timer om ugen, og fuldtidsansatte medarbejdere. Lønnede ansatte er især udbredte på idrætsområdet og blandt de større foreninger. De lønnede medarbejdere løser især opgaver relateret til træner- og instruktørgerningen.

Det afsluttende **kapitel 15** har fokus på foreningernes rammer, relationer og syn på fremtiden.

Økonomi og faciliteter

Foreningernes økonomi er sammensat af mange forskellige kilder.

- Næsten alle foreninger har indtægter fra medlemskontingent.
- Mere end to tredjedele har indtægter fra sponsorater.
- Over halvdelen har indtjening gennem egne indtægtsgivende aktiviteter (f.eks. løpemarkeder, events o.l.).
- 59 pct. af foreningerne modtager kommunal støtte.

Kommunerne kan støtte foreningslivet på forskellig vis.

- Adgang til kommunale lokaler og økonomisk støtte til den daglige drift er det mest udbredte.
- En tredjedel af foreningerne modtager kommunal støtte til enkeltstående events.
- Størstedelen af foreningerne er godt tilfredse med foreningens generelle økonomi.
- Der er lidt større variation i foreningernes tilfredshed med den offentlige støttes størrelse og retningslinjerne for tilskud.

Flertallet af foreningerne benytter kommunale faciliteter til deres aktiviteter, men der er også foreninger, som enten har deres egne lokaler eller lejer sig ind i private lokaler. Også når det gælder faciliteter, er foreningerne relativt tilfredse. Den største utilfredshed ses i forhold til samarbejdet med andre aktører, som benytter faciliteten, og i forhold til adgangen til et samlingssted for medlemmerne.

Foreningernes samarbejdsrelationer og lokale rolle

Hovedparten af foreningerne – 89 pct. – har angivet at de inden for de seneste fem år har samarbejdet med andre aktører om aktiviteter, arrangementer eller projekter.

Boks 13: Top-5 over foreningernes samarbejdspartnere

1. Forening med samme virksomhed som foreningens egen
2. Skole
3. Forening med anden virksomhed end foreningens egen
4. Privat virksomhed
5. Kirke

Mange foreninger oplever, at samarbejdsrelationerne bidrager positivt til foreningens synlighed og netværk i lokalsamfundet.

Ses der på foreningernes syn på deres egen lokale rolle, tillægger 40 pct. af foreningerne det meget stor betydning at være et lokalt samlingssted og at rekruttere medlemmer fra lokalsamfundet. Knap en tredjedel tillægger det tilsvarende stor betydning at bidrage til lokalsamfundets udvikling.

Oplevede udfordringer og syn på fremtiden

Et centralt element for foreningernes trivsel er, i hvilken grad de oplever udfordringer i deres daglige virke, og hvilke forhold de i givet fald oplever som udfordrende.

Boks 14: Top-3 over udfordringer

1. At skaffe medlemmer til bestyrelsen
2. At finde andre frivillige
3. At konkurrere med øvrige fritidstilbud

Selvom mange foreninger oplever udfordringer, har de generelt et positivt syn på fremtiden. Over halvdelen af foreningerne (59 pct.) forventer en stigning i antallet af medlemmer i de kommende fem år, mens kun en ganske lille andel forventer et fald.

Delundersøgelse 4

Delundersøgelse 4 (kapitel 16 og 17) kigger på faciliteter på fritidsområdet, som deles op i idrætsfaciliteter og fritidsfaciliteter.

Kapitel 16 beskriver facilitetsdækningen på Færøerne. Selve kortlægningen inkluderer 22 facilitetstyper, hvoraf 16 er idrætsfaciliteter, og seks er fritidsfaciliteter.

Faciliteternes udbredelse

Den første del af kapitlet kigger på idrætsfaciliteternes udbredelse, og hvor mange borgere der deles om de forskellige facilitetstyper. Den anden del kigger på fritidsfaciliteternes udbredelse. Analysen viser, at der er en relativ god facilitetsdækning på tværs af regionerne. Der er nogle enkelte facilitetstyper, som kræver, at borgere bevæger sig til andre kommuner eller regioner, fordi de ikke findes alle steder. De faciliteter, de fleste kommuner råder over, er missionshuse/menighedshuse samt multibaner.

Boks 15: Top-3 over mest udbredte faciliteter

1. Multibaner
2. Mindre idrætshaller/gymnastiksale (<800 m²)
3. Missionshuse/menighedshuse

Kapitel 17 sætter fokus på den forventede brug af udvalgte idrætsfaciliteter. Analysen i kapitlet er baseret på bookingskemaer for en hel sæson samt interviews med facilitetsledere i de udvalgte idrætsfaciliteter. Derudover beskriver kapitlet de anvendte fordelingsprocedurer og -principper, som er gældende i de udvalgte idrætsfaciliteter.

Tilstrækkelig kapacitet i udvalgte idrætshaller

Kapitlet belyser såvel andelen af bookede timer på tværs af uger, dage og dagdele, samt hvem der står bag bookinger. Kapitlet giver dermed et indblik i, af hvem og i hvilket omfang idrætsfaciliteterne bliver benyttet. For alle idrætshaller i denne undersøgelse gælder, at der er en del frie timer især før skoletiden, mellem skole- og foreningstiden og efter foreningstiden

Rapportens datagrundlag

Rapporten bygger på et omfattende datagrundlag, som er indsamlet i løbet af undersøgelsesperioden. Tabel 1 giver et overblik over de forskellige dele af datagrundlaget. Metoden og datagrundlaget er yderligere uddybet i indledningen til de enkelte delundersøgelser. Det kvalitative datamateriale, som benyttes på tværs af delundersøgelserne, er beskrevet i rapportens bilagsmateriale.

Tabel 1: Overblik over undersøgelsens datagrundlag

Delundersøgelse	Datagrundlag	Uddybning
Delundersøgelse 1: Børns fritidsvaner	Spørgeskemaundersøgelse	Spørgeskemaet er distribueret ud til alle skoler på Færøerne. Elever i 4.-10. klasse har fået mulighed for at udfylde spørgeskemaet i skoletiden. I alt deltog 1.504 børn og unge i alderen 9-18 år, svarende til en svarprocent på 31.
Delundersøgelse 2: Voksnes fritidsvaner	Spørgeskemaundersøgelse	Spørgeskemaet er distribueret ud via post til et repræsentativt udsnit af voksne. I alt deltog 1.804 voksne i alderen 17 år eller derover, svarende til en svarprocent på 31.
Delundersøgelse 3: Foreningernes vilkår og trivsel	Spørgeskemaundersøgelse	253 foreninger fik tilsendt et spørgeskema. 131 foreninger har gennemført hele spørgeskemaet (52 pct.) Inkl. delvise besvarelse har 172 foreninger bidraget til undersøgelsen (68 pct.)
Delundersøgelse 4: Faciliteter på fritidsområdet	Facilitetskortlægning Bookingskemaer Kvalitative interviews med facilitetsledere	Facilitetsregistrering, som alle kommuner har haft mulighed for at validere. Interviews med facilitetsledere i udvalgte faciliteter, som efterfølgende har bidraget ved at indsende booking skemaer for de udvalgte faciliteter.
Kvalitative baggrundsinterviews	18 kvalitative interviews (inkl. de ovenstående facilitetsinterviews)	Repræsentanter fra kommuner, organisationer, faciliteter og Kulturministeriet. Interviewene er efterfølgende transskriberet og kodet i NVivo og er benyttet løbende i analysen til at understøtte og nuancere resultaterne fra de kvantitative undersøgelser.

Ud over de ovenstående datakilder er der indsamlet forskellige former for baggrundsmateriale til at understøtte de øvrige analyser. Det gælder både statistiske oplysninger og oplysninger, som er indsamlet fra de færøske kommuner².

² Alle færøske kommuner er kontaktet i forbindelse med facilitetskortlægning, kontaktoplysninger på foringer samt en række spørgsmål omkring fritidsundervisning, retningslinjer for støtte mv.

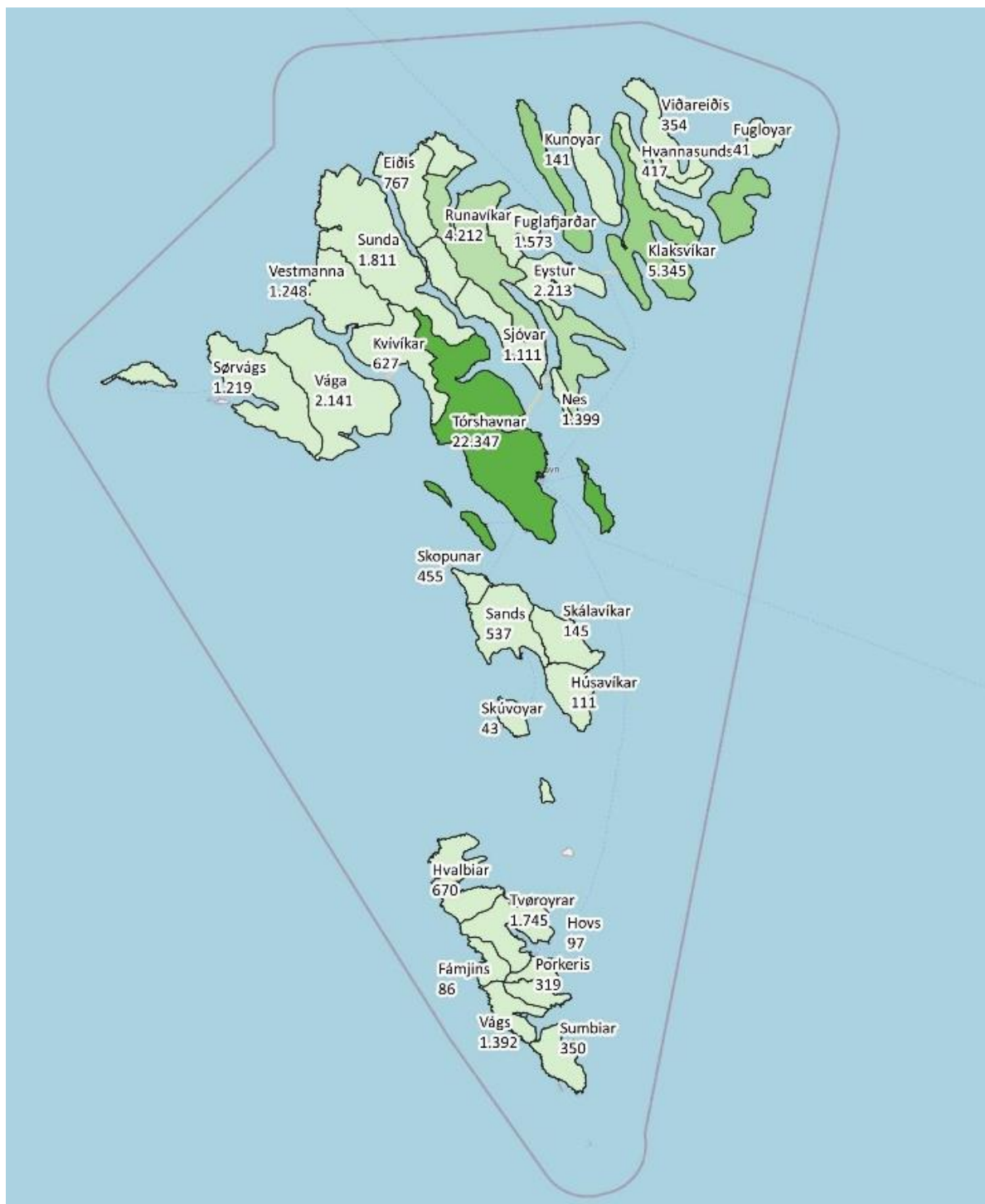
Kapitel 1: Befolkningen på Færøerne – geografi og demografi

Analysen af fritidslivet skal ses i lyset af den geografiske og demografiske kontekst på Færøerne. Befolkningsudviklingen er væsentlig at have for øje, når resultaterne fra undersøgelserne efterfølgende skal sættes i spil. Eksempelvis kan den fremtidige demografiske udvikling stille nye krav til fremtidens fritidsliv og -faciliteter. Derfor vil der i det følgende være en kort beskrivelse af Færøernes geografiske og demografiske karakteristika.

Færøerne er et øland, der består af 18 øer. I dag er der betydeligt større mobilitet på tværs af øerne end tidligere på grund af flere nye tunneller, der mindsker rejsetiden på tværs af landsdelene. Den øgede mobilitet kan også have stor betydning for fritidslivet. I 2020 åbnede den seneste større tunnel, der forbinder hovedstadsområdet med nabøen Eysturoyar, og der er planlagt yderligere fremtidige tunnelforbindelser til de sydlige øer Sandoyar og Suðuroyar.

Der er 29 kommuner på Færøerne af meget varierende størrelse: Tórshavnar Kommune er den største kommune med 22.347 indbyggere, mens Fugloyar Kommune er den mindste med blot 41 indbyggere. I januar 2021 var der i alt 52.916 indbyggere på Færøerne. Som figur 1 viser, bor langt den største del af indbyggerne på de to øer Streymoyar og Eysturoyar, mens de øvrige øer er mere tyndt befolkede.

Figur 1: Antal indbyggere i de færøske kommuner (januar 2021)

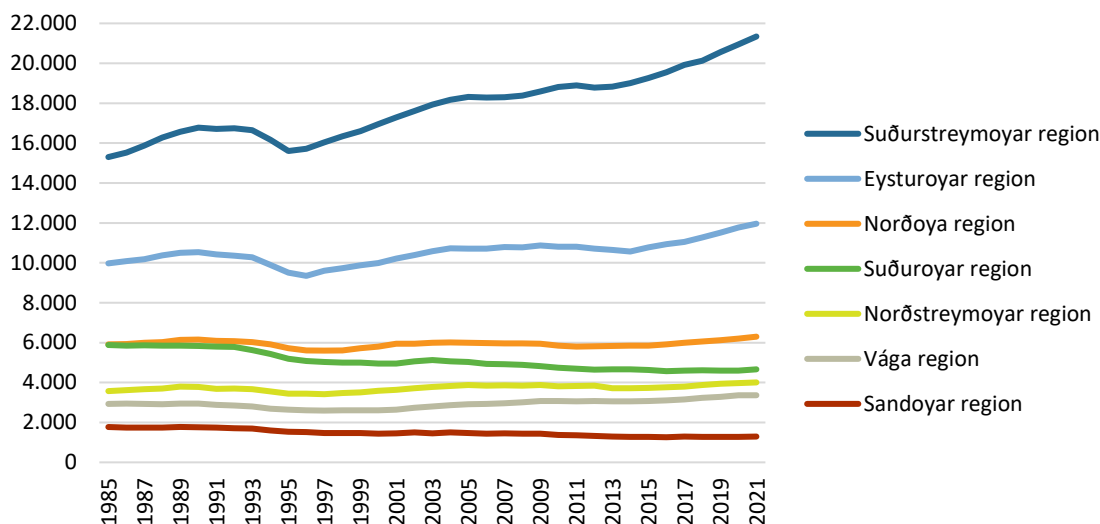

Kilde: (Hagstova Føroya, 2021b).

I løbet af de seneste ti år er indbyggertallet på Færøerne steget med mere end 5.000 indbyggere. Særligt i hovedstadsregionen har der været stor befolkningstilvækst over de seneste årtier, men også flere af de øvrige regioner har oplevet tilvækst. Omvendt har befolkningstallet på de sydligste øer, Sandoyar og Suðuroyar, været faldende over tid (figur 2). I disse

to regioner er andelen af indbyggere i de ældste aldersgrupper samtidig højere end i de øvrige regioner (Hagstova Føroya, 2021b).

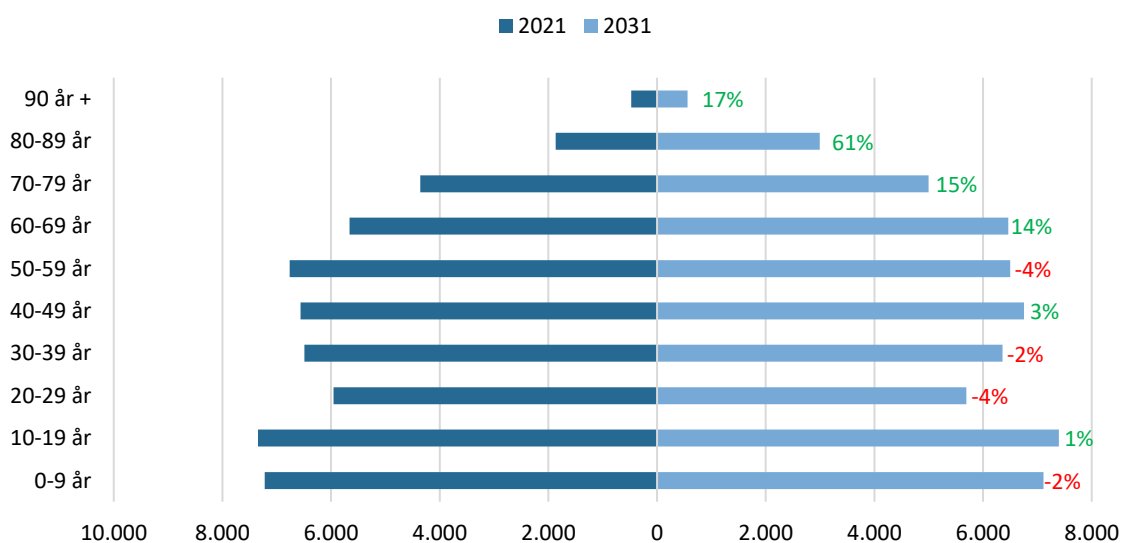
Figur 2: Indbyggertal Færøerne, regioner

Figuren viser udviklingen i indbyggertal over tid, fordelt på regioner. Kilde: (Hagstova Føroya, 2021b).

Befolkningsprognoser viser, at der over de kommende år vil være en stor vækst i de ældste aldersgrupper (+60 år) (figur 3). Det gælder især i aldersgruppen 80-89 år, hvor antallet af indbyggere forventes at stige fra 1.866 indbyggere i 2021 til 2.997 indbyggere i 2031. Omvendt forventes et lille fald i antallet af indbyggere i de yngste aldersgrupper – med undtagelse af de 10-19-årige.

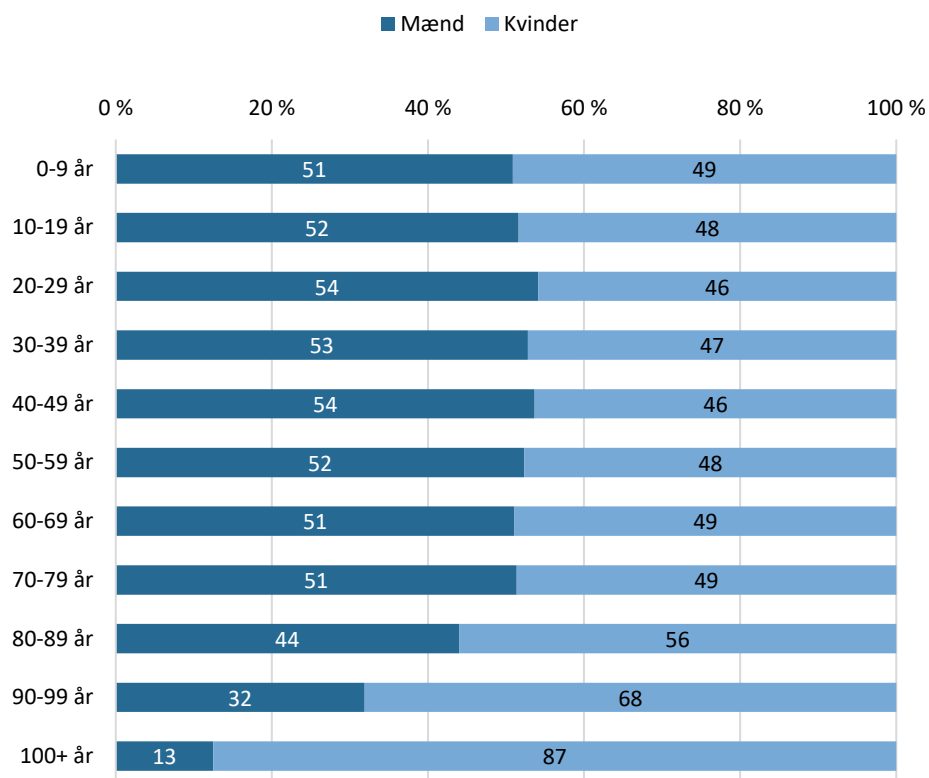
Figur 3: Befolkningsprognose hele landet 2021-2031, opdelt efter alder

Figuren viser befolkningsprognosen for hele landet 2021-2031, fordelt på alder. Kilde: (Hagstova Føroya, 2021b).

Ses der på den kønsmæssige balance i befolkningen, er kvinderne i undertal, når det gælder befolkningen som helhed. Det gælder især blandt de unge og i de aldersgrupper, hvor man typisk har familie og børn. I aldersgruppen 20-49 år er mellem 53 og 54 pct. af befolkningen mænd. Omvendt er kvinderne i stort overtal, når der ses på de ældste aldersgrupper +80 år (figur 4).

Figur 4: Den færøske befolkning fordelt på køn og alder (pct.)

Figuren viser den kønsmæssige balance af den færøske befolkning, fordelt på alder. Kilde: (Hagstova Føroya, 2021a).

Kapitel 2: Fritidslivets organisering og rammer

Dette kapitel har til formål kort at beskrive rammerne for og organiseringen af fritidslivet på Færøerne – både på nationalt og lokalt niveau. Denne baggrundsviden er væsentlig for at kunne sætte analysens resultater ind i en samfundsmæssig og organisatorisk kontekst – og for perspektiveringen af resultaterne til lignende undersøgelser i andre nordiske lande, hvor konteksten ser anderledes ud. På det nationale plan uddybes Udenrigs- og Kulturministeriets rolle og de centrale landsorganisationer på området. På det lokale niveau er der fokus på kommunernes rolle og på de fritidsaktiviteter, der udbydes i kommunalt regi gennem fritidsundervisning og musikskoler.

2.1. Det nationale niveau

Udenrigs- og kulturministeriets rolle

På landsplan er Udenrigs- og Kulturministeriet en central aktør, når det gælder rammerne for fritidslivet. Der er ingen egentlige love eller politikker, der sætter rammerne for arbejdet på landsplan³, men ministeriet støtter via finansloven en række organisationer og tiltag inden for både idræt og det øvrige kultur- og fritidsområde⁴. Tabel 2 viser, hvordan bevillingerne på finansloven for 2021 fordeler sig til de forskellige områder og organisationer.

Tabel 2: Bevillinger til idræt og fritid på finansloven 2021 (beløb i kr.)

Idræt	DKK
Samlet	11.250.000
ÍSF	9.650.000
Parasport Færøerne	300.000
International idræt	500.000
Eliteidræt	800.000
Halbyggeri	
Idrætshal i Sandoyggi	310.000
Tankesportsforbundet	
Samlet	1.300.000
Skabende og udførende aktiviteter	
Samlet	3.115.000
Musik og sang	415.000
Færøsk symfoniorkester	2.200.000
Færøsk dans	500.000
Amatørteater	800.000
Fritidsundervisning	
Samlet	7.443.000
Almindelige aktiviteter	5.943.000
Undervisning i færøsk for fremmede	1.500.000

³ Støtten fra Færøske Spil, som uddybes senere, er dog reguleret i 'Lov um Itrottavædding'.

⁴ Afsnittet bygger på interviews med medarbejdere i Udenrigs- og Kulturministeriet 17.9.2020 og på finanslovsbevillingen for 2021.

Spejderbevægelse	
Samlet	1.250.000
Musikskoler	
Nettoudgift musikskoler	16.438.000
Samlede udgifter til musikskoler	30.975.000
Betaling fra kommunerne	14.537.000

Tabellen viser udgifterne på finansloven 2021 kr. Kilde: Finanslovsbevillinger 2021.

Landsorganisationerne på området fordeler midlerne videre ud. Eksempelvis fordeler Ítróttasamband Føroya (ÍSF) midler videre til specialforbundene, mens Landsforeningen for færøsk dans fordeler en stor del af midlerne ud til de lokale medlemsforeninger.

Ud over den støtte, der fremgår af tabellen, støtter Udenrigs- og Kulturministeriet også andre typer af tiltag – fortrinsvist tiltag målrettet børn og unge – gennem ministeriets andel af tipsmidlerne. Ifølge ministeriet er det som udgangspunkt ikke muligt at modtage tipsmidler, hvis man allerede har en finanslovsbevilling. Der kan dog være ekstraordinære situationer, hvor der alligevel kan støttes.

Landsorganisationer inden for kultur-, idræts- og fritidsområdet

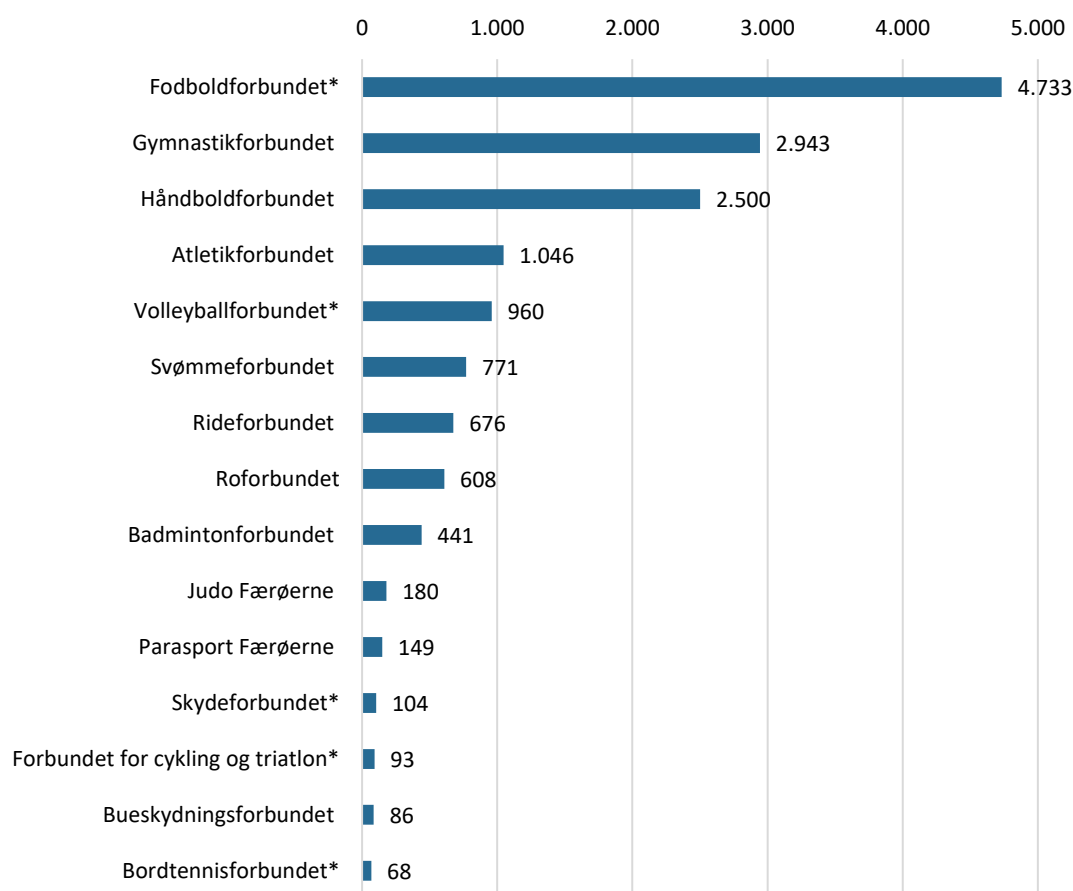
Der findes en række forskellige paraply- og landsorganisationer inden for kultur-, idræts- og fritidsområdet. Dette afsnit giver et kort overblik over de to store paraplyorganisationer på området – ÍSF og FUR, som tilsammen organiserer hovedparten af landsorganisationerne og forbundene på området. På det brede kulturområde er der derudover en række landsorganisationer, som modtager støtte via finansloven, som ligeledes kort vil blive beskrevet.

Ítróttasamband Føroya (ÍSF)

Ítróttasamband Føroya (ÍSF) er en paraplyorganisation for de færøske idrætsforeninger. ÍSF repræsenterer 16 specialforbund og otte udviklingsforbund⁵. Disse special- og udviklingsforbund omfattede i 2021 143 klubber (ÍSF 2021). Den seneste samlede medlemsopgørelse omfattede cirka 15.500 foreningsaktive (Ítróttasamband Føroya, 2015). ÍSF's egen vurdering er, at der i dag er omkring 20.000 medlemmer (interview med ÍSF, 17.9.2020). Figur 5 viser medlemstallene fordelt på de enkelte specialforbund baseret på den seneste medlemsopgørelse.

⁵ De otte udviklingsforbund er: Styrkisamband Føroya, Dartsamband Føroya, Tennissamband Føroya, Seyðahundasamband Føroya, Taekwondosamband Føroya, Golsamband Føroya, Billardsamband Føroya og Boksisamband Føroya. Udviklingsforbund kan udvikle sig til specialforbund, hvis de som minimum består af tre klubber og har minimum 50 medlemmer. Derudover skal der have været kontinuerlig aktivitet med organiserede mesterskaber over en periode på minimum tre år.

Figur 5: Oversigt over specialforbundenes medlemstal

Figuren viser specialforbundenes medlemstal opgjort i 2017, dog således at * = medlemstallet opgjort i 2015. Herudover var der i 2015 opgjort medlemstal for "Froskmenn" (dykning), men disse tal er udeladt her, da dykning ikke er et specialforbund i 2021. Kilde: Ítróttasamband Føroya 2015 (opdateret 2018).

ÍSF finansieres i samarbejde mellem Lagtinget og Ítróttarvedding (Færøske Spil), som hver finansierer halvdelen. I alt er ÍSF's budget på 20 mio. kr., og af disse 20 mio. går ca. 13,8 mio. kr. direkte til special- og udviklingsforbundene. Alle specialforbund får et grundbeløb, men størstedelen fordeles på baggrund af aktiviteter.

Føroya Ungdómsráð (FUR)

Føroya Ungdómsráð (FUR) er en paraplyorganisation for det landsdækkende børne- og ungdomsarbejde på Færøerne. FUR repræsenterer 22 landsforeninger og 29 lokalforeninger. Lands- og lokalforeningerne dækker en bred vifte af aktiviteter inden for eksempelvis spejder, teater, musik, færøsk dans, brætspil, kor, politiske ungdomsforeninger, kristne børne- og ungdomsforeninger mv.

Landsforeningerne under FUR har i alt 4.745 medlemmer (2020-tal)⁶. Af disse medlemmer er 1.536 støtteberettigede hos FUR, hvilket kræver, at medlemmet betaler kontingent og er under 30 år ved sidste års udgang (medlemsopgørelse fra FUR). En samlet liste over FUR's medlemsforeninger kan ses i rapportens bilagsmateriale (tabel 79).

FUR er finansieret gennem tipsmidlerne og modtog i 2020 2.938.000 kr. fra Færøske Spil. Størstedelen af disse bliver uddelt som driftstilskud til medlemsforeningerne: 1.249.330 kr. gik til landsforeningerne og 729.619 kr. til lokalforeningerne. Driftstilskuddets størrelse bestemmes af antallet af kontingentbetalende medlemmer. FUR's medlemsforeninger har derudover mulighed for at søge om projektstøtte. I 2020 blev der uddelt 19 bevillinger på samlet lidt over 300.000 kr. til dette formål (FUR 2021).

Organisationer på spejderområdet udgør en stor del af medlemstallet i FUR – og er centrale aktører i forhold til børn og unges fritidsliv. Der findes tre spejderorganisationer på Færøerne: KFUM-Spejderne, KFUK-Spejderne og Skótasamband Føroya, der sammenlagt har omkring 900 medlemmer. De to førstnævnte arbejder på et kristen værdigrundlag, hvilket er den primære forskel mellem dem og Skótasamband Føroya. De tre landsorganisationer modtager tipsmidler fra FUR. Derudover er der et fællesråd på landsplan, som dækker alle tre organisationer. Dette råd modtager en årlig bevilling på finansloven på cirka 1,2 mio. kr., som delvist også bliver delt ud til organisationerne på baggrund af medlemstallet. De lokale spejdergrupper kan – som nævnt ovenfor – søge om drifts- og projektstøtte hos FUR. Derudover kan de søge kommunerne om støtte, men de får ikke et fast beløb af dem⁷.

Øvrige landsorganisationer inden for kulturområdet

Ud over ÍSF og FUR og deres medlemsorganisationer er der en række øvrige landsorganisationer inden for kulturområdet. Tabel 3 viser en oversigt over disse landsorganisationer og antallet af deres medlemsforeninger.

⁶ Medlemskab af FUR kræver, at en forening har mindst 30 medlemmer, der er under 30 år. Derudover kræves det for landsforeninger, at de er til stede i mindst tre ud af de fem tidligere valgområder. Foreningens organisation skal være baseret på demokratiske regler og have en demokratisk valgt bestyrelse, hvoraf nogle medlemmer af bestyrelsen skal være unge under 30 år.

⁷ Baseret på interview med tidligere spejderchef for KFUM-Spejderne.

Tabel 3: Oversigt over øvrige landsorganisationer på kulturområdet

Landsforeningens navn	Antal medlemsforeninger
Landsforeningen for Færøsk Dans: Sláið Ring	15 lokalforeninger og en ungdomsafdeling (ungdomsafdelingen er også medlem af FUR)
Landsforeningen for amatørteater: Meginfelag Áhugaleikara Føroya (MAF)	8 medlemsforeninger
Landsforeningen for korsang: Kórsamband Føroya	20 lokale kor
Landsforeningen for hornorkestre: Meginfelag Fyri Føroysk Hornorkester	8 medlemsorkestre (6 hornorkestre og 2 harmoniorkestre)

Tabellen viser en oversigt over de øvrige landsorganisationer på kulturområdet og antallet af medlemsforeninger inden for disse. Kilder: www.sr.for, www.maf.fo, www.kor.fo og kontakt med formanden for Landsforeningen for hornorkestre.

De mange landsorganisationer og lokalforeninger inden for det kulturelle område afspejler, at der på Færøerne er en stærk kultur inden for sang, teater, dans og ikke mindst musik (Andreassen 1992, 230; Bamford 2012, 15ff). Aktiviteternes kulturelle betydning kommer tydeligt til udtryk i, hvordan formanden for Landsforeningen for færøsk dans beskriver deres aktiviteter:

”Dansen er en ringdans, der stammer fra middelalderen, som man har danset rundt omkring i Europa. Man danser rundt i ring, og så er der en forsanger, og så synger de andre med. Der er ikke nogen instrumenter, og det er ballader, så man fortæller en historie. Så det er historiefortælling med sang eller med viser. Og så er der ikke nogen musikinstrumenter. Det har til dels været en måde at fortælle om ting, der er sket ude i Europa. Det har også været en måde at huske ting bedre, så de har ikke ændret sig så meget [...]

Formand, Sláið Ring

Foreningen har særlig fokus på at støtte de medlemsforeninger, der har børne- og ungdomsdans, for at sikre, at kulturarven bringes videre til de næste generationer. Der er derudover en særlig ungdomsafdeling, som også er medlem af FUR.

2.2. Det lokale niveau

På det lokale niveau er kommunerne centrale i forhold til rammerne for idræts- og fritidslivet. En meget stor del af faciliteterne drives kommunalt, og derudover støtter kommunerne ofte foreningslivet gennem direkte økonomisk støtte til foreningernes drift eller særlige tiltag. Hvor den kommunale støtte til foreningslivet i Danmark er reguleret af folkeoplysningsloven, er der på Færøerne ingen lovmæssig ramme for støtten, og der er store forskelle på, hvordan de enkelte kommuner sætter rammerne. Endelig er kommunerne selv ansvarlige for at udbyde musikskole- og aftenskoleundervisning. Disse to områder er dog lovreguleret gennem henholdsvis musikskole- og aftenskoleloven⁸.

I det følgende vil der være en kort gennemgang af kommunernes rolle, når det gælder støtten til foreningslivet. Afsnittet bygger på kommunernes indberetninger af eventuelle politikker og retningslinjer på området samt på eksempler fra interviews med udvalgte

⁸ <https://www.logir.fo/Logtingslog/70-fra-30-06-1983-um-fritidarundirvising-vm-sum-seinast-broytt-vid-logtingslog-nr-124-fra> og <https://www.logir.fo/Logtingslog/83-fra-29-05-2017-um-musikkuskulaskipan-Musikkuskulalogin>

kommuner. Derefter belyses aftenskoleområdet og musikskoleområdet særskilt – primært med udgangspunkt i den tilgængelige statistik på området.

Kommunale rammer for idræts- og fritidslivet

Kommunernes støtte til foreningslivet består både af støtte gennem lokaler/faciliteter og direkte økonomisk støtte. Når det gælder den direkte økonomiske støtte, har nogle kommuner – men langt fra alle – formuleret skriftlige kriterier for fordelingen af støtten. Otte ud af de 29 kommuner har indsendt deres retningslinjer i forbindelse med undersøgelsen, og det er især større kommuner.

En gennemgang af disse retningslinjer viser, at det er støtteordninger i bred forstand – som ikke nødvendigvis kun er målrettet foreningslivet. Kommunerne kan også støtte andre typer af tiltag inden for kultur- og fritidslivet. I flere retningslinjer er det f.eks. nævnt, at kommunen støtter plade- og bogudgivelser, kunstudstillinger, skuespilaktiviteter mv. Der er således også fokus på den udøvende kunst og kultur, som ikke kun foregår i foreningsregi. Nedenfor ses to forskellige eksempler på, hvilke aktiviteter kommunerne støtter:

”§2 Projekter, tiltag og kampagner, som kan få støtte:

Stk. 1. Støtte kan gives til projekter, tiltag og kampagner inde for disse formål:

- a) Kunstnerisk og kulturelle aktiviteter, såsom udstillinger, koncerter og bog- og musikudgaver.
- b) Forordning af kongresser, seminar m.m. om kultur og kunst.
- c) Fritidsaktivitet såsom idræt og spejder.”

Retningslinjer, Tórshavnar Kommune

”Støtte bliver givet til virksomhed hos mennesker, der bor i kommunen:

- Idræt
- Sang og musik
- Skuespil i bred forstand
- Billedkunst og kreativ kunst i bred forstand – også hjemmeindustri og ældre håndværk
- Intereseforeninger og trosforeninger
- Bog- og pladeudgivelser
- Bladudgivelser
- Udenlandsrejser hos skoleklasser fra 1. klasse og op til og med videregående uddannelse.”

Retningslinjer, Fuglafjarðar Kommune

Som det fremgår, nævner nogle kommuner også støtte til studierejser og arrangementer. To kommuner nævner endda, at de giver støtte til mad og lokaler ved fejring af 100-årsfødselsdage hos privatpersoner. Foreningslivet udgør dermed kun en del af de mange forskellige formål, kommunerne støtter. Som et nyere tiltag har fem kommuner indført det såkaldte fritidskort, hvor alle børn i kommunen modtager et årligt beløb, de kan bruge på deltagelsen i fritidsaktiviteter. Denne model og brugen af den er uddybet i rapportens bilagsmateriale.

I de fleste kommuners retningslinjer understreges det, at der primært støttes tiltag og aktiviteter inden for kommunegrænsen til gavn for kommunens borgere. Alle retningslinjer

forudsætter derudover skriftlige ansøgninger, men det varierer på tværs af kommuner, om der støttes løbende, eller om der er fastsatte ansøgningsfrister. Der er også forskellige beløbsgrænser for, hvem der bevilliger midlerne. I Tórshavnar Kommune bevilliges støtte administrativt op til 12.000 kr., mens større støttebeløb behandles på udvalgsniveau (retningslinjer Tórshavnar Kommune). I nogle af de mindre kommuner afgøres ansøgninger om mindre beløb af Kulturnævnet, mens større beløb skal bevilliges af finansnævnet eller byrådet (f.eks. retningslinjer i Vágs, Vága og Eystur Kommune). Nogle kommuner stiller som krav til foreningerne, at der også er egenfinansiering. Eksempelvis som i det følgende eksempel:

”Stk. 2: Støtten er betinget af, at foreninger og interessegrupper selv har en passende egen investering til drift af aktiviteten, såsom medlemskontingent, tiltag, salg o.a. udover frivilligt arbejde.

Stk. 3: Støtte kan være et bruttobeløb eller en betaling for hvert registreret medlem i foreningen.”

Retningslinjer, Sjóvar Kommune

I flertallet af retningslinjerne er der dog ikke uddybet detaljerede kriterier for de foreninger, der søger. Flere af kommunerne nævner, at det typisk ikke er alle foreninger, der modtager støtte. Ofte er det sådan, at nogle foreninger modtager et fast driftstilskud, mens andre kun søger støtte ved særlige arrangementer – eksempelvis som i følgende uddrag:

”Rigtig mange af dem søger kommunen om støtte på et eller andet tidspunkt. For eksempel bridge, de fik i sidste år støtte til at lave Tórshavn International Bridge Open. Så tit hvis de laver noget specielt relevant. Meget få af dem får driftsstøtte fra kommunen. Hovedsageligt heller ikke idrætsforeningerne, men de har typisk gratis adgang til at bruge kommunens faciliteter, både haller og bassiner og lokaler. Dog er det sådan med fodboldklubberne, at de får en årlig driftsstøtte samt enkelte andre foreninger indenfor teater, museer m.m.”

Embedsmand, Tórshavnar Kommune

”De søger årligt om støtte til deres daglige virke. Og den støtte bliver fordelt nogenlunde i forhold til, hvor mange medlemmer de har i foreningen. Men det er også sådan, at de foreninger, som klarer sig rigtig godt, det er ikke altid, at de søger om støtte. Hvis de klarer det selv, så søger de ikke. Men i kommunen bruger man omkring 1 mio. på støtte. Og det er så både i forhold til idræt, men også i forhold til udgivelse af bøger og musik og arrangementer. Og det er også sådan, at hvis andre teatergrupper søger om støtte til at holde et arrangement her i byen, så får de støtte til det. Altså de ting, der tiltrækker, og som vores borgere kan opleve, dem støtter vi.”

Embedsmand, Fuglafjarðar Kommune

Såvel interviews samt retningslinjer tyder på, at der er store forskelle på tværs af kommuner, når det gælder fordelingen af støtten. Sammenlignet med støtten til foreningslivet på fritidsområdet i Danmark, hvor kommunerne ifølge folkeoplysningsloven har pligt til at formulere objektive støttekriterier for støtten til de folkeoplysende foreninger, er der i de kommunale retningslinjer på Færøerne tale om meget overordnede kriterier, hvor

kommunen tager stilling på baggrund af den enkelte ansøgning. Flere kommuner giver udtryk for, at de ikke oplever et behov for en større formalisering omkring støtten på grund af kommunernes begrænsede størrelse:

Interviewer: "Så I foretrækker stadigvæk det her med at have lidt mere løse rammer og så tage stilling fra gang til gang i stedet for at have sådan nogle fuldstændig objektive kriterier i forhold til støtte?"

Informant: "Ja, ja, det gør vi. Og den støtte, som er mere stabil, det er noget, der er oparbejdet gennem tiden. Det er ikke fordi, man har taget stilling til, at sådan skal det være, men det er mere den kutyme, man har brugt. Og det er en god praksis, som man kan leve med. Hvorfor skal man så forandre det? Altså, jeg kan godt forstå i de store kommuner, at man har det sådan mere i system. Det er en god ide. Men vi føler i hvert fald i vores kommune, at vi har rimelig godt styr på det."

Embedsmand, Eystur Kommune

Derudover er der ikke et generelt krav om foreningsorganisering, hvilket er et afgørende kriterie for støtten efter folkeoplysningsloven i Danmark. På Færøerne giver støtteordningerne indtryk af, at der i bred forstand er fokus på at støtte tiltag og aktiviteter, der kommer kommunens borgere til gavn. I praksis er det dog foreningerne, der modtager en stor del af støtten, da de står for en stor del af idræts- og fritidsaktiviteterne, men foreningsorganiseringen spiller en begrænset rolle i de formelle kriterier, selvom der er stor variation på tværs af kommunerne. Foreningernes perspektiver på de kommunale retningslinjer og støtteordninger belyses i delundersøgelse 3.

Når det gælder facilitetsområdet, er langt de fleste idræts- og fritidsfaciliteter på Færøerne kommunale, og det er dermed kommunen, der har det overordnede ansvar for driften og fordelingen af faciliteterne. Flere af kommunerne nævner i interviewene, at de stiller faciliteterne gratis til rådighed for foreningerne, og at det er en del af støtten til foreningslivet. Hvis foreningerne har egne faciliteter/lokaler, hjælper kommunen også ofte med støtte til dette.

"Her hos os har vi gjort det her med, at vi lavede faciliteterne gratis for alle klubber, så det er ligesom den ene ting: De betaler ikke noget for at være der, de får så mange timer, som de har brug for [...] Og så har vi en lille del, som bliver fordelt imellem de to roklubber, fordi de har deres egne lokaler, som de har bygget og selv drifter. Og der fordeler vi den pulje efter de udgifter, som de har haft til lokaler det sidste år."

Embedsmand, Runavíkar Kommune

Det varierer på tværs af kommunerne, hvordan fordelingen af tider i faciliteterne foregår. I de mindre kommuner foregår bookinger ofte gennem mailkontakt til den facilitetsansvarlige, mens der i flere af de større kommuner er elektroniske bookingsystemer, som administreres af den facilitetsansvarlige. Særligt for fodboldklubberne er fordelingen af banetider ofte uddelegeret til fodboldklubberne selv. De forskellige bookingprocedurer er yderligere uddybet i delundersøgelse 4.

Fritidsundervisning (aftenskoler)

I modsætning til i Danmark, hvor aftenskoleundervisningen foregår i foreningsregi, er det på Færøerne kommunerne, som organiserer undervisningen⁹. Økonomisk er udgifterne delt mellem det statslige og det lokale niveau¹⁰. Dette er også forskelligt fra situationen i Danmark, hvor det udelukkende er kommunerne, der har pligt til at støtte aftenskolernes udgifter til leder- og lærerløn, og hvor støtten er reguleret af folkeoplysningsloven.

Der er også store forskelle på de offentlige udgifter til undervisningen i aftenskolen på tværs af de to lande. På Færøerne udgør støtten til fritidsundervisningen knap 190 kr. pr. indbygger, når både støtten fra Udenrigs- og Kulturministeriet og kommunerne tælles med¹¹. I Danmark modtager aftenskolerne samlet set et beløb, der svarer til 54 kr. pr. indbygger i kommunal støtte til aftenskoleundervisning (Thøgersen 2021, 12) (2019-tal)¹².

Fritidsundervisningen på Færøerne består af tre forskellige typer af undervisning: Almen fritidsundervisning, fritidsaktiviteter for børn og unge samt særlig fritidsundervisning. De tre typer omfatter forskellige aktiviteter og er målrettet forskellige målgrupper.

Tabel 4 viser en oversigt over de tre undervisningstyper. I rapportens bilagsmateriale ses en uddybende beskrivelse af fagfordeling og deltagerantal inden for både den almene fritidsundervisning og fritidsaktiviteter for børn og unge, som er de to typer, der er mest centrale for færingernes fritidsliv. I 2020 var der almen fritidsundervisning i 21 ud af de 29 færøske kommuner, mens der var fritidsaktiviteter i 13 kommuner.

Tabel 4: Fritidsundervisningens karakteristika og omfang

	Kriterier	Eksempler på fag	Udbredelse og omfang (2020)
Almen fritidsundervisning	Deltagerne skal være minimum 14 år	Sprog, sang, musik, håndarbejde mv.	21 kommuner 5.021 deltagere
Fritidsaktiviteter	For unge under 25 år	Sang, drama, idræt, skak mv.	13 kommuner 1.366 deltagere
Særlig fritidsundervisning	Eksamensrettet undervisning	Eksamensrettet undervisning, grundkurser inden for landbrug, specialundervisning af voksne, færøsk for udlændinge mv.	12 kommuner 688 deltagere

Figuren viser fritidsundervisningens karakteristika og omfang på Færøerne fordelt på de tre undervisningstyper. Kilder: Hagstova.fo: UV08010, opgørelse fra Kulturministeriet over fordelingen på kommuner. Lov om fritidsundervisning.

⁹ Fritidsaktiviteter for børn og unge kan dog i nogen grad sammenlignes med de aktiviteter, der i Danmark foregår i ungdomsskoleregii, der også er kommunalt.

¹⁰ Det gælder dog ikke den særlige fritidsundervisning, som udelukkende er statsligt finansieret.

¹¹ I beregningen er det antaget, at kommunernes udgifter har en størrelse på cirka en tredjedel af udgifterne på finansloven. Det skyldes, at kommunerne støtter med halvdelen af udgifterne til almen fritidsundervisning og fritidsaktiviteter, mens staten dækker alle udgifter til den særlige fritidsundervisning. Der er derfor en vis usikkerhed i beregningen. Derudover er det vigtigt at være opmærksom på, at kommunerne kan iværksætte undervisningsaktiviteter i fritidsundervisningen, som ikke er tilskudsberettiget ved ministeriet. Eventuelle udgifter til dette indgår heller ikke i beregningen.

¹² I 2019 var den kommunale støtte til aftenskoleundervisning i Danmark samlet set 313.713.000 kr. De landsdækkende oplysningsforbund modtager derudover et beløb fra udlodningsloven. Dette beløb går dog ikke direkte til undervisningsaktiviteterne.

Musikskoleundervisningen

På Færøerne er der et veludbygget musikskolesystem, som primært er målrettet børn og unge under 25 år. I dag er der i alt 13 musikskoler på landsplan. Ifølge de nyeste statistikker var der i skoleåret 2014/15 2.812 deltagere i musikskolernes aktiviteter – fordelt på forskellige musiklinjer¹³. Der er dog ikke tale om unikke deltagere, da en stor del af eleverne både går til undervisning i et instrument og undervisning i sammenspil og derved tæller med flere gange. Ses der bort fra deltagerne i sammenspil, var der samme år 1.820 deltagere, hvilket må antages at være tættere på det unikke elevtal¹⁴.

Musikskolerne spiller dermed en stor rolle i mange færøske børns fritidsliv, hvilket også bekræftes i børneundersøgelsen senere i rapporten, som viser, at 16 pct. af de færøske børn i 4.-10. klasse går til aktiviteter i musikskoleregion (kapitel 4).

De samlede statslige udgifter til musikskolen lå i 2021 på godt 16 mio. kr. – svarende til cirka 300 kr. pr. indbygger. Dertil kommer kommunernes udgifter til området¹⁵. Interviewene viser, at deltagerbetalingen på Færøerne – trods variation på tværs af kommuner – er betydeligt lavere end deltagerbetalingen på de danske musikskoler.

Organiseringen af musikskolesystemet på Færøerne er delt mellem nationalt og lokalt niveau. En direktør på nationalt plan er med til at ansætte underviserne sammen med de lokale ledere. Udover at ansætte musiklærerne står direktøren for at fordele timer og instrumenter. Den praktiske organisering og afviklingen af undervisningen er dog kommunernes ansvar.

For at blive ansat som underviser i musikskolen skal man have en konservatorieuddannelse, hvilket blandt andet er det, der adskiller musikskoleundervisningen fra musikundervisningen på aftenskolerne. Undervisningen foregår nogle steder i skoletiden og andre steder uden for skoletiden, da organiseringen besluttet lokalt¹⁶. Der har igennem mange år været ventelister til musikskolen mange steder (Bamford 2012, 47), og interessen for musikskolen er generelt stor og har været stigende over tid:

*”Det vokser, og vi har i indeværende år fået en lidt større bevilling, fordi vi har øget antallet af undervisere med 4½ stillinger, og vi forventer, at det også næste år vil vokse. Musikskolen har et godt ry på Færøerne, så politikerne er villige til at give større bevil-
linger.”*

Musikskoledirektør

Den klassiske musik og de klassiske instrumenter fylder meget i musikskoleundervisningen, mens den rytmiske musik kun udgør en begrænset andel af undervisningen. Det står i

¹³ 33 af disse er over 25 år, mens de resterende er under 25 år.

¹⁴ Der kan dog stadig være elever, der går til flere typer af aktiviteter – det gælder eksempelvis teori og hørelære, som ofte også fungerer som tillæg til en anden musiklinje.

¹⁵ Af finansloven fremgår det, at der er bevilliget knap 31 mio. kr. til musikskoleområdet. Kommunerne tilbagebetaler dog halvdelen af lærerlønnen til musikskoleundervisningen, hvorved nettoudgifterne på finansloven er på 16,4 mio. kr. (Finanslovsbevilling for 2021).

¹⁶ Baseret på interview med musikskoledirektør 11.6.2021.

modsætning til de mest udbredte musikskoleaktiviteter i Danmark, som er klaver og akustisk guitar (Kulturministeriet 2017, 17).

Ifølge musikskoledirektøren er det et bevidst valg, at man på Færøerne prioriterer disse instrumenttyper, selvom det ikke nødvendigvis er der, den største efterspørgsel er:

Interviewer: "Men vil det sige, at den måde I regulerer, at alle ikke bare går til klaver og guitar på, det er, at man ikke udbyder flere af de timer, selvom der er større efterspørgsel, og så udbyder man nogle andre timer i stedet for, som man så kan melde sig på?"

Informant: "Ja. Det lyder lidt hårdt, men der er jo også nogle andre udbydere; aftenskoler, fritidsundervisning osv. Historien er jo, som I også ved, at traditionel musikundervisning hører til inden for en skoleminded verden, den klassiske. Den rytmiske kommer langt bagefter, og det vil sige, at min påstand er, at det rytmiske musikliv her ville eksistere næsten lige så godt uden en musikskole, fordi det er en helt anden platform, hvor man lærer sig selv og lærer af andre. Det kan man ikke inden for klassisk musik, der skal man have en vejleder."

Musikskoledirektør

I rapportens bilagsmateriale ses en uddybende beskrivelse af deltagernes fordeling på de forskellige linjer i musikskolerne (figur 113).

DELUNDERSØGELSE 1: BØRNS FRITIDSVANER

Introduktion: Børn fritidsvaner

Delundersøgelse 1 gennemgår – på baggrund af resultater fra skolebørnsundersøgelsen – børn og unges deltagelse i både sport og motion (kapitel 3) samt hobby- og fritidsaktiviteter (kapitel 4). Efterfølgende sættes der fokus på børn og unges samlede fritidsliv, som ser på tværs af idrætten og det øvrige fritidsliv (kapitel 5). Afslutningsvist belyses sammenfaldet mellem børn og unges deltagelse i idræts- og fritidsaktiviteter og deres trivsel (kapitel 6).

Af rapporteringen fokuserer især på køns- og aldersforskelle samt på eventuelle geografiske og sociale forskelle i det omfang, datagrundlaget tillader det. Da der ikke tidligere er lavet lignende undersøgelser på Færøerne, er der ingen historiske sammenligninger¹⁷. Der bliver sammenlignet med tilsvarende undersøgelser fra Danmark (Rask & Eske 2020) og Grønland (Eske et al. 2019)¹⁸.

Metode og datagrundlag

Delundersøgelse 1 baserer sig først og fremmest på en spørgeskemaundersøgelse blandt alle færøske skolebørn på 4.-10. klassetrin i periode fra 19. marts til 6. juli 2021. I alt deltog 1.504 børn og unge i alderen 9-18 år, svarende til en svarprocent på 31. Eleverne har besvaret et online spørgeskema i en undervisningstime under vejledning af en lærer. Invitationsbrevet til spørgeskemaundersøgelsen blev udsendt til alle skoleledere på de respektive skoler ledsaget af en udførlig lærervejledning samt et underretningsbrev til børnenes forældre.

Erfaringer fra tidligere undersøgelser blandt skolebørn i Danmark viser, at der kan forventes et mere retvisende billede, når børn og unge besvarer spørgeskemaet i undervisningstiden fremfor gennem en åben invitation. Undersøgelser foretaget gennem en åben invitation kan tendere til at overvurdere f.eks. deltagelsen i idræts- og fritidsaktiviteter ud fra den antagelse, at børn og unge i højere grad vil tage sig tid at svare, hvis de har interessen for det.

I forbindelse med dataindsamlingen har det desværre ikke været muligt at følge svarprocenten på de specifikke skoler. Skolerne er i stedet blevet inddelt i seks områder: Hovedstadsområdet (Suðurstreymoy), Norðurstreymoy, Nordregionen (Norðoyggjar), Sydregionen (Suðuroy og Sandoy), Vestregionen (Vágar) og Østregionen (Eysturoy). På den baggrund har skriftlige og telefoniske rykkerrunder været målrettet skoleledere i regioner med lavest svarprocent. At rykkerrunderne ikke har været målrettet de specifikke skoler kan have haft indflydelse på den samlede svarprocent.

¹⁷ I 2012 blev der lavet en undersøgelse af unges fritidsvaner (UngtFólk, 2012). Undersøgelsen vedrører dog udelukkende elever i 9. klasse, og derfor kan undersøgelsen ikke bruges til at beskrive udviklingen over tid.

¹⁸ Sammenligningerne skal tages med det forbehold, at undersøgelsen på Færøerne og i Danmark er foretaget i henholdsvis 2021 og 2020, som er under corona, mens undersøgelsen i Grønland er fra 2019 og derfor ikke er påvirket af corona.

Datagrundlaget kan ses i tabel 5, hvor det er tydeligt, at deltagelsesprocenten varierer på tværs af de seks regioner. Hovedstads- og Nordregionen er overrepræsenteret, mens de resterende fire regioner er underrepræsenterede.

Tabel 5: Datagrundlag

	Antal besvarelser	Andel af besvarelser	Antal elever	Andel af elever	Deltagelsesprocent
Sydregionen	155	10	513	11	30
Hovedstadsregionen	718	48	2.031	42	35
Vestregionen	60	4	324	7	19
Norðursteymoy	27	2	129	3	21
Østregionen	233	15	1.233	26	19
Nordregionen	311	21	552	12	56
Total	1.504	100	4.782	100	31

Tabellen viser analysens datagrundlag på tværs af regioner.

Procentfordelingerne fra spørgeskemaundersøgelsen er vægtet for at tage højde for skævheder i repræsentativiteten. Der er vægtet på køn og alder, hvorved vi sikrer, at stikprøven afspejler populationen bedst muligt. Undersøgelsens datagrundlag fordelt på køn og alder præsenteres i tabel 6.

Tabel 6: Datagrundlag

	Alle	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år
Antal besvarelser	1.504	734	770	591	455	458
Andel af besvarelser	100	48	52	39	30	31

Tabellen viser analysens datagrundlag, som er vægtet på køn og alder.

Bemærk i øvrigt, at de køns- og aldersforskelle samt stigninger/fald, der refereres til i de følgende analyser, alle er statistisk signifikante.

Særlige metodiske forbehold

Når der sammenlignes med lignende undersøgelser i Danmark og Grønland, bør det bemærkes, at både aldersspændet og aldersinddelingen varierer¹⁹. I nærværende undersøgelse er 10.-klasseelever inkluderet i skolebørnsundersøgelsen for at øge svarprocenten blandt unge, som ellers er den aldersgruppe blandt børn, der er sværest at få til at svare²⁰.

¹⁹ I Grønland bygger datagrundlaget på en skolebørnsundersøgelse blandt børn i alderen 9-15 år med følgende aldersinddelinger: 9-12 år og 13-15 år. I Danmark bygger datagrundlaget i stedet på en spørgeskemaundersøgelse, som er udsendt via e-Boks til et repræsentativt udsnit af børn og unge i alderen 7-15 år. Også her er aldersinddelingen anderledes: 7-9 år, 10-12 år og 13-15 år.

²⁰ Vær opmærksom på, at der er et overlap aldersmæssigt mellem skolebørns- og borgerundersøgelsen. Borgerundersøgelsen vedrører voksne i alderen 17+ år, hvilket helt specifikt betyder, at der er et overlap for aldersgruppen 17-18 år. Da børn og voksne har fået to forskellige spørgeskemaer, har det ikke været muligt at samle alle i den omtalte aldersgruppe i den ene eller anden delundersøgelse. I forbindelse med udsendelsen af spørgeskemaet er der for denne specifikke aldersgruppe blevet gjort opmærksom på, at de kun skulle besvare spørgeskemaet én gang. Derfor fordeler de sig i børne- og voksenundersøgelsen ud fra, hvilket spørgeskema, de har modtaget først.

Faktisk er det hele 70 pct. af de færøske folkeskoleelever, der fortsatte i 10. klasse i skoleåret 2020-21²¹. Der skal generelt tages forbehold for forskellige metoder, spørgsmålsformuleringer, indsamlingsperioder mv., når der sammenlignes med resultater fra Danmark og Grønland.

Coronaforbehold

Det skal også bemærkes, at dataindsamlingen i 2021 fandt sted under coronakrisen, som (selvfølgelig) kan have haft en betydning for resultaterne. Sammenligningerne med Danmark og Grønland skal tages med det forbehold, at den færøske og danske undersøgelse er foretaget i corona-perioden, hvilket ikke er tilfældet i Grønland.

To måder at se på deltagelsen i idræts- og fritidsaktiviteter

I delundersøgelse 1 og 2 præsenteres to forskellige måder at se på idrætsdeltagelsen: 1) andelen, der har svaret 'ja' til spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?', og 2) andelen, der har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet i løbet af det seneste år.

Den første målemetode – som er indgangsspørgsmålet i spørgeskemaet – bærer præg af folks egen opfattelse af, hvilke aktiviteter man karakteriserer som sport og motion, hvor ofte man skal dyrke aktiviteter, og hvor stort tidsforbruget skal være, før man opfatter sig selv som værende idrætsaktiv.

Den anden målemetode – andelen, der har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet i løbet af det seneste år – bygger på en prædefineret ramme, hvor deltagerne præsenteres for en liste over sports- og motionsaktiviteter og samtidig bliver gjort bekendt med en fast tidshorisont. Dette mål favner derfor bredere ved i højere grad at tage højde for sæsonbase-rede aktiviteter. Desuden kan der være nogle aktiviteter på listen, som man ikke nødvendigvis selv definerede som sport og motion i det første spørgsmål.

Det samme gør sig gældende, når det kommer til forskellen på andelen, der svarer ja' til spørgsmålet 'Dyrker eller går du normalt til hobby- /fritidsaktiviteter (som ikke er idræt)?', og andelen, der har dyrket minimum én hobby-/fritidsaktivitet (som ikke er idræt) i løbet af det seneste år.

²¹ www.uvs.fo

Kapitel 3: Børns motions- og sportsvaner

Dette kapitel sætter fokus på børn og unges deltagelse i sports- og motionsaktiviteter.

3.1. Den overordnede idrætsdeltagelse

65 pct. af de færøske børn og unge i alderen 9-18 år har svaret, at de dyrker sport og motion (tabel 7).

Den overordnede idrætsdeltagelse varierer blandt kønnene, hvor flere drenge end piger svarer, at de dyrker sport og motion. Samtidig er der flere færøske piger end drenge, der svarer 'ja, men ikke for tiden', hvilket kan være et udtryk for, at piger i højere grad end drenge dyrker sæsonbaserede aktiviteter, hvilket berøres yderligere i afsnit 3.3. Samtidig er der forskel i idrætsdeltagelsen på tværs af aldersgrupper, hvor færre unge i aldersgruppen 16-18 år er idrætsaktive sammenlignet med yngre børn. Idrætsdeltagelsen er desuden højere i byerne end i byggerne.

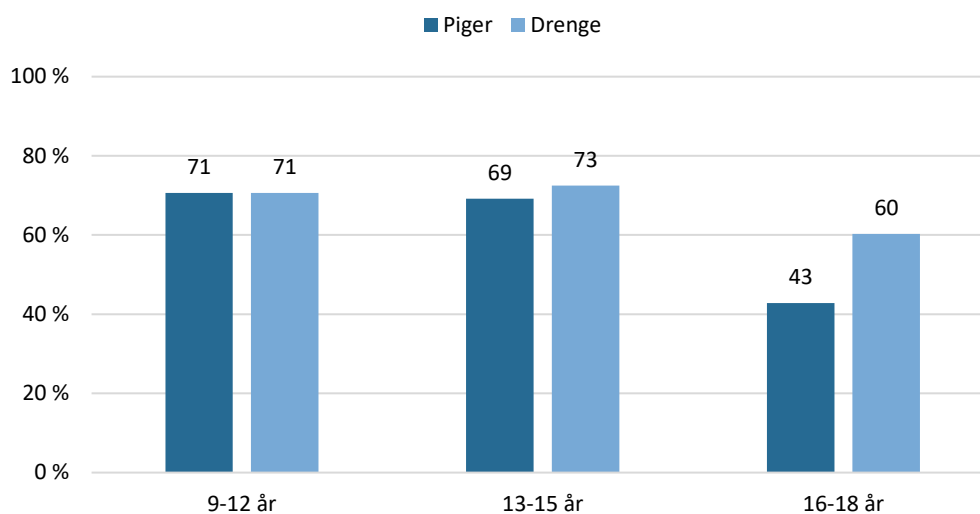
Tabel 7: De yngste børn er mest idrætsaktive (pct.)

	Alle	Køn		Alder			Bosted	
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år	By	Bygd
Ja	65	62	68	71	71	52	69	60
Ja, men ikke for tiden	18	22	14	16	16	22	17	18
Nej	17	16	18	13	13	26	14	22

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?'. Total og fordelt på køn, alder og bosted, angivet i andele (n=1.504).

Forskellen mellem drenge og piger fremkommer først blandt de 13-15-årige og er særligt iøjnefaldende blandt de 16-18-årige, hvor 60 pct. af drengene dyrker sport og motion, mens det gælder for 43 pct. af pigerne (figur 6). Færøske piger stopper med at dyrke idræt i en tidligere alder sammenlignet med drenge.

Figur 6: Piger mister interessen for sport og motion i en tidligere alder end drenge (pct.)

Figuren viser andelen, som svarer 'ja' på spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?'. Fordelt på køn og alder, angivet i andele (n=1.504).

Til sammenligning ligger den gennemsnitlige idrætsdeltagelse blandt børn og unge på 80 pct. i Danmark (Rask & Eske 2020, 7) og 52 pct. i Grønland (Eske et al. 2019, 16)²². De danske undersøgelser viser også, at piger stopper med at dyrke idræt i en tidligere alder sammenlignet med drenge (Danskernes motions- og sportsvaner 2020, under udgivelse).

3.2. Valget af sports- og motionsaktiviteter

I dette afsnit ses der nærmere på børns og unges valg af sports- og motionsaktiviteter²³.

Børn og unge er blevet præsenteret for en liste med forskellige sports- og motionsaktiviteter og er i den forbindelse blevet bedt om at svare på, hvilke aktiviteter de har dyrket inden for det seneste år. Det har været muligt at angive én eller flere aktiviteter.

Gå- og vandreture er den mest udbredte sports- og motionsaktivitet blandt børn og unge på Færøerne, hvilket 55 pct. af børnene har dyrket inden for det seneste år (tabel 8). Den store andel af børn og unge, der går og vandrer, skal ses i lyset af corona, hvor mange aktiviteter har været lukket ned. Styrketræning (48 pct.) og fodbold (45 pct.) indtager henholdsvis anden- og tredjepladsen, efterfulgt af løb (33 pct.) og håndbold (28 pct.). Styrketræning fungerer ofte som supplement til børns og unges primære idrætsgrene, som f.eks. håndbold, fodbold, roning og svømning. Samlet set er det kun 1 pct. af børn og unge, der

²² Sammenligningen med Danmark og Grønland skal tages med det forbehold, at undersøgelsen i Danmark omhandler børn i alderen 7-15, mens undersøgelsen i Grønland omhandler børn i alderen 9-15 år. Undersøgelsen på Færøerne adskiller sig altså ved at inkludere børn i alderen 15-18 år. Vi ved fra danske undersøgelser, at unge i netop denne aldersgruppe (15-18 år) er den mindst idrætsaktive gruppe blandt børn og voksne. Derfor vil aldersgruppen sandsynligvis trække idrætsdeltagelsen ned, når der sammenlignes med undersøgelser i Danmark og Grønland. Hvis idrætsdeltagelsen opgøres udelukkende blandt de 9-15-årige på Færøerne, så ligger idrætsdeltagelsen 6 procentpoint højere, altså på 71 pct. Derfor skal sammenligningerne tages med et vist forbehold.

²³ For at kunne sammenligne med tal fra Danmark og Grønland, er andelen beregnet ud fra *alle* børn og unge og ikke kun dem, der har dyrket minimum én aktivitet inden for det seneste år.

udelukkende dyrker styrketræning. I sin rene form er styrketræning således ikke den mest populære træningsform.

At fodbold er den mest udbredte aktivitet blandt de aktiviteter, der ofte dyrkes i foreningsregi, stemmer godt overens med ÍSF's medlemstal fordelt på idrætsgrene, hvor fodboldforbundet rummer flest medlemmer (kapitel 2). Fodbold fylder rigtig meget, og udbredelsen er steget i takt med anlæggelsen af kunstgræsbaner og multibaner, som er at finde i selv den mindste bygd (kapitel 16).

Der er tydelige forskelle på, hvilke aktiviteter drenge og piger dyrker. Den mest udbredte aktivitet blandt piger er gå- og vandreture, mens det blandt drenge er fodbold. Andre aktiviteter, hvor tilslutningen bærer præg af kønsforskelle, er f.eks. e-sport, basket, badminton, dart og løb, som særligt tiltrækker drenge, mens dans, gymnastik og volleyball er mere udbredt blandt piger.

Tabel 8 viser også, at tilslutningen til fodbold, håndbold og gymnastik – som oftest dyrkes i foreningsregi – falder med alderen, mens gå- og vandreture, styrketræning og løb – som oftest dyrkes uden for foreningsidrætten – stiger med alderen. Særligt tilslutningen til styrketræning er iøjefaldende og stiger markant blandt de 13-15-årige og yderligere blandt de 16-18-årige.

Tabel 8: Hos børn og unge er styrketræning lige så populært som fodbold (pct.)

	Alle	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år
Gå- og vandreture (ikke som transport)	55	62	48	47	56	64
Styrketræning	48	46	50	26	59	65
Fodbold	45	34	55	51	45	37
Løb	33	29	37	24	37	40
Håndbold	28	28	28	32	33	17
Svømning	22	20	24	25	17	23
E-sport	18	4	31	17	19	19
Volleyball	18	24	12	16	17	20
Gymnastik	17	24	11	25	15	9
Roning	16	17	15	10	23	16
Anden fitness- og motionstræning (f.eks. aerobic, cirkeltræning, spinning/kondicykel, andre motionsøvelser)	12	15	9	5	14	19
Badminton	11	6	15	11	9	13
Dans (alle former)	11	18	4	11	12	10
Dart	10	6	14	7	9	15
Triatlon/ duatlon	9	8	10	10	7	9
Skateboard	8	10	7	10	9	6
Klatring/parkour	7	6	8	8	8	5
Basketball	7	1	12	5	7	9

Tankesport (f.eks. skak, bridge)	6	6	7	4	8	8
Landevejscykling (ikke som transport)	6	5	8	6	6	7
Åbent vand svømning	6	8	5	6	8	5
Kampsport (f.eks. boksning, karate, aikido, taekwondo, judo, brydning, fægtning)	6	5	7	4	8	6
Atletik	6	5	6	7	5	5
Yoga/ pilates/ afspænding	5	8	3	3	8	6
Ridning	4	7	2	5	6	2
Billard	4	2	6	1	4	9
Bordtennis	4	1	6	4	3	5
Mountainbike	4	1	6	3	6	3
Kano/ kajak	2	3	2	3	2	3
Dykning	2	1	4	2	4	2
Motorsport (f.eks. motocross)	2	1	3	1	3	3
BMX	2	1	4	3	2	2
Skydning/bueskydning	2	1	3	1	3	2
Vinterbadning	1	2	1	2	2	<1
Tennis	1	2	1	1	1	2
Hockey/ floorball	1	1	2	1	1	2
Fårehundetræning	1	1	1	2	1	<1
Sejlsport	1	1	1	<1	1	2
Surfing/stand up paddle	1	1	1	1	2	<1
Golf	<1	<1	1	<1	<1	1
Parasport/handicapidræt	<1	<1	<1	<1	<1	<1

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Har du dyrket én eller flere af følgende sports-/motionsaktiviteter i løbet af de seneste 12 måneder?'. Total og fordelt på køn og alder, angivet i andele (n=1.504).

At gå- og vandreture samt styrketræning er de mest udbredte sports- og motionsaktiviteter blandt færøske børn adskiller sig fra Danmark og Grønland, hvor de to store aktiviteter, der i Danmark og Grønland har tradition for at blive dyrket i foreningsregi – svømning og fodbold – indtager førstepladsen i de respektive lande (Rask & Eske 2020, 7; Eske et al. 2019, 16). Sammenligningen skal ses i lyset af de nuancer, som er beskrevet ovenfor. En oversigt over tilslutningen til forskellige idrætsaktiviteter i Danmark og Grønland kan findes i bilagsmaterialet (tabel 81). På andre områder ligner aktivitetsvalget i Danmark og på Færøerne hinanden. Fitnessaktiviteter er især udbredt blandt unge på Færøerne, hvilket også ses i Danmark, hvor der gennem de seneste år har været stor vækst i andelen af unge, der dyrker fitnessaktiviteter (Rask & Eske 2020, 7; Eske et al. 2019, 16).

Aktivitetskategorier

Aktiviteterne kan inddeles i en række aktivitetskategorier for at få et mere overordnet indblik. De konkrete aktiviteter, som indgår i de respektive kategorier blandt børn, fremgår nedenfor.

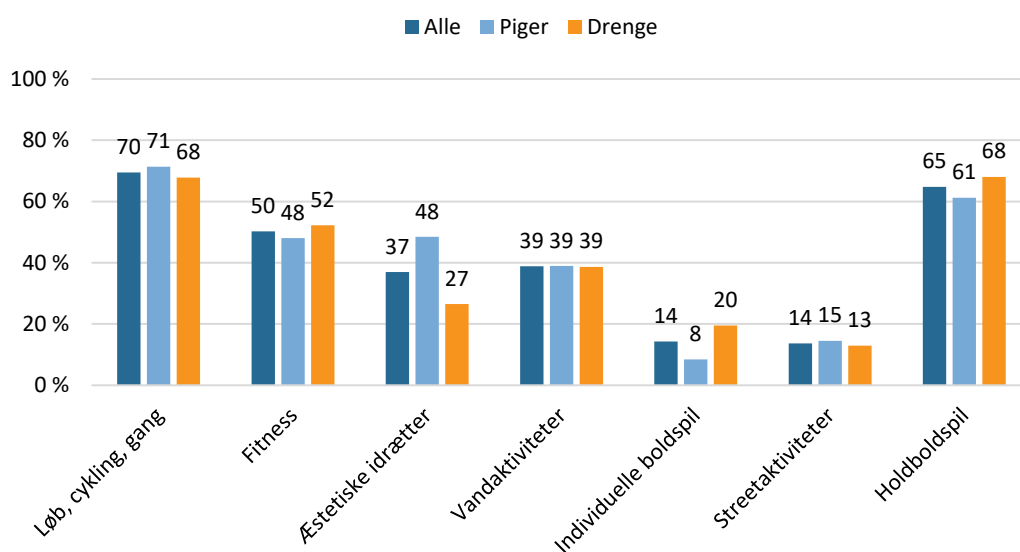
Aktiviteter, som indgår under de overordnede kategorier, blandt børn og unge

Løb, cykling, gang:	Gå- og vandreture, løb, triatlon/duatlon, landevejscykling, mountain-bike, BMX
Fitness:	Styrketræning, anden fitness- og motionstræning
Æstetiske idrætter:	Gymnastik, dans, ridning, yoga/pilates/afspænding, kampsport, atletik
Vandaktiviteter:	Svømning, åbent vand svømning, dykning, roning, kano/kajak, sejlsport, SUP, vinterbadning
Individuelle boldspil:	Tennis, badminton, golf, bordtennis
Streetaktiviteter:	Skateboard, løbehjul, rulleskøjter, parkour
Holdboldspil:	Fodbold, håndbold, basketball, volleyball, hockey/floorball

Med udgangspunkt i de overordnede kategorier viser figur 7, at det er de motionsprægede aktiviteter som løb, cykling og gang, der er mest udbredt blandt børn og unge, efterfulgt af holdboldspil og fitnessaktiviteter.

De æstetiske idrætter er mere udbredt blandt piger end drenge, mens drenge i højere grad end piger dyrker fitnessaktiviteter, individuelle boldspil og holdboldspil.

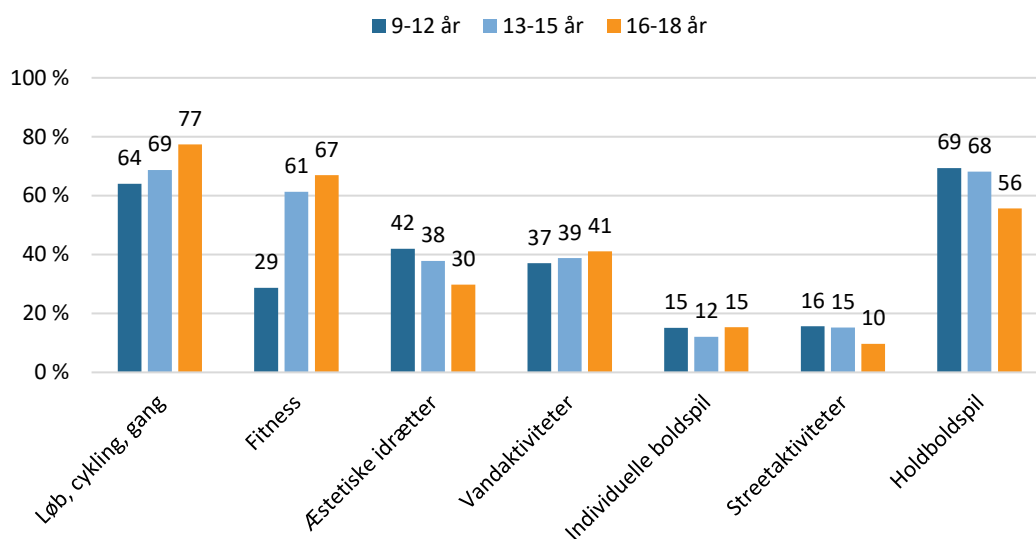
Figur 7: De æstetiske idrætter er mere udbredt blandt piger end drenge, mens boldspil og fitness tiltrækker drenge (pct.)

Figuren viser andelen af børn og unge, der har valgt mindst én aktivitet inden for de respektive aktivitetskategorier. Total og fordelt på køn, angivet i andele (n=1.504).

Fitnessaktiviteter og de motionsprægede aktiviteter som løb, cykling og gang, bliver mere populære med alderen, mens tilslutningen til de æstetiske idrætter, holdboldspil og streetaktiviteter falder med alderen (figur 8). De ældste unges valg af aktiviteter flytter sig til noget, der minder om voksnes idrætsvaner, hvor det også særligt er de motionsprægede aktiviteter, der hitter (delundersøgelse 2, afsnit 7.2).

Figur 8: Fitness og de motionsprægede aktiviteter bliver mere udbredt med alderen (pct.)

Figuren viser andelen af børn og unge, der har valgt mindst én aktivitet inden for de respektive aktivitetskategorier. Fordelt på alder (n=1.504).

Overordnet set er der meget få forskelle i valget af aktiviteter på tværs af land og by (bilagsmaterialet, figur 114 og tabel 82), hvilket blandt andet kan forklares af de relativt korte afstande, som gør det muligt at transportere sig til en naboby/-bygd, hvor en given aktivitet udbydes. Det ses dog, at andelen af børn og unge, der dyrker fitnessaktiviteter (f.eks. styrketræning og anden fitness- og motionstræning), er højere i byerne end i bygderne. Det kan formentlig forklares af, at fitnesscentrene i højere grad er placeret i de større byer (delundersøgelse 4, afsnit 16.1). Tilslutningen til fodbold og gå- og vandreture er derimod højere i bygderne end i byerne. Om forskelle på tværs af land og by udtrykker aktører på området følgende:

”Når enhederne (bygderne, red.) bliver så små, så tror jeg, at man samles – altså hele ungdommen samles om f.eks. fodbold og håndbold, så vi har nogle fodboldbygder og nogle håndboldbygder.”

Direktør, Færøernes Kommuneforening

Børn og unges valg af idrætsaktiviteter på tværs af land og by kan generelt forklares af udbuddet af faciliteter, hvor størstedelen af specialfaciliteterne findes i byerne, mens de mindre bygder især har de traditionelle faciliteter, f.eks. fodboldbaner mv. (delundersøgelse 4, afsnit 16.1).

3.3. Minimum én sports- og motionsaktivitet

En alternativ måde at se på idrætsdeltagelsen er andelen, der har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet i løbet af det seneste år. Forskellen er beskrevet yderligere under 'Metode og datagrundlag'.

Hele 97 pct. af alle børn og unge har dyrket mindst én aktivitet inden for det seneste år (tabel 9). Køns- og alderstendensen, som afspejlede sig i idrætsdeltagelsen – andelen, der dyrker sport/motion – figurerer ikke, når det kommer til andelen, der har dyrket minimum én idrætsaktivitet inden for det seneste år (tabel 9). Der er heller ikke de store forskelle mellem land og by.

Tabel 9: Næsten alle børn og unge har dyrket minimum én aktivitet det seneste år (pct.)

	Alle	Køn		Alder			Bosted	
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år	By	Bygd
Har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet inden for det seneste år	97	97	97	97	97	96	97	96

Tabellen viser andelen af dem, som har tilkendegivet mindst én aktivitet til spørgsmålet 'Har du dyrket én eller flere af følgende sports-/motionsaktiviteter i løbet af de seneste 12 måneder?'. Total og fordelt på køn og alder (n=1.504).

Tabel 10 viser desuden, at børn og unge i gennemsnit har dyrket 4,4 forskellige aktiviteter i løbet af det seneste år. Drenge har dyrket flere forskellige aktiviteter end piger, mens de yngste børn dyrker færre aktiviteter end de ældre aldersgrupper.

Idrætsdeltagelsen er altså lavere blandt unge end blandt børn, men de idrætsaktive unge dyrker flere forskellige aktiviteter. Det kunne potentielt tyde på, at unge prøver flere forskellige aktiviteter af og ikke blot specialiserer sig i én aktivitet.

Tabel 10: Færøske børn og unge har i gennemsnit dyrket fire forskellige aktiviteter i løbet af det seneste år

	Alle	Køn		Alder			Bosted	
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år	By	Bygd
Gennemsnitligt antal idrætsaktiviteter	4,4	4,2	4,7	4,0	4,8	4,5	4,4	4,5

Tabellen viser det gennemsnitlige antal aktiviteter, børn og unge har dyrket inden for det seneste år. Total og fordelt på køn, alder og bosted (n = 1.504).

Hyppighed og sæsonvariation

For at komme mere i dybden med børns og unges sports- og motionsvaner ser dette afsnit nærmere på, hvor ofte de idrætsaktive børn – andelen, der har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet inden for det seneste år – dyrker deres aktiviteter.

Ni ud af ti børn dyrker deres aktivitet(er) minimum én gang om ugen. Heriblandt dyrker den største andel deres aktiviteter tre-fire (35 pct.) eller fem gange om ugen (34 pct.) (tabel 11).

Også i forhold til, hvor ofte børn dyrker sport og motion, er der forskel mellem drenge og piger. Selvom andelen, der dyrker sport og motion minimum én gang om ugen, er stort set den samme for drenge og piger, så er drenge – på ugentlig basis – mere idrætsaktive end piger. Mens 42 pct. af drengene dyrker aktiviteter minimum fem gange om ugen, så gælder det kun for 26 pct. af pigerne.

Andelen af børn, der dyrker aktiviteter minimum én gang om ugen, falder med alderen. Det er dog blandt de 13-15-årige, at vi finder den største andel, der dyrker aktiviteter minimum fem gange om ugen. Flere børn i byerne end i bygderne dyrker aktiviteter minimum én gang om ugen.

Tabel 11: Mere end hver tredje idrætsaktive barn/unge dyrker idræt fem eller flere gange om ugen (pct.)

	Alle	Køn		Alder			Bosted	
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år	By	Bygd
5 eller flere gange om ugen	34	26	42	30	42	32	37	29
3-4 gange om ugen	35	40	30	38	35	31	35	35
1-2 gange om ugen	20	21	18	23	14	22	20	19
1-3 gange om måneden	7	8	6	4	5	11	4	10
Sjældnere end 1 gange om måneden	4	5	4	5	4	4	3	7

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvor ofte dyrker du sport/motion?'. Total og fordelt på køn, alder og bosted, angivet i andele. Tabellen inkluderer kun dem, som har angivet mindst én sport/motionsaktivitet (n=1.462).

Hele 76 pct. af de børn, der har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet inden for det seneste år, dyrker aktiviteter hele året, mens hver tiende udelukkende dyrker aktiviteter i enten vinter- eller sommerhalvåret (tabel 12).

Tabel 12: Størstedelen af idrætsaktive børn og unge dyrker idræt stort set hele året (pct.)

	Alle	Køn		Alder			Bosted	
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år	By	Bygd
Hele året	76	74	78	76	83	69	77	74
Kun i vinterhalvåret	13	17	10	13	8	18	13	13
Kun i sommerhalvåret	11	9	13	11	9	13	10	13

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvornår på året dyrker du normalt sport/motion?'. Total og fordelt på køn og alder, angivet i andele. Figuren inkluderer kun dem, som har angivet mindst én sport/motionsaktivitet (n=1.462).

Børn og unge i Danmark har i gennemsnit dyrket 3,9 forskellige aktiviteter på årsbasis, hvilket dækker over en stigning siden 2016, hvor børn og unge dyrkede 3,0 forskellige aktiviteter (Rask et al. 2021). Stigningen skal ses i lyset af coronakrisen, der skabte en

omfattende nedlukning af store dele af idrætslivet, hvilket har tvunget mange til at finde alternativer til deres vante aktiviteter. En sammenligning af Færøerne og Danmark skal derfor tages med dette forbehold. I Danmark har 97 pct. af børn og unge dyrket minimum én idrætsaktivitet i løbet af det seneste år (Rask et al. 2021, 5), mens det drejer sig om 82 pct. i Grønland (Eske 2019, 17). Desuden tegner der sig et billede af, at danske børn er mindre hyppigt aktive end færøske børn (Pilgaard & Rask 2016, 16)²⁴.

3.4. Organisering

Efter at børnene har angivet, hvilke aktiviteter de har dyrket inden for det seneste år, har de også angivet, i hvilket regi de dyrker deres aktiviteter²⁵. Det har været muligt at angive flere forskellige organiseringsformer til hver aktivitet, da børn og unge kan dyrke samme aktivitet i flere regi.

Figur 9 viser, at de fleste børn (86 pct.) dyrker deres aktiviteter på egen hånd, dog stærkt efterfulgt af aktiviteter i foreningsregi (73 pct.). Færre dyrker aktiviteter i det private/kommercielle regi (21 pct.) – f.eks. fitnesscentre eller danseskoler – i anden sammenhæng (18 pct.) eller i aftenskoleregi (9 pct.)²⁶.

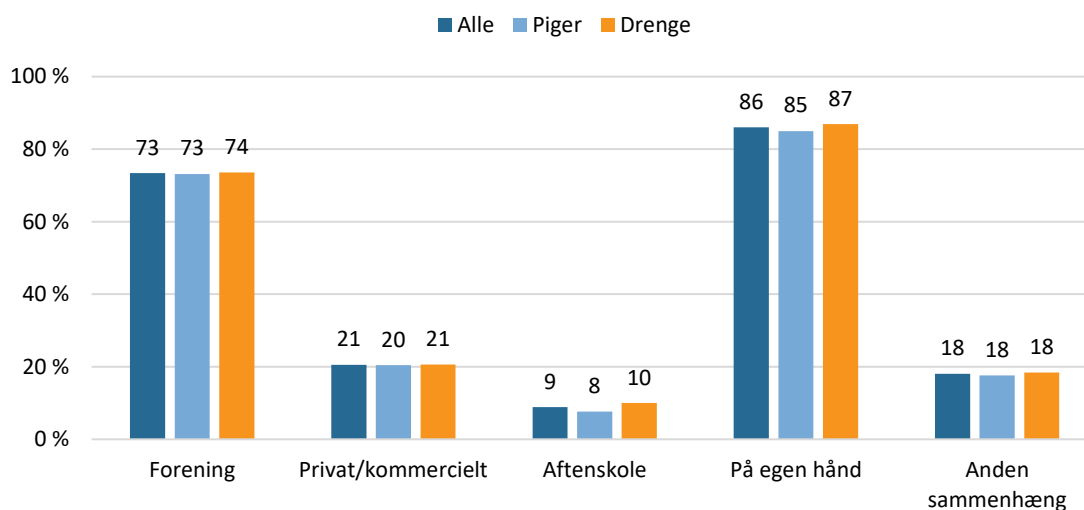
Valget af organiseringsform knytter sig ofte til valget af aktiviteter. Den store udbredelse af aktiviteter på egen hånd kan derfor blandt andet forklares af den store andel af børn og unge, der går og vandrer. En oversigt over tilslutningen til organiseringsformer fordelt på de enkelte fritidsaktiviteter kan findes i bilagsmaterialet (tabel 83), hvor det blandt andet ses, at 92 pct. af de børn og unge, der dyrker gå- og vandreture, organiserer det på egen hånd. Der er desuden en række nuancer i valget af organiseringsform på tværs af alder, som kan være med til at forklare udviklingen i valget af aktiviteter. Selvom andelen, der svømmer, er lige stor blandt de 9-12-årige som de 16-18-årige, er der forskel på valget af organiseringsform. En stor andel af de 16-18-årige flytter sig fra at dyrke svømning i foreningsregi til andre regi.

²⁴ Bemærk, at de danske tal er fra undersøgelsen i 2016, så der kan være sket en udvikling over tid, som vi ikke er bekendt med.

²⁵ For at kunne sammenligne med tal fra Danmark og Grønland, er andelen beregnet ud fra *alle* børn og unge og ikke kun dem, der har dyrket minimum én aktivitet inden for det seneste år.

²⁶ Kategorien 'anden sammenhæng' dækker f.eks. over aktiviteter i skole og SFO.

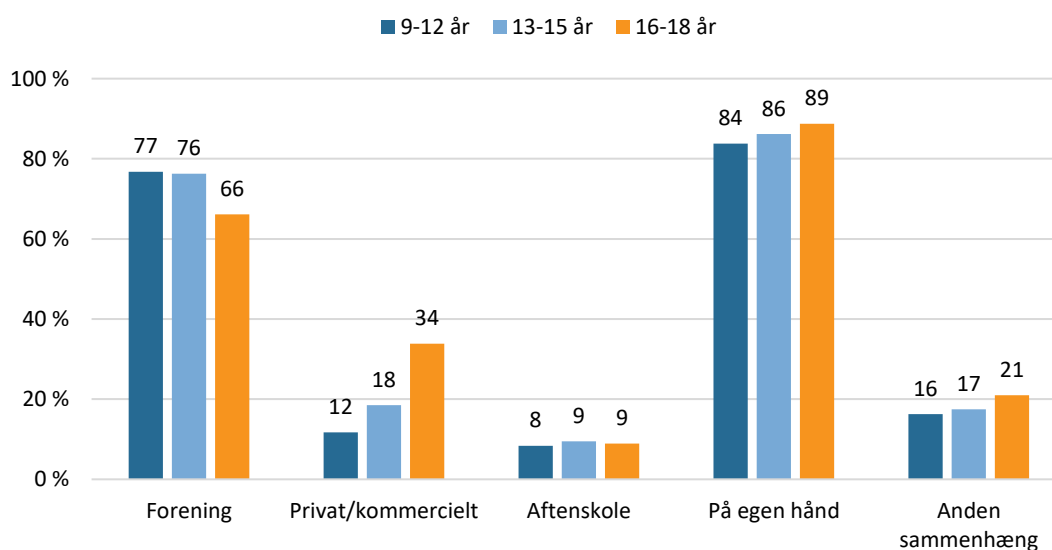
Figur 9: Flest børn og unge er aktive på egen hånd (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'I hvilken sammenhæng har du dyrket dine sports-/motionsaktiviteter? (Sæt gerne flere kryds)'. Total og fordelt på køn og alder, angivet i andele (n=1.504).

Når det gælder organiseringsform, er der ikke forskelle mellem drenge og piger (figur 10), men alderen har derimod betydning. Mens tilslutningen til det organiserede foreningsregi falder med alderen, stiger andelen, der dyrker aktiviteter i det private regi – f.eks. fitnesscentre eller danseskoler – og på egen hånd. Foreningsaktiviteter er således mest udbredt blandt de 9-12-årige, mens aktiviteter på egen hånd er mest udbredt blandt de 16-18-årige og voksne generelt (delundersøgelse 2, afsnit 7.5). Selvorganiserede aktiviteter, som de enten gør alene eller sammen med andre, er dog den mest udbredte organiseringsform på tværs af alle tre aldersgrupper,

Figur 10: Tilslutningen til foreningsaktiviteter falder med alderen (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'I hvilken sammenhæng har du dyrket dine sports-/motionsaktiviteter? (Sæt gerne flere kryds)' fordelt på alder, angivet i andele. Det har været muligt at svare flere organiseringsformer, hvorfor det ikke summer til 100 pct. (n=1.504).

Aktiviteter i foreningsregi og det private/kommercielle regi er mere udbredte blandt børn i byerne end i byggerne, mens børn i byggerne i højere grad dyrker selvorganiserede aktiviteter (bilagsmaterialet, figur 115). At de selvorganiserede aktiviteter er mest udbredt i byggerne, stemmer godt overens med, at gå- og vandreture er mere udbredt i byggerne. Forskelle i børn og unges deltagelse i foreningsidræt på tværs af land og by står derimod i kontrast til valget af aktiviteter, hvor blandt andet fodbold, som oftest dyrkes i foreningsregi, er mere udbredt blandt børn i byggerne end i byerne. Forskellen kan formentlig forklares af, at udbuddet af foreningsaktiviteterne og tilstedeværelsen af faciliteter har mindre brede i byggerne end i byerne.

Kombination af forskellige organiseringsformer

Det er de færreste børn, der udelukkende dyrker deres sports- og motionsaktiviteter i ét regi. Blot 15 pct. dyrker udelukkende aktiviteter på egen hånd (alene eller sammen med andre), og kun 8 pct. dyrker udelukkende aktiviteter i foreningsregi (tabel 13). Der er derimod en stor andel, der kombinerer aktiviteter i foreningsregi med aktiviteter på egen hånd (64 pct.). Knap hver femte (19 pct.) kombinerer aktiviteter på egen hånd med aktiviteter i det private regi.

Der er ikke de store forskelle mellem drenge og piger, men der er derimod en række aldersforskelle. De yngste børn dyrker i højere grad end ældre børn udelukkende aktiviteter i foreningsregi, mens de ældste børn i højere grad kombinerer aktiviteter i det private/kommercielle regi med aktiviteter i foreningsregi eller aktiviteter på egen hånd.

Tabel 13: Størstedelen er aktive både på egen hånd og i en forening (pct.)

	Alle	Køn		Alder			Bosted	
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år	By	Bygd
Forening og på egen hånd	64	63	65	64	66	62	65	64
Privat/kommercielt og på egen hånd	19	18	19	10	17	31	21	15
Forening og privat/kommercielt	16	15	17	10	13	27	18	13
Forening, privat/kommercielt og på egen hånd	15	14	16	9	13	25	17	12
Kun på egen hånd	15	14	16	14	12	19	12	20
Kun forening	8	8	7	11	9	2	9	5
Kun privat/kommercielt	1	1	1	<1	<1	2	1	<1
Kun anden sammenhæng	1	1	<1	<1	<1	1	<1	1
Kun aftenskole/fritidsundervisning	<1	<1	<1	<1	<1	1	<1	<1

Tabellen viser, hvordan børn og unge samlet set organiserer deres aktiviteter, fordelt på køn, alder og bosted og angivet i andele. Kategorierne 'kun' (forening, privat, på egen hånd, aftenskole/fritidsundervisning og anden sammenhæng) er tildelt, hvis respondenter udelukkende organiserer aktiviteter i det pågældende regi. Respondenten er placeret i de andre kategorier, organiseringskombinationerne, hvis vedkommende som minimum organiserer aktiviteterne i disse regi (f.eks. som minimum i forenings- og privat regi). Den samme respondent kan ikke befinde sig i flere af 'kun'-kategorierne, men kan godt befinde sig i flere af organiseringskombinationerne (n=1.504).

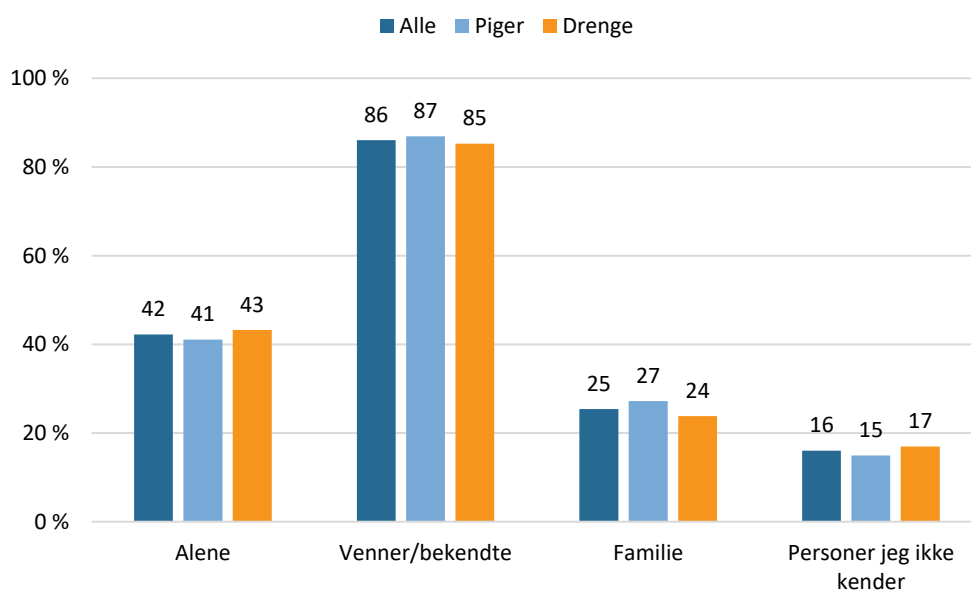
Den færøske fordeling på tværs af organiseringsformer adskiller sig fra undersøgelser i Danmark og Grønland, hvor foreningsaktiviteter igennem flere år har været den mest udbredte organiseringsform blandt børn og unge (Rask et al. 2021). Andelen af børn og unge, der dyrker idrætsaktiviteter i foreningsregi, er 77 pct. i Danmark og 49 pct. i Grønland. Forskellen i organiseringsformer på tværs af f.eks. Færøerne og Danmark kan blandt andet forklares af, at de yngste børn i alderen 7-9 år ikke er inkluderet i den færøske undersøgelse, som i hvert fald i Danmark er en gruppe, der primært dyrker foreningsaktiviteter.

3.5. Sociale relationer i idrætsdeltagelsen

Dette afsnit ser på en række spørgsmål, som omhandler de sociale relationer i børn og unges idrætsdeltagelse. De børn, der har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet inden for det seneste år, er blevet bedt om at svare på, hvem de normalt dyrker sport og motion sammen med. Det har været muligt at angive ét eller flere svar.

Figur 11 viser, at mange færøske børn dyrker sport og motion i fællesskab med andre. De fleste relationer i forbindelse med idrætsaktiviteter foregår mellem venner og bekendte (83 pct.), men familie (25 pct.) og personer, de ikke kender²⁷ (16 pct.), udgør også i flere tilfælde de aktive fællesskaber. Der er dog også 41 pct., der dyrker sports- og motionsaktiviteter alene.

Figur 11: De fleste børn dyrker aktiviteter med venner/bekendte (pct.)

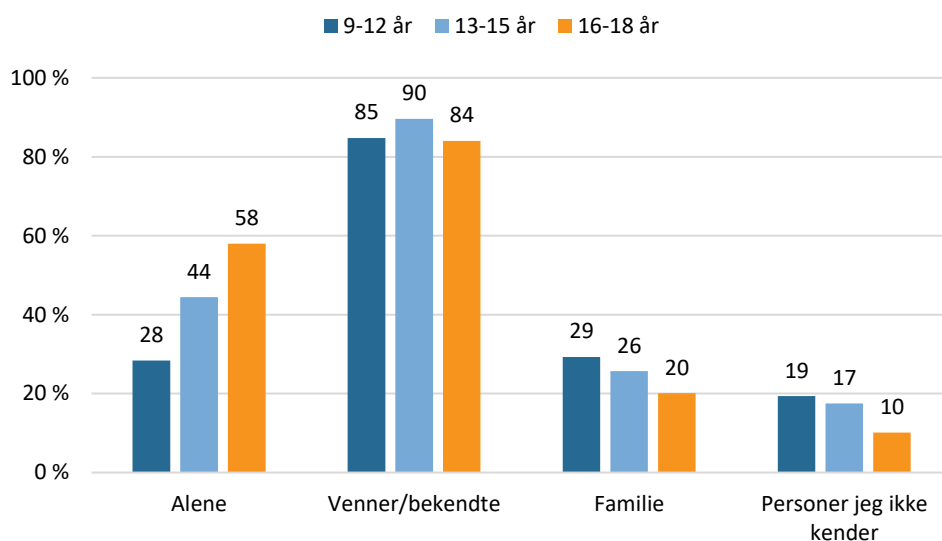

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvem dyrker du normalt sport/motion sammen med? (Sæt gerne flere kryds)' blandt dem, der dyrker minimum én sport/motionsaktivitet. Total og fordelt på køn, angivet i andele (n=1.462).

²⁷ 'Personer jeg ikke kender' dækker over børn og unge, som dyrker aktiviteter sammen med andre, de ikke har en relation til. Det kan f.eks. være børn, der dyrker aktiviteter på et hold i en danseskole, i kommunale tilbud eller i en forening, hvor de ikke i forvejen kender de andre deltagere. Her skal der tages forbehold for, at det er meget individuelt, hvornår man begynder at betegne dem, man dyrker aktiviteter sammen med, som venner/bekendte.

Figur 12 viser, at andelen af børn, der dyrker aktiviteter i fællesskab med andre, falder med alderen, mens andelen, der dyrker aktiviteter alene, stiger. Samlet er det kun 6 pct. af børn og unge, der udelukkende dyrker idrætsaktiviteter alene, men andelen stiger med alderen. 4 pct. af de 9-12-årige og 13-15-årige dyrker udelukkende idrætsaktiviteter alene, mens det drejer sig om 9 pct. blandt de 16-18-årige. Blandt de yngste børn i alderen 9-12 år dyrker flere drenge end piger idrætsaktiviteter med deres familie, mens det blandt de ældre børn forholder sig omvendt.

Figur 12: At dyrke aktiviteter alene bliver mere populært med alderen (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvem dyrker du normalt sport/motion sammen med? (Sæt gerne flere kryds)' blandt dem, der dyrker minimum én sport/motionsaktivitet. Total og fordelt på alder, angivet i andele (n = 1.462).

3.6. Faciliteter

Ud over at angive, hvordan de organiserer deres idrætsaktiviteter, er børn og unge også blevet bedt om at svare på, hvor de har dyrket deres aktiviteter²⁸. Det har været muligt at angive ét eller flere steder for hver aktivitet.

Tabel 14 viser, hvilke faciliteter og steder børn og unge har brugt til deres sports- og motionsaktiviteter inden for det seneste år. Her fremgår det, at de traditionelle idrætshaller og -sale er de mest benyttede facilitetstyper. Her skal det dog bemærkes, at børn og unge, der går og vandrer, fordeler sig på mange forskellige faciliteter, mens f.eks. gymnastik hovedsageligt foregår i gymnastiksale – det kan være med til at forklare, hvorfor det ikke er faciliteter til gå- og vandreture, der ellers er den mest udbredte idrætsaktiviteter blandt børn og unge, der topper listen. Også nogle af de mere specialiserede faciliteter som f.eks. fodboldbaner, fitnesscentre og svømmehaller ligger højt på listen, selvom de naturligt rummer færre og mere specifikke aktiviteter. De færreste fodboldbaner adskiller sig fra fodboldbaner i Danmark ved, at stort set alle baner er kunstgræsbaner. Faktisk er der kun én

²⁸ For at kunne sammenligne med tal fra Danmark og Grønland, er andelen beregnet ud fra alle børn og unge og ikke kun dem, der har dyrket minimum én aktivitet inden for det seneste år.

naturgræsbane på hele Færøerne. Desuden er der mange multibaner, som blandt andet kan bruges til fodbold (delundersøgelse 4, afsnit 16.1). Mange af de færøske børn dyrker desuden deres aktiviteter uden for de etablerede idrætsanlæg – enten derhjemme i haven, på veje og gader, i naturen, på byens/bygdens grønne områder eller andre udendørs arealer, der ikke primært har til formål at rumme idrætsaktiviteter.

Der er få forskelle mellem drenge og piger, når det kommer til valget af faciliteter (tabel 14). Drenge benytter i højere grad end piger de mere specialiserede anlæg som fodboldbaner, fitnesscentre og svømmehaller, mens piger i højere grad end drenge dyrker aktiviteter uden for de etablerede anlæg f.eks. i naturen, på/i vandet eller på veje og gader. Igen knytter valget af facilitet sig til valget af aktiviteter og valget af organiseringsform. Da flere drenge end piger spiller fodbold og går til svømning, vil de alt andet lige også i højere grad anvende fodboldbaner og svømmehaller, mens piger, der i højere grad end drenge går og vandrer, i højere grad anvender naturen.

Tabel 14: Nogenlunde ens brug af faciliteterne hos drenge og piger (pct.)

	Alle	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år
Indendørs faciliteter:						
Idrætshal/gymnastiksal	73	75	72	77	75	66
Fitnesscenter/motionsrum	45	41	48	27	52	61
Svømmehal	28	24	31	30	24	28
Lokale, der ikke primært bruges til idræt	25	24	26	21	30	26
Andre indendørs idrætsbaner (f.eks. badmintonhal, ridehal, skydekælder, dansestudie)	22	24	21	23	24	21
Udendørs faciliteter:						
Hjemme/i haven	66	64	67	61	68	69
Fodboldbane	51	42	59	55	52	46
Veje, gader, fortove og lignende	46	49	43	39	52	49
Naturen (f.eks. fjeld, strand, vandrestier, mountainbikespor)	44	46	41	35	48	51
Byens/bygdens grønne områder	28	29	27	27	28	29
På/i vandet (f.eks. hav, sø, å)	25	27	23	22	29	25
Andet sted	23	19	27	26	23	19
Udendørs arealer, der ikke primært bruges til idræt	22	21	22	19	25	21
Udendørs idrætsanlæg (f.eks. tennisbane, golfbane, atletikanlæg, skydebane, ro- eller kajakanlæg)	19	20	18	16	23	19
Anlæg ved vandet (f.eks. havnebade, havsvømmebaner, kabelbaner, faciliteter til vinterbadning)	13	12	13	12	13	13

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvor har du dyrket dine aktiviteter?'. Total og fordelt på køn og alder, angivet i anden del. Det er muligt at svare flere forskellige faciliteter (n=1.504).

Facilitetskategorier

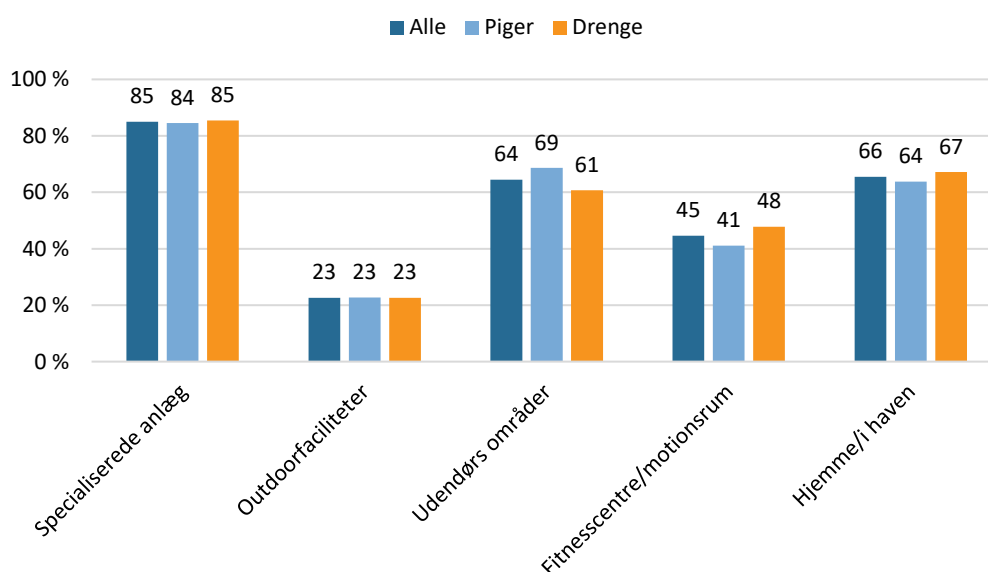
Faciliteterne kan inddeles i en række overordnede kategorier for at få et større indblik. De konkrete faciliteter, som indgår i de respektive kategorier blandt børn, fremgår nedenfor.

Samlede kategorier for faciliteter til sport og motion

Specialiserede anlæg:	Idrætshal/gymnastiksal, svømmehal, andre indendørs idrætsbaner, fodboldbane, andet udendørs idrætsanlæg
Outdoorfaciliteter:	Udendørs idrætsanlæg, anlæg ved vandet
Udendørs områder:	Naturen, på/i vandet, veje/gader/fortove, byens/bygdens grønne udendørs arealer, der ikke primært bruges til idræt
Fitnesscenter/motionsrum:	Fitnesscenter/motionsrum
Hjemme/i haven:	Hjemme/i haven

Med udgangspunkt i de overordnede kategorier viser figur 13, at børn og unges idrætsaktiviteter primært foregår i de specialiserede anlæg (f.eks. gymnastiksale, svømmehaller og fodboldbaner), derhjemme/i haven eller andre udendørs områder (f.eks. naturen, på/i vandet). Drengene dyrker i højere grad end piger aktiviteter i fitnesscentre/motionsrum, mens piger i højere grad søger mod forskellige udendørs områder. Igen skal valget af faciliteter ses i relation til valget af aktiviteter og organiseringsform.

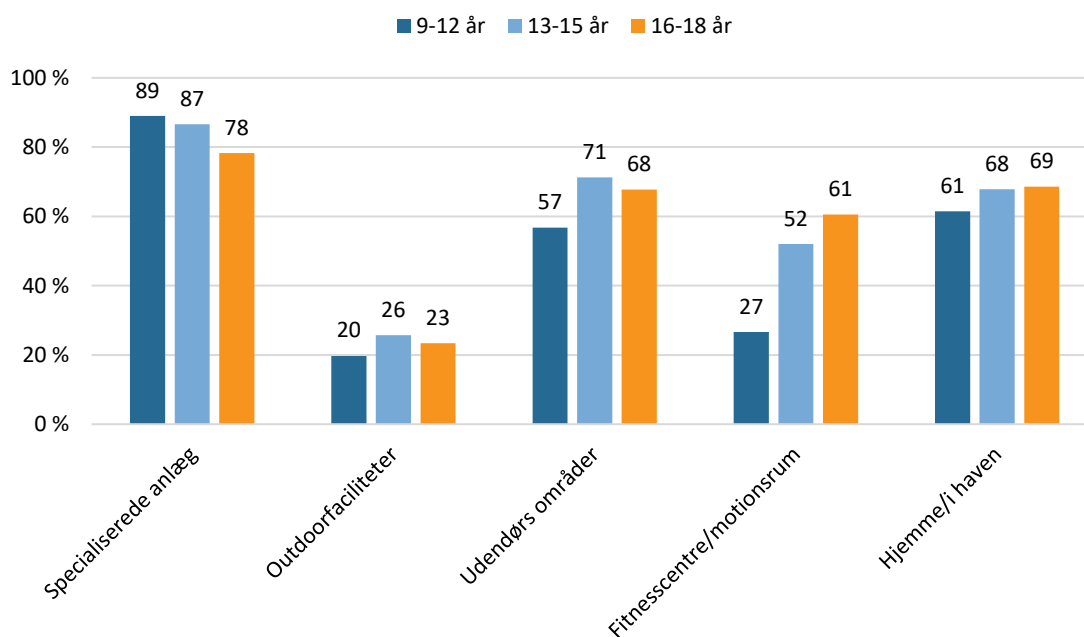
Figur 13: Størstedelen af børnene dyrker aktiviteter i de specialiserede anlæg (pct.)

Figuren viser andelen af børn og unge, der har valgt mindst én aktivitet inden for de respektive aktivitetskategorier. Total og fordelt på køn (n=1.504).

Brugen af de specialiserede anlæg falder med alderen – hvilket følger den faldende tilslutning til foreninger med alderen – mens de 16-18-årige i højere grad dyrker aktiviteter i fitnesscentre/motionsrum end de yngre aldersgrupper, hvilket følger den stigende tilslutning til det private/kommercielle regi med alderen. Anvendelsen af fitnesscentre/motionsrum er desuden større i byerne end i byderne (bilagsmaterialet, figur 116).

Figur 14: Brugen af fitnesscentre og motionsrum stiger med alderen (pct.)

Figuren viser andelen af børn og unge, der har valgt mindst én aktivitet inden for de respektive aktivitetskategorier. Fordelt på alder (n=1.504).

3.7. Motiver for deltagelse

I dette afsnit belyses det, hvad der motiverer børn og unge til at dyrke sports- og motionsaktiviteter.

Tabel 15 viser, at børn og unge primært motiveres til idræt af at have det sjovt. Interessen for aktiviteten, det sundhedsmæssige perspektiv og det sociale samvær vægter også højt for de færøske børn. Færrest motiveres af at komme væk hjemmefra, at dyrke aktiviteten med andre på samme niveau og af at tabe sig. Konkurrenceelementet ligger også lavt på listen.

Drenge motiveres i højere grad end piger af at være gode til aktiviteten og af at der er mulighed for at konkurrere, og de har i højere grad fokus på, at de kan dyrke aktiviteten med andre på samme niveau.

De yngste børn dyrker i høj grad sport og motion for aktiviteternes legende element, muligheden for konkurrence, samværet med venner samt trænerens faglighed. De 13-15-årige fokuserer i højere grad på det sundhedsmæssige perspektiv, mens de 16-18-årige motiveres af vægttab og behovet for at komme hjemmefra.

Tabel 15: Den største motivation for idræt er, at det er sjovt, og at det er noget, de har lyst til (pct.)

	Alle	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år
At jeg har det sjovt	82	82	82	87	85	71
At det er en aktivitet, jeg har lyst til	71	71	71	71	73	67
At det er sundt	67	66	67	65	71	65
At jeg kan være sammen med mine venner	63	63	63	68	65	53
At jeg bliver bedre til den aktivitet, jeg laver	60	60	59	62	63	54
At jeg er god til den aktivitet, jeg laver	44	40	47	50	47	34
At jeg kan konkurrere	44	38	48	48	50	31
At jeg har en god træner	40	39	40	53	38	24
At jeg taber mig	30	30	30	24	32	35
At jeg kan lave aktiviteten med personer, som er lige så gode som mig	29	26	32	36	30	19
At jeg kan komme væk hjemmefra	20	19	21	16	22	24

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvad er de vigtigste grunde til, at du dyrker eller går til en sports-/motionsaktivitet?'. Total og fordelt på køn, angivet i andele. Figuren inkluderer kun dem, som har angivet minimum én sports-/motionsaktivitet (n=1462).

Overordnet set er det de samme motiver, der motiverer børn og unge til at deltage i idrætsaktiviteter i Danmark (Pilgaard & Rask 2016, 69) og Grønland (Eske et al. 2019, 18). Både i Danmark og Grønland er det vigtigste motiv for at deltage, at det sjovt, mens konkurrenceelementet ligger lavt på listen.

3.8. Barrierer

Mens 97 pct. af de færøske børn har dyrket minimum én aktivitet inden for det seneste år, har de resterende 3 pct. ikke dyrket nogen idrætsaktiviteter. De børn, der ikke har dyrket nogen idrætsaktiviteter, er blevet bedt om at svare på, hvad der har afholdt dem fra at dyrke idrætsaktiviteter.

Den hyppigste årsag er, at børnene ikke har kunne finde en aktivitet, de fandt sjovt, men også konkurrenceelementet er en hyppig barriere (tabel 16). En stor del af børn og unge, som ikke dyrker idræt, prioriterer i stedet tiden andetsteds, f.eks. samvær med familie og venner samt andre hobby- og fritidsaktiviteter. For andre er blufærdighed en barriere, men også manglen på nogle at følges med ser ud til at have betydning. Resultaterne bør dog tages med et vist forbehold, da kun 3 pct. ikke har dyrket idrætsaktiviteter i løbet af det seneste år, og derfor bygger tabellen på meget få besvarelser.

Ifølge tabel 16 er der stor enighed på tværs af kønnene omkring, at det vigtigste er, at det er sjovt. Manglen på nogle at følges med er størst blandt de yngste børn, mens manglende interesse og manglende lyst til at konkurrere betyder mest for henholdsvis de 13-15-årige og 16-18-årige. Blufærdigheden er primært en barriere blandt piger og bliver en større barriere

med alderen. Med alderen stiger også prioriteringen af andre hobby- og fritidsaktiviteter, som også er tendensen blandt voksne generelt (delundersøgelse 2). Prisen synes kun at have betydning for børn i 13-15-årsalderen.

Tabel 16: Næsten halvdelen af dem, som ikke dyrker idræt, kan ikke finde noget, de synes er sjovt (pct.)

	Alle	Køn		Alle		
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år
Jeg kan ikke finde noget, jeg synes er sjovt	38	42	35	44	58	20
Jeg kan ikke lide at konkurrere	28	38	20	11	31	40
Jeg bruger tiden på familie og venner	18	28	9	17	16	20
Jeg bruger tiden på andre hobby-/fritidsinteresser	16	32	3	6	21	20
Jeg kan ikke lide at vise min krop frem	16	32	3	6	21	20
Jeg mangler nogle at følges med	13	15	12	28	16	<1
Jeg er ikke god nok til sport/motion	8	15	3	11	16	<1
Jeg eller mine forældre synes, at det er for dyrt	4	3	5	<1	16	<1
Jeg holder pause, men regner med at starte igen	2	4	<1	6	<1	<1
Jeg er bange for at blive skadet	1	3	<1	<1	5	<1

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvorfor dyrker eller går du ikke til en sports-/motionsaktivitet?', angivet i andele. Inkluderer kun dem, som ikke har angivet minimum én sports-/motionsaktivitet (n=42). Ingen har angivet svarene: 'Jeg har et fysisk/psykisk handicap', 'Jeg står på venteliste', eller 'Jeg er skadet'.

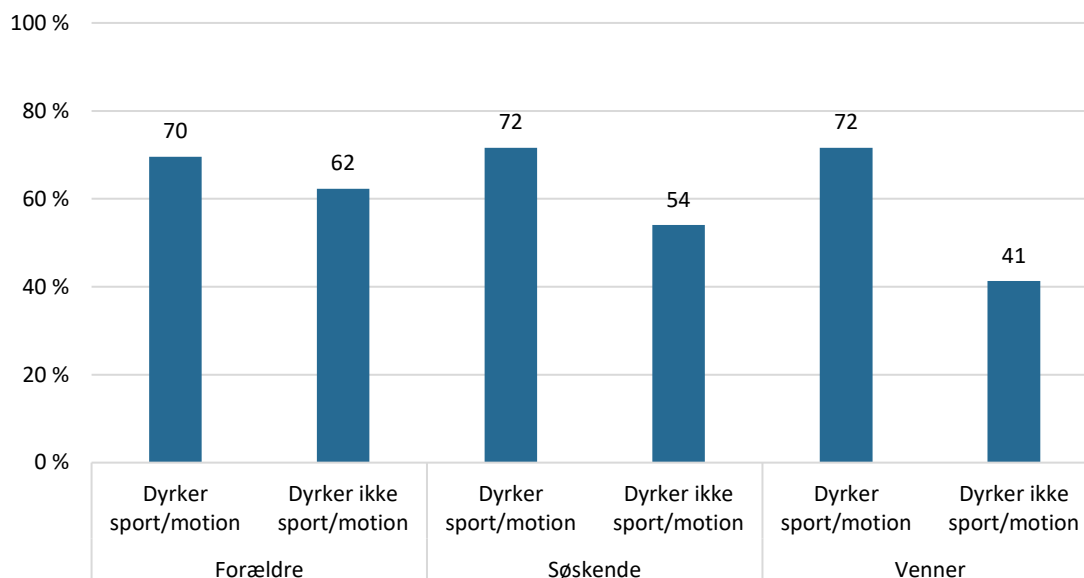
3.9. Omgangskreds

Dette afsnit ser nærmere på, om idrætsdeltagelsen – andelen, der dyrker sport og motion – i børn og unges omgangskreds har betydning for, om de selv dyrker sport og motion. Idrætsdeltagelsen i børn og unges omgangskreds bygger på børn og unges egne besvarelser af, om deres forældre, søskende og venner normalt dyrker sport og motion.

Figur 15 viser således, at idrætsdeltagelsen er højere blandt de børn og unge, der har en omgangskreds i form af forældre, søskende og venner, som også dyrker sport og motion²⁹. Som figur 15 også viser, er det vennernes adfærd, der har størst betydning for børnenes egen idrætsdeltagelse. Hos de børn, der har venner, som også dyrker sport og motion, ligger idrætsdeltagelsen på 72 pct., mens den ligger på 41 pct. blandt de børn, hvis venner ikke dyrker idræt. Adfærden blandt forældre og søskende ser dog også ud til at have betydning. Drenge lader sig i højere grad end piger påvirke af adfærden i deres omgangskreds.

²⁹ Det samme gør sig gældende, hvis der sammenlignes mellem børn og unge, der henholdsvis har/ikke har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet inden for det seneste år.

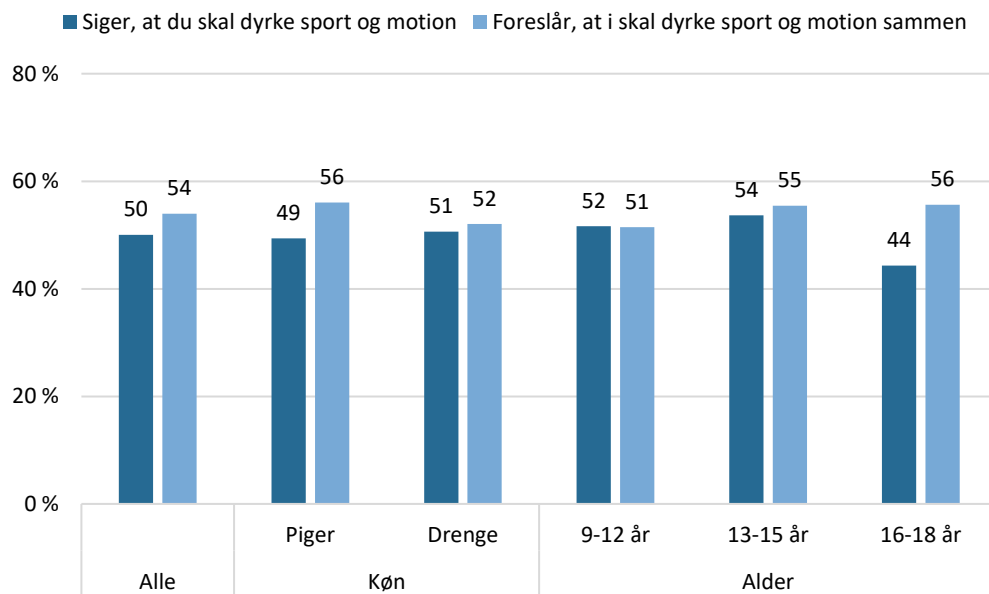
Figur 15: Forældres, søskendes og venners adfærd afspejler sig i børns egen idrætsdeltagelse (pct.)

Figuren viser andelen, der har svaret 'ja' til spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?'. Fordelt på henholdsvis forældres, søskendes og venners idrætsdeltagelse, som er beregnet ud fra følgende spørgsmål: 'Dyrker nogen i din nærmeste familie og omgangskreds normalt sport/motion?' (n=1.504). Forældre dækker over, at enten én eller begge forældre dyrker sport og motion.

Figur 16 viser, hvad der potentielt kan være med til at forklare, hvorfor forældres, søskendes og venners adfærd smitter af på børns egen idrætsdeltagelse. Omkring halvdelen af børnene oplever, at deres familie og venner foreslår, at de skal dyrke sport og motion sammen, mens lidt færre oplever, at deres omgangskreds opfordrer dem til at dyrke sport og motion uden samtidig at tilbyde at gøre det sammen med dem. Piger og særligt de ældste oplever i størst grad, at deres venner og familie tilbyder at dyrke sport og motion sammen med dem.

Figur 16: Særligt piger og de ældste børn oplever, at deres omgangskreds foreslår at dyrke sport og motion sammen (pct.)

Figuren viser andelen, der har svaret 'ja' til følgende spørgsmål: 'Oplever du, at din familie og/eller venner gør følgende ting? – 1) Siger, at du skal dyrke sport og motion, 2) Foreslår, at I skal dyrke sport og motion sammen'. Total og fordelt på køn og alder (n=1.504).

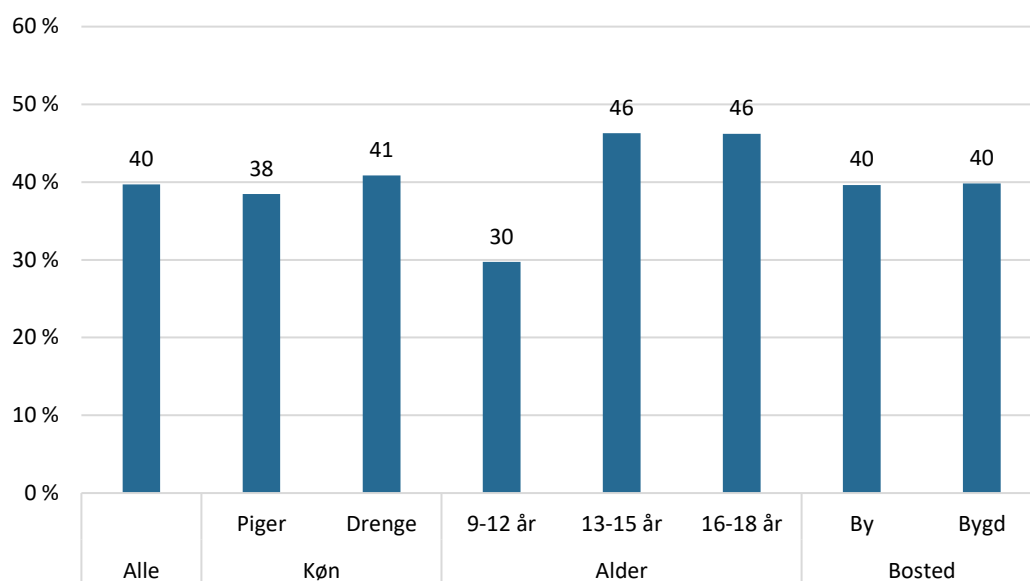
At omgangskredsens idrætsdeltagelse har betydning for, om børn og unge selv tager aktivt del i idrætslivet, gør sig også gældende i Danmark (Pilgaard & Rask 2016, 32).

3.10. Digitale muligheder i forbindelse med sport og motion

Dette afsnit belyser idrætsaktive børns og unges brug af digitale muligheder i forbindelse med deres sports- og motionsaktiviteter. Under digitale muligheder forstås f.eks. brugen af apps, hjemmesider og træningsure.

40 pct. af alle børn og unge – der har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet i løbet af det seneste år – har gjort brug af minimum én digital mulighed i forbindelse med sport og motion (figur 17). Flere drenge end piger bruger de digitale muligheder, mens anvendelsen er størst blandt de to ældste aldersgrupper.

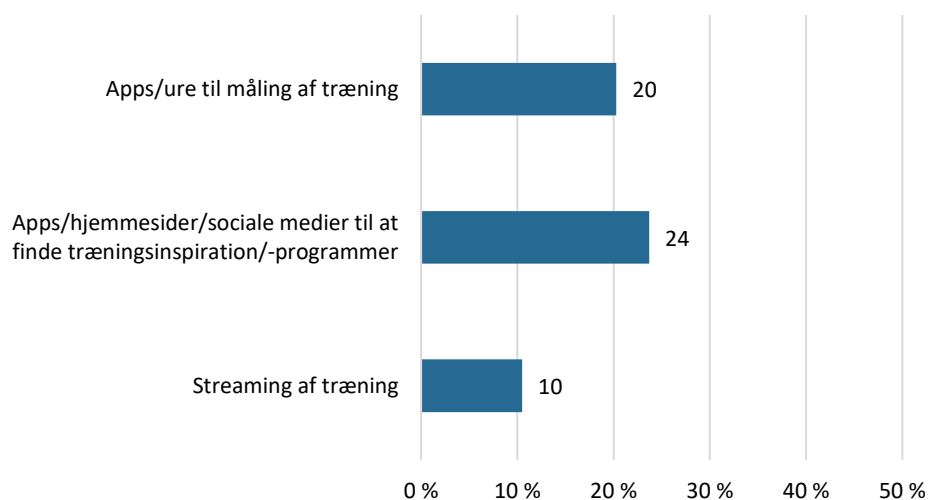
Figur 17: Fire ud af ti børn anvender digitale muligheder i forbindelse med sport og motion (pct.)

Figuren viser andelen, der har anvendt minimum én digital mulighed i forbindelse med sport og motion. Total og fordelt på køn, alder og bosted (n=1.504).

Mere konkret viser figur 18, at hver fjerde har anvendt apps, hjemmesider og sociale medier til at finde træningsinspiration og -programmer, mens hver femte har benyttet apps og ure til måling af træning. Hver tiende har streamet træningsvideoer.

Figur 18: Hver fjerde anvender apps/hjemmesider/sociale medier til at finde træningsinspiration/-programmer (pct.)

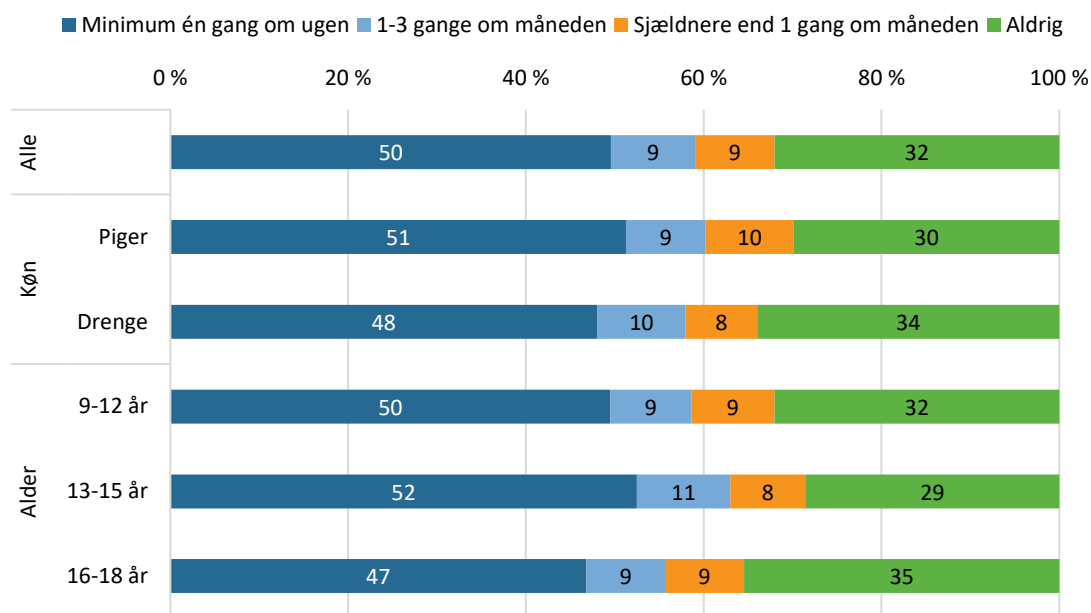
Figuren viser, hvor stor en andel af dem, der har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet inden for det seneste år, der har anvendt forskellige digitale muligheder i forbindelse med sport og motion' (n=1.462).

Til sammenligning har 32 pct. af børn og unge i Danmark anvendt minimum én digital tjeneste i forbindelse med deres idrætsaktiviteter i løbet af det seneste år (Danskernes motions- og sportsvaner 2020, under udgivelse).

3.11. Aktiv transport

Halvdelen af de færøske børn og unge går til og fra skole og fritidsaktiviteter minimum én gang om ugen, mens hver tredje aldrig gør (figur 19). Der ses ikke de store køns- og aldersforskelle, men til gengæld tyder det på, at afstand har betydning for brugen af gang som aktiv transport. Børn i byerne anvender i højere grad end børn i bygderne gang som aktivt transportmiddel minimum én gang om ugen, mens flest børn i bygderne aldrig anvender gang som transportmiddel (bilagsmaterialet, figur 117).

Figur 19: Halvdelen af børn og unge går til og fra skole eller fritidsaktiviteter minimum én gang om ugen (pct.)

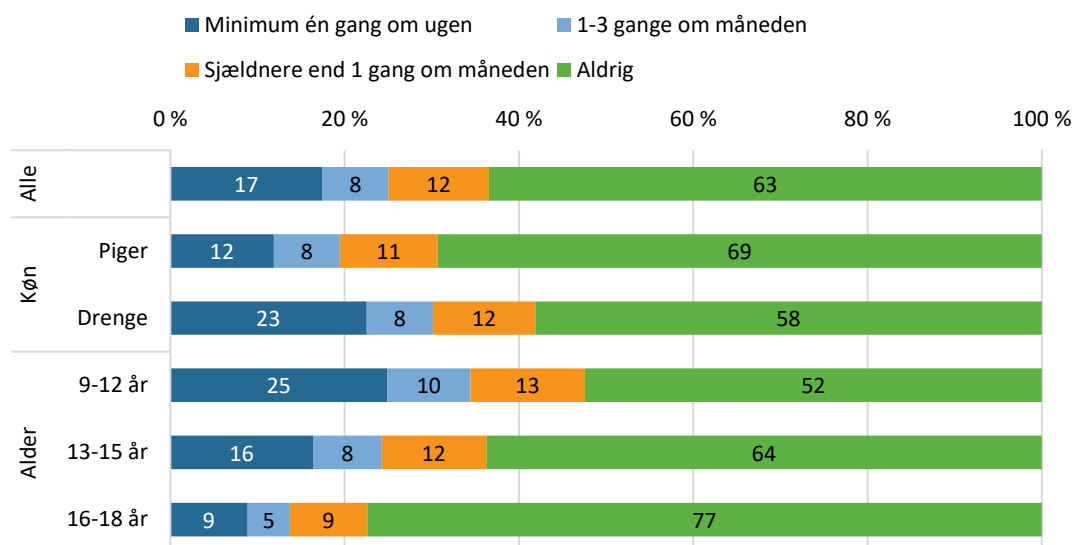

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvor ofte gør du følgende ting? - Går til skole-/fritidsaktiviteter', angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder (n=1.504).

Anderledes ser det ud, når det kommer til andelen af børn og unge, der anvender cyklen. Færre end hvert femte barn tager cyklen til skole eller fritidsaktiviteter minimum én gang om ugen, mens mere end seks ud af ti børn aldrig benytter cyklen som transportmiddel (figur 20).

Drengene tager oftere cyklen til skole og fritidsaktiviteter end piger, og brugen af cyklen som aktivt transportmiddel falder med alderen. Der ses ingen forskelle på tværs af land og by.

Figur 20: Størstedelen af børn og unge cykler aldrig til skole eller fritidsaktiviteter (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvor ofte gør du følgende ting? - Cykler til skole/fritidsaktiviteter', angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder (n=1.504).

Børn og unge på Færøerne bruger ikke cyklen som transportmiddel på samme måde som i Danmark. Til sammenligning er det halvdelen af de danske børn, der anvender cyklen som aktivt transportmiddel minimum én gang om ugen, mens kun hver femte aldrig benytter cyklen. Forskellen mellem Færøerne og Danmark kan delvis skyldes vejret, det ujævne terræn og det begrænsede antal cykelstier, der er på Færøerne sammenlignet med Danmark. Når det gælder gang, benytter seks ud af ti børn i Danmark gang som transportmiddel minimum én gang om ugen, mens knap hver femte aldrig gør.

Kapitel 4: Børns hobby- og fritidsaktiviteter

Børn og unge er også blevet bedt om at svare på spørgsmål om deres deltagelse i hobby- og fritidsaktiviteter, der ikke defineres som idræt, sport og motion.

4.1. Deltagelse i fritidsaktiviteter

43 pct. af de færøske børn og unge har svaret, at de går til hobby- og fritidsaktiviteter (tabel 17). Børn og unges deltagelse i hobby- og fritidsaktiviteter er dermed lavere end deltagelsen i idrætsaktiviteter, som er 65 pct. (tabel 7).

Deltagelsen i fritidsaktiviteter falder med alderen. 48 pct. af de 9-12-årige har svaret, at de dyrker fritidsaktiviteter, mens det gælder for 43 pct. blandt de 13-15-årige og 38 pct. blandt de 16-18-årige. Faldet på tværs af alder er også gældende for idrætsdeltagelsen, hvor frafaldet dog først indtræffer efter 15-årsalderen og er mere markant.

Børn i byerne er også mere aktive med fritidsaktiviteter end børn i byggerne, hvilket er det samme billede som ved børns deltagelse i sports- og motionsaktiviteter.

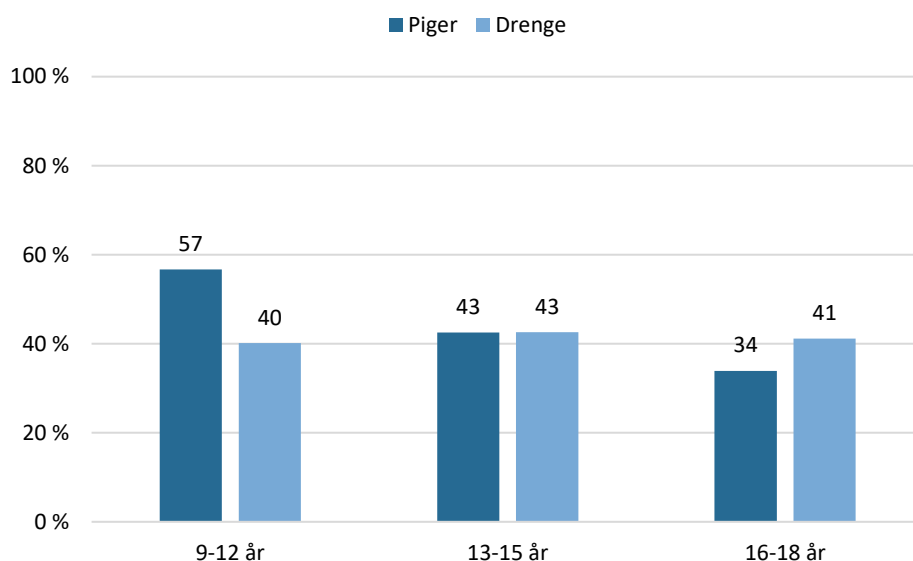
Tabel 17: En større andel af pigerne end drengene går til fritidsaktiviteter, som ikke er idræt (pct.)

	Alle	Køn		Alder			Bosted	
		Piger	Dreng	9-12 år	13-15 år	16-18 år	By	Bygd
Ja	43	46	41	48	43	38	46	39
Ja, men ikke for tiden	14	14	15	14	12	17	13	17
Nej	42	41	44	38	45	45	42	43

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Dyrker eller går du normalt til hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt)?', angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder (n=1.504).

I modsætning til deltagelsen i idrætsaktiviteter er det i højere grad piger end drenge, der dyrker hobby- og fritidsaktiviteter. Blandt de yngste børn i alderen 9-12 år går flere piger end drenge til fritidsaktiviteter, mens det forholder sig omvendt blandt de ældste børn i alderen 16-18 år. I aldersgruppen 13-15 år dyrker lige mange drenge og piger fritidsaktiviteter (figur 21). Drengenes deltagelse er altså forholdsvis stabil, mens deltagelsen falder blandt piger.

Figur 21: Pigerne deltagelse i fritidsaktiviteter falder med alderen (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Dyrker eller går du normalt til hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt)?', angivet i andele. Fordelt på køn og alder (n=1.504).

4.2. Valget af hobby- og fritidsaktiviteter

I dette afsnit ses der nærmere på børn og unges valg af hobby- og fritidsaktiviteter, der ikke er idræt³⁰. Børn er blevet præsenteret for en liste med forskellige fritidsaktiviteter og er i den forbindelse blevet bedt om at svare på, hvilke aktiviteter de har dyrket inden for det seneste år. Det har været muligt at angive én eller flere aktiviteter.

Musik (f.eks. instrumentalundervisning) er den mest populære fritidsaktivitet, hvilket 23 pct. af børnene har dyrket inden for det seneste år (tabel 18). Dernæst kommer madlavning og gastronomi (12 pct.), håndarbejde (f.eks. strik, hækling, syning, vævning mv.) (12 pct.), fiskeri (11 pct.) og andre kreative aktiviteter (f.eks. formning, tegning, maling, film, foto, blomsterbinding mv.) (11 pct.). Vævning og syning omfatter blandt andet arbejde med den færøske nationaldragt, som eksempelvis benyttes i forbindelse med, at unge bliver studenter:

"[...] Men så er det også det gamle færøske håndarbejde med at lave de færøske dragter. Det er også noget, som har fået et opsving de seneste år. Det er de unge, der går på gymnasiet eller tager anden ungdomsuddannelse, som ved afslutningen, når de får deres eksamensbevis, ønsker at være i en færøske nationaldragt. Man kan sige, at det er blevet en tradition både for piger og drenge. Sådan var det ikke, da jeg i mine unge dage tog studentereksamen. Det er ofte moderen, som broderer vest, tørklæde og forklæde til dragten, ikke så ofte de unge selv, men i nogle tilfælde."

Embedsmand, Udenrigs- og kulturministeriet

³⁰ For at kunne sammenligne med tal fra Danmark og Grønland, er andelen beregnet ud fra alle børn og unge og ikke kun dem, der har dyrket minimum én aktivitet inden for det seneste år.

Musik er den mest udbredte fritidsaktivitet blandt både drenge og piger, mens udbredelsen af andre fritidsaktiviteter bærer præg af kønsforskelle. Madlavning og gastronomi, andre kreative aktiviteter, sang (f.eks. kor og stemmetræning) og religiøst baserede aktiviteter tiltrækker i højere grad piger, mens fiskeri og håndværkerfag (f.eks. sløjd, trædrejning, keramik mv.) er særligt udbredt blandt drenge (tabel 18).

Tabel 18: Den mest populære fritidsaktivitet, som ikke er idræt, er musik (pct.)

	Alle	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år
Musik ^a	23	22	24	25	23	20
Madlavning og gastronomi	12	16	8	9	14	14
Håndarbejde ^b	12	19	5	10	11	14
Fiskeri	11	5	16	10	9	14
Andre kreative aktiviteter ^c	11	17	5	10	10	14
Sang ^d	9	16	4	10	7	10
Religiøst baserede aktiviteter ^e	9	12	7	7	9	14
Spejder	8	7	9	14	4	5
Håndværkerfag ^f	8	5	10	7	7	11
Øvrige kulturelle aktiviteter ^g	5	4	5	3	6	5
Teater/drama ^h	5	6	4	6	3	6
Læseklub	4	4	4	5	3	3
Jagt	2	1	4	2	2	2
Sprog og kommunikation ⁱ	2	2	1	1	3	1

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvilke hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt) har du dyrket eller gået til i løbet af de seneste 12 måneder?', angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder (n=1.504). ^a F.eks. instrumentalundervisning. ^b F.eks. strik, hækling, syning, ^cF.eks. formning, tegning, maling, film, foto, blomsterbinding, ^d F.eks. kor, stemmetræning, ^eF.eks. møder mv. i menighed - ikke gudstjenester, ^f F.eks. sløjd, trædrejning, keramik, andet håndværk, ^gF.eks. kunst, historie, litteratur, ^hHvor du selv er udøver, ⁱF.eks. sprogkurser, IT- undervisning

Musik er den mest udbredte fritidsaktivitet på tværs af alle aldersgrupper (tabel 18). Den store tilslutning til musik som fritidsaktivitet skyldes formentlig, at der er gode muligheder for at gå til musik på Færøerne – i særdeleshed gennem musikskolerne. Flere beskriver musikken som en del af den færøske kulturarv:

”Vores musikskole er helt sikkert en del af nation building.”

”Musikken handler om identitet. Man spiller ikke kun for at have det sjovt.”

” [...] det [red.: musikken] ligger i folkesjælen. Altså det er lidt mere tungsindigt [red.: sammenlignet med i Danmark].”

Musikskoledirektør

”Jeg tror, hvis man kigger på, hvor mange musikere man producerer i forhold til befolkningen, så er det ekstremt meget. Jeg tror musikskolen har haft og har stor betydning for mange.”

Direktør, Færøernes Kommuneforening

I nogle kommuner er undervisningen i musikskolerne integreret i selve skoledagen, mens det andre steder foregår efter skoletid. Musikskolernes aktiviteter er yderligere uddybet i kapitel 2.2.

Tabel 18 viser også, at interessen for madlavning, håndarbejde, håndværkerfag og andre kreative aktiviteter (f.eks. formning, tegning, maling, film, foto, blomsterbinding) stiger med alderen, mens spejder går fra at være den næstmest udbredte fritidsaktivitet blandt de 9-12-årige til at være nederst i top-10 blandt både de 13-15-årige og 16-18-årige, ligesom det er tilfældet blandt børn i Danmark (Rask et al. 2021). Håndarbejde og de religiøst baserede aktiviteter er mere udbredt i bygderne end i byerne (bilagsmaterialet, figur 118).

Sang og musik samt kreative aktiviteter er mere udbredt blandt børn og unge på Færøerne end i Danmark. En oversigt over tilslutningen til forskellige hobby- og fritidsaktiviteter i Danmark og Grønland kan findes i bilagsmaterialet, hvor det bør bemærkes, at enkelte kategorier er sammensat anderledes for at skabe sammenlignelighed (tabel 86).

4.3. Minimum én hobby- og fritidsaktivitet

Tabel 19 viser, at 65 pct. af de færøske børn har dyrket minimum én fritidsaktivitet inden for det seneste år, hvilket igen er lavere end andelen, som svarer, at de har dyrket minimum én idrætsaktivitet i løbet af det seneste år (97 pct.). Ligesom ved idrætsdeltagelsen er deltagelsen i fritidsaktiviteter højere blandt piger end drenge og falder med alderen.

Tabel 19: Flere piger end drenge har dyrket mindst én fritidsaktivitet det seneste år (pct.)

	Alle	Køn		Alder			Bosted	
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år	By	Bygd
Har dyrket mindst én fritidsaktivitet inden for det seneste år	65	67	63	68	62	63	65	64

Tabellen viser, hvor stor en andel, som har angivet mindst én hobby- og fritidsaktivitet. Total og fordelt på køn, alder og bosted (n=1.504).

Tabel 20: Færøske børn og unge har gennemsnitligt dyrket tre forskellige fritidsaktiviteter inden for det seneste år

	Alle	Køn		Alder			Bosted	
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år	By	Bygd
Gennemsnitligt antal hobby- og fritidsaktiviteter	3,0	3,1	2,8	2,9	2,9	3,1	3,0	3,0

Tabellen viser det gennemsnitlige antal aktiviteter, børn og unge har dyrket inden for det seneste år. Total og fordelt på køn, alder og bosted (n=1.504).

Hyppighed og sæsonvariation

Dette afsnit ser nærmere på, hvor ofte børn og unge, der har dyrket minimum én hobby- og fritidsaktivitet inden for det seneste år, dyrker deres aktiviteter.

Tabel 21 viser, at 75 pct. af de børn, som har dyrket minimum én hobby- og fritidsaktivitet inden for det seneste år, er aktive minimum én gang om ugen. Heriblandt dyrker næsten halvdelen aktiviteter en-to gange om ugen, mens hver tiende dyrker aktiviteter fem eller flere gange om ugen. Børn og unge dyrker derfor idrætsaktiviteter oftere end fritidsaktiviteter. Det kan blandt andet forklares af traditioner og variationer i udbuddet, hvor foreningerne på idrætsområdet typisk har aktiviteter mange gange om ugen, mens det mest almindelige blandt kultur- og fritidsforeninger er én gang om ugen (delundersøgelse 3).

Andelen, der dyrker fritidsaktiviteter minimum én gang om ugen, er højere blandt piger end drenge, men på ugentlig basis ser det ud til, at drenge oftere går til fritidsaktiviteter end piger. Mens henholdsvis 12 pct. og 21 pct. af drengene går til fritidsaktiviteter minimum fem gange om ugen eller tre-fire gange om ugen, gælder det kun for 9 pct. og 18 pct. af pigerne. Selvom flere piger end drenge har dyrket fritidsaktiviteter inden for det seneste år og samtidig har dyrket flere forskellige aktiviteter, så er der dog en lidt større andel blandt drengene end pigerne, der dyrker fritidsaktiviteter ofte (mere end tre gange om ugen). Det eksakte tidsforbrug kendes desværre ikke, hvilket kunne have været med til at nuancere forskellen yderligere.

Andelen, der dyrker fritidsaktiviteter minimum én gang om ugen, falder med alderen, men på ugentlig basis er det de 13-15-årige og 16-18-årige, der er mest aktive med fritidsaktiviteter.

Når det kommer til fritidsaktiviteter, dyrker flere børn i byggerne end i byerne aktiviteter fem eller flere gange om ugen (tabel 21). Det adskiller sig fra deltagelsen i idrætsaktiviteter på tværs af land og by, hvor børn fra byerne oftere dyrkede sports- og motionsaktiviteter fem eller flere gange om ugen (tabel 11).

Tabel 21: Størstedelen af de børn, der har dyrket fritidsaktiviteter inden for det seneste år, har dyrket deres fritidsaktiviteter minimum én gang om ugen (pct.)

	Alle	Køn		Alder			Bosted	
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år	By	Bygd
5 eller flere gange om ugen	10	9	12	10	12	9	9	12
3-4 gange om ugen	19	18	21	16	20	23	19	19
1-2 gange om ugen	46	51	42	54	44	38	47	46
1-3 gange om måneden	13	14	13	11	12	18	15	11
Sjældnere end 1 gang om måneden	11	9	12	9	12	12	11	11

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvor ofte dyrker du eller går du til dine hobby-/fritidsaktiviteter?', angivet i andele. Total og fordelt på køn, alder og bosted. Kun de som har angivet en fritidsaktivitet/hobby er medregnet (n=974).

Hele 72 pct. af de børn og unge, der har dyrket fritidsaktiviteter inden for det seneste år, dyrker fritidsaktiviteter hele året rundt - ligesom de idrætsaktive børn og unge (tabel 12). Piger går i højere grad end drenge til fritidsaktiviteter hele året, mens drenge i højere grad end piger udelukkende går til fritidsaktiviteter i sommerhalvåret.

Igen knytter kønsforskellen sig til valget af fritidsaktiviteter, hvor drenge i højere grad end piger dyrker aktiviteter som fiskeri og jagt, som primært dyrkes i sommerhalvåret. Pigers valg af fritidsaktiviteter, f.eks. håndarbejde og andre kreative aktiviteter, kan i højere grad finde sted indendørs og er derfor mindre påvirket af sæson- og vejrforhold.

Tabel 22: Størstedelen af børn og unge dyrker fritidsaktiviteter stort set hele året (pct.)

	Alle	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år
Hele året	72	75	69	73	75	68
Kun i vinterhalvåret	16	17	15	16	12	19
Kun i sommerhalvåret	12	8	16	11	13	13

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvornår på året dyrker du, eller går du normalt til dine hobby-/fritidsaktiviteter?', angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder. Kun de, som har angivet en hobby-/fritidsaktivitet, er medregnet (n=974).

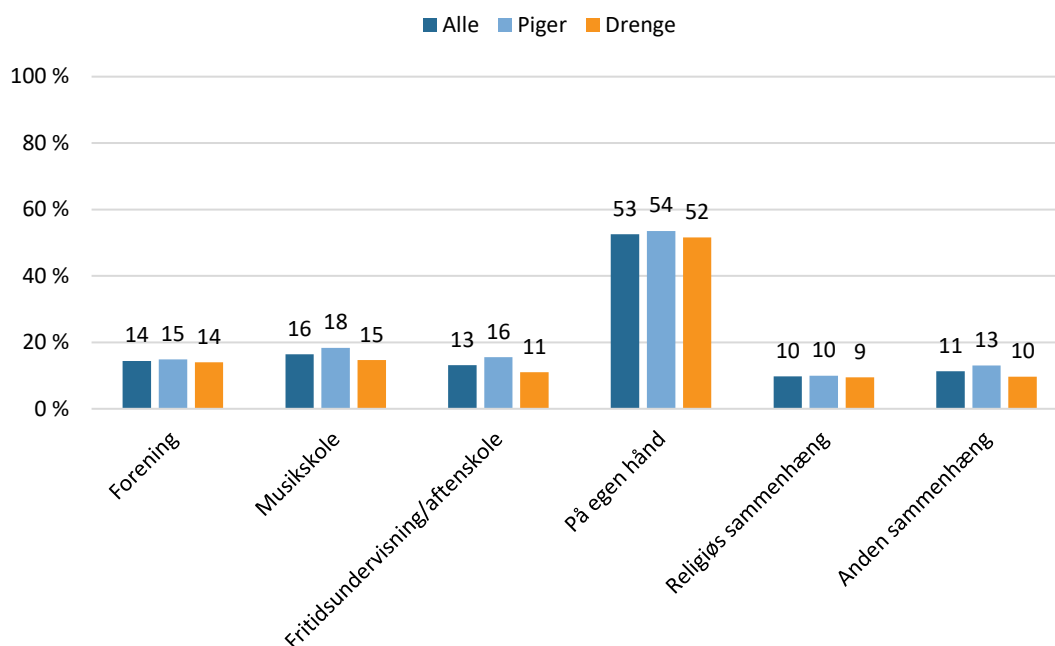
4.4. Organisering

Ligesom for idrætsaktiviteter har børnene også angivet, hvordan de organiserer deres fritidsaktiviteter³¹. Det har igen været muligt at svare flere forskellige organiseringsformer til hver aktivitet, da børn og unge kan dyrke den samme aktivitet i flere regi.

Omtrent halvdelen (53 pct.) af alle børn og unge dyrker deres fritidsaktiviteter på egen hånd, mens færre går til fritidsaktiviteter i musikskoler (16 pct.), foreninger (14 pct.), aftenskoler (13 pct.), i religiøse sammenhæng (f.eks. kirke eller menighed) (10 pct.) eller i andre sammenhæng (f.eks. ungdomsklubber) (figur 22). Det regi med størst forskelle kønnene imellem er musikskoler og aftenskoler, som er mere populært blandt piger end drenge, hvilket er i overensstemmelse med de statistiske opgørelser på området (kapitel 2).

³¹ For at kunne sammenligne med tal fra Danmark og Grønland, er andelen beregnet ud fra *alle* børn og unge og ikke kun dem, der har dyrket minimum én aktivitet inden for det seneste år.

Figur 22: Selvorganiserede aktiviteter er det mest udbredte blandt børn og unge (pct.)

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'I hvilken sammenhæng har du dyrket eller gået til dine hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt)?', angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder (n=1.504).

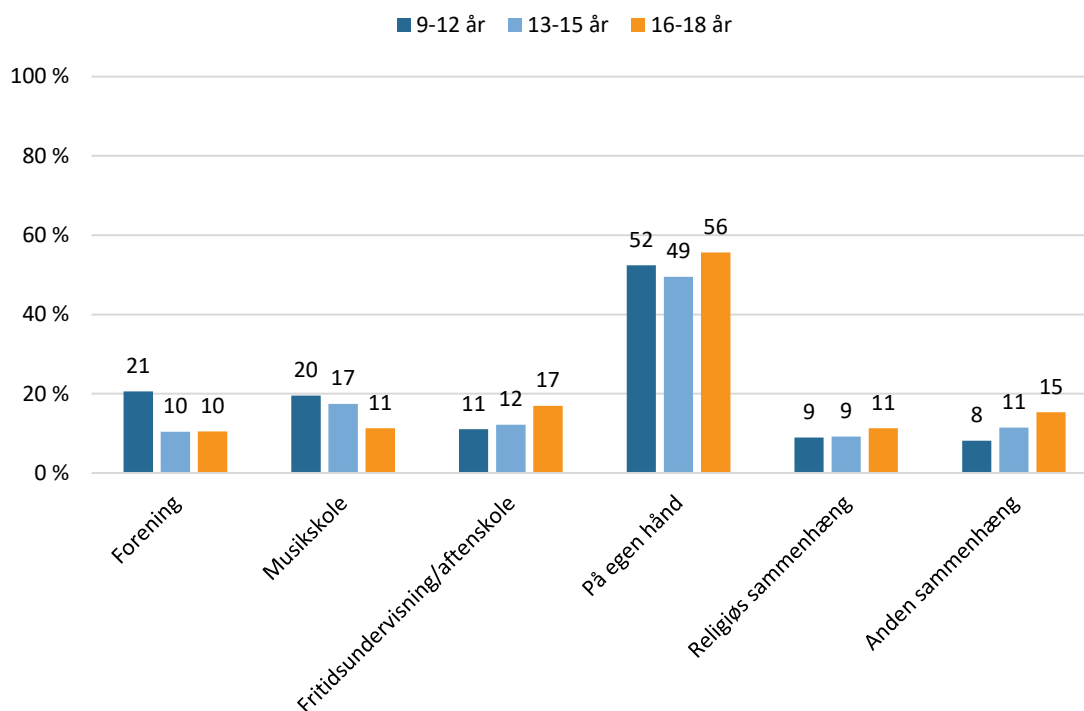
Som det fremgår af figur 23, er der tale om mindre forskelle mellem de forskellige aldersgrupper. Blandt de yngste børn er andelen, der går til fritidsaktiviteter i foreningsregi eller på musikskoler, højere end blandt de ældre børn, hvorimod andelen, der organiserer deres fritidsaktiviteter i aftenskoler, på egen hånd, i en religiøs sammenhæng eller i en anden sammenhæng, er højere for den ældste aldersgruppe³². Der ses ikke de store forskelle på tilslutningen til de forskellige organiseringsregi på tværs af by og bygder, hvilket blandt andet kan skyldes, at der også pendles på tværs af kommunegrænser. Det sker i høj grad på aftenskoleområdet, som det fremgår her:

”Ja, der er mange små [red.: aftenskoler], og der ikke nogen, der siger, at hvis du bor i Vestmanna, at du ikke kan komme til Tórshavn på aftenskole. Der bliver ikke spurgt efter, hvor du kommer fra. Du melder dig bare til, og så går du der. Så folk tager ofte til andre kommuner. Og betalingen er meget begrænset. Det er tilnærmelsesvis kostpris, som man betaler.”

Direktør, Færøernes KommuneForening

³² Når det gælder aftenskolerne, kan det hænge sammen med, at børn fra 14 år og opefter både kan deltage i fritidsaktiviteter og i almen fritidsundervisning.

Figur 23: De yngste børn dyrker i højere grad aktiviteter i foreningsregi end ældre børn (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'I hvilken sammenhæng har du dyrket eller gået til dine hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt)?', angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder (n=1.504).

Tilslutningen til de forskellige regi hænger naturligvis sammen med, at nogle organiseringsformer udbyder mange forskellige aktiviteter, mens andre organiseringsformer knytter sig til specifikke aktiviteter. Musikskolerne udbyder f.eks. udelukkende aktiviteter inden for musik, mens stort set alle aktiviteter kan finde sted i det selvorganiserede regi. Derfor er der alt andet lige færre, der dyrker aktiviteter i musikskolerne, end på egen hånd.

Der er desuden store nuancer inden for de enkelte fritidsaktiviteter. Blandt dem, der har dyrket musik inden for det seneste år, har 63 pct. dyrket aktiviteten på egen hånd, mens 52 pct. og 13 pct. har gået til musik i henholdsvis musikskoler eller aftenskoler. Den store interesse for musik sætter pres på musikskolerne, hvorfor aftenskolerne er et godt supplement til de øvrige børn og unge, der gerne vil dyrke musikken:

"Musik ligger for det meste i musikskolen, men aftenskolerne supplerer lidt, for eksempel med guitar og klaver, fordi der er så mange, som ønsker at gå til det."

Embedsmand, Runavikar Kommune

Udbuddet på musikskoler og aftenskoler adskiller sig fra hinanden ved, at underviserne på musikskolerne er konservatorieuddannede, mens der ikke er tilsvarende krav til uddannelse på aftenskolerne (kapitel 2).

En oversigt over tilslutningen til organiseringsformer fordelt på de enkelte fritidsaktiviteter kan findes i bilagsmaterialet (tabel 87).

4.5. Sociale relationer i forbindelse med fritidsaktiviteter

Dette afsnit ser på en række spørgsmål, som omhandler de sociale relationer i børn og unges deltagelse i hobby- og fritidsaktiviteter. De børn, der har dyrket minimum én fritidsaktivitet inden for det seneste år, har svaret på, hvem de normalt dyrker deres fritidsaktiviteter sammen med. Det har været muligt at angive ét eller flere svar.

Tabel 23 viser, at mange børn og unge dyrker fritidsaktiviteter sammen med andre. Størstedelen af relationerne i forbindelse med hobby- og fritidsaktiviteter foregår mellem venner og bekendte, men familie, og personer de ikke kender³³, udgør også i flere tilfælde de aktive fællesskaber. Der er dog også mere end halvdelen af børnene, der dyrker fritidsaktiviteter alene.

Ligesom ved idræt er der ikke de store forskelle mellem drenge og piger. Andelen af børn, der dyrker fritidsaktiviteter alene, stiger med alderen, mens andelen, der dyrker aktiviteter med familien, falder. De 13-15-årige er dem, der i lavest grad dyrker fritidsaktiviteter med venner og bekendte, men de er stadig aktive med familien. Overordnet set er der 19 pct. af børn og unge, der udelukkende dyrker fritidsaktiviteter alene fremfor med andre, og andelen stiger med alderen. Børn og unge, der kun dyrker fritidsaktiviteter alene, dyrker primært musik, sang, håndarbejde og andre kreative aktiviteter.

Tabel 23: Knap syv ud af ti børn dyrker fritidsaktiviteter med venner og bekendte (pct.)

	Alle	Køn		Alder			Bosted	
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år	By	Bygd
Alene	53	53	53	43	60	59	52	54
Venner/bekendte	65	66	64	66	59	69	64	67
Familie	29	29	30	35	33	18	30	28
Personer jeg ikke kender	15	15	14	15	15	14	17	12

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvem dyrker du, eller går du normalt til dine hobby- og fritidsaktiviteter (som ikke er idræt) sammen med? (Sæt ét eller flere kryds)', angivet i andele. Inkluderer dem, der har dyrket minimum én fritidsaktivitet (som ikke er idræt) inden for det seneste år (n=974). Total og fordelt på køn, alder og bosted.

4.6. Faciliteter

Udover at angive den organisatoriske sammenhæng har børn og unge også angivet, hvilke faciliteter og steder de har anvendt til deres hobby- og fritidsaktiviteterne inden for det seneste år³⁴.

I tabel 24 fremgår det, at den største andel af børnene dyrker deres fritidsaktiviteter hjemme ved dem selv eller hjemme ved andre. Dernæst kommer haller/sale og steder i

³³ 'Personer jeg ikke kender' dækker over børn og unge, som dyrker aktiviteter sammen med andre, de ikke har en relation til. Det kan f.eks. være børn, der dyrker aktiviteter i en kirke eller i en forening, hvor de ikke i forvejen kender andre deltagere. Her skal der tages forbehold for, at det er meget individuelt, hvornår man begynder at betegne dem, man dyrker aktiviteter sammen med, som venner/bekendte.

³⁴ For at kunne sammenligne med tal fra Danmark og Grønland, er andelen beregnet ud fra alle børn og unge og ikke kun dem, der har dyrket minimum én aktivitet inden for det seneste år.

naturen. Længere nede på listen er de faciliteter, der i højere grad knytter sig til specifikke aktiviteter, f.eks. musiklokaler, spejderhytter, teater mv.

Piger dyrker i højere grad aktiviteter hjemme ved dem selv eller i musiklokaler, mens drenge i højere grad dyrker fritidsaktiviteter i naturen. Kønsforskellen hænger endnu en gang sammen med drenge og pigers valg af aktiviteter.

Der er begrænsede forskelle på tværs af aldersgrupper, når det gælder børns valg af faciliteter og steder til deres hobby- og fritidsaktiviteter (tabel 24), men der er dog enkelte forskelle. Spejderhytter benyttes oftere af de 9-12-årige, som også er den aldersgruppe, der har den største tilslutning til spejder, mens aktiviteter hjemme ved andre er mest udbredt blandt de 16-18-årige.

Tabel 24: Der bliver dyrket fritidsaktiviteter mange forskellige steder (pct.)

	Alle	Køn		Alder			Bosted	
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år	By	Bygd
Hjemme ved mig selv	42	45	39	40	41	45	41	44
Hjemme ved andre	21	22	20	18	16	29	20	23
Hal/sal	18	16	19	16	14	23	15	21
Naturen (f.eks. fjeld, strand)	16	12	20	15	13	20	14	19
Musiklokale (ikke på folkeskole)	15	18	13	17	16	13	17	13
Forsamlingshus/ungdomshus/bygdehus/dankestue	14	15	13	11	13	18	12	17
Lokale på skole/fritidsklub	12	11	12	9	10	16	9	15
Missionshus/menigheds-hus/kirke	11	12	10	10	8	15	9	14
Aftenskolelokale (ikke på folkeskole)	11	11	10	9	8	15	9	14
Spejderhytte	10	10	9	15	5	7	9	11
Teater	8	8	7	9	4	10	6	11
Bibliotek	6	7	6	7	4	7	4	9
Udendørs arealer ved skoler/fritidsklub	6	6	5	5	4	8	4	8
Kulturhus	5	5	5	5	3	7	3	8

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvor har du dyrket eller gået til dine hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt)?', angivet i andele. Total og fordelt på køn, alder og bosted. Det har været muligt at vælge flere forskellige faciliteter til aktiviteterne (n=1.504).

4.7. Motiver for deltagelse

De børn og unge, der har dyrket minimum én hobby- og fritidsaktivitet inden for det seneste år, er blevet spurgt til, hvad der motiverer dem til at gå til en fritidsaktivitet.

De afgørende motiver for at deltage er, ligesom for idrætten, at de har det sjovt, og at de har lyst til aktiviteten, hvilket der er stor enighed om på tværs af kønnene (tabel 25). Færest motiveres af at komme væk hjemmefra og at dyrke aktiviteten med personer, der er lige så gode som dem selv.

Tabel 25: De to vigtigste motivationer er – ligesom for idræt – lyst og underholdningsværdi (pct.)

	Alle	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år
At jeg har det sjovt	81	83	80	84	82	77
At det er en aktivitet, jeg har lyst til	65	68	62	65	65	64
At jeg bliver bedre til den aktivitet, jeg laver	51	55	47	51	52	49
At jeg kan være sammen med mine venner	46	47	46	51	38	49
At jeg kan bruge mine kreative evner	41	46	37	38	35	51
At jeg er god til den aktivitet, jeg laver	31	31	32	33	30	31
At jeg har en god underviser	29	32	26	37	31	15
At jeg laver aktiviteten med personer, som er lige så gode som mig	17	15	20	22	12	17
At jeg kan komme væk hjemmefra	13	11	15	13	14	12

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvad er de vigtigste grunde til, at du dyrker eller går til en hobby-/fritidsaktivitet?', angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder. Kun dem, som har valgt en fritidsaktivitet/hobby, har kunne svare (n=975).

Det er derudover vigtigt for børn og unge på Færøerne at kunne være sammen med deres venner og dermed få deres sociale behov tilfredsstillet i forbindelse med deres hobby- og fritidsaktivitet. Dette gælder især for den yngste og ældste aldersgruppe.

4.8. Barrierer

De børn, der ikke har dyrket minimum én hobby- og fritidsaktivitet inden for det seneste år, er blevet spurgt til, hvad der afholder dem fra det.

Tabel 26 viser, at 44 pct. af disse børn og unge på Færøerne svarer, at de hellere bruger deres tid på sports-/motionsaktiviteter fremfor fritidsaktiviteter. Det hænger godt sammen med, at flere børn og unge går til idrætsaktiviteter end hobby- og fritidsaktiviteter. En yderligere analyse viser, at børn, der angiver at bruge tiden på sports- og motionsaktiviteter, i gennemsnit dyrker flere forskellige idrætsaktiviteter (4,5) end børn, der ikke ser sports- og motionsaktiviteter som en hindring (3,4).

Derudover er der 37 pct., der ikke kan finde en fritidsaktivitet, de synes er sjov. Piger prioriterer i højere grad end drenge at bruge tiden på familie og venner.

Tabel 26: Mange bruger i stedet tiden på sports- og motionsaktiviteter fremfor fritidsaktiviteter (pct.)

	Alle	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år
Jeg bruger tiden på mine sports-/motionsaktiviteter	44	43	45	38	51	44
Jeg kan ikke finde noget, jeg synes er sjovt	37	34	40	35	47	30
Jeg bruger tiden på familie og venner	36	44	29	34	37	37
Jeg mangler nogen at følges med	6	6	6	9	7	2
Jeg holder pause - regner med at starte igen	4	6	3	3	3	6
Jeg er ikke god nok	3	4	3	5	4	<1
Den hobby-/fritidsaktivitet, jeg gerne vil dyrke, ligger for langt væk	3	2	3	3	3	2
Jeg eller mine forældre synes, at det er for dyrt	1	1	<1	1	1	<1
Jeg har et fysisk/psykisk handicap	1	<1	1	1	<1	<1
Jeg står på venteliste	1	1	1	1	1	<1

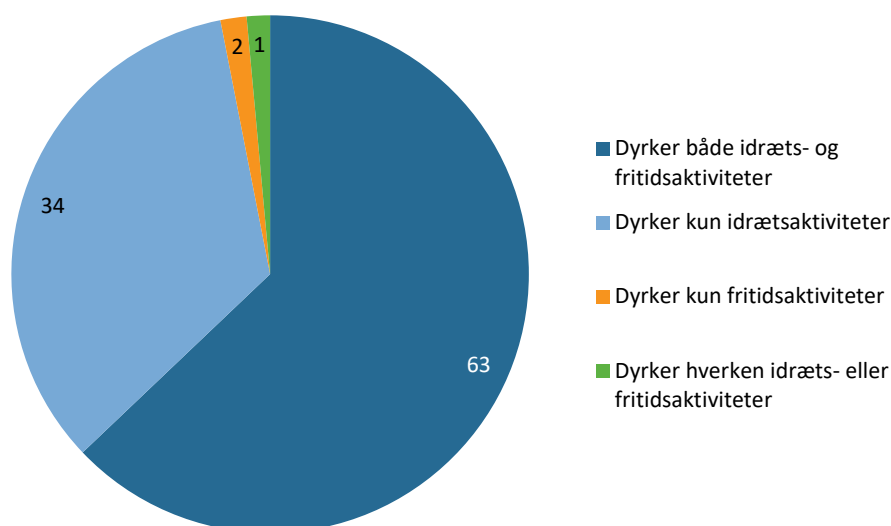
Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvorfor dyrker eller går du ikke til en hobby-/fritidsaktivitet?', angivet i andele. Total og fordelt på køn. Kun dem, som ikke har angivet en hobby-/fritidsaktivitet, har svaret (n=529).

Kapitel 5: Børn og unges samlede fritidsliv og -vaner

De tidligere kapitler har haft et selvstændigt fokus på henholdsvis børn og unges deltagelse i idrætsaktiviteter og fritidsaktiviteter, hvor dette kapitel belyser børn og unges samlede fritidsliv og -vaner, som går på tværs af idrætten og de øvrige fritidsområder.

Blandt børn og unge dyrker 34 pct. udelukkende idrætsaktiviteter, mens 2 pct. udelukkende dyrker fritidsaktiviteter (figur 24). Det er i overensstemmelse med tidligere resultater, hvor flere børn og unge dyrker idrætsaktiviteter end fritidsaktiviteter. Der er dog samtidig mange børn og unge (63 pct.), der både dyrker idrætsaktiviteter og går til fritidsaktiviteter. Kun 1 pct. af de færøske børn og unge dyrker hverken idræts- eller fritidsaktiviteter.

Figur 24: Seks ud af ti børn og unge dyrker både idræts- og fritidsaktiviteter (pct.)

Figuren viser, hvor stor en andel der har dyrket 1) både idræts- og fritidsaktiviteter, 2) kun fritidsaktiviteter, 3) kun idrætsaktiviteter og 4) hverken idræts- eller fritidsaktiviteter (n=1.504).

Tabel 27 viser, at flere piger end drenge dyrker både idræts- og fritidsaktiviteter, og at det primært er de yngste børn, der gør begge dele. Det er i højere grad drenge og de ældste aldersgrupper, der udelukkende dyrker idræt, mens andelen af børn og unge, der hverken dyrker idræts- eller fritidsaktiviteter, varierer meget lidt på tværs af køn og alder.

Tabel 27: Andelen, der dyrker idræts- og/eller fritidsaktiviteter (pct.)

	Køn		Alder			Bosted	
	Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år	By	Bygd
Dyrker både idræts- og fritidsaktiviteter	65	61	66	61	61	63	63
Dyrker kun fritidsaktiviteter	2	1	1	2	2	2	2
Dyrker kun idrætsaktiviteter	32	35	31	36	35	34	34
Dyrker hverken idræts- eller fritidsaktiviteter	1	2	1	1	2	1	2

Tabellen viser, hvor stor en andel der har dyrket 1) både idræts- og fritidsaktiviteter, 2) kun fritidsaktiviteter, 3) kun idrætsaktiviteter og 4) hverken idræts- eller fritidsaktiviteter. Total og fordelt på køn, alder og bosted (n=1.504).

Tabel 28 viser desuden, at børn og unge i gennemsnit har dyrket syv forskellige idræts- og fritidsaktiviteter inden for det seneste år. Drenge har samlet set dyrket flere forskellige aktiviteter end piger, og det gennemsnitlige antal aktiviteter stiger med alderen.

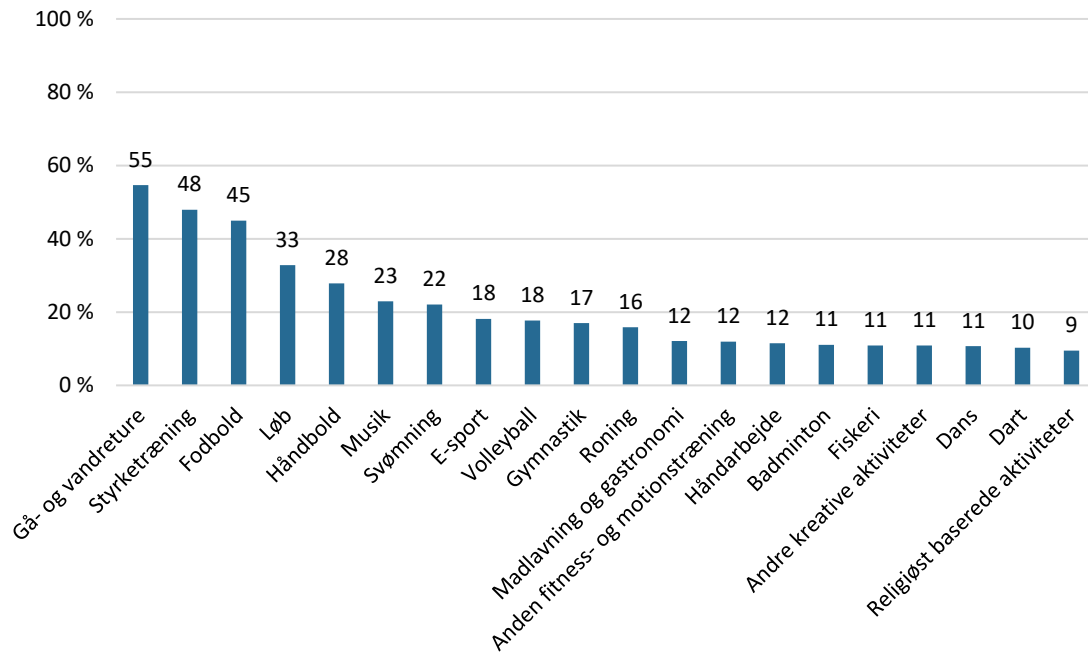
Tabel 28: Færøske børn og unge har i gennemsnit dyrket syv forskellige idræts- og fritidsaktiviteter i løbet af det seneste år

	Alle	Køn		Alder			Bosted	
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år	By	Bygd
Gennemsnitligt antal hobby- og fritidsaktiviteter samt idrætsaktiviteter	7,4	7,3	7,5	6,9	7,7	7,8	7,4	7,5

Tabellen viser det gennemsnitlige antal aktiviteter (idrætsaktiviteter samt fritidsaktiviteter), børn og unge har dyrket inden for det seneste år. Total og fordelt på køn, alder og bosted (n=1.504).

Ser man på tilslutningen til de enkelte aktiviteter på tværs af idrætten og det øvrige fritidsliv, er det i overvejende grad idrætsaktiviteterne, der fylder (figur 25). Kun musik er i top-10 over børns og unges valg af aktiviteter.

Figur 25: Top-20 over børn og unges valg af aktiviteter på tværs af idræt og det øvrige fritidsliv (pct.)

Figuren viser top-20 over børn og unges valg af idræts- og fritidsaktiviteter i løbet af det seneste år (n=1.504).

Kapitel 6: Trivsel, selvværd og kropsoptagelse

I dette afsnit ses der nærmere på, om der er en sammenhæng mellem børn og unges trivsel og deres deltagelse i idrætslivet og det øvrige fritidsliv.

For at belyse børn og unges trivsel er de først og fremmest blevet bedt om at forholde sig til tre udsagn, der tilsammen udgør et indeks for deres selvværd. Udsagnene, som kan ses nedenfor, tager udgangspunkt i positive aspekter af selvværd, hvortil de skal vurdere, hvor enige eller uenige de er³⁵. På den baggrund dannes et indeks over, hvor mange gange barnet tilkendegiver en positiv tilbagemelding – dvs. hvor mange af udsagnene, der er besvaret med enten 'meget enig' eller 'enig'. En score på '0' ses som et udtryk for lavt selvværd, mens en score på 3 er udtryk for højt selvværd³⁶.

De tre udsagn i selvværdsindekset

- Jeg synes godt om mig selv
- Jeg er god nok, som jeg er
- Andre på min alder kan lide mig

Resultaterne viser, at hvert tredje barn (35 pct.) har et højt selvværd, mens hver fjerde (25 pct.) har et lavt selvværd. Drengene er mere tilbøjelige end piger til at have et højt selvværd, og samlet set stiger selvværdet med alderen (tabel 29). En yderligere analyse på tværs af både køn og alder viser, at særligt teenagepiger har et lavt selvværd.

Tabel 29: Flere piger end drenge har et lavt selvværd (pct.)

	Alle	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år
Højt selvværd (score på 3)	35	29	42	31	33	44
Hverken-eller (score på 1-2)	40	40	40	43	38	37
Lavt selvværd (score på 0)	25	32	19	26	29	19

Tabellen viser andelen, der har et henholdsvis højt og lavt selvværd. Totalt og fordelt på køn, alder og idrætsdeltagelse (n=1.504).

Børn og unge, der dyrker idrætsaktiviteter og/eller fritidsaktiviteter, er mere tilbøjelige til at have et højt selvværd end børn, der hverken dyrker idræts- eller fritidsaktiviteter (tabel 30). Andelen, der har et højt selvværd, er størst for børn og unge, der udelukkende dyrker idrætsaktiviteter. Til gengæld er andelen, der har et lavt selvværd, størst hos børn, der udelukkende dyrker fritidsaktiviteter.

³⁵ De fem svarkategorier er: 'helt uenig', 'uenig', 'midtimellem', 'enig' eller 'helt enig'.

³⁶ En score på '0' opnås ved hverken at have svaret 'meget enig' eller 'enig' til nogen af de tre udsagn, mens score på '3' opnås ved netop at have svaret 'meget enig' eller 'enig' til alle tre udsagn.

Tabel 30: Børn og unge, der dyrker sport og motion, er mere tilbøjelige til at have et højt selv-værd (pct.)

	Dyrker både idræts- og fritidsaktiviteter	Dyrker kun fritidsaktiviteter	Dyrker kun idrætsaktiviteter	Dyrker hverken idræts- eller fritidsaktiviteter
Højt selvværd (score på 3)	35	26	38	20
Hverken-eller (score på 1-2)	40	25	39	52
Lavt selvværd (score på 0)	25	49	23	28

Tabellen viser andelen, der har et henholdsvis højt og lavt selvværd. Fordelt på deltagelse i idræts- og fritidsaktiviteter (n=1.504).

Det samme mønster viser sig, når det kommer til børn og unges opfattelse af egen krop. For at belyse dette er børn og unge blevet bedt om at forholde sig til følgende spørgsmål: 'Hvor tilfreds er du med din krop?'³⁷. Overordnet set har 6 ud af 10 børn en positiv opfattelse af egen krop (tabel 31). Flere piger end drenge har en negativ kropsopfattelse, og det negative syn på egen krop stiger med alderen.

Tabel 31: Flere drenge end piger er mere tilbøjelige til at have en positiv opfattelse af deres egen krop (pct.)

	Alle	Køn		Alder		
		Piger	Drenge	9-12 år	13-15 år	16-18 år
Meget tilfreds eller tilfreds med egen krop	61	52	70	68	56	57
Hverken-eller	21	26	16	17	23	23
Meget utilfreds eller utilfreds med egen krop	18	23	14	15	21	19

Tabellen viser svarfordelingen til spørgsmålet 'Hvor tilfreds er du med din krop?' (Sæt ét kryds), angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder (n=1.504).

Børn og unge, der dyrker idrætsaktiviteter og/eller fritidsaktiviteter, er mere tilbøjelige til at have et positivt syn på deres krop end børn og unge, der hverken dyrker idræt eller går til fritidsaktiviteter (tabel 32).

³⁷ Spørgsmålet har haft følgende svarmuligheder 'Meget tilfreds', 'Tilfreds', 'Hverken-eller', 'Utilfreds' eller 'Meget utilfreds'. Et barn, der er tilfreds med egen krop, har angivet én af de to første svarmuligheder, mens et barn, der er utilfreds med egen krop, har angivet én af de to sidste svarmuligheder.

Tabel 32: Børn og unge, der dyrker sport og motion, er mere tilbøjelige til at have en positiv opfattelse af deres egen krop (pct.)

	Dyrker både idræts- og fritids-aktiviteter	Dyrker kun fritids-aktiviteter	Dyrker kun idræts-aktiviteter	Dyrker hverken idræts- eller fritids-aktiviteter
Meget tilfreds eller tilfreds med egen krop	61	53	62	49
Hverken-eller	21	18	21	17
Meget utilfreds eller utilfreds med egen krop	18	29	17	34

Tabellen viser svarfordelingen til spørgsmålet 'Hvor tilfreds er du med din krop?' (Sæt ét kryds), angivet i andele. Fordelt på deltagelse i idræts- og fritidsaktiviteter (n=1.504).

Til sammenligning er det hvert femte barn, der har et højt selvværd i Danmark (Danskernes motions- og sportsvaner 2020, under udgivelse) og scorer altså betydeligt lavere end de færøske børn, mens seks ud af ti danske børn, har en positiv kropsoptagelse (Danskernes motions- og sportsvaner 2020, under udgivelse), hvilket er det samme som på Færøerne.

DELUNDERSØGELSE 2: VOKSNES FRITIDSVANER

Introduktion: Voksnes fritidsvaner

Delundersøgelse 2 gennemgår – på baggrund af resultater fra en spørgeskemaundersøgelse blandt voksne og kvalitative interviews med relevante aktører på området – voksnes deltagelse i både sport og motion (kapitel 7), samt hobby- og fritidsaktiviteter (kapitel 8). Efterfølgende sættes der fokus på voksnes samlede fritidsliv, som ser på tværs af idrætten og det øvrige fritidsliv (kapitel 9), og sammenfaldet mellem trivsel og voksnes deltagelse i idræt og det øvrige fritidsområde (kapitel 10). Afslutningsvist berøres voksnes deltagelse i frivilligt arbejde (kapitel 11). Afrapporteringen fokuserer især på køns- og aldersforskelle samt på eventuelle geografiske og sociale forskelle i det omfang, datagrundlaget tillader det. Da der ikke tidligere er lavet lignende undersøgelser på Færøerne, er der ingen historiske sammenligninger. Der bliver i stedet sammenlignet med tilsvarende undersøgelser fra Danmark (Rask & Eske, 2020) og Grønland (Eske et al., 2019).

Metode og datagrundlag

Delundersøgelse 2 baserer sig på en online spørgeskemaundersøgelse blandt voksne i perioden 3. februar til 13. august 2021. Spørgeskemaet blev udsendt via brevpost til personer på 17 år eller derover. Udtrækket er baseret på et tilfældigt CPR-baseret repræsentativt stikprøveudsnit. I alt deltog 1.840 voksne, svarende til en svarprocent på 31.

Der blev rykket for besvarelser telefonisk, ligesom der blev udsendt ét rykkerbrev til de respondenter, der ikke havde besvaret spørgeskemaet. Procentfordelingerne fra spørgeskemaundersøgelsen er vægtet for at tage højde for skævheder i repræsentativiteten. Der er vægtet på køn og alder, hvorved vi sikrer, at stikprøven afspejler populationen bedst muligt. Undersøgelsens datagrundlag præsenteres i tabel 33.

Tabel 33: Datagrundlag

	Alle	Køn		Alder							Bosted	
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år	By	Bygd
Antal besvarelser	1.840	1.021	819	125	256	267	327	387	281	197	1.093	747
Andel besvarelser	100	55	45	7	14	14	18	21	15	11	59	41

Tabellen viser analysens datagrundlag, som er vægtet på køn og alder.

Bemærk i øvrigt, at de køns-, alders- og bostedforskelle samt stigninger/fald, der refereres til i teksten, alle er statistisk signifikante.

Særlige metodiske forbehold

Når der sammenlignes med lignende undersøgelser i Danmark og Grønland, bør det bemærkes, at både aldersspændet og aldersinddelingen varierer³⁸. I nærværende undersøgelsen er voksne i alderen 17+ år inkluderet i borgerundersøgelsen, hvilket samtidig gør, at der er et aldersmæssigt overlap med skolebørnsundersøgelsen³⁹. Der skal generelt tages forbehold for forskellige metoder, spørgsmålsformuleringer, indsamlingsperioder mv., når der sammenlignes med resultater fra Danmark og Grønland.

Coronaforbehold

Det skal også bemærkes, at dataindsamlingen i 2021 fandt sted under coronakrisen, som kan have haft en betydning for resultaterne. Sammenligningerne med Danmark og Grønland skal tages med det forbehold, at den færøske og danske undersøgelse er foretaget i coronaperioden, hvilket ikke er tilfældet i Grønland.

To måder at se på idrætsdeltagelse og deltagelse i fritidsaktiviteter

Ligesom i børneundersøgelsen (delundersøgelse 1) er der to forskellige måder at se på idrætsdeltagelse: 1) andelen, der har svaret 'ja' til spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?', og 2) andelen, der har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet i løbet af det seneste år.

Den første målemetode – som er indgangsspørgsmålet i spørgeskemaet – bærer præg af folks egen opfattelse af, hvilke aktiviteter man karakteriserer som sport og motion, hvor ofte man skal dyrke aktiviteter, og hvor stort tidsforbruget skal være, før man opfatter sig selv som værende idrætsaktiv.

Den anden målemetode – andelen, der har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet i løbet af det seneste år – bygger på en prædefineret ramme, hvor deltagerne præsenteres for en liste over sports- og motionsaktiviteter, og samtidig bliver gjort bekendt med en fast tidshorisont. Dette mål favner derfor bredere ved i højere grad at tage højde for sæsonbaserede aktiviteter. Desuden kan der være nogle aktiviteter på listen, som man ikke nødvendigvis selv definerede som sport og motion i det første spørgsmål.

³⁸ I Grønland bygger datagrundlaget på en online spørgeskemaundersøgelse blandt voksne i alderen 16+ år med følgende aldersinddelinger: 16-35 år, 36-55 år og over 55 år. I Danmark bygger datagrundlaget også på en spørgeskemaundersøgelse, som er udsendt via e-Boks til et repræsentativt udsnit af voksne i alderen 16+ år. Også her er aldersinddelingen anderledes: 16-19 år, 20-29 år, 30-39 år, 40-49 år, 50-59 år, 60-69 år, 70-79 år, 80+ år.

³⁹ Vær opmærksom på, at der er et aldersmæssigt overlap mellem skolebørns- og borgerundersøgelsen. Borgerundersøgelsen vedrører voksne i alderen 17+ år, hvilket helt specifikt betyder, at der er et overlap for aldersgruppen 17-18 år. Da børn og voksne har fået to forskellige spørgeskemaer, har det ikke været muligt at samle alle i den omtalte aldersgruppe i den ene eller anden delundersøgelse. I forbindelse med udsendelsen af spørgeskemaet er der for denne specifikke aldersgruppe blevet gjort opmærksom på, at de kun skulle besvare spørgeskemaet én gang. Derfor fordeler de sig i børne- og voksenundersøgelsen ud fra, hvilket spørgeskema de har modtaget først.

Det samme gør sig gældende, når det kommer til forskellen på andelen, der svarer ja' til spørgsmålet 'Dyrker eller går du normalt til hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt)?', og andelen, der har dyrket minimum én hobby- og fritidsaktivitet (som ikke er idræt) i løbet af det seneste år.

Kapitel 7: Voksnes motions- og sportsvaner

Dette kapitel belyser voksnes deltagelse i sports- og motionsaktiviteter.

7.1. Den overordnede idrætsdeltagelse

49 pct. af de færøske voksne på 17 år eller derover har svaret, at de normalt dyrker sport eller motion, mens 39 pct. svarer, at de ikke dyrker sport eller motion (tabel 34).

Tabel 34 viser, at flere kvinder end mænd svarer 'ja' til spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?'. Samtidig varierer idrætsdeltagelsen på tværs af aldersgrupper og er overordnet set højest for de yngre aldersgrupper og lavest for de ældre aldersgrupper. Aldersgruppen 30-39 år bryder dog tendensen, da det er aldersgruppen med den næstlaveste idrætsdeltagelse. Det er desuden iøjefaldende, at idrætsdeltagelsen er højere blandt voksne over 70 år end blandt voksne i 60-69-årsalderen.

Tabel 34: Omkring halvdelen af de voksne på Færøerne dyrker normalt sport og motion (pct.)

	Alle	Køn		Alder							Bosted	
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år	By	Bygd
Ja	49	51	47	66	53	45	54	49	41	48	51	46
Ja, men ikke for tiden	12	13	11	9	16	18	12	11	8	6	12	12
Nej	39	36	42	25	32	37	34	40	51	46	37	42

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?', angivet i andele. Total og fordelt på køn, alder og bosted (n=1.840).

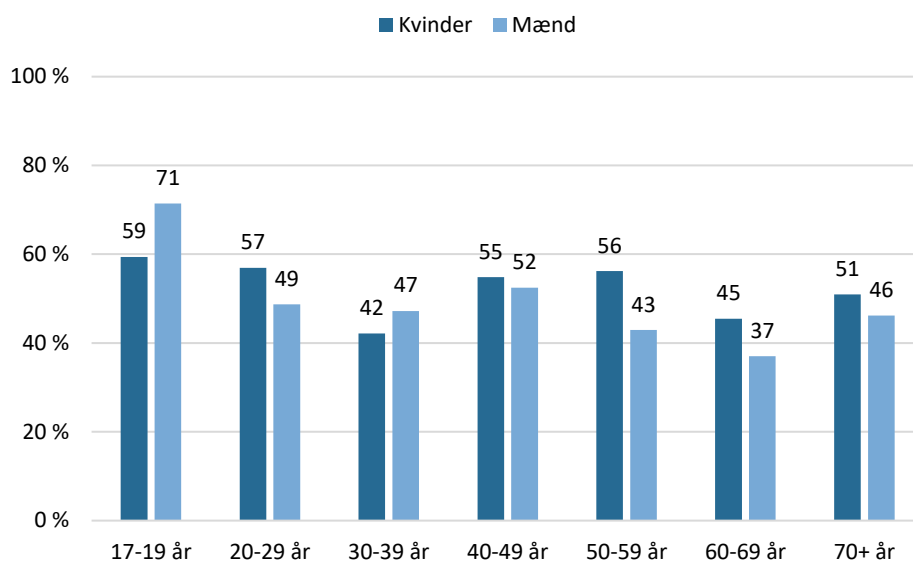
Figur 26 nuancerer kønsforskellen yderligere. Blandt voksne i alderen 16-19 år er idrætsdeltagelsen højere blandt mænd end kvinder, mens det forholder sig omvendt for de ældre aldersgrupper – dog med en enkelt undtagelse blandt de 30-39-årige, hvor der også er flere mænd end kvinder, der dyrker sport og motion. At idrætsdeltagelsen er særligt lav blandt voksne i alderen 30-39 år og kan blandt andet forklares af, at mange i den aldersgruppe har både børn og karriere:

"De fleste får børn tidligt, i 20'erne, og rigtig mange har 4 børn, men de arbejder fuldtid alligevel."

Embedsmand, Sunda Kommune

Kvindes idrætsdeltagelse på tværs af aldersgrupper er mere stabil end mænds (figur 25).

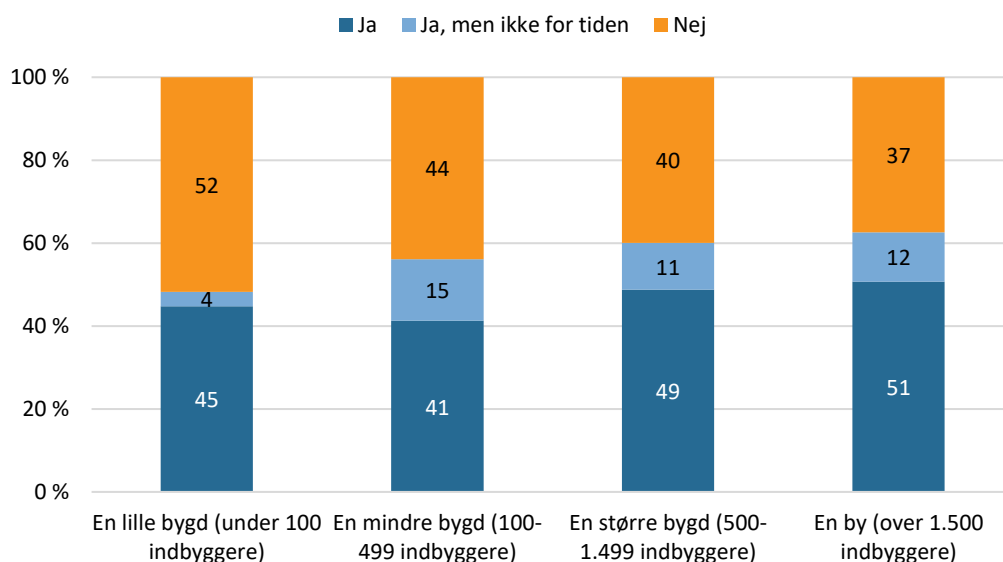
Figur 26: Kvindernes idrætsdeltagelse overstiger mændenes i de ældre alderskategorier (pct.)

Figuren viser andelen som svarer 'ja' på spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?'. Fordelt på køn og alder (n=1.840).

Ligesom ved børn og unge, er idrætsdeltagelsen højere i byerne end i byggerne (tabel 7). Figur 27 viser en mere nuanceret relation mellem idrætsdeltagelse og lokalsamfundets størrelse. Voksne, der bor i en by, har en større tilbøjelighed til at dyrke sport og motion end voksne, der bor i et mindre lokalsamfund.

Figur 27: Størst idrætsdeltagelse i byerne (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?', angivet i andele. Fordelt på geografi (n=1.840).

Til sammenligning ligger den gennemsnitlige idrætsdeltagelse blandt voksne på 57 pct. i Danmark (Rask & Eske 2020, 7) og 36 pct. i Grønland (Eske et al. 2019, 16). En lignende forskel på tværs af landene gjorde sig også gældende i idrætsdeltagelsen blandt børn og unge

(delundersøgelse 1, afsnit 3.1). Såfremt udviklingen følger tendenserne i Danmark, er det dog sandsynligt, at deltagelsen vil stige over tid. En aktør udtaler følgende om tendenserne i fritidslivet:

”Altså, vi siger tit, at vi er 10-20 år bagud efter Danmark, men at de samme trends kommer med tiden.”

Embedsmand, Runavíkar Kommune

I Danmark er der også flere kvinder end mænd, der dyrker idrætsaktiviteter (Rask & Eske 2020, 8), mens der i Grønland er markant flere mænd end kvinder, der dyrker sport eller motion (Eske et al. 2020, 31). Den lave idrætsdeltagelse blandt voksne i 30-39-årsalderen viser sig også i danske undersøgelser (Rask & Eske 2021, 8)⁴⁰.

Social skævhed i idrætsdeltagelsen

Dette afsnit belyser, hvilken betydning uddannelse og beskæftigelse har for voksnes idrætsdeltagelse.

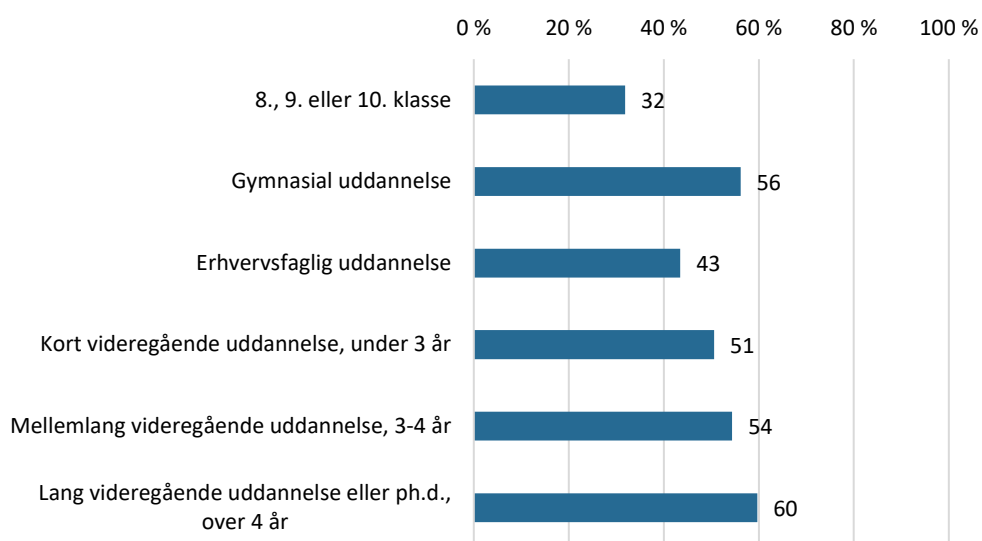
Uddannelse

Figur 28 viser et tydeligt sammenfald mellem borgernes uddannelseslængde og idrætsdeltagelse. Idrætsdeltagelsen er lavere blandt voksne med en kort uddannelse end blandt voksne med en lang uddannelse. Mens idrætsdeltagelsen er 32 pct. blandt voksne, der har 8. 9. eller 10. klasse som højest gennemførte uddannelse, gælder det for 60 pct. af de voksne, der har en lang videregående uddannelse (figur 28).

Dog brydes den klare tendens af voksne med en gymnasial uddannelse, som har den næsthøjeste idrætsdeltagelse. Når der ses nærmere på gruppen af voksne, der har afkrydset ’gymnasial uddannelse’ viser det sig, at gruppen i overvejende grad rummer voksne, der potentielt – aldersmæssigt – stadig er i gang med en uddannelse, hvilket kan være med til at forklare, hvorfor tendensen er mindre klar.

⁴⁰ Det er ikke muligt at lave denne sammenligning med voksne i Grønland, der aldersinddelingen er anderledes.

Figur 28: Der ses en sammenhæng mellem uddannelsesniveaue og idrætsaktivitet (pct.)

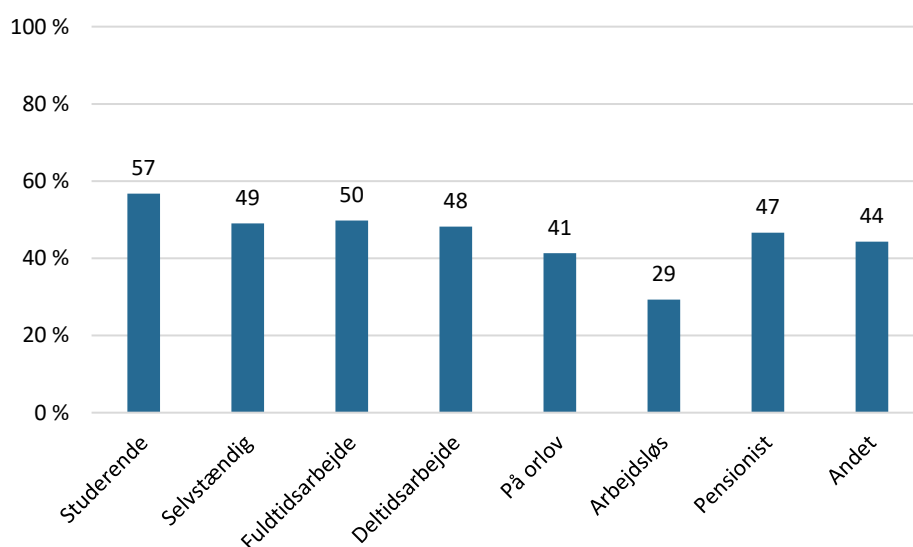

Figuren viser andelen, der har svaret 'ja' til spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?'. Fordelt på uddannelsesniveaue (n=1.840).

Beskæftigelse

Figur 29 viser, at der også er sammenfald mellem idrætsdeltagelse og beskæftigelse. Den overordnede tendens er, at voksne, der er i beskæftigelse – på fuldtid eller deltid – er mere tilbøjelige til at dyrke idræt end voksne, der er arbejdsløse eller på orlov. Det er dog de studerende, der er mest tilbøjelige til at dyrke sport og motion, hvilket kan være med til at forklare, hvorfor andelen, der dyrker sport og motion, er højest blandt de yngste voksne. Idrætsdeltagelsen er desuden relativt høj blandt pensionister.

Figur 29: Små variationer mellem beskæftigelse og idrætsaktivitet (pct.)

Figuren viser andelen, der har svaret 'ja' på spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?'. Fordelt på hovedbeskæftigelse (n=1.840).

Både sammenhængen mellem idrætsdeltagelse og uddannelseslængde samt idrætsdeltagelse og beskæftigelse viser sig også i danske undersøgelser (Pilgaard & Rask 2016, 56-57). Idrætsdeltagelsen er også relativt høj blandt pensionister i Danmark (Eske 2021, 27).

7.2. Valget af sports- og motionsaktiviteter

Dette afsnit belyser voksnes valg af sports- og motionsaktiviteter⁴¹. Voksne er blevet præsenteret for en liste med forskellige sports- og motionsaktiviteter og er i den forbindelse blevet bedt om at svare på, hvilke aktiviteter de har dyrket inden for det seneste år. Det har været muligt at angive én eller flere aktiviteter.

Ligesom det var tilfældet med børn og unge, er gå- og vandreture den mest populære aktivitet blandt voksne, hvilket hele 75 pct. har dyrket inden for det seneste år (tabel 35). Derefter kommer styrketræning (36 pct.), løb (28 pct.), anden fitness- og motionstræning (24 pct.) og svømning (18 pct.). En oversigt over tilslutningen til forskellige idrætsaktiviteter i Danmark og Grønland kan findes i bilagsmaterialet (tabel 88).

Gå- og vandreture er den mest populære aktivitet blandt både mænd og kvinder, men der er samtidig langt flere kvinder end mænd, der har gået og vandret inden for det seneste år. Også andre aktiviteter bærer præg af kønsforskelle, hvor f.eks. fodbold, dart og e-sport primært henvender sig til mænd, mens tilslutningen til anden fitness- og motionstræning, yoga/pilates/afspænding, gymnastik og dans er størst blandt kvinder.

Tabel 35: Gå- og vandreture er den klart mest populære aktivitet hos voksne (pct.)

	Alle	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år
Gå- og vandreture (ikke som transport)	75	82	68	57	71	75	76	80	79	73
Styrketræning	36	36	36	77	64	44	34	31	21	16
Løb	28	26	29	52	42	36	38	28	12	3
Anden fitness- og motions-træning (f.eks. aerobic, cirkeltræning, spinning/kondicykel, andre motionsøvelser)	24	30	18	26	29	27	27	26	14	18
Svømning	18	20	17	16	17	26	17	18	15	16
Fodbold	15	6	23	32	29	21	20	9	6	1
Yoga/ pilates/ afspænding	9	17	3	10	9	14	14	7	9	3
Dans (alle former)	9	11	8	19	5	5	8	12	12	12
Gymnastik	8	13	4	10	2	5	2	4	11	24
Dart	6	2	10	9	14	8	8	4	2	<1
Roning	6	5	7	15	10	7	10	5	2	2
Åbent vand svømning	5	8	2	7	6	5	8	8	2	2

⁴¹ For at kunne sammenligne med tal fra Danmark og Grønland er andelen beregnet ud fra *alle* voksne og ikke kun dem, der har dyrket minimum én aktivitet inden for det seneste år.

Tankesport (f.eks. skak, bridge)	5	3	6	10	6	7	4	3	2	4
Landevejscykling (ikke som transport)	4	3	6	2	3	4	7	7	2	3
Håndbold	4	4	4	15	11	5	4	2	1	<1
E-sport	4	1	7	15	15	5	<1	<1	<1	1
Kano/ kajak	3	3	3	3	7	4	3	1	2	<1
Volleyball	3	3	2	18	3	3	3	2	1	1
Badminton	3	2	3	11	2	4	4	2	2	1
Vinterbadning	2	3	1	3	1	3	4	4	2	1
Mountainbike	2	1	3	1	2	3	5	2	<1	<1
Triatlon/ duatlon	2	2	2	2	2	3	3	2	1	1
Kampsport (f.eks. boksning, karate, aikido, taekwondo, judo, brydning, fægtning)	2	1	2	9	3	4	1	1	<1	<1
Skydning/bueskydning	2	<1	3	4	1	2	3	1	2	1
Klatring	2	1	2	10	3	2	1	1	1	<1
Billard	2	<1	3	2	2	2	2	1	1	<1
Sejlsport	1	<1	3	1	<1	<1	1	2	2	3
Ridning	1	2	1	4	3	2	2	1	<1	<1
Fårehundetræning	1	<1	2	<1	1	1	1	2	1	1
Bordtennis	1	1	2	5	4	1	1	<1	<1	1
Basketball	1	1	2	7	2	3	1	1	<1	<1
Dykning	1	<1	2	3	2	1	2	1	<1	1
Atletik	1	1	1	8	2	1	1	2	<1	<1
Motorsport (f.eks. moto-cross)	1	<1	2	1	1	<1	2	2	2	<1
Hockey/ floorball	1	1	1	3	<1	2	2	<1	<1	1
Surfing/Stand Up Paddle (SUP)	1	<1	1	<1	1	1	1	<1	<1	<1
Tennis	<1	<1	1	1	<1	<1	<1	<1	<1	2
BMX	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	1
Golf	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	1	<1
Parasport/handicapidræt	<1	<1	<1	1	<1	<1	<1	<1	<1	1
Baseball/softball	<1	<1	<1	2	<1	<1	<1	<1	<1	<1

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Har du dyrket én eller flere af følgende sports-/motionsaktiviteter i løbet af de seneste 12 måneder?', angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder (n=1.840).

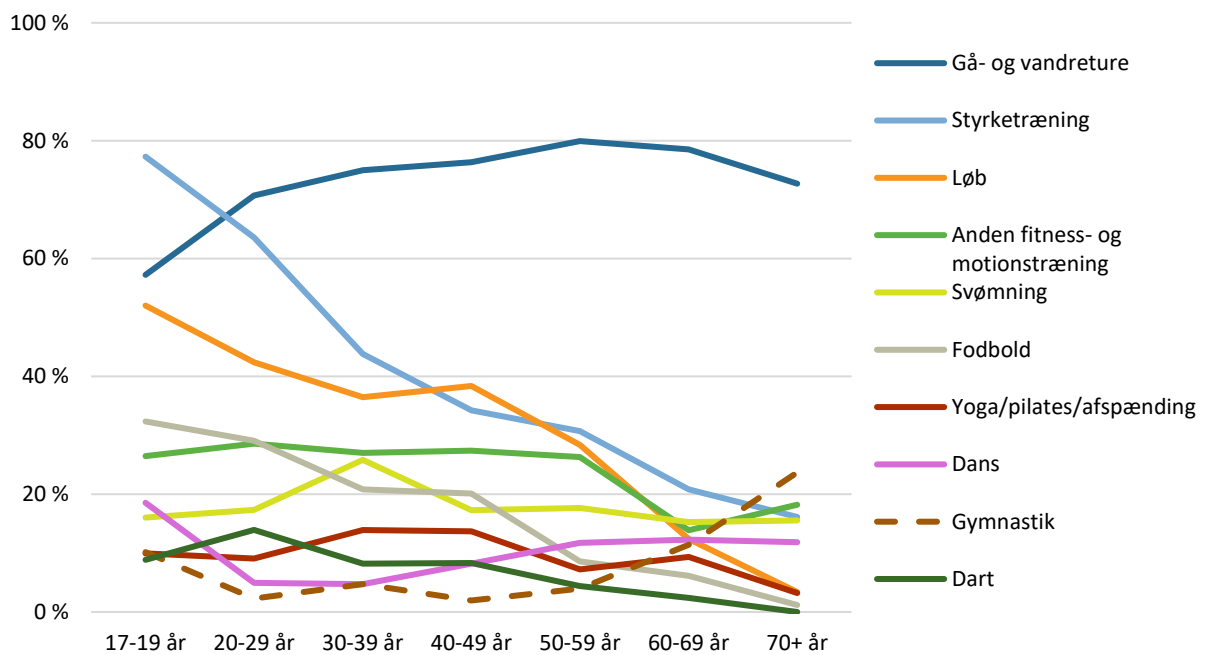
Gå- og vandreture er den mest populære aktivitet på tværs af alle aldersgrupper med undtagelse af voksne i alderen 17-19 år, hvor styrketræning er den mest populære aktivitet (figur 30). Styrketræning har altså særligt fat i de yngste voksne, hvilket også er tilfældet med anden fitness- og motionstræning, løb og fodbold. Gymnastik er derimod mest populært blandt de ældste aldersgrupper. Svømning og yoga/pilates/afspænding er særligt populært blandt de 30-39-årige.

Dans – som f.eks. kan være færøsk dans – er særligt populært blandt de 17-19-årige samt voksne over 50 år. Landsforeningen ser således på udviklingen indenfor færøsk dans:

”Det går støt ned ad bakke [red.: i forhold til medlemsudviklingen]. Det går ikke så godt. Det hænger selvfølgelig meget sammen med, at den store kerne bliver ældre og ældre, så selvom det går ok med at få de lidt yngre, så fordi der er så mange over 60 og 70 år, så falder de helt naturligt fra. Deltagelsen i de stævner, der er over hele landet hvert 3. år, ser således ud: I 2001 var der 700 deltagere, i 2010 var der 500, i 2013 var der 450, i 2016 var der 400 og i 2019 var der 350. Så det er en ret entydig tendens desværre. Selvfølgelig er dansen andet end de her stævner, men jeg tror alligevel, det giver en meget god indikation. Det er lidt forskelligt fra forening til forening. Foreningerne vil hver især have opgangs- og nedgangstid alt efter, hvad der ellers sker i lokalområdet, og hvilke ildsjæle der er i foreningen i en given tid. Sådan er det vel for alle foreninger.”

Formand, Slaið Ring

Figur 30: Varierende tendenser indenfor aldersgrupperne i de ti mest populære aktiviteter (pct.)

Figuren viser andelen af voksne, der dyrker de ti mest udbredte aktiviteter, på tværs af alder (n=1.840).

Aktivitetskategorier

Aktiviteterne kan ligesom for børnene inddeles i en række overordnede aktivitetskategorier for at få et mere overordnet indblik. De konkrete aktiviteter, som indgår i de respektive kategorier blandt voksne, fremgår nedenfor.

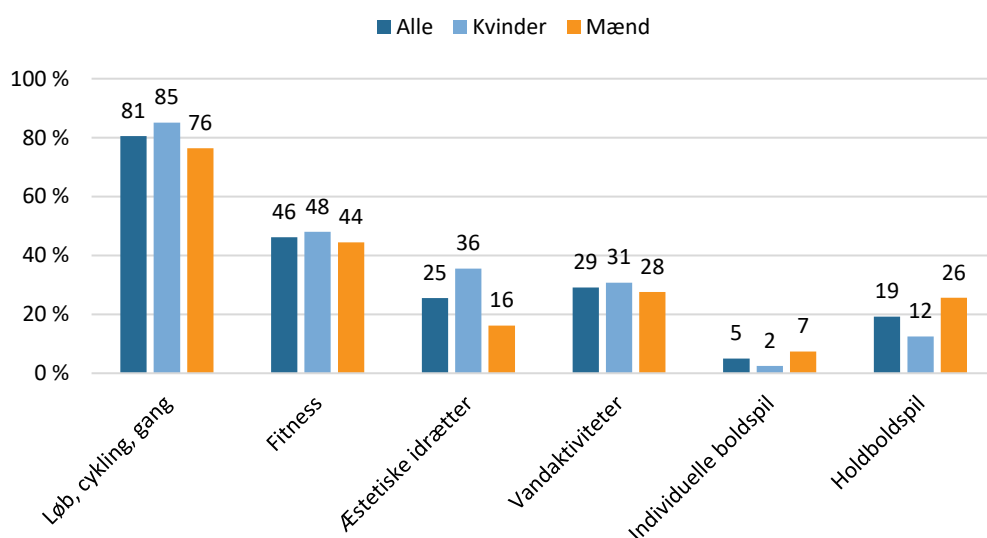
Aktiviteter, som indgår under de overordnede kategorier, blandt voksne

Løb, cykling, gang:	Gå- og vandreture, løb, triatlon/duatlon, landevejscykling, mountainbike, BMX
Fitness:	Styrketræning, anden fitness- og motionstræning
Æstetiske idrætter:	Gymnastik, dans, ridning, yoga/pilates/afspænding, kampsport, atletik
Vandaktiviteter:	Svømning, åbent vand svømning, dykning, roning, kano/kajak, sejlsport, SUP, vinterbadning
Individuelle boldspil:	Tennis, badminton, golf, bordtennis, billard
Holdboldspil:	Fodbold, håndbold, basketball, volleyball, hockey/floorball, baseball/softball

Med udgangspunkt i de overordnede kategorier viser figur 31, at de motionsprægerede aktiviteter som løb, cykling og gang er mest udbredt blandt voksne, hvilket primært skyldes den store tilslutning til gå- og vandreture.

Ligesom det var tilfældet blandt børn, er det kvinderne, som i højere grad dyrker æstetiske idrætter, mens mændene i højere grad dyrker boldspil. Fitness har fat i begge køn, og næsten halvdelen af de voksne går til en eller anden form for fitness.

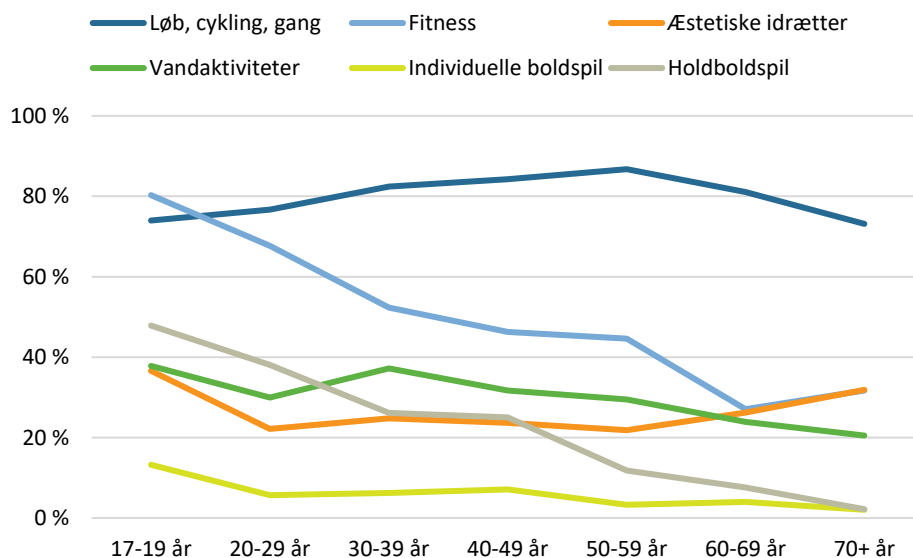
Figur 31: Motionsaktiviteter er mest udbredt blandt voksne (pct.)

Figuren viser andelen af voksne, der har valgt mindst én aktivitet inden for de respektive aktivitetskategorier. Total og fordelt på køn (n=1.840).

Figur 32 viser, hvordan tilslutningen til de respektive aktivitetskategorier varierer på tværs af aldersgrupper. Løb, cykling og gang har fat i alle aldre og er den mest udbredte motionsform i alle aldersgrupper, på nær blandt voksne i 17-19-årsalderen, hvor det som nævnt er fitness, der er mest populært. Andelen, der spiller boldspil, falder med alderen, hvilket også er gældende for fitnessaktiviteter. De æstetiske idrætter følger et lidt andet mønster end de øvrige aktiviteter ved at være mest udbredt blandt den yngste og ældste aldersgruppe.

Figur 32: Løb, cykling, gang er udbredt i alle aldersgrupper (pct.)

Figuren viser andelen af voksne, der har valgt mindst én aktivitet inden for de respektive aktivitetskategorier. Fordelt på alder (n=1.840).

Ligesom ved børn og unge er der meget få forskelle i valget af aktiviteter på tværs af land og by (bilagsmaterialet, tabel 89 og 90), hvilket igen kan forklares af de relativt korte afstande, der gør det muligt at transportere sig til en naboby/-bygd, hvor en given aktivitet udbydes. Også blandt voksne er andelen, der dyrker fitnessaktiviteter (f.eks. styrketræning og anden fitness- og motionstræning), dog højere i byerne end i bygderne. Det kan formentlig forklares af, at fitnesscentrene i overvejende grad er placeret i byerne (delundersøgelse 4, afsnit 16.1).

Voksne på Færøerne tilslutter sig i højere grad holdboldspil end individuelle boldspil, hvilket er omvendt af tendensen i Danmark (Rask et al. 2021, 20). Det kan blandt andet forklares af, at nogle individuelle boldspil på Færøerne har et begrænset udbud. Tennis og golf udbydes f.eks. udelukkende i Tórshavn (delundersøgelse 4).

Overordnet set er det dog de samme tendenser indenfor valget af idrætsaktiviteter, der gør sig gældende i Danmark. Top-5 fordeler sig på samme måde i Danmark som på Færøerne (Rask et al. 2021, 17), mens billedet er anderledes i Grønland, hvor fodbold og håndbold ligger i top-5 blandt voksne (Eske et al. 2019, 34). Kønsforskellene i valget af

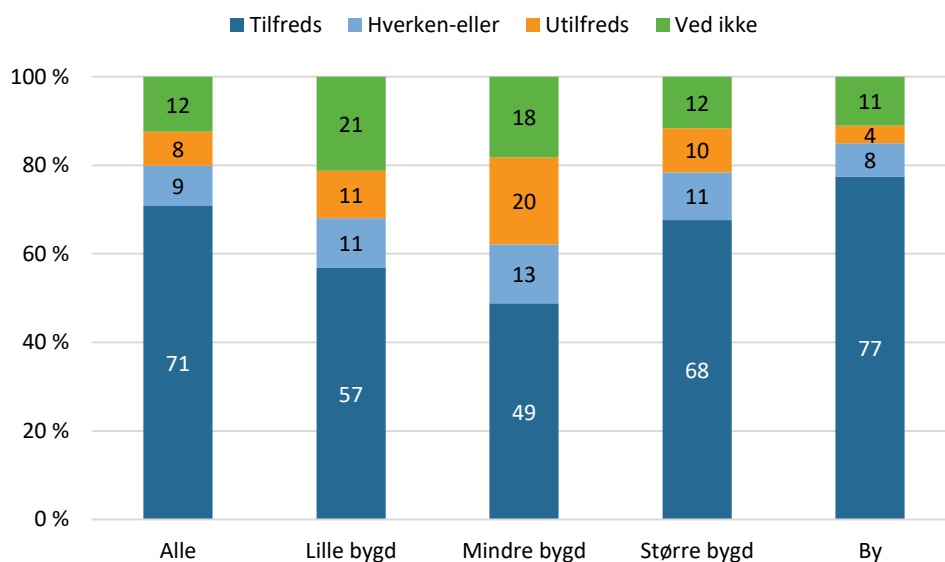
idrætsaktiviteter blandt færøske voksne ligner forskellene på tværs af mænd og kvinder i Danmark (Rask et al. 2021, 25-26).

Udbuddet af sports- og motionsaktiviteter

I forbindelse med, at voksne er blevet spurgt ind til deres valg af sports- og motionsaktiviteter, er de også blevet spurgt til deres tilfredshed med udbuddet af idrætsaktiviteter i området, hvor de bor.

Overordnet set er syv ud af ti voksne tilfredse med udbuddet af idrætsaktiviteter (figur 33). Der er desuden sammenfald mellem graden af tilfredshed og størrelsen på ens lokalsamfund. Tilfredsheden er størst blandt voksne, der bor i byerne, mens voksne i bygderne udtrykker den største utilfredshed. Tilfredsheden er dog større blandt voksne, der er bosiddende i en lille bygd, end blandt voksne, der har bopæl i en mindre bygd.

Figur 33: Sammenhæng mellem geografi og tilfredshed med udbuddet af idrætsaktiviteter (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Er du tilfreds med udbuddet af idrætsaktiviteter der, hvor du bor?', angivet i andele. Total og fordelt på geografi (n=1.840). Kategorien 'Tilfreds' dækker over dem, der har svaret 'Meget tilfreds' eller 'Tilfreds', mens kategorien 'Utilfreds' dækker over kategorierne 'Meget utilfreds' og 'Utilfreds'.

7.3. Minimum én sports- og motionsaktivitet

Et alternativt mål for idrætsdeltagelsen er andelen af voksne, der har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet i løbet af det seneste år. Forskellen er beskrevet yderligere under 'Metode og datagrundlag'.

Hele 90 pct. af alle voksne har dyrket minimum én aktivitet inden for det seneste år (tabel 36). Køns- og alderstendensen, som afspejlede sig i den færøske idrætsdeltagelse – andelen, der dyrker sport og motion – forekommer også, når det kommer til andelen, der har dyrket minimum én idrætsaktivitet inden for det seneste år (tabel 36). Der ses ikke de store forskelle mellem land og by, men køn og alder har betydning. Andelen, der har dyrket

minimum én idrætsaktivitet i løbet af det seneste år, er større blandt kvinder end mænd, og større blandt de yngste voksne end de ældste aldersgrupper.

Tabel 36: Størstedelen angiver at have dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet de seneste 12 måneder (pct.)

	Alle	Køn		Alder							Bosted	
		Kvin- der	Mænd	17- 19 år	20- 29 år	30- 39 år	40- 49 år	50- 59 år	60- 69 år	70+ år	By	Bygd
Minimum én sports- og motionsaktivitet	90	92	88	96	94	92	91	93	87	81	91	89

Tabellen viser andelen af dem, som har tilkendegivet mindst én aktivitet til spørgsmålet 'Har du dyrket én eller flere af følgende sports-/motionsaktiviteter i løbet af de seneste 12 måneder?'. Total og fordelt på køn, alder og bosted (n=1.840).

Tabel 37 viser, at voksne i gennemsnit har dyrket 2,9 forskellige aktiviteter i løbet af det seneste år. Der er ingen forskel mellem mænd og kvinder, men antallet af aktiviteter falder med alderen. De 17-19-årige dyrker 4,7 forskellige aktiviteter, mens voksne i alderen 70+ år dyrker 2,1 forskellige aktiviteter.

Tabel 37: Voksne dyrker i gennemsnit næsten tre forskellige sports- og motionsaktiviteter

	Alle	Køn		Alder							Bosted	
		Kvinder	Mænd	17- 19 år	20- 29 år	30- 39 år	40- 49 år	50- 59 år	60- 69 år	70+ år	By	Bygd
Gennemsnitligt antal idrætsaktiviteter	2,9	2,9	2,9	4,7	3,8	3,4	3,2	2,7	2,1	1,9	3,0	2,8

Tabellen viser et gennemsnit i antallet af aktiviteter, respondenterne har angivet at dyrke. Total og fordelt på køn, alder og bosted. Voksne, der har svaret, at de dyrker andre aktiviteter end dem, der var på den liste, som de blev præsenteret for, er ikke inkluderet i gennemsnittet (n=1.840).

I Danmark har 94 pct. dyrket minimum én idrætsaktivitet i løbet af det seneste år (Rask et al. 2021, 14), mens det i Grønland drejer sig om 82 pct. (Eske et al. 2019, 32). Voksne i Danmark dyrker i gennemsnit 3,8 forskellige aktiviteter i løbet af et år (Rask et al. 2021).

Hyppighed og sæsonvariation

Den følgende analyse vil se nærmere på, hvor ofte de idrætsaktive – voksne, der har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet inden for det seneste år – dyrker deres aktiviteter.

Tabel 38 viser, at 81 pct. af de voksne dyrker idræt minimum én gang om ugen. Heriblandt dyrker den største andel aktiviteter tre-fire gange om ugen (33 pct.) eller en-to gange om ugen (31 pct.), mens færre dyrker aktiviteter fem eller flere gange om ugen (17 pct.).

Der er ikke de store forskelle mellem mænd og kvinder, men træningshyppigheden ser ud til at falde med alderen, dog med et lille opsving blandt voksne i aldersgruppen 70+ år.

Tabel 38: Hver tredje idrætsaktive voksen dyrker sport og motion tre-fire gange om ugen (pct.)

	Alle	Køn		Alder							Bosted	
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år	By	Bygd
5 eller flere gange om ugen	17	15	18	39	25	12	13	11	15	20	16	17
3-4 gange om ugen	33	36	31	33	33	27	37	39	34	28	34	33
1-2 gange om ugen	31	31	30	14	23	33	31	30	32	38	31	30
1-3 gange om måneden	10	11	10	7	11	16	10	12	9	5	10	11
Sjældnere end 1 gang om måneden	9	7	11	7	8	12	9	8	10	9	9	10

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvor ofte dyrker du sport/motion?', angivet i andele. Total og fordelt på køn, alder og bosted. Inkluderer kun de, som har angivet mindst én sport/motionsaktivitet (n=1.673).

Ligesom børn, er voksne også blevet spurgt til, hvornår på året de dyrker deres idrætsaktiviteter. Langt størstedelen (81 pct.) dyrker aktiviteter stort set hele året, mens langt færre udelukkende dyrker aktiviteter i sommerhalvåret (12 pct.) eller vinterhalvåret (7 pct.) (tabel 39). Der er altså ikke nogen sæsoner, hvor der tydeligt dyrkes mere idræt end andre, og de fleste voksne på Færøerne dyrker idræt hele året rundt.

Tabel 39: De fleste dyrker sport og motion stort set hele året (pct.)

	Alle	Køn		Alder							Bosted	
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år	By	Bygd
Hele året	81	80	81	82	86	79	84	83	75	77	82	79
Kun i vinterhalvåret	7	8	7	11	5	7	6	6	10	11	7	8
Kun i sommerhalvåret	12	12	12	7	9	14	10	11	15	12	11	13

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvornår på året dyrker du normalt sport/motion?', angivet i andele. Total og fordelt på køn, alder og bosted blandt dem, der har dyrket mindst én sport/motionsaktivitet (n=1.673).

Til sammenligning dyrker 95 pct. af alle voksne i Danmark idrætsaktiviteter minimum én gang om ugen (Pilgaard & Rask 2016, 39)⁴², mens det er tilfældet for 85 pct. af de voksne i Grønland (Eske et al. 2019, 36). Træningshyppigheden blandt voksne er altså lavere på Færøerne end i de to sammenligningslande.

⁴² Bemærk, at den danske undersøgelse er fra 2016, da spørgsmålet ikke har været inkluderet i 2020, og der kan derfor være sket en udvikling, som vi ikke er bekendt med.

7.4. Organisering

Ligesom for børnene har voksne skullet angive, i hvilken organisatorisk sammenhæng de har dyrket deres aktiviteter inden for det seneste år⁴³. Det har været muligt at angive flere forskellige organiseringsformer til hver aktivitet, da det er muligt at dyrke samme aktivitet i forskellige regi.

Tabel 40 viser, at de fleste voksne (86 pct.) dyrker nogle af deres aktiviteter på egen hånd, færre dyrker aktiviteter i foreningsregi (27 pct.) eller det private/kommercielle regi (27 pct.).

Tilslutningen til foreningsaktiviteter og selvorganiserede aktiviteter falder med alderen – dog med en fremgang i foreningsdeltagelsen blandt voksne i alderen 70+ år. Idrætsaktiviteter i aftenskoleregii er mest udbredt blandt de yngste og de ældste voksne. De yngste har også i højere grad end de øvrige aldersgrupper dyrket aktiviteter i en anden sammenhæng, som f.eks. kan være online træningsfællesskaber. Aktiviteter i det private/kommercielle regi er mere udbredt blandt voksne i byerne end i bygderne, hvilket blandt andet kan forklares af, at mange fitnesscentre er placeret i de større byer (delundersøgelse 4, afsnit 16.1).

Flere kvinder end mænd dyrker aktiviteter i det private/kommercielle regi, på egen hånd og i aftenskoler, mens mænd i højere grad dyrker aktiviteter i foreningsregii. Forskellen i valget af organiseringsform på tværs af mænd og kvinder knytter sig til forskelle i valget af aktiviteter. En oversigt over tilslutningen til organiseringsformer fordelt på de enkelte fritidsaktiviteter kan findes i bilagsmaterialet (tabel 91).

Tabel 40: Størstedelen af de voksne dyrker sports- og motionsaktiviteter på egen hånd (pct.)

	Alle	Køn		Alder							Bosted	
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år	By	Bygd
Forening	27	25	28	66	43	24	24	22	18	21	28	25
Privat	27	32	22	35	40	33	31	27	16	13	32	20
Fritidsundervisning/aftenskole	8	11	5	11	6	6	7	7	9	10	8	8
På egen hånd	86	87	84	86	89	89	88	88	83	77	86	86
Anden sammenhæng	12	10	13	28	12	9	14	10	9	13	13	10

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'i hvilken sammenhæng har du dyrket dine aktiviteter?', angivet i andele. Total og fordelt på køn, alder og bosted. Det har været muligt at svare flere organiseringsformer, hvorfor det ikke summerer til 100 pct. (n=1.840).

Tabel 41 beskriver, hvordan voksne kombinerer forskellige organiseringsformer i forbindelse med deres idrætsaktiviteter. Selvom mange voksne (37 pct.) udelukkende dyrker deres idrætsaktiviteter på egen hånd, så er der også mange, der kombinerer deres

⁴³ For at kunne sammenligne med tal fra Danmark og Grønland, er andelen beregnet ud fra *alle* voksne og ikke kun dem, der har dyrket minimum én aktivitet inden for det seneste år.

selvorganiserede aktiviteter med aktiviteter i det private/kommercielle regi (25 pct.) eller i foreningsregi (25 pct.). Flere mænd end kvinder dyrker udelukkende aktiviteter på egen hånd, mens flere kvinder end mænd kombinerer de selvorganiserede aktiviteter med aktiviteter i det private/kommercielle regi. Nærmest ingen af de voksne dyrker udelukkende aktiviteter i det private/kommercielle regi (1 pct.) eller foreningsregi (1 pct.).

Andelen af voksne, der kombinerer flere forskellige organiseringsregi, falder med alderen, hvor flere i stedet holder sig til udelukkende at dyrke aktiviteter på egen hånd. Det hænger sammen med, at det gennemsnitlige antal aktiviteter, voksne dyrker, ligeledes falder med alderen (afsnit 7.1). I byerne er det mere populært at kombinere forskellige organiseringsformer end i bygderne, hvor de i højere grad udelukkende dyrker aktiviteter på egen hånd.

Tabel 41: Mere end hver tredje er udelukkende aktiv på egen hånd (pct.)

	Alle	Køn		Alder							Bosted	
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år	By	Bygd
Kun på egen hånd	37	34	40	12	25	38	36	44	50	38	34	43
Privat/kommercielt og på egen hånd	25	30	21	30	38	30	30	25	15	12	30	18
Forening og på egen hånd	25	24	26	59	39	24	23	20	17	20	26	23
Forening og privat/kommercielt	9	10	9	24	18	9	8	8	7	3	11	7
Forening, privat/kommercielt og på egen hånd	9	10	8	19	17	9	8	7	7	3	10	7
Kun privat/kommercielt	1	2	1	1	1	3	1	1	<1	1	2	1
Kun forening	1	1	1	2	3	<1	1	1	<1	1	1	1
Kun anden sammenhæng	1	1	1	1	<1	<1	1	2	2	1	1	1
Kun aftenskole/fritidsundervisning	<1	<1	<1	1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1	<1

Tabellen viser, hvordan voksne samlet set organiserer deres aktiviteter, angivet i andele. Total og fordelt på køn, alder og bosted (n=1.840). Kategorierne 'kun' (forening, privat, på egen hånd, aftenskole/fritidsundervisning og anden sammenhæng) er tildelt, hvis respondenter udelukkende organiserer aktiviteter i det pågældende regi. Respondenter er placeret i de andre kategorier, organiseringskombinationerne, hvis vedkommende som minimum organiserer aktiviteterne i disse regi (f.eks. som minimum i forenings- og privat regi). Den samme respondent kan ikke befinde sig i flere af 'kun'-kategorierne, men kan godt befinde sig i flere af organiseringskombinationerne.

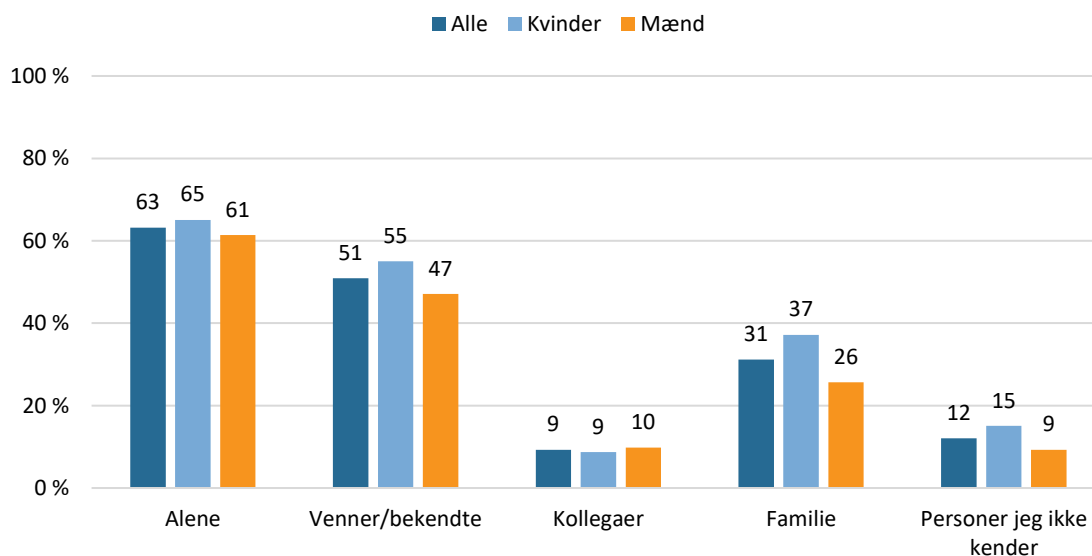
Aktiviteter på egen hånd er også den mest udbredte organiseringsform i Danmark (Rask et al. 2021, 21) og Grønland (Eske et al. 2019, 29). Foreningsdeltagelsen ligger desuden på 33 pct. og 44 pct. blandt voksne i henholdsvis Danmark og Grønland.

7.5. Sociale relationer i idrætsdeltagelsen

Det følgende afsnit undersøger de sociale relationer omkring voksnes deltagelse i idrætsaktiviteter. De voksne, der har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet inden for det seneste år, er blevet bedt om at svare på, hvem de normalt dyrker sport og motion sammen med. Det har været muligt at angive ét eller flere svar.

Figur 34 viser, hvem voksne normalt dyrker sport og motion med. Størstedelen af de voksne dyrker sport og motion alene, mens omkring halvdelen dyrker sport og motion i fællesskab med andre – enten med venner/bekendte (51 pct.), familie (31 pct.), personer de ikke kender⁴⁴ (12 pct.) og til sidst kollegaer (9 pct.), som er dem færrest dyrker idrætsaktiviteter sammen med.

Figur 34: En stor del af de voksne dyrker deres sports- og motionsaktiviteter alene (pct.)

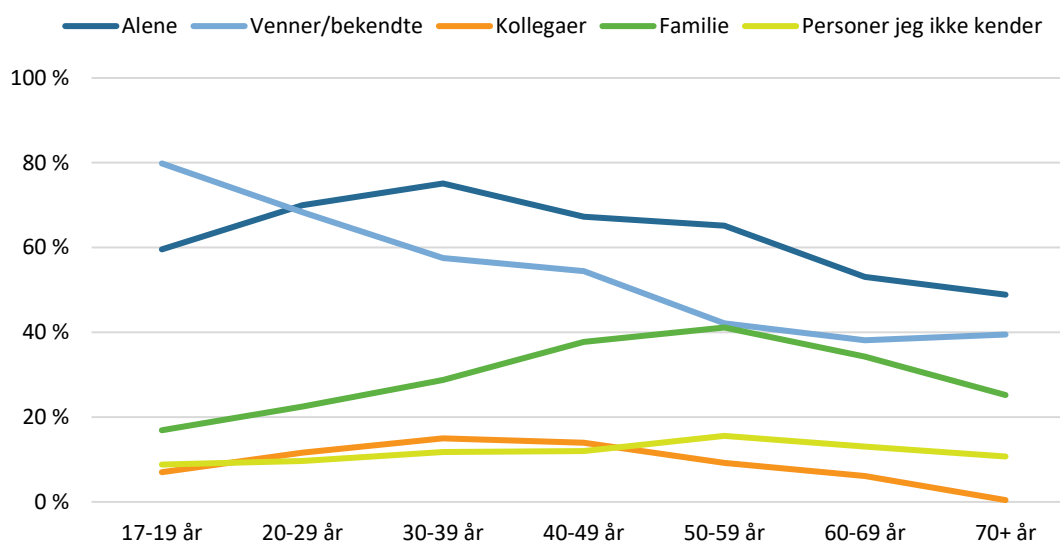

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvem dyrker du normalt sport/motion sammen med?', angivet i andele. Total og fordelt på køn (n=1.840).

Figur 35 viser, at de sociale relationer i forbindelse med idrætsaktiviteter ændrer sig med alderen. Selvom venner og bekendte er den mest udbredte relation på tværs af alle aldersgrupper, så falder andelen, der dyrker aktiviteter med venner og bekendte med alderen, hvor aktiviteter med personer, de ikke kender, begynder at fylde mere. Aktiviteter alene er særligt populært blandt de 30-39-årige, som for mange er en periode, hvor der bliver stiftet familie, og hvor fleksibiliteten derfor kan være vigtig.

⁴⁴ 'Personer jeg ikke kender' dækker over voksne, som dyrker aktiviteter sammen med andre, de ikke har en relation til i forvejen. Det kan f.eks. være voksne, der dyrker aktiviteter på et hold i et fitnesscenter, i kommunale tilbud eller i en forening, hvor de ikke i forvejen kender de andre deltagere. Her skal der tages forbehold for, at det er meget individuelt, hvornår man begynder at betegne dem, man dyrker aktiviteter sammen med, som venner/bekendte.

Figur 35: Andelen, som dyrker sport og motion med venner og bekendte, falder med alderen (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvem dyrker du normalt sport/motion sammen med?', angivet i andele. Fordelt på alder (n=1.840).

De ovenstående mønstre er meget tilsvarende tendensen i Danmark (Danskernes motions- og sportsvaner 2020, under udgivelse).

7.6. Faciliteter

Voksne er også blevet spurgt ind til, hvilke faciliteter og steder de har benyttet til at dyrke deres idrætsaktiviteter⁴⁵. Det har været muligt at angive ét eller flere steder for hver aktivitet.

Tabel 42 viser, at størstedelen af de voksne dyrker deres idrætsaktiviteter uden for de etablerede anlæg, der ikke primært er arena for idrætsaktiviteter. Naturen, veje, gader, fortove og lignende er de mest populære steder at dyrke idrætsaktiviteter blandt voksne, men også hjemmet/haven ligger højt på listen. Valget af faciliteter og steder hænger naturligvis sammen med valget af aktiviteter, hvor blandt andet gå- og vandreture og løb ligger i top-5 over voksnes mest populære aktiviteter (afsnit 7.2).

De etablerede anlæg – f.eks. idrætshaller/gymnastikhaller og fitnesscentre/motionsrum – bliver også brugt af mange voksne, særligt blandt de yngste aldersgrupper. 71 pct. af de 17-20-årige benytter idrætshaller/gymnastiksale, mens 73 pct. i denne aldersgruppe gør brug af fitnesscentre/motionsrum i forbindelse med deres idrætsaktiviteter.

Mænd benytter i højere grad end kvinder de mere specialiserede anlæg, som fodboldbaner, idrætshaller/gymnastiksale, mens kvinder i højere grad end mænd dyrker aktiviteter uden

⁴⁵ For at kunne sammenligne med tal fra Danmark og Grønland, er andelen beregnet ud fra *alle* voksne og ikke kun dem, der har dyrket minimum én aktivitet inden for det seneste år.

for de etablerede anlæg, f.eks. veje, gader, fortove og lignende. Igen knytter valget af facilitet sig til valget af aktiviteter og valget af organiseringsform, hvor blandt andet flere mænd end kvinder dyrker de traditionelle foreningsaktiviteter, f.eks. fodbold, som ofte foregår i de mere specialiserede anlæg, mens kvinder i højere grad end mænd går og vandrer.

Tabel 42: Næsten halvdelen af de voksne har brugt naturen til sports- og motionsaktiviteter (pct.)

	Alle	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år
Hjemme:										
Hjemme/i haven	42	43	41	62	60	54	45	32	28	31
Indendørs faciliteter:										
Fitnesscenter/motionsrum	39	43	36	73	61	45	41	37	25	19
Idrætshal/gymnastiksal	31	28	34	71	43	38	34	24	23	17
Svømmehal	19	21	18	18	19	29	18	18	15	16
Lokale, der ikke primært bruges til idræt	14	15	14	29	20	19	15	12	9	9
Andre indendørs idrætsbaner/-anlæg (f.eks. badmintonhal, skøjtehal, ridehal, skydekælder, dansestudie, yoga-center, kampsportscenter)	11	11	11	28	14	14	10	6	9	9
Udendørs faciliteter:										
Veje, gader, fortove og lignende	61	70	52	63	64	67	66	64	55	49
Naturen (f.eks. fjeld, strand)	48	50	46	51	55	58	52	48	41	33
Faciliteter i naturen (f.eks. vandre-stier, mountainbikespor, ridestier)	32	37	28	43	45	45	37	32	20	13
Byens/bygdens grønne områder	32	40	24	26	30	38	38	36	26	23
Fodboldbane	16	13	19	40	35	24	18	10	4	1
På/i vandet (f.eks. hav, sø, å, havn)	14	15	13	24	17	16	19	13	9	6
Udendørs idrætsanlæg (f.eks. tennisbane, golfbane, atletikanlæg, multi-bane, parkouranlæg, skydebane, ro-og kajakanlæg, løbebane)	10	11	10	22	13	13	10	9	7	6
Udendørs arealer, der ikke primært bruges til idræt	7	7	7	22	13	10	7	6	4	1
Multibaner (afgrænset sportsplads, der kan bruges til forskellige aktiviteter)	6	5	7	15	10	8	5	4	4	1
Anlæg ved vandet (f.eks. havnebade, havsvømmebaner, kabelbaner, faciliteter til vinterbadning)	3	4	3	7	5	3	4	3	3	2

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvor har du dyrket dine aktiviteter?', angivet i andele. Total og fordelt på alder. Det har været muligt at angive flere steder til hver aktivitet (n=1.840).

Der er kun enkelte forskelle i voksnes valg af idrætsfaciliteter på tværs af land og by. Voksne, der bor i byerne, bruger i højere fitness-/motionscentre, grønne områder samt

udendørs idrætsanlæg, end voksen, der bor i byggerne. En oversigt over valget af faciliteter på tværs af land og by kan findes i bilagsmaterialet (figur 119).

Facilitetskategorier

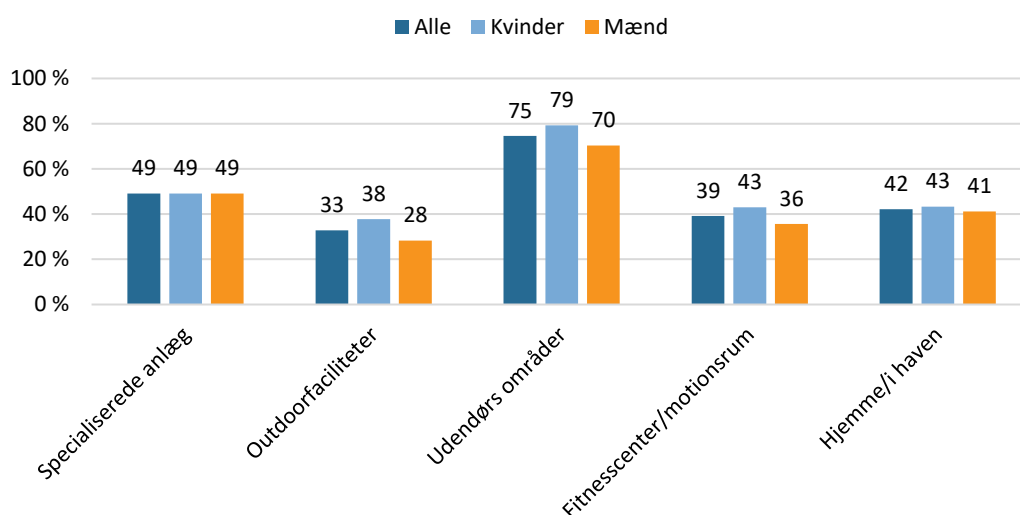
Faciliteterne kan ligesom for børnene inddeles i en række overordnede kategorier for at få et mere overordnet indblik. De konkrete faciliteter, som indgår i de respektive kategorier blandt voksne, fremgår nedenfor.

Samlede kategorier for faciliteter til sport og motion

Specialiserede anlæg:	Idrætshal/gymnastiksal, svømmehal, andre indendørs idrætsbaner, fodboldbane, udendørs idrætsanlæg
Outdoorfaciliteter:	Faciliteter i naturen, anlæg ved vandet
Udendørs områder:	Naturen, på/i vandet, veje/gader/fortove, byens/bygdens grønne områder, udendørs arealer, der ikke primært bruges til idræt
Fitnesscenter/motionsrum:	Fitnesscenter/motionsrum
Hjemme/i haven:	Hjemme/i haven

Med udgangspunkt i de overordnede kategorier, viser figur 36, at en stor andel af de voksne bruger udendørs områder, når de laver deres idrætsaktiviteter.

Figur 36: Størstedelen af de voksne benytter sig af udendørs områder (pct.)

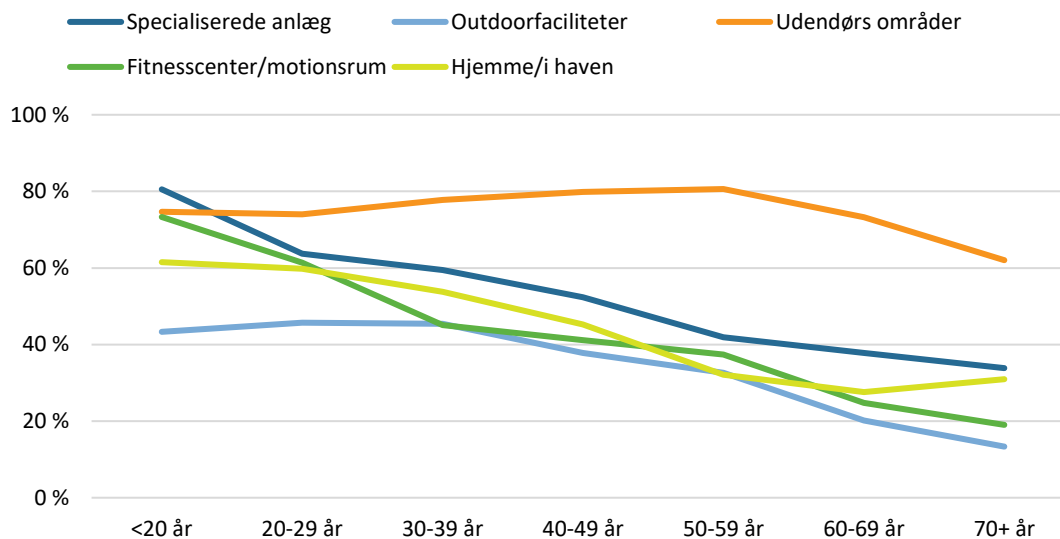

Figuren viser andelen af voksne, der har valgt mindst én aktivitet inden for de respektive facilitetskategorier. Total og fordelt på køn (n=1.840).

Ser vi nærmere på sammenhængen mellem alder og facilitetsbrug, viser figur 37, at brugen af udendørs områder er udbredt i alle aldersgrupper. Brugen af de resterende

facilitetskategorier falder med alderen, hvor aktiviteter derhjemme/i haven dog oplever en øget tilslutning blandt voksne i alderen 70+ år. En oversigt over valget af faciliteter på tværs af land og by kan findes i bilagsmaterialet (figur 120).

Figur 37: Aktivitet i udendørs områder er udbredt i alle aldersgrupper (pct.)

Figuren viser andelen af voksne, der har valgt mindst én aktivitet inden for de respektive facilitetskategorier. Fordelt på alder (n=1.840).

7.7. Motiver for deltagelse

I dette afsnit belyses det, hvad der motiverer voksne til at dyrke sports- og motionsaktiviteter. Først er der fokus på, hvad der motiverer voksne, der allerede dyrker idrætsaktiviteter, hvorefter fokus flyttes til at se på, hvad der potentielt kan motivere dem, der ikke dyrker idrætsaktiviteter, til at starte til en aktivitet.

Tabel 43 præsenterer de vigtigste grunde til at dyrke sport og motion blandt voksne, der har dyrket idrætsaktiviteter inden for det seneste år. Her er det de sundhedsmæssige motiver – at forbedre det fysiske helbred og at holde sig i form/træne sin krop – som motiverer størstedelen af de voksne til at deltage i idrætsaktiviteter. Også dét at få energi og at forbedre det psykiske helbred ligger højt på listen. Derudover er det blandt andet vigtigt, at det er en aktivitet, man brænder for, og at man har det sjovt. Fællesskabet og muligheden for at dyrke sine relationer i forbindelse med idrætsaktiviteter betyder også noget for en stor del af de voksne. Færrest voksne motiveres blandt andet af konkurrenceelementet og ønsker om at forbedre sig inden for sin aktivitet.

Flere kvinder end mænd lægger vægt på det fysiske og psykiske helbred, når de skal pege på, hvad der motiverer dem til at dyrke idræt. I forlængelse af det psykiske helbred er der også flest kvinder – særligt i 30-39-årsalderen – der bruger idrætten til at stresses af, få et pusterum, få mere energi og få tid alene, hvilket er i overensstemmelse med, at det også særligt er dem, der dyrker aktiviteter alene (afsnit 5.5) i form af gå- og vandreture samt løb (afsnit 5.2), men også yoga og afspænding i det kommercielle regi er populært blandt 30-39-

årige kvinder. For mænd handler det i højere grad om aktiviteten, muligheden for at blive udfordret, konkurrenceelementet og underholdningsværdien, hvilket hænger sammen med, at mange mænd dyrker fodbold, som er en stærkt konkurrencepræget holdsport.

Andelen, der motiveres af fællesskabet, falder med alderen, men stiger blandt voksne i aldersgruppen 70+ år. Det er voksne i aldersgruppen 70+ år, sammen med de 17-19-årige, der i højest grad motiveres af at møde nye mennesker.

Tabel 43: Helbredet er en væsentlig faktor for, hvorfor voksne dyrker sport og motion (pct.)

	Alle	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år
At forbedre mit fysiske helbred	79	84	74	69	73	80	84	80	76	83
At jeg holder mig i form/træner min krop	73	73	72	77	74	78	75	73	65	68
At få mere energi	60	67	54	63	67	67	64	57	54	52
At forbedre mit psykiske helbred	58	65	50	57	60	67	66	56	49	45
At jeg laver den aktivitet, jeg brænder for	40	38	42	65	61	46	39	33	27	25
At have det sjovt	40	38	42	68	54	49	42	29	29	28
At stresse af/få et pusterum	34	36	31	31	40	43	41	33	29	16
At være sammen med venner/familie	31	30	32	49	36	37	36	23	23	29
At jeg taber mig	30	30	31	27	39	35	39	33	24	11
At være en del af et fællesskab	30	28	31	49	36	31	27	22	24	34
At jeg bliver udfordret	21	19	24	49	38	28	21	12	14	8
At forbedre mig inden for min aktivitet	18	15	22	53	44	21	13	8	7	8
At få tid alene	18	20	16	22	27	29	24	9	9	7
At jeg kan komme væk hjemmefra	16	17	16	28	27	26	14	8	11	9
At konkurrere	16	9	21	45	31	22	18	5	7	3
At være et forbillede for min familie	15	18	12	16	16	19	20	11	11	13
At møde nye mennesker	15	14	15	26	18	12	11	12	11	21

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvad er de vigtigste grunde til, at du dyrker eller går til en sports-/motionsaktivitet?', angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder. Kun de, som har dyrket minimum én sport-/motionsaktivitet, har svaret (n=1.673).

Det er de samme motiver, der gør sig gældende, når voksne, der ikke har dyrket idrætsaktiviteter inden for det seneste år, har svaret på, hvad der potentielt kan motivere dem til at starte. Den eneste iøjefaldende forskel er, at vægttab ligger højere på listen

(bilagsmaterialet, figur 121). At fællesskabet får mere betydning med alderen, er også tilfældet blandt ældre i Danmark (Eske 2021).

7.8. Rammer

Udover, at det er vigtigt at vide, hvad der motiverer voksne til at dyrke idrætsaktiviteter, så er det også vigtigt at have fokus på rammerne omkring idrætten. Igen er der først fokus på voksne, der allerede dyrker idrætsaktiviteter, hvorefter fokus flyttes til at se på, hvilke rammer der skal være opfyldt, hvis dem, der ikke dyrker idrætsaktiviteter, skal starte.

Tabel 44 viser, at det vigtigste for voksne er fleksibilitet. Mens 70 pct. finder det vigtigt, at de selv kan bestemme, hvornår aktiviteten finder sted, ønsker kun 17 pct., at aktiviteten finder sted på et fast træningstidspunkt. Dertil finder mange det vigtigt, at de kan dyrke aktiviteten alene, hvilket igen giver en større fleksibilitet og frihed til at tilpasse træningen i forhold til ens hverdag. Overordnet set får fleksibiliteten større betydning med alderen, dog med et lille fald blandt de ældste, hvor man er gået på pension.

Rammerne omkring fællesskabet er dog også noget, som mange voksne finder vigtigt – særligt blandt mænd og i de yngste aldersgrupper. Igen skiller den ældste aldersgruppe (70+ år) sig ud ved at have et større fokus på rammerne om et godt fællesskab end voksne i alderen 50-69 år. Der er flere gode eksempler på fællesskab i forbindelse med idrætsaktiviteter blandt de ældste voksne:

“ [...] svømmehallen er et dejligt socialt sted for den ældre generation at mødes og komme i snak, fordi vi har et cafeteria tilknyttet til hallen, hvor de mødes tre gange om ugen og får sig en god kop kaffe og en snak. Og det er mennesker, der er næsten oppe i 90'erne, der kaster sig ud fra 5 meter vippen, så det er ikke noget problem. Det må være sundt at svømme.”

“Vi har fået en masse fritidssejlere på det seneste, igen indenfor de sidste 15 år måske. Vi har blandt andet et hus til dem nede ved havnen på Skáli, som typisk fungerer som et forsamlingssted for ældre, især mænd, der mødes og drikker kaffe, når de kommer hjem fra deres bådture. Og vi har det samme på Glyvvar, hvor dem med fritidsbåde har deres eget klubhus, og der sidder de også og drikker kaffe efterfølgende.”

Embedsmand, Runavíkar Kommune

Tabel 44: Fleksibilitet er det, flest idrætsaktive mener, er vigtigt for at dyrke idræt (pct.)

	Alle	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år
At jeg selv kan bestemme, hvornår jeg vil lave aktiviteten	70	70	69	37	60	70	75	79	74	66
At jeg kan lave aktiviteten alene	39	39	40	38	40	44	42	41	37	33
At der er et godt fællesskab	32	30	35	63	46	34	31	22	25	29
At jeg kan være sammen med nogle, jeg kender	29	29	29	49	34	29	28	22	24	33
At der er plads til alle uanset niveau	29	35	23	34	33	32	25	28	29	26
At det ikke er for dyrt	28	31	25	40	41	41	32	20	16	13
At transporttiden er kort	22	26	18	18	24	32	30	18	15	14
At aktiviteten foregår på et fast tidspunkt	22	25	18	35	27	19	16	16	21	29
At jeg har en dygtig træner/instruktør	17	22	12	48	29	20	11	8	10	18
At jeg kan konkurrere mod andre	12	8	17	42	26	14	15	4	7	1
At jeg kan være sammen med min familie	12	13	10	6	8	13	15	13	12	11
At der er en person, som får mig afsted	11	16	7	13	12	13	11	9	14	9
At jeg kan lave aktiviteten med personer, som er lige så gode som mig	10	9	11	37	18	9	11	5	6	6

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvilke forhold og rammer er vigtige for dig, når du dyrker eller går til en sports-/motionsaktivitet?', angivet i andele. Total og fordelt på alder. Kun de, som har dyrket minimum én sport-/motionsaktivitet, har svaret (n=1.673).

Voksne, der ikke har dyrket nogen aktiviteter inden for det seneste år, har også skullet svare på, hvilke forhold og rammer der ville være vigtige for dem, hvis de skulle starte til en sports- og motionsaktivitet. Igen er det fleksibiliteten, der er vigtigst (bilagsmaterialet, figur 122). I modsætningen til dem, der allerede dyrker aktiviteter, så vægter fællesskabet højere end det at dyrke aktiviteter alene.

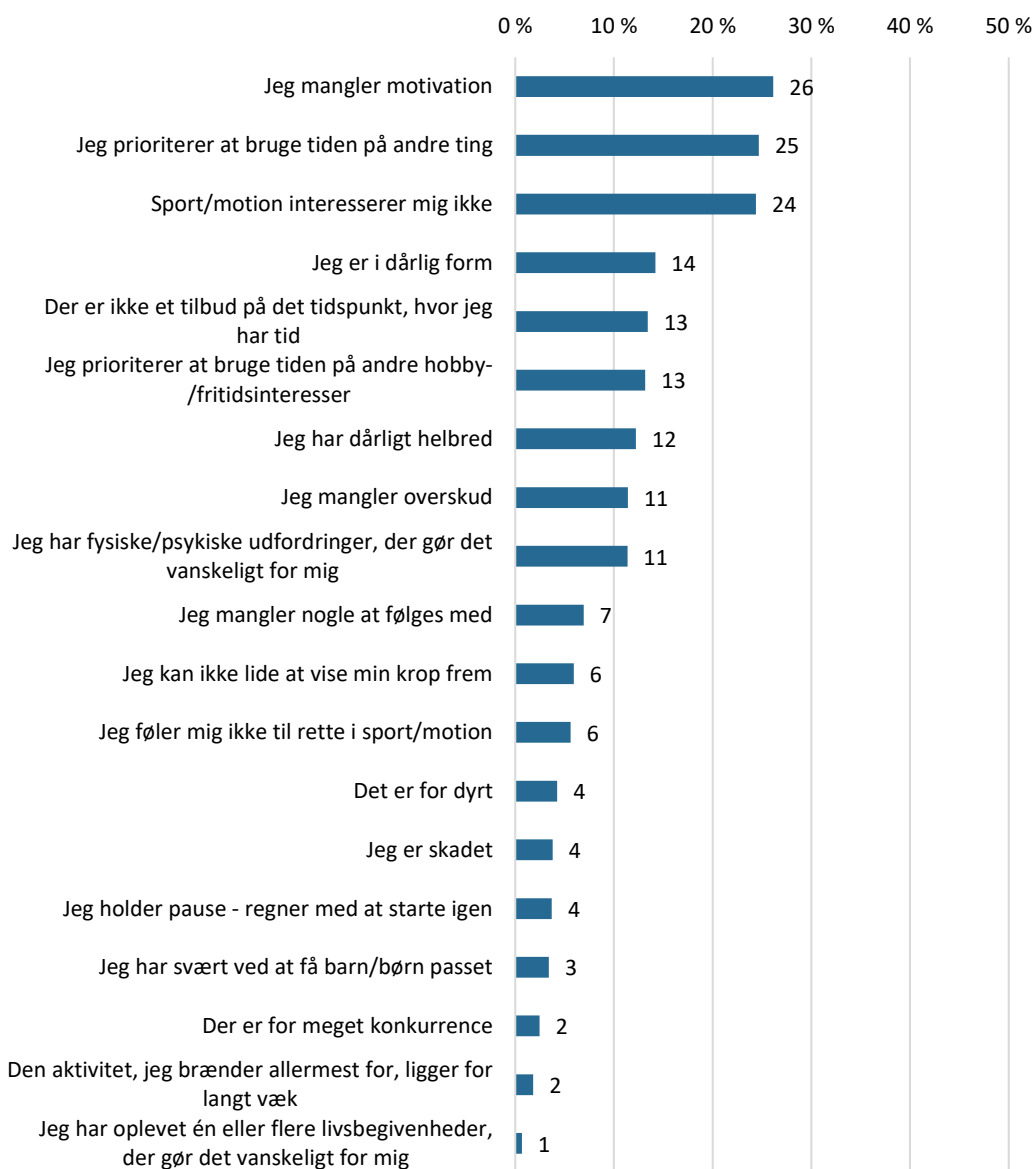
7.9. Barrierer

De voksne, som ikke har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet inden for det seneste år, er blevet bedt om at svare på, hvad der afholder dem fra at dyrke idrætsaktiviteter⁴⁶.

⁴⁶ Meget få voksne har ikke dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet inden for det seneste år. Resultaterne præsenteres derfor udelukkende samlet set, da datagrundlaget bliver for usikkert ved analyser på tværs af køn og alder.

Figur 38 viser, at manglede motivation, ønsket om at prioritere tiden på andre ting og manglende interesse for sport og motion, er de største barrierer blandt voksne. Blandt andre årsager er dårlig form, mangel på et passende tilbud og et dårligt helbred.

Figur 38: Den hyppigste årsag, til ikke at dyrke sport og motion, er manglende motivation (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvorfor dyrker eller går du ikke til en sports-/motionsaktivitet?', angivet i andele. Total og fordelt på køn. Kun de, som ikke har angivet en sports- og motionsaktivitet, har kunne svare (n=167).

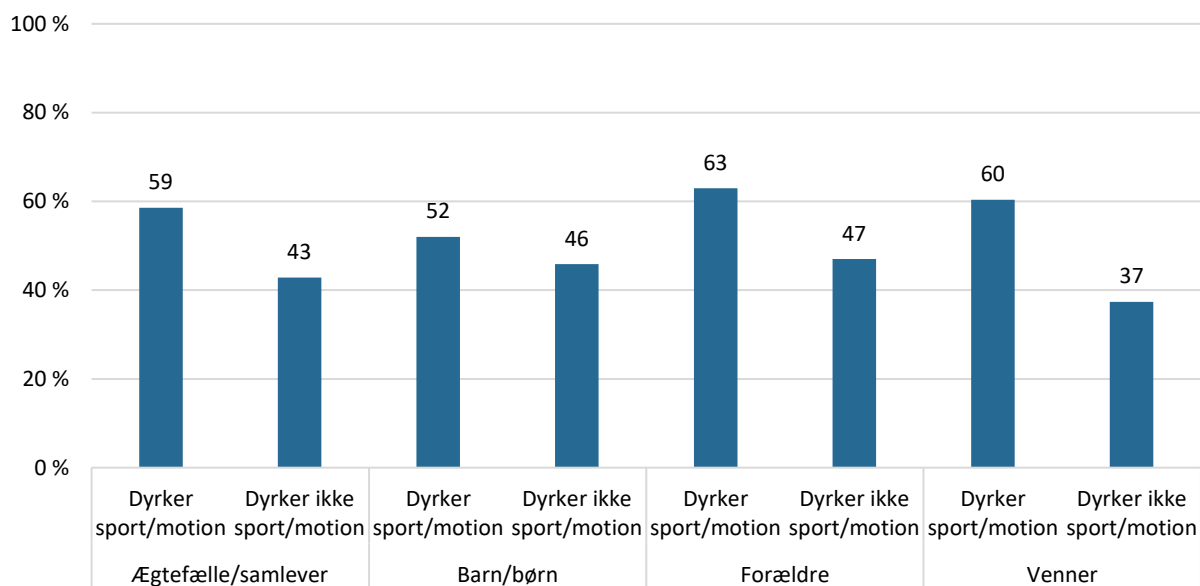
7.10. Omgangskreds

Dette afsnit ser nærmere på, om idrætsdeltagelsen i voksnes omgangskreds har betydning for, om de selv dyrker sport og motion.

Figur 39 viser således, at idrætsdeltagelsen er højere blandt voksne, der har en omgangskreds i form af ægtefælle/samlever, barn/børn, forældre og venner, som også dyrker sport

og motion. Som figur 39 også viser, er det vennernes adfærd, der har størst betydning for voksnes egen idrætsdeltagelse, hvilket også gjorde sig gældende blandt børn og unge. Hos voksne, der har idrætsaktive venner, ligger idrætsdeltagelsen på 60 pct., mens den ligger på 37 pct. blandt voksne, der har venner, som ikke dyrker idræt. Adfærden blandt den øvrige omgangskreds ser dog også ud til at have betydning. Det kan omvendt også være ens egen idrætsaktivitet, der har fået ens omgangskreds til at blive idrætsaktiv.

Figur 39: Omgangskredsens idrætsdeltagelse afspejler sig i voksnes egen idrætsdeltagelse (pct.)

Figuren viser andele, der har svaret 'ja' til spørgsmålet 'Dyrker du normalt sport/motion?', angivet i andele. Fordelt på henholdsvis ægtefælles/samlevers, barn/børns, forældres og venner idrætsdeltagelse, som er beregnet ud fra følgende spørgsmål: 'Dyrker nogen i din nærmeste familie og omgangskreds normalt sport/motion?' (n=1.840).

Tabel 45 viser desuden, at knap halvdelen af de voksne oplever, at deres omgangskreds foreslår, at de skal dyrke sport og motion sammen, mens seks ud af ti bliver opfordret til det af deres omgangskreds uden en håndsækning til at gøre det sammen. De yngre voksne bliver i højere grad opfordret til sport og motion af deres omgangskreds, mens det er de ældre aldersgrupper, der samtidig oplever en håndsækning til at gøre det sammen.

Tabel 45: Mange bliver opfordret til at dyrke sport og motion (pct.)

	Alle	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år
Opfordrer dig til at dyrke sport og motion	61	65	57	77	69	59	59	58	53	61
Foreslår, at I skal dyrke sport/motion sammen	48	52	44	42	45	46	49	52	47	47

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Oplever du, at din familie/nærmeste omgangskreds gør følgende ting?', angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder (n=1.840).

7.11. Digitale muligheder i forbindelse med sport og motion

Dette afsnit ser nærmere på, hvilke digitale muligheder voksne, der har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet inden for det seneste år, har benyttet i forbindelse med deres aktiviteter.

Blandt de idrætsaktive voksne har 41 pct. anvendt minimum én digital tjeneste i forbindelse med deres sports- og motionsaktiviteter (tabel 46).

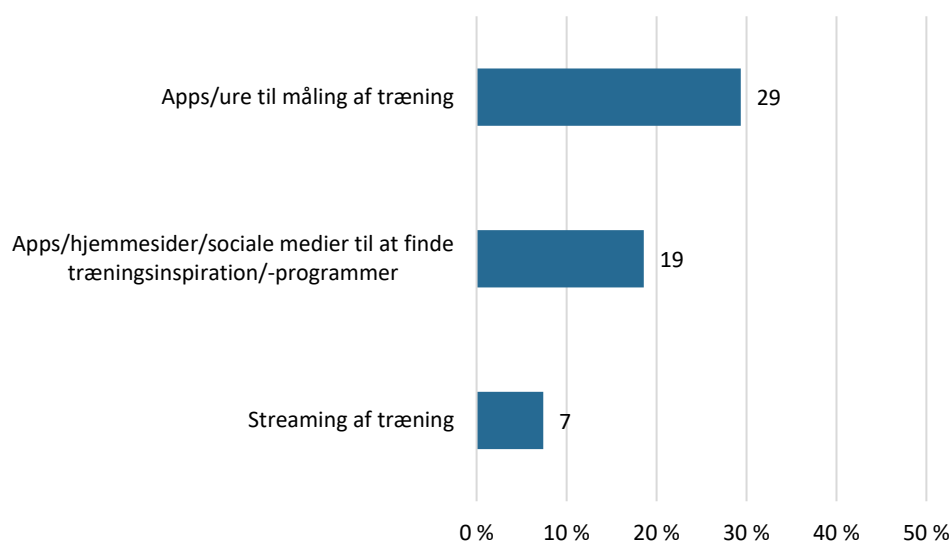
Tabel 46: Seks ud af ti voksne bruger digitale løsninger til sport og motion (pct.)

	Alle	Køn		Alder						Bosted		
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år	By	Bygd
Anvender minimum én digital tjeneste i forbindelse med mine sports-/motionsaktiviteter	41	46	35	56	59	54	45	38	26	15	39	44

Tabellen viser andelen af voksne, der har anvendt minimum én digital mulighed i forbindelse med sport og motion. Total og fordelt på køn, alder og bosted (n=1.840).

Figur 40 viser, at særligt apps, ure og skridttællere er populære blandt voksne (29 pct.), mens færre anvender apps, hjemmesider og sociale medier til at finde træningsinspiration (19 pct.). Endnu færre streamer træningsvideoer (7 pct.). Brugen af digitale tjenester i forbindelse med idrætsaktiviteter er mere udbredt blandt kvinder end mænd og falder desuden med alderen.

Figur 40: Hver femte anvender apps/hjemmesider/sociale medier til at finde træningsinspiration/-programmer (pct.)

Figuren viser, hvor stor en andel af voksne, der har dyrket minimum én sports- og motionsaktivitet inden for det seneste år, der har anvendt forskellige digitale muligheder i forbindelse med sport og motion (n=1.840).

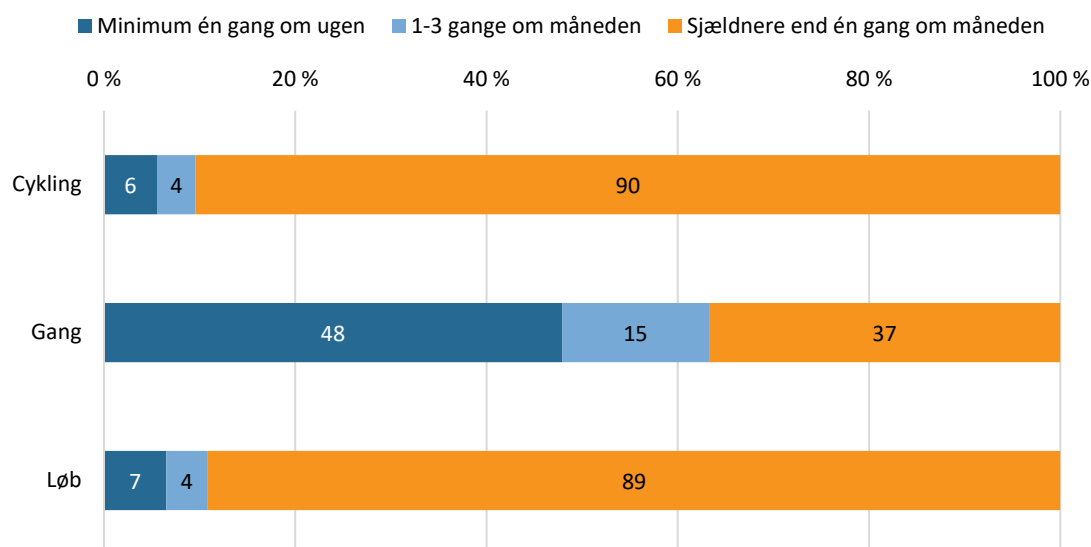
Til sammenligning har 38 pct. af den voksne befolkning i Danmark anvendt minimum én digital tjeneste i forbindelse med deres sports- og motionsaktiviteter (Eske 2021, 46).

7.12. Aktiv transport

Dette afsnit belyser voksnes brug af aktive transportmidler i form af cykling, gang og løb.

Figur 41 viser, at knap halvdelen af voksne (48 pct.) anvender gang som aktivt transportmiddel minimum én gang om ugen, mens langt færre gør brug af løb (7 pct.) og cykling (6 pct.). Flere kvinder end mænd hopper på cyklen, mens mænd i højere grad end kvinder anvender løb som aktivt transportmiddel (bilagsmaterialet, figur 123). Det er desuden særligt de yngste voksne i aldersgruppen 17-19 år, der anvender cykling og løb som transportmiddel (bilagsmaterialet, figur 124).

Figur 41: Meget få voksne bruger cyklen som transport (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Er du aktiv i nogen af disse sammenhænge i din hverdag?', angivet i andele. Total (n=1.839).

Til sammenligning anvender 50 pct. af de voksne i Danmark gang som transport minimum én gang om ugen, mens 35 pct. cykler og 7 pct. løber (Danskernes motions- og sportsvaner 20202, under udgivelse). Brugen af aktiv transport er dermed betydeligt lavere på Færøerne, hvilket også var tilfældet blandt børn og unge.

Kapitel 8: Fritidsvaner for voksne

Dette kapitel sætter fokus på voksnes deltagelse i hobby og fritidsaktiviteter, der ikke defineres som sport og motion.

8.1. Deltagelse i fritidsaktiviteter

48 pct. af de voksne har svaret, at de går til hobby- og fritidsaktiviteter (tabel 47). Voksnes deltagelse i hobby- og fritidsaktiviteter er dermed på niveau med deltagelsen i idrætsaktiviteter, som ligger på 49 pct. (tabel 34). Mens der er flere børn end voksne, der dyrker sports- og motionsaktiviteter, forholder det sig omvendt, når det kommer til hobby- og fritidsaktiviteter, hvor deltagelsen er højere blandt voksne.

Kvinder dyrker i højere grad end mænd hobby- og fritidsaktiviteter, hvilket også var gældende for deltagelsen i idrætsaktiviteter. Samtidig varierer deltagelsen i hobby- og fritidsaktiviteter på tværs af aldersgrupper. Den følger en u-kurve og er således højest for de yngste og de ældste voksne.

Der er meget begrænset forskel i voksnes deltagelse i hobby- og fritidsaktiviteter på tværs af land og by. En mere nuanceret beskrivelse af sammenhængen mellem deltagelsen i fritidsaktiviteter og lokalsamfundets størrelse kan findes i bilagsmaterialet (figur 125).

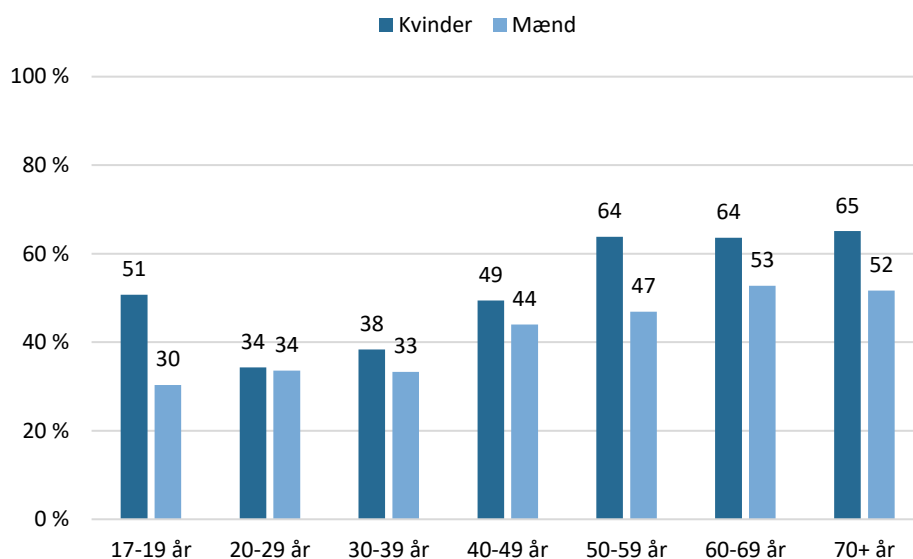
Tabel 47: En større andel af de ældre er aktive med hobby- og fritidsaktiviteter (pct.)

	Alle	Køn		Alder							Bosted	
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år	By	Bygd
Ja	48	52	44	40	34	36	47	55	58	58	47	49
Ja, men ikke for tiden	12	14	10	7	11	17	13	12	9	10	13	11
Nej	40	34	46	53	55	47	40	33	33	32	41	40

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Dyrker eller går du normalt til hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt)?', angivet i andele. Total og fordelt på køn, alder og bosted (n=1.840).

Ses der nærmere på kønnene, viser figur 42, at kvinder i højere grad end mænd dyrker hobby- og fritidsaktiviteter, på tværs af alle aldersgrupper – dog med en enkelt undtagelse blandt de 20-29-årige, hvor deltagelsen er lige høj blandt mænd og kvinder. Samtidig viser figuren, at det for både mænd og kvinder er de ældre aldersgrupper, der har den højeste deltagelse i hobby- og fritidsaktiviteter.

Figur 42: Andelen af fritidsaktive kvinder er større i næsten alle aldersgrupper (pct.)

Figuren viser andelen som har svare 'ja' på spørgsmålet 'Dyrker eller går du normalt til hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt)?'. Fordelt på køn og alder (n=1.840).

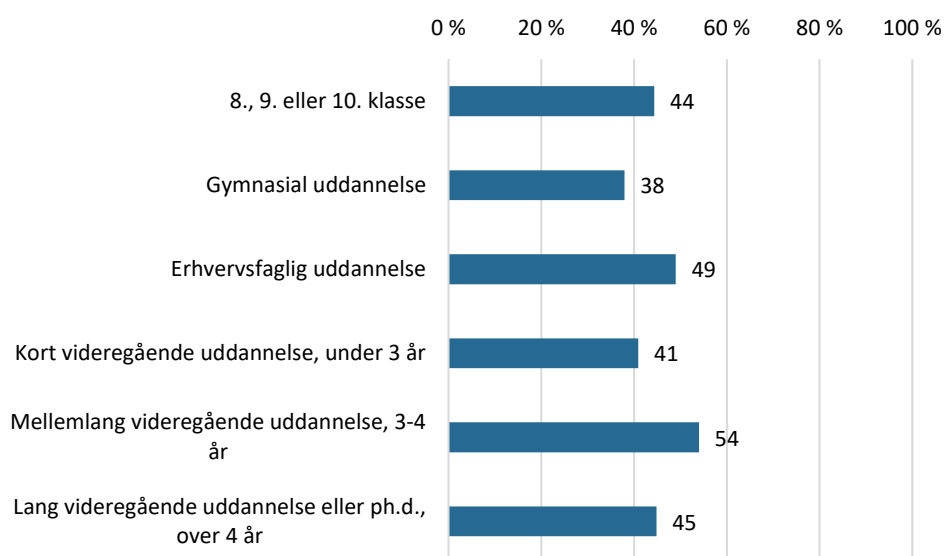
Social skævhed i voksnes deltagelse i fritidsaktiviteter

Dette afsnit ser nærmere på sammenfald mellem uddannelseslængde, beskæftigelse og deltagelse i hobby- og fritidsaktiviteter.

Uddannelse

I modsætning til idrætsdeltagelsen, er der ikke nogen klar sammenhæng mellem uddannelsesniveau og deltagelsen i fritidsaktiviteter. Deltagelsen er højest blandt voksne med en mellemlang uddannelse og lavest blandt voksne med en gymnasial uddannelse (figur 43). I gruppen med en gymnasial uddannelse er der dog mange i aldersgruppen under 29 år, som potentielt stadig er i gang med deres uddannelse. Billedet er altså mere blandet.

Figur 43: Ingen tydelig sammenhæng mellem uddannelse og hobbydeltagelse

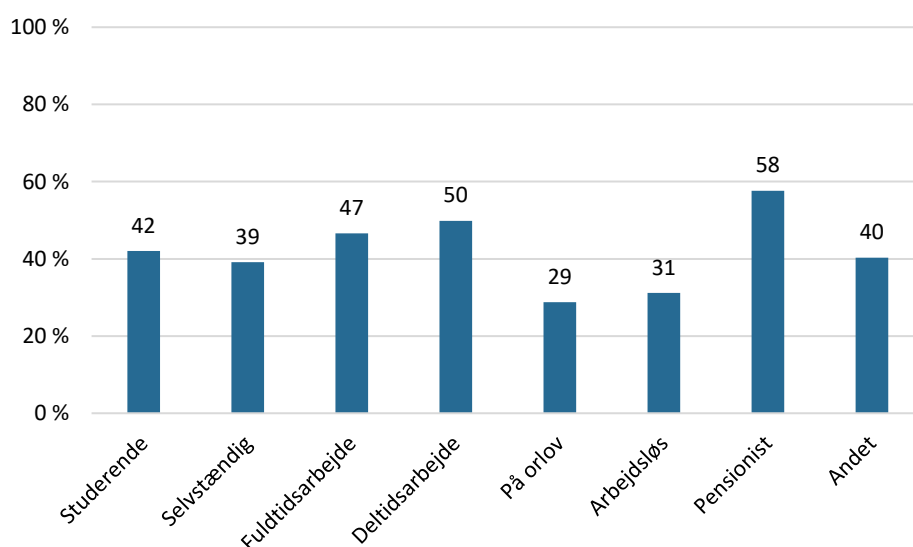

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Dyrker eller går du normalt til hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt)?', angivet i andele. Fordelt på uddannelse. Studerende er blevet sorteret fra (n=1.667).

Beskæftigelse

Voksne, der er i arbejde – fuldtid eller deltid – har en større tilbøjelighed til at være aktive med fritidsaktiviteter end voksne, der er arbejdsløse eller på orlov (figur 44), hvilket også var tilfældet for idrætsdeltagelsen. Derimod viser det sig, at deltagelsen i fritidsaktiviteter er allerhøjest blandt pensionister, hvilket hænger godt sammen med, at andelen, der dyrker fritidsaktiviteter, er størst for voksne i alderen 60+ år.

Figur 44: Andelen, der dyrker hobby- og fritidsaktiviteter, er størst blandt pensionister (pct.)

Figuren viser andelen, der har svaret 'ja' på spørgsmålet 'Dyrker eller går du normalt til hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt)?'. Fordelt på beskæftigelse. (n=1.840).

8.2. Valget af hobby- og fritidsaktiviteter

Dette afsnit ser nærmere på voksnes valg af hobby- og fritidsaktiviteter, der ikke er idræt⁴⁷. Voksne er blevet præsenteret for en liste med forskellige fritidsaktiviteter og er i den forbindelse blevet bedt om at svare på, hvilke aktiviteter de har dyrket inden for det seneste år. Det har været muligt at angive én eller flere aktiviteter.

Håndarbejde (f.eks. strik, vævning, hækling og syning) er den mest populære fritidsaktivitet, som 25 pct. af de voksne har dyrket inden for det seneste år (tabel 48). Dog er det nærmest udelukkende kvinder, der dyrker håndarbejde som fritidsaktivitet. 51 pct. af kvinderne dyrker håndarbejde, mens det kun drejer sig om 1 pct. af mændene. Håndarbejde bliver desuden mere populært med alderen.

Den næstmest populære fritidsaktivitet er landbrug (f.eks. fårehold eller kartoffeldyrkning på hobbyplan), hvilket 18 pct. har dyrket inden for det seneste år. Her er kønsfordelingen omvendt, hvor 28 pct. af mændene dyrker landbrug på hobbyplan, mens det gælder 8 pct. af kvinderne. Også deltagelsen i fritidsaktiviteter inden for landbrug bliver mere udbredt med alderen.

Dernæst kommer fiskeri (14 pct.), religiøst baserede aktiviteter (f.eks. møder mv. i menigheden – ikke gudstjenester) (11 pct.) og håndværkerfag (f.eks. sløjd, trædrejning, keramik og andet håndværk) (10 pct.).

Generelt er der stor forskel på valget af hobby- og fritidsaktiviteter på tværs af køn. Fiskeri, håndværkerfag, musik og jagt tiltrækker i højere grad mænd end kvinder, mens kvinder i stedet søger mod madlavning og gastronomi, læseklub samt andre kreative aktiviteter (f.eks. formning, tegning, maling, film, foto, blomsterbinding).

⁴⁷ For at kunne sammenligne med tal fra Danmark og Grønland, er andelen beregnet ud fra *alle* voksne og ikke kun dem, der har dyrket minimum én aktivitet inden for det seneste år.

Tabel 48: Store forskelle på hobby- og fritidsaktiviteter mellem kønnene (pct.)

	Alle	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år
Håndarbejde ^a	25	51	1	17	16	21	25	29	30	30
Landbrug ^b	18	8	28	10	14	20	16	18	21	22
Fiskeri	14	2	25	8	14	15	14	16	15	14
Religiøst baserede aktiviteter ^c	11	11	11	12	9	8	10	11	14	14
Håndværkerfag ^d	10	6	14	11	7	9	9	9	10	15
Musik ^e	8	5	11	15	13	8	7	6	9	5
Madlavning og gastronomi	8	10	7	16	15	10	5	6	7	6
Andre kreative aktiviteter ^f	8	11	5	12	11	13	5	4	7	6
Sang ^g	8	9	7	7	5	4	9	9	12	9
Øvrige kulturelle aktiviteter ^h	8	7	8	10	5	6	7	5	11	11
Jagt	7	<1	13	3	5	10	6	9	7	5
Læseklub	3	5	1	2	2	3	3	3	2	4
Sprog og kommunikation ⁱ	3	3	2	3	4	3	3	2	2	4
Spejder	2	1	3	4	2	1	3	3	1	2
Teater/drama ^j	1	1	1	2	1	2	<1	1	1	1

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvilke hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt) har du dyrket eller gået til i løbet af de seneste 12 måneder?', angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder (n=1.840). ^aF.eks. strik, hækling, syning. ^bF.eks. fårehold og kartoffeldyrkning. ^cF.eks. møder mv. i menighed (ikke gudstjenester). ^dF.eks. sløjd, trædrejning, keramik, andet håndværk. ^eF.eks. instrumentalundervisning. ^fF.eks. formning, tegning, maling, film, foto, blomsterbinding. ^gF.eks. kor, stemmetræning. ^hF.eks. kunst, historie, litteratur. ⁱF.eks. sprogkurser, IT- undervisning. ^jHvor du selv er udøver.

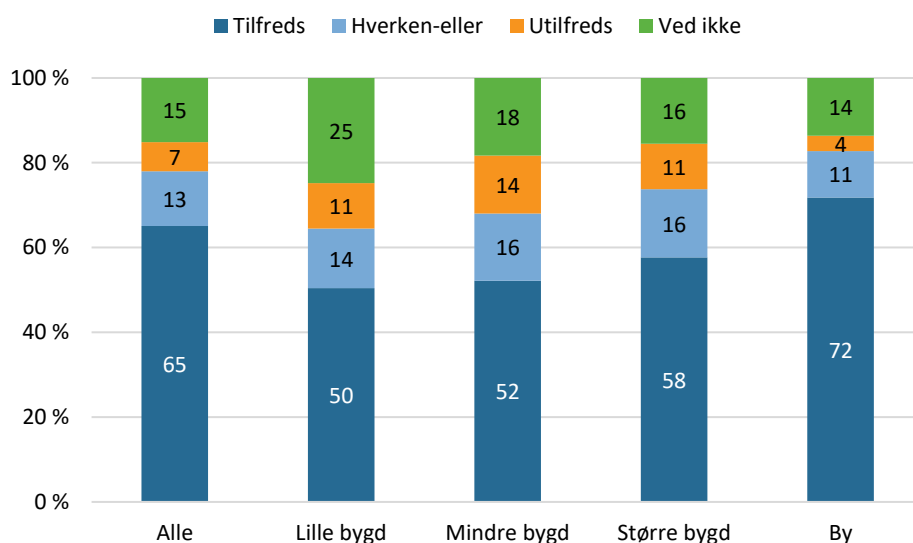
I Danmark ses der også stor forskel på kønnene indenfor jagt og fiskeri, hvor det også hovedsageligt er mænd, der dyrker disse aktiviteter (Rask et al. 2021). En oversigt over tilslutningen til forskellige hobby- og fritidsaktiviteter blandt voksne i Danmark og Grønland kan findes i bilagsmaterialet, hvor det bør bemærkes, at enkelte kategorier er sammensat anderledes end i tabel 48 for at skabe sammenlignelighed (tabel 92).

Udbuddet af hobby- og fritidsaktiviteter

I forbindelse med, at voksne er blevet spurgt ind til deres hobby- og fritidsaktiviteter, er de også blevet spurgt til deres tilfredshed med udbuddet af fritidsaktiviteter i området, hvor de bor.

Overordnet set er 65 pct. af de voksne tilfredse med udbuddet af fritidsaktiviteter (figur 45). Der er desuden sammenfald mellem graden af tilfredshed og størrelsen på ens lokalsamfund. Tilfredsheden er størst blandt voksne, der bor i byerne, mens voksne i de helt små bygder udtrykker den største utilfredshed.

Figur 45: Sammenhæng mellem geografi og tilfredshed med udbuddet af hobby- og fritidsaktiviteter (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Er du tilfreds med udbuddet af hobby- og fritidsaktiviteter der, hvor du bor?', angivet i andele. Total og fordelt på geografi (n=1.840). Kategorien 'Tilfreds' dækker over dem, der har svaret 'Meget tilfreds' eller 'Tilfreds', mens kategorien 'Utilfreds' dækker over kategorierne 'Meget utilfreds' og 'Utilfreds'.

8.3. Minimum én hobby- og fritidsaktivitet

Tabel 49 viser, at 72 pct. af de voksne har dyrket minimum én hobby- og fritidsaktivitet inden for det seneste år. Også her er deltagelsen højere blandt kvinder end mænd, deltagelsen stiger med alderen og er højere i bygdene end byerne.

Tabel 49: Næsten tre ud af fire har angivet mindst én hobby- og fritidsaktivitet (pct.)

	Alle	Køn		Alder							Bosted	
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år	By	Bygd
Minimum én hobby- og fritidsaktivitet	72	73	71	58	62	66	72	76	78	80	69	77

Tabellen viser andelen, som har angivet mindst én aktivitet til spørgsmålet 'Hvilke hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt) har du dyrket eller gået til i løbet af de seneste 12 måneder?'. Total og fordelt på køn, alder og bosted (n=1.840).

Tabel 50 viser, at voksne i gennemsnit har dyrket 1,3 forskellige hobby- og fritidsaktiviteter i løbet af det seneste år, hvilket er under det halve af det gennemsnitlige antal idrætsaktiviteter, voksne har dyrket. Der er meget begrænset variation på tværs af køn, alder og bosted.

Tabel 50: Voksne dyrker i gennemsnit én hobby- og fritidsaktivitet

	Alle	Køn		Alder							Bosted	
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år	By	Bygd
Gennemsnitligt antal hobby- og fritidsaktiviteter	1,3	1,3	1,4	1,3	1,2	1,3	1,2	1,3	1,5	1,5	1,3	1,4

Tabellen viser et gennemsnit i antallet af aktiviteter, respondenterne har angivet at dyrke. Total og fordelt på køn, alder og bosted. De, der har svaret andre aktiviteter, er ikke inkluderet i gennemsnittet (n=1.840).

Hyppighed og sæsonvariation

Dette afsnit ser nærmere på, hvor ofte voksne, der har dyrket minimum én hobby- og fritidsaktivitet inden for det seneste år, dyrker deres aktiviteter.

Tabel 51 viser, at 65 pct. af de voksne, som har dyrket minimum én hobby- og fritidsaktivitet inden for det seneste år, er aktive minimum én gang om ugen. Heriblandt dyrker 35 pct. aktiviteter en-to gange om ugen, mens 16 pct. dyrker aktiviteter fem eller flere gange om ugen. Voksne dyrker dermed deres idrætsaktiviteter oftere end deres hobby- og fritidsaktiviteter. Der er ikke de store alders- og kønsforskelle, men de yngste voksne er dem, der oftest dyrker fritidsaktiviteter fem eller flere gange om ugen.

Tabel 51: Flest dyrker hobby- og fritidsaktiviteter en-to gange om ugen (pct.)

	Alle	Køn		Alder							Bosted	
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år	By	Bygd
5 eller flere gange om ugen	16	15	16	20	17	14	14	16	16	16	14	17
3-4 gange om ugen	14	13	14	17	14	9	14	12	12	17	14	13
1-2 gange om ugen	35	38	32	33	35	31	32	38	40	37	38	32
1-3 gange om måneden	21	23	20	16	18	23	26	23	20	19	21	22
Sjældnere end 1 gang om måneden	14	11	18	14	16	23	14	11	12	11	13	16

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvor ofte dyrker du, eller går du til dine hobby-/fritidsaktiviteter?', angivet i andele. Total og fordelt på køn, alder og bosted. Kun dem, som har angivet en hobby- og fritidsaktivitet, har kunne svare (n=1.320).

Tabel 52 viser, at 72 pct. af de voksne, der har dyrket fritidsaktiviteter inden for det seneste år, dyrker fritidsaktiviteter hele året rundt, mens 21 pct. og 7 pct. udelukkende gør det i henholdsvis vinter- og sommerhalvåret. Sæsonvariationen kan skyldes, at nogle af de organiserede tilbud i eksempelvis aftenskoler og kultur- og fritidsforeninger er lukket ned i sommermånederne (kapitel 9). Flere mænd end kvinder dyrker udelukkende fritidsaktiviteter i sommerhalvåret, hvorimod kvinder i højere grad end mænd udelukkende dyrker

fritidsaktiviteter i vinterhalvåret. Kønsforskellen hænger sammen med valget af fritidsaktiviteter, hvor mænd i højere grad end kvinder dyrker aktiviteter som fiskeri og jagt, som ofte dyrkes i sommerhalvåret. Omvendt er mange af de aktiviteter, kvinderne dyrker, aktiviteter, der kan foregå indendørs.

Andelen, der dyrker fritidsaktiviteter hele året, falder med alderen, hvor aktiviteter udelukkende i vinterhalvåret bliver mere populært. Sidstnævnte hænger sandsynligvis sammen med ældres valg af aktiviteter og organiseringsregi, som belyses i næste afsnit.

Tabel 52: Størstedelen dyrker hobby- og fritidsaktiviteter hele året (pct.)

	Alle	Køn		Alder							Bosted	
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år	By	Bygd
Hele året	72	67	77	82	81	72	78	67	69	65	72	72
Kun i vinterhalvåret	21	30	13	12	12	20	15	28	23	29	23	19
Kun i sommerhalvåret	7	3	10	6	7	8	7	5	8	6	5	9

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvornår på året dyrker du, eller går du normalt til dine hobby-/fritidsaktiviteter?', angivet i andele. Total og fordelt på køn, alder og bosted. Kun dem, som har angivet en hobby-/fritidsaktivitet, har kunne svare (n=1.320).

8.4. Organisering

Ligesom for idrætsaktiviteter har voksne også angivet, hvordan de organiserer deres fritidsaktiviteter⁴⁸. Det har igen været muligt at svare flere forskellige organiseringsformer til hver aktivitet, da voksne kan dyrke aktiviteten i flere regi.

Seks ud af ti voksne dyrker deres hobby- og fritidsaktiviteter på egen hånd, hvilket gør det til den mest udbredte organiseringsform blandt både mænd og kvinder og på tværs af aldersgrupper – særligt blandt de ældste. Dernæst kommer aktiviteter i aftenskoler (19 pct.), som er mere udbredt blandt kvinder, og hvor tilslutningen ligeledes vokser med alderen. 15 pct. af de voksne dyrker aktiviteter i en religiøs sammenhæng, hvilket er særligt populært blandt de ældste aldersgrupper.

Den stigende tilslutning til aktiviteter i aftenskoleregi på tværs af alder kan være med til at forklare, hvorfor andelen af voksne, der udelukkende dyrker fritidsaktiviteter i vinterhalvåret, stiger med alderen. Det hænger sandsynligvis sammen med, at fritidsaktiviteter i aftenskoler primært forgår i vinterhalvåret.

Musikskolerne henvender sig primært til børn og unge. Mens 16 pct. af børn og unge dyrkede aktiviteter i musikskolen (afsnit 4.4), gælder det kun for 1 pct. af de voksne.

⁴⁸ For at kunne sammenligne med tal fra Danmark og Grønland, er andelen beregnet ud fra *alle* voksne og ikke kun dem, der har dyrket minimum én aktivitet inden for det seneste år.

Der ses ikke de store forskelle på tilslutningen til de forskellige organiseringsregi på tværs af by og bygder, hvilket blandt andet kan skyldes, at der også pendles på tværs af kommunegrænser.

Tabel 53: Størstedelen af de voksne dyrker deres hobby- og fritidsaktiviteter på egen hånd (pct.)

	Alle	Køn		Alder							Bosted	
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år	By	Bygd
På egen hånd	60	59	61	52	55	56	59	62	64	66	57	66
Fritidsundervisning/aftenskole	19	28	10	16	11	15	17	22	25	23	20	17
Musikskole	1	1	1	7	2	1	<1	1	1	2	2	1
Forening	9	7	10	6	5	8	9	9	10	14	9	8
Religiøs sammenhæng	15	15	14	11	11	10	14	15	16	23	15	15
Anden sammenhæng	12	13	10	10	10	12	12	11	9	14	12	11

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'I hvilken sammenhæng har du dyrket eller gået til dine hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt)?', angivet i andele. Total og fordelt på køn, alder og bosted (n=1.840).

Tilslutningen til de forskellige regi hænger naturligvis sammen med, at nogle organiseringsformer udbyder mange forskellige aktiviteter, mens andre organiseringsformer knytter sig til specifikke aktiviteter. Musikskolerne udbyder f.eks. udelukkende aktiviteter inden for musik, mens stort set alle aktiviteter kan finde sted i det selvorganiserede regi. Derfor er der alt andet lige færre, der dyrker aktiviteter i musikskolerne, end på egen hånd. En oversigt over tilslutningen til organiseringsformer fordelt på de enkelte fritidsaktiviteter kan findes i bilagsmaterialet (tabel 93). Resultaterne viser f.eks., at 81 pct. af de voksne, der har dyrket håndarbejde inden for det seneste år, har dyrket det på egen hånd, mens 29 pct. har dyrket det i aftenskolerregi. Hvor musik primært foregår i musikskolerne blandt børn, forholder det sig anderledes ved voksne, hvor musik primært foregår i aftenskolerne.

8.5. Sociale relationer i forbindelse med fritidsaktiviteter

Dette afsnit ser på en række spørgsmål, som omhandler de sociale relationer i voksnes deltagelse i hobby- og fritidsaktiviteter. De voksne, der har dyrket minimum én fritidsaktivitet inden for det seneste år, har svaret på, hvem de normalt dyrker deres fritidsaktiviteter sammen med. Det har været muligt at angive ét eller flere svar.

Tabel 54 viser, at mange voksne dyrker fritidsaktiviteter sammen med andre. De fleste relationer i forbindelse med hobby- og fritidsaktiviteter foregår mellem venner/bekendte eller familiemedlemmer, mens færre dyrker aktiviteter med personer, de ikke kender⁴⁹ eller

⁴⁹ 'Personer jeg ikke kender' dækker over voksne, som dyrker aktiviteter sammen med andre, de ikke har en relation til i forvejen. Det kan f.eks. være voksne, der dyrker aktiviteter i en aftenskole, hvor de ikke i forvejen kender andre deltagere. Her skal der tages forbehold for, at det er meget individuelt, hvornår man begynder at betegne dem, man dyrker aktiviteter sammen med, som venner/bekendte.

kollegaer. Der er dog også seks ud af ti voksne, der dyrker hobby- og fritidsaktiviteter alene. Kvinder dyrker i højere grad aktiviteter med venner/bekendte, mens mænd i højere grad dyrker aktiviteter med familien. Kønstendensen er også noget, der afspejler sig i danske undersøgelser (Eske 2021). Desuden er der flere voksne i byerne end i bygderne, der dyrker aktiviteter alene.

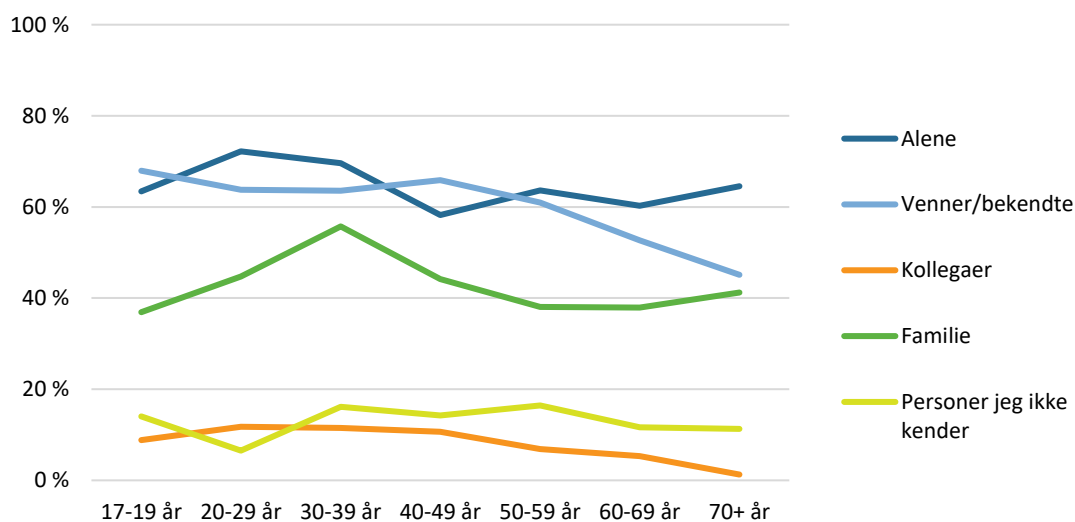
Tabel 54: De fleste dyrker hobby- og fritidsaktiviteter alene (pct.)

	Alle	Køn		Bosted	
		Kvinder	Mænd	By	Bygd
Alene	64	64	65	67	61
Venner/bekendte	58	64	53	58	59
Kollegaer	8	8	7	9	6
Familie	43	40	46	43	43
Personer jeg ikke kender	13	15	11	15	10

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvem dyrker du, eller går du normalt til dine hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt) sammen med?', angivet i andele. Total og fordelt på køn og bosted (n=1.320).

Figur 46 viser, at andelen af voksen, der dyrker fritidsaktiviteter med venner/bekendte og familie falder med alderen, hvor det at dyrke aktiviteter med personer, de ikke kender, bliver mere populært. At dyrke aktiviteter med familien er mest populært blandt de 30-39-årige.

Figur 46: Voksne dyrker især aktiviteter alene eller med venner/bekendte (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvem dyrker du, eller går du normalt til dine hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt) sammen med?', angivet i andele. Fordelt på alder (n=1.320).

8.6. Faciliteter

Udover at angive den organisatoriske sammenhæng har voksne også angivet, hvilke faciliteter og steder de har anvendt til deres hobby- og fritidsaktiviteter.

Tabel 55 viser tydeligt, at hobby- og fritidsaktiviteter ofte er noget, der bliver dyrket i private hjem - enten ens eget hjem eller hos andre. Aftenskolelokaler, naturen, på/i vandet, forsamlingshus/bygdehus/dansestue samt haller/sale er dog også flittigt benyttet.

Valget af aktiviteter knytter sig naturligt til valget af aktiviteter. Kvinder søger i højere grad mod de private hjem og aftenskolelokaler, hvilket hænger sammen med, at de oftere dyrker håndarbejde, som ofte foregår på egen hånd eller i aftenskoleregi. Mænd dyrker oftere end kvinder aktiviteter i naturen samt på/i vandet, hvilket blandt andet hænger sammen med, at de i højere grad dyrker jagt og fiskeri. Desuden benytter mænd i højere grad end kvinder underhuse, hvilket de kvalitative interviews også giver et indtryk af:

”På Færøerne har man såkaldte underhuse, som er et samlingssted. Nogle gange er det en fritidssejlerforening, der forvalter stedet, men andre steder er det ældre mænd, der står bag, for eksempel på Toftir. På Nes er underhuse ligeledes et sted, hvor de gamle tager ned. Ældre mænd, som har sejlet eller er pensionerede, de tager derned og sidder og drikker kaffe og sådan. Og det er noget, som er kommet indenfor de seneste år, og det findes rundt omkring på Færøerne.”

Embedsmand, Runavíkar Kommune

De forskelle, der gør sig gældende på tværs af aldersgrupper, knytter sig også i høj grad til valget af aktiviteter. I bilagsmaterialet (figur 126) kan der findes en oversigt over valget af faciliteter på tværs af land og by.

Tabel 55: Næsten halvdelen dyrker hobby- og fritidsaktiviteter i eget hjem (pct.)

	Alle	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år
Hjemme										
Mit eget private hjem	49	57	41	46	43	45	48	48	52	56
Andres private hjem	26	38	15	28	28	29	33	27	22	18
Indendørs										
Aftenskolelokale (ikke på folkeskole)	16	25	8	8	9	12	17	21	19	20
Forsamlingshus/bygdehus/dansestue	12	13	10	15	7	10	13	10	14	14
Hal/sal	11	11	10	10	9	11	13	11	11	10
Lokale på skole/institution/arbejdsplads	9	12	7	17	10	12	9	7	9	6
Missionshus/menighedshus	9	10	9	11	7	6	11	10	12	11
Kirke	7	7	8	5	3	3	6	9	10	14
Kulturhus	5	4	5	3	1	4	5	5	7	6
Bibliotek	4	5	3	5	1	4	4	4	4	4
Musiklokale (ikke på folkeskole)	3	3	3	10	4	2	4	2	3	4
Teater	2	2	2	2	1	2	2	2	2	3
Spejderhytte	2	2	2	4	1	<1	3	2	<1	3
Underhus	2	1	3	1	<1	<1	1	1	3	5
Udendørs										
Naturen (f.eks. fjeld, strand)	21	10	31	15	18	25	21	21	20	20
På/i vandet (f.eks. hav, sø, å, havn)	13	3	22	7	13	15	15	13	14	11
Byens/bygdens grønne områder	7	6	8	5	6	6	7	6	11	8
Udendørs arealer ved skoler/institutioner/arbejdspladser	3	2	4	7	2	6	4	1	5	1

Tabellen viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvor har du dyrket eller gået til dine hobby-/fritidsaktiviteter (som ikke er idræt)?', angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder. Det har været muligt at angive mere end et svar per aktivitet (n=1.840).

8.7. Motiver for deltagelse

Dette afsnit ser nærmere på, hvad der motiverer voksne til at dyrke hobby- og fritidsaktiviteter. Først er der fokus på, hvad der motiverer voksne, der allerede dyrker fritidsaktiviteter, hvorefter fokus flyttes til at se på, hvad der potentielt kan motivere dem, der ikke dyrker fritidsaktiviteter i dag, til at starte til en aktivitet.

Når det kommer til voksnes deltagelse i hobby- og fritidsaktiviteter, er det vigtigste, at det er en aktivitet, de interesserer sig for, og at underholdningsværdien er i top. Dernæst kommer motivationen ved, at de kan være sammen med nogle, de kender, at det er en god mulighed for at stresses af og få et pusterum, og at de har mulighed for at udfolde deres kreative evner. Sidstnævnte ses særligt blandt kvinder, hvilket hænger sammen med, at mange kvinder dyrker håndarbejde og andre kreative fritidsaktiviteter.

Vigtigheden af, at aktiviteten interesserer dem, er den vigtigste grund på tværs af alle aldersgrupper, men falder samtidig med alderen, hvor det at være sammen med nogle man kender, at være en del af et fællesskab og at møde nye mennesker, får betydning hos flere. For de yngste voksne handler det i højere grad om at få tid alene samt at udfordre sig selv, forbedre sig inden for aktiviteten og udfolde de kreative evner.

Table 56: Interessen for aktiviteten er vigtigt for størstedelen af voksne (pct.)

	Alle	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år
At det er en aktivitet, der interesserer mig	73	78	68	67	77	76	72	71	72	71
At have det sjovt	52	55	49	70	49	63	60	50	49	41
At være sammen med nogle, jeg kender	44	47	41	34	38	46	47	42	47	44
At stresse af/få et pusterum	42	44	39	38	46	49	44	43	37	33
At udfolde mine kreative evner	40	50	30	49	54	46	37	35	39	31
At være en del af et fællesskab	37	42	32	33	21	31	40	41	45	41
At forbedre mit psykiske helbred	37	37	36	35	44	47	35	32	30	35
At udfordre mig selv	30	30	31	43	41	30	30	24	32	26
At forbedre mig inden for min aktivitet	29	31	27	50	47	40	27	21	23	19
At møde nye mennesker	21	23	19	16	18	15	19	24	22	27
At få tid alene	20	23	18	34	32	28	22	14	16	12
At få mere energi	19	18	21	17	11	15	19	21	20	26
At være et forbillede for min familie	17	16	18	18	13	20	27	14	18	12
At komme væk hjemmefra	14	15	14	14	15	19	15	10	13	15

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvad er de vigtigste grunde til, at du dyrker eller går til en hobby-/fritidsaktivitet?', angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder (n=1.320).

Det er de samme motiver, der gør sig gældende, når voksne, der ikke har dyrket fritidsaktiviteter inden for det seneste år, har svaret på, hvad der potentielt kan motivere dem til at starte (bilagsmaterialet, figur 95).

8.8. Rammer

Dette afsnit ser nærmere på, hvilke forhold og rammer der er vigtige, når voksne dyrker hobby- og fritidsaktiviteter. Igen er der først fokus på voksne, der allerede dyrker fritidsaktiviteter, hvorefter fokus vil være på, hvilke rammer der potentielt ville være vigtige, hvis voksne, der ikke dyrker fritidsaktiviteter, skulle starte til en aktivitet.

Tabel 57 viser, at det vigtigste for voksne er, at der er nogle fleksible rammer omkring aktiviteten – at de selv kan bestemme, hvornår de vil lave aktiviteten. Dernæst kommer rammerne omkring et godt fællesskab og muligheden for at være sammen med nogle, de kender. Selvom fællesskabet og det sociale er vigtigt for mange, er det for næsten lige så mange vigtigt at kunne lave aktiviteten alene. De mere praktiske rammer, såsom det økonomiske aspekt og transporttid ligger blandt det nederste på listen. Underviserens faglighed og mulighed for følgeskab af andre betyder mest for de yngste voksne.

Tabel 57: Flexibilitet er vigtigt for størstedelen af de voksne (pct.)

	Alle	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år
At jeg selv kan bestemme, hvornår jeg vil lave aktiviteten	60	55	64	55	61	58	56	59	65	61
At der er et godt fællesskab	46	50	42	54	41	43	55	47	48	39
At jeg kan være sammen med nogle, jeg kender	42	46	39	44	36	42	44	44	42	44
At jeg kan lave aktiviteten alene	39	44	35	39	45	43	35	34	43	40
At der er plads til alle uanset niveau	27	34	20	29	28	25	28	28	28	26
At aktiviteten foregår på et fast tidspunkt	20	27	13	20	16	14	17	20	23	27
At det ikke er for dyrt	18	21	15	21	22	23	23	16	15	12
At jeg har en dygtig underviser	18	26	11	38	15	19	16	18	18	18
At transporttiden er kort	17	21	13	11	9	18	18	18	17	19
At jeg har nogle at følges med	13	14	12	30	18	12	11	10	12	14
At jeg kan lave aktiviteten med personer, som er lige så gode som mig	11	12	11	12	11	7	14	11	16	9

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvilke forhold og rammer er vigtige for dig, når du dyrker eller går til en hobby-/fritidsaktivitet?', angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder (n=1.320).

Når voksne, der ikke har dyrket hobby- og fritidsaktiviteter inden for det seneste år, har svaret på, hvilke rammer der ville være vigtige for dem, hvis de skulle starte til en fritidsaktivitet, er det også fleksibiliteten og rammerne omkring et godt fællesskab, der betyder mest (bilagsmaterialet, figur 96). De praktiske omstændigheder – at det ikke er for dyrt, og

at transporttiden er kort – ligger desuden højere på listen blandt voksne, der ikke dyrker fritidsaktiviteter, end blandt voksne, der gør.

8.9. Barrierer

Ligesom ved idræt har de voksne, som ikke har dyrket minimum én hobby- og motionsaktivitet inden for det seneste år, også skulle angive, hvad der forhindrer dem.

Tabel 58 viser, at tid er en væsentlig faktor for, hvorfor voksne ikke dyrker hobby- og fritidsaktiviteter. Næsten halvdelen prioriterer tiden på andre ting (f.eks. familie og arbejde), mens lidt mere end hver fjerde i stedet prioriterer tiden på sports- og motionsaktiviteter. Knap hver tredje angiver, at de ikke har tid til det. Derefter kommer manglende overskud eller manglende interesse. Manglende interesse er en større hindring blandt mænd end kvinder, mens manglende tid og manglende overskud er en større hindring blandt kvinder.

Manglende interesse og manglende indsigt i, hvilke muligheder der eksisterer, er størst blandt de yngste voksne, mens dårligt helbred og fysiske/psykiske udfordringer er en større hindring blandt de ældste voksne. Problematikken ved at få passet barn/børn er alene et problem blandt voksne i 30-39-årsalderen og i lidt højere grad blandt kvinder end mænd.

Tabel 58: Mange voksne prioriterer andre ting over hobby- og fritidsaktiviteter (pct.)

	Alle	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år
Jeg prioriterer at bruge tiden på andre ting (f.eks. familie, arbejde)	48	53	44	44	57	63	56	44	28	24
Jeg har ikke tid	32	34	30	45	38	51	39	25	14	<1
Jeg prioriterer at bruge tiden på mine sports-/motionsaktiviteter	27	27	27	43	44	37	23	23	12	3
Jeg mangler overskud	20	24	16	21	30	28	15	13	16	7
Jeg kan ikke finde noget, der interesserer mig	15	12	18	41	29	14	9	7	7	8
Jeg mangler nogle at følges med	9	10	7	12	22	9	4	3	2	3
Jeg har svært ved at få barn/børn passet	6	10	4	<1	1	27	4	1	<1	<1
Jeg ved ikke, hvilke muligheder der eksisterer	6	5	6	9	17	5	2	<1	2	<1
Jeg holder pause - regner med at starte igen	5	7	3	<1	3	7	5	6	5	7
Jeg har fysiske/psykiske udfordringer, der gør det vanskeligt for mig	5	4	5	4	6	1	4	3	5	11
Jeg har dårligt helbred	5	3	6	2	1	1	<1	1	10	23
Jeg har oplevet en eller flere livsbegivenheder, der gør det vanskeligt for mig (f.eks. jeg er flyttet, blevet skilt, fået nyt job)	3	4	3	<1	7	6	2	<1	1	<1
Jeg er for gammel	2	2	3	<1	<1	<1	<1	<1	2	19
Den hobby-/fritidsaktivitet, jeg brænder allermost for, ligger for langt væk	2	4	1	2	4	2	2	5	0	<1
Det er for dyrt	2	3	1	2	6	4	1	<1	<1	<1
Der er ikke et tilbud på det tidspunkt, hvor jeg har tid	2	2	3	<1	1	5	2	3	1	<1
Jeg er ikke god nok	2	2	2	<1	7	1	2	<1	<1	<1
Jeg står på venteliste	1	2	0	<1	1	1	1	3	<1	<1

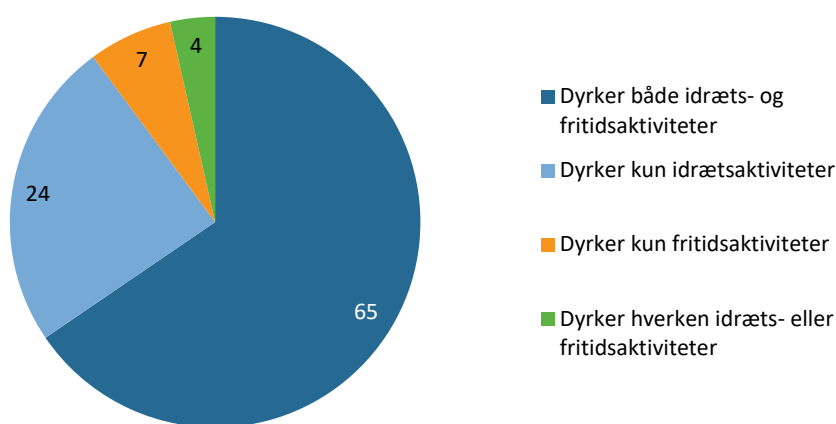
Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvorfor dyrker eller går du ikke til en hobby-/fritidsaktivitet?', angivet i andele. Total og fordelt på køn og alder (n=520).

Kapitel 9: Voksnes samlede fritidsliv og -vaner

De tidligere kapitler har haft et selvstændigt fokus på henholdsvis voksnes deltagelse i idrætsaktiviteter og fritidsaktiviteter, hvor dette kapitel belyser voksnes samlede i fritidsliv/-vaner, som går på tværs af idrætten og de øvrige fritidsområder.

Figur 47 viser, at 65 pct. af de voksne dyrker både idræts- og fritidsaktiviteter, mens 4 pct. hverken dyrker det ene eller det andet. 24 pct. dyrker udelukkende idrætsaktiviteter, mens 7 pct. udelukkende dyrker fritidsaktiviteter.

Figur 47: Størstedelen har dyrket både idræts- og fritidsaktiviteter (pct.)

Figuren viser, hvor stor en andel der har dyrket 1) både idræts- og fritidsaktiviteter, 2) kun fritidsaktiviteter, 3) kun idrætsaktiviteter og 4) hverken idræts- eller fritidsaktiviteter (n=1.840).

Tabel 59 viser, at flere kvinder end mænd dyrker både idræts- og fritidsaktiviteter, og at det i højere grad er voksne over 40 år end de yngre aldersgrupper, der gør begge dele. Andelen af voksne, der udelukkende dyrker idrætsaktiviteter, falder med alderen, mens det forholder sig omvendt med andelen, der udelukkende dyrker fritidsaktiviteter, som stiger med alderen.

Tabel 59: Andelen, der dyrker idræts- og/eller fritidsaktiviteter (pct.)

	Køn		Alder							Bosted	
	Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år	By	Bygd
Dyrker både idræts- og fritidsaktiviteter	67	64	55	59	61	68	71	69	66	63	69
Dyrker kun fritidsaktiviteter	6	8	3	4	5	4	5	9	14	6	8
Dyrker kun idrætsaktiviteter	24	24	41	35	31	23	21	18	15	28	20
Dyrker hverken idræts- eller fritidsaktiviteter	3	4	2	2	3	5	3	4	5	4	4

Tabellen viser, hvor stor en andel der har dyrket 1) både idræts- og fritidsaktiviteter, 2) kun fritidsaktiviteter, 3) kun idrætsaktiviteter og 4) hverken idræts- eller fritidsaktiviteter. Total og fordelt på køn, alder og bosted (n=1.840).

På tværs af både sports-, motions-, hobby- og fritidsaktiviteter har voksne i gennemsnit dyrket fire forskellige aktiviteter i løbet af det seneste år (tabel 60).

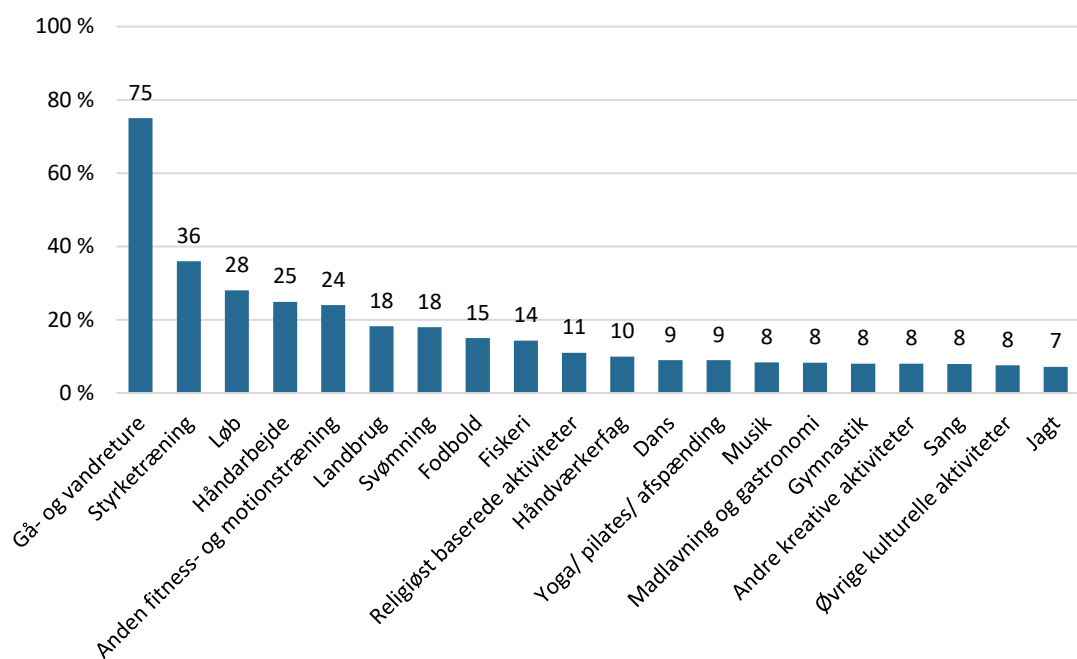
Tabel 60: Voksne har i gennemsnit dyrket fire forskellige idræts- og fritidsaktiviteter i løbet af det seneste år (pct.)

	Alle	Køn		Alder							Bosted	
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år	By	Bygd
Gennemsnitligt antal hobby- og fritidsaktiviteter samt idrætsaktiviteter	4,2	4,2	4,3	6,0	5,0	4,7	4,4	4,0	3,6	3,4	4,3	4,2

Tabellen viser et gennemsnit i antallet af aktiviteter, respondenterne har angivet at dyrke. Total og fordelt på køn, alder og bosted. Voksne, der har svaret, at de dyrker andre aktiviteter end dem, der var på listen, de blev præsenteret for, er ikke inkluderet i gennemsnittet (n=1.840).

På tværs af idrætten og det øvrige fritidsliv er det en god blanding af idrætsaktiviteter og øvrige fritidsaktiviteter, der ligger i top-20 over voksnes valg af fritidsaktiviteter (figur 48).

Figur 48: Top-20 over voksnes valg af aktiviteter på tværs af idræt og det øvrige fritidsliv (pct.)

Figuren viser top-20 over voksnes valg af idræts- og fritidsaktiviteter i løbet af det seneste år (n=1.840).

Kapitel 10: Trivsel

I dette afsnit ses der nærmere på, om der er en sammenhæng mellem voksnes trivsel og deres deltagelse i idrætslivet samt det øvrige fritidsliv.

For at belyse det generelle trivselsniveau er voksne blevet bedt om at forholde sig til fem udsagn, der tilsammen udgør WHO's trivselsindeks. Udsagnene tager udgangspunkt i positive aspekter af trivsel, hvortil de skal vurdere, hvor ofte de kan tilkendegive at have det sådan⁵⁰. En score på '0' ses som et udtryk for den værst tænkelige livskvalitet, mens en score på 100 er udtryk for den bedst tænkelige livskvalitet (Bech 1999).

De fem udsagn i WHO's trivselsindeks

- Jeg har været glad og i godt humør
- Jeg har følt mig rolig og afslappet
- Jeg har følt mig aktiv og energisk
- Jeg er vågnet frisk og udhvilet
- Jeg har haft en dagligdag fyldt med ting, der interesserer mig

Overordnet set ligger den gennemsnitlige trivselsscore blandt voksne færing på 67, mens 15 pct. har en trivselsscore på under 50, hvor der er risiko for depression eller stressbelastning (Nielsen et al. 2017). Trivslen er desuden højere blandt voksne, der er aktive med idræts- og/eller fritidsaktiviteter, end blandt voksne, der ikke er aktive. De aktive er desuden mindre tilbøjelige til at have en trivselsscore under 50. Trivslen er allerstørst blandt voksne, der både dyrker idræts- og fritidsaktiviteter, mens voksne, der udelukkende dyrker fritidsaktiviteter, gennemsnitligt har en højere trivsel end voksne, der udelukkende dyrker idrætsaktiviteter. Det er dog svært at svare på, om det er bedre trivsel, der ligger til grund for voksnes deltagelse i fritidslivet, eller om det er deltagelsen i fritidslivet, der øger trivslen blandt voksne.

⁵⁰ De seks svarkategorier er: 'hele tiden', 'det meste af tiden', 'lidt mere end halvdelen af tiden', 'lidt mindre halvdelen af tiden', 'lidt af tiden', 'på intet tidspunkt'.

Tabel 61: WHO's trivselsindeks på tværs af andelen, der dyrker idræts- og fritidsaktiviteter (pct.)

	Alle	Dyrker både idræts- og fritidsaktiviteter	Dyrker kun fritidsaktiviteter	Dyrker kun idrætsaktiviteter	Dyrker hverken idræts- eller fritidsaktiviteter
0-25	3	2	4	4	10
26-50	12	9	13	18	21
51-75	43	43	39	47	25
76-100	42	46	43	31	44
Gennemsnitligt trivselsindeks	67	69	67	63	62

Tabellen viser det gennemsnitlige trivselsindeks, som tager udgangspunkt i spørgsmålet 'Hvor ofte har du inden for de seneste to uger...?' og dertilhørende fem udsagn: '... været glad og i godt humør', '... følt dig rolig og afslappet', '... følt dig aktiv og energisk', '... vågnet frisk og udhvilet' og '... haft en dagligdag fyldt med ting, der interesserer dig'. Dertil skulle de voksne angive, hvor ofte de har haft det sådan: 'hele tiden', 'det meste af tiden', 'lidt mere end halvdelen af tiden', 'lidt mindre end halvdelen af tiden', 'lidt af tiden' og 'på intet tidspunkt'. Total og fordelt på deltagelsen i idræts- og fritidsaktiviteter (n=1.840).

Voksnes selvvurderes helbred er også bedre blandt dem, der deltager i idræts- og/eller fritidsaktiviteter, end blandt voksne, der hverken deltager i det ene eller det andet (tabel 62). Når der ses på det selvvurderede helbred blandt dem, der udelukkende dyrker idræts- eller fritidsaktiviteter, er tendens dog anderledes end ved WHO's trivselsindeks ovenfor. Voksnes selvvurderede helbred er større blandt dem, der udelukkende dyrker idrætsaktiviteter, end blandt voksne, der udelukkende dyrker øvrige fritidsaktiviteter.

Tabel 62: Voksnes selvvurderede helbred (pct.)

	Alle	Dyrker både idræts- og fritidsaktiviteter	Dyrker kun fritidsaktiviteter	Dyrker kun idrætsaktiviteter	Dyrker hverken idræts- eller fritidsaktiviteter
Meget dårligt	1	0	4	1	5
Dårligt	8	5	14	9	25
Hverken eller	18	18	25	18	17
Godt	59	61	50	59	39
Meget godt	14	16	7	13	13

Tabellen viser svarfordelingen til spørgsmålet 'Hvordan synes du selv, at dit helbred er?' (Sæt ét kryds)', angivet i andele. Total og fordelt på deltagelsen i idræts- og fritidsaktiviteter (n=1.840).

Resultaterne viser, at voksne på Færøerne har et højt trivselsniveau, når der sammenlignes med voksne i Danmark. Den gennemsnitlige trivselsscore ligger på 67 på Færøerne (tabel 61) mod 63 i Danmark (Eske 2021).

Kapitel 11: Frivillighed

Dette kapitel belyser voksnes engagement i frivilligt arbejde, som er helt centralt for både idræts- og fritidsområdet og ikke mindst for det frivillige foreningsliv, som belyses i delundersøgelse 3.

11.1. Deltagelse i frivilligt arbejde

Tabel 63 viser, at 51 pct. af de voksne har deltaget i frivilligt arbejde inden for det seneste år. Til sammenligning gælder det for 40 pct. af danskerne over 16 år (Espersen et al. 2021, 6), dog med et vist forbehold for forskellige metoder. Flere kvinder end mænd deltager i frivilligt arbejde, og deltagelsen er størst blandt voksne i alderen 40-59 år. Desuden er frivilligheden større blandt voksne i byggerne end i byerne.

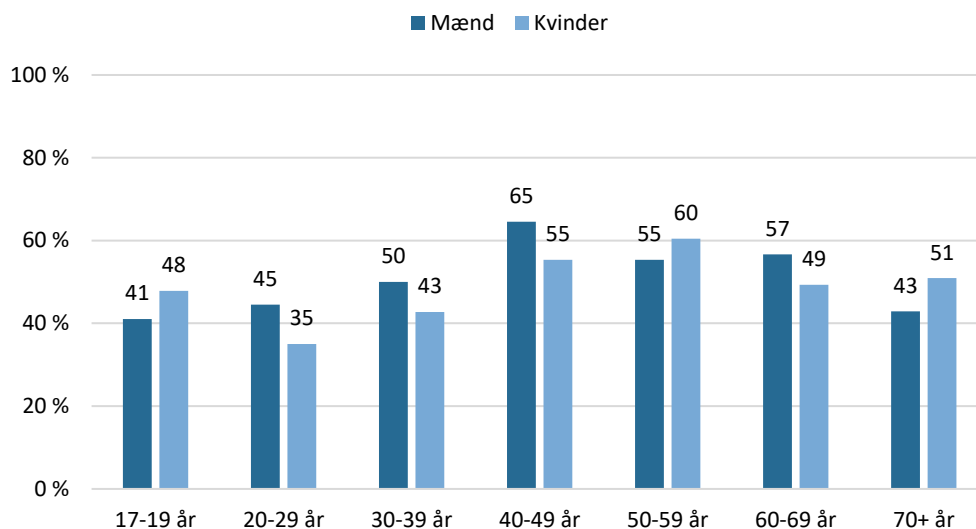
Tabel 63: Halvdelen af de voksne har udført frivilligt arbejde inden for det seneste år (pct.)

	Alle	Køn		Alder							Bosted	
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år	By	Bygd
Andel, der har udført frivilligt arbejde inden for det seneste år	51	49	52	44	40	46	60	58	53	47	48	54

Figuren viser andelen, der har svaret 'ja' til spørgsmålet 'Har du udført frivilligt, ulønnet arbejde (enten på fast basis eller enkeltstående opgaver) inden for ét eller flere af følgende områder inden for de seneste 12 måneder?'. Total og fordelt på køn, alder og bosted (n=1.840).

Figur 49 viser, at der er flere nuancer, når det kommer til deltagelsen i frivilligt arbejde på tværs af køn og alder. Særligt mænd i 40-49-årsalderen og kvinder i 50-59-årsalderen har været engageret i frivilligt arbejde inden for det seneste år.

Figur 49: Særligt mænd i 40-49-årsalderen og kvinder i 50-59-årsalderen udfører frivilligt arbejde (pct.)

Figuren viser andelen, der har svaret 'ja' til spørgsmålet 'Har du udført frivilligt, ulønnet arbejde (enten på fast basis eller enkeltstående opgaver) inden for ét eller flere af følgende områder inden for de seneste 12 måneder?'. Fordelt på køn og alder (n=1.840).

Generelt er der blandt informanterne i de kvalitative interviews også en opfattelse af et udbredt frivilligt engagement, selvom der altid kan være brug for flere. Men samtidig nævner flere, at det er noget, der bliver diskuteret:

"Hvor meget kan man bede dem [de frivillige, red.] om at lave, uden at de får penge for det? Til gengæld [...] hvis man begynder at gå i den retning, at man skal betale for det frivillige arbejde, så bliver det meget dyrt at have idræt. Og så må man i princippet skruer op for kontingenter og så videre. Så jeg tror, det er noget, som vi har holdt meget igen med."

Embedsmand, Runavíkar Kommune

Diskussionerne skal blandt andet ses i lyset af, at mange foreninger – ud over de frivillige – også anvender lønnede instruktører (kapitel 14).

Områder inden for frivilligt arbejde

Tabel 64 viser, inden for hvilke områder voksne udfører frivilligt arbejde. Knap fire ud af ti voksne er frivillige inden for idrætsområdet (f.eks. idrætsforeninger og sportsklubber, danseforeninger, rideklubber, idrætshaller og -anlæg, fritidscentre, svømmehaller), mens knap hver tredje er aktive inden for religion og kirke (f.eks. religiøse foreninger og menigheder, søndagsskoler, anerkendte kirkesamfund, frie kirker og trossamfund). Til sammenligning er det kun 3 pct. af den danske befolkning, der er frivillig inden for religion og kirke (Espersen et al. 2021, 27).

Lidt mere end hver tiende deltager i frivilligt arbejde inden for kulturområdet (f.eks. museer, kulturinstitutioner, kulturelle foreninger, lokalhistoriske foreninger og arkiver,

kulturbevaringsforeninger og sangkor) eller inden for det øvrige fritidsområde (f.eks. hobbyforeninger, børne- og ungdomskorps, spejderkorps, ungdomsklubber, jagtforeninger, slægtsforskning).

Kvinder er i højere grad end mænd frivillige inden for blandt andet det sociale område (f.eks. pensionistforeninger, besøgstjenester, plejehjem, daginstitutioner, ungdomshjem, stofmisbrugerinstitutioner, flygtningeorganisationer) og på sundheds- og sygdomsområdet (f.eks. patient-, handicap- og misbrugsforeninger, krisehjælp, bloddonorer, hospitaler), mens mænd i højere grad er engageret i frivilligt arbejde inden for idrætsområdet og det øvrige fritidsområde. Lignende forskelle på tværs af køn ses også i danske undersøgelser af frivillighed (Fridberg & Henriksen 2014, 59).

Tabel 64: Den største andel af de voksne er frivillige inden for idrætsområdet eller religion og kirke (pct.)

	Alle	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år
Idrætsområdet	38	36	40	50	50	48	57	39	19	11
Religion og kirke	32	36	29	29	26	24	31	35	39	38
Kulturområdet	12	11	13	6	7	8	13	10	17	18
Fritidsområdet i øvrigt	12	10	14	11	12	10	14	13	16	6
Bolig- og lokalsamfundsområdet	10	8	13	3	7	11	14	10	19	1
Det sociale område	10	14	6	2	4	4	5	11	12	23
Uddannelse, undervisning og forskning	9	11	8	7	11	11	14	6	12	2
Internationale aktiviteter	9	12	6	3	4	8	5	8	11	22
Sundheds- og sygdomsområdet	7	10	5	2	10	13	6	10	5	<1
Fagligt arbejde og erhvervs- og brancheorganisationer	5	4	6	2	2	6	10	6	6	1
Politik og partiforeninger	5	5	5	2	6	5	3	4	10	4
Miljøområdet	5	4	6	2	5	6	7	1	7	4
Rådgivning og juridisk bistand	2	1	3	<1	1	3	3	2	2	2

Tabellen viser andelen, der har svaret 'ja' til spørgsmålet 'Har du udført frivilligt, ulønnet arbejde (enten på fast basis eller enkeltstående opgaver) inden for ét eller flere af følgende områder inden for de seneste 12 måneder?'. Fordelt på køn og alder (n=1.840).

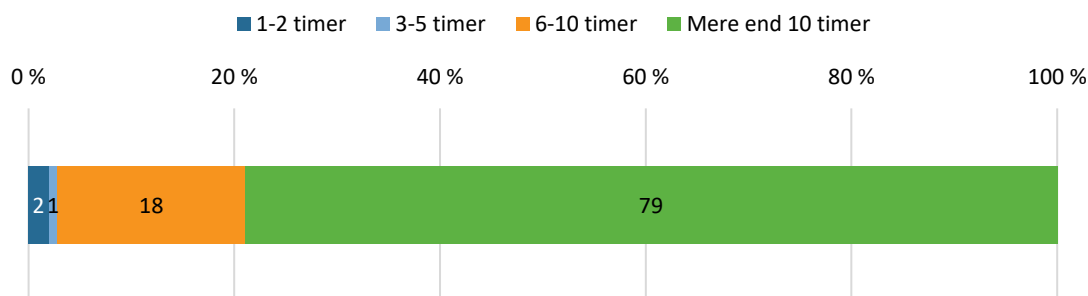
Tidsforbrug

Figur 50 viser, hvor meget tid de frivillige voksne bruger om måneden på at være frivillige. Otte ud af ti af de frivillige bruger i gennemsnit mere end ti timer om måneden på frivilligt

arbejde, mens hver femte sætter seks til ti timer af om måneden til deres frivillige engagement. Gennemsnitligt bruger voksne i underkanten af 26 timer om måneden.

Der ses ikke de store forskelle i det gennemsnitlige tidsforbrug på tværs af køn og alder, men flere kvinder end mænd bruger mere end ti timer om måneden på frivilligt arbejde (bilagsmaterialet, tabel 96 og 97).

Figur 50: Otte ud af ti frivillige bruger mere end ti timer om måneden på frivilligt arbejde (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvor mange timer bruger du gennemsnitligt på dit frivillige, ulønnede arbejde om måneden?', angivet i andele. Kun voksne, der har udført frivilligt arbejde inden for det seneste år, har kunne svare (n=901).

I Danmark bruger voksne i gennemsnit bruger 15 timer om måneden (Espersen et al. 2021, 31), og det månedlige tidsforbrug er således højere blandt frivilligt på Færøerne end i Danmark.

11.2. Anledning til at være frivillig

Dette afsnit ser nærmere på, hvad der starter det frivillige engagement. Mere end halvdelen af de frivillige svarer, at deres frivillighed udsprang af deres egen interesse, hvilket også hænger sammen med, at det for hver femte udsprang af deres eget medlemskab i foreningen. En aktør på området understøtter resultatet om, at frivilligt engagement i mange tilfælde bygger på interesse:

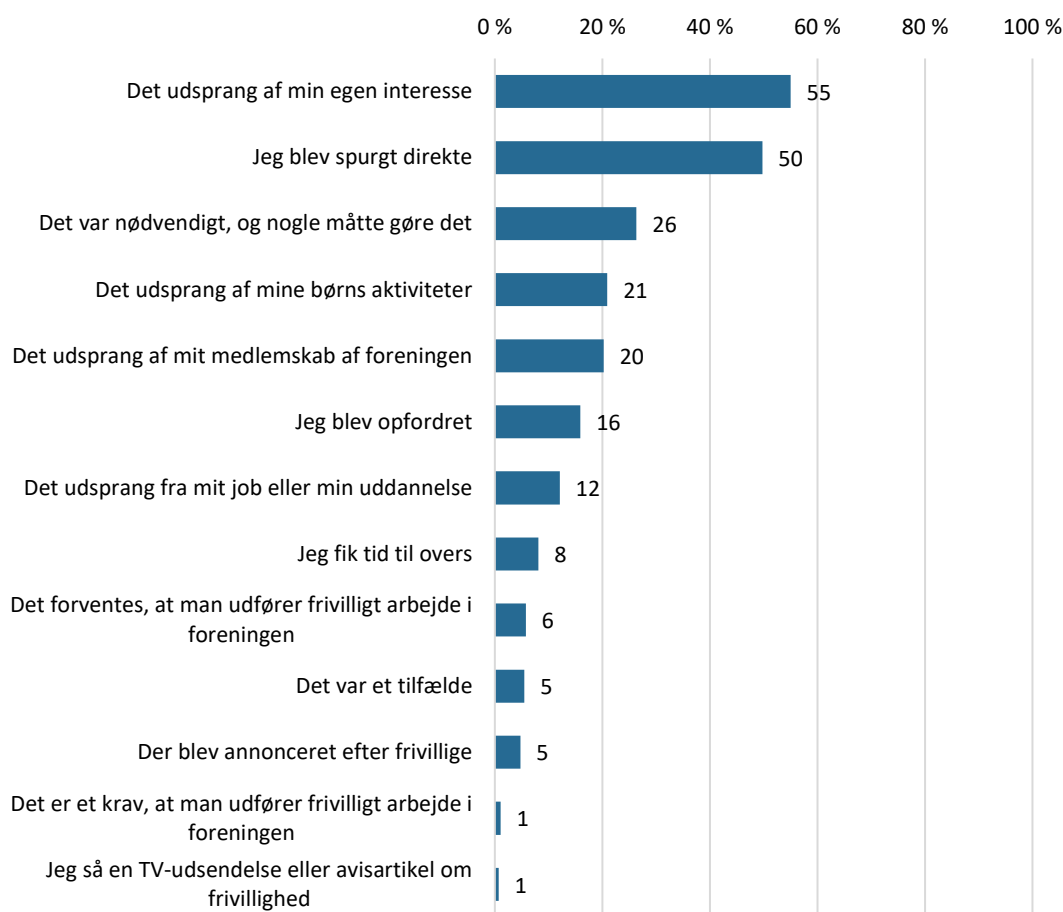
"Det svinger meget, hvor svært det er at få frivillige. Der er nogle rigtige ildsjæle i mange af de her organisationer, og det, som jeg har en mistanke om, er sket ved pigespejderne, det er, at der kommer en ildsjæl til, og så sker der masser af ting og sager. Og så i en anden organisation, så er der måske nogle af de her ildsjæle, som stopper, og så sker der ikke så meget. Så det går ligesom op og ned. Jeg tror ikke, man kan sige, at der en generel tendens, det tror jeg ikke."

Formand, FUR

Desuden svarer halvdelen, at de startede, fordi de blev spurgt direkte. Hver fjerde fandt det nødvendigt, mens det for hver femte udsprang af deres børns aktiviteter.

Flere kvinder end mænd er blevet spurgt direkte, mens det for mænd i højere grad er udsprunget af egen interesse, og særligt de yngste voksne er enten blevet spurgt direkte eller opfordret til det (bilagsmaterialet, tabel 99).

Figur 51: Interessen er den hyppigste anledning til, at voksne kom i gang med frivilligt arbejde (pct.)

Figuren viser svarfordelingen til spørgsmålet 'Hvad var den aktuelle anledning til, at du kom i gang med det frivillige arbejde? (Sæt gerne flere kryds)', angivet i andele. Inkluderer kun dem, der har udført frivilligt arbejde inden for det seneste år (n=939).

I Danmark udspringer frivilligheden ligeledes af voksnes egen interesse eller medlemskab (Espersen et al. 2021, 53).

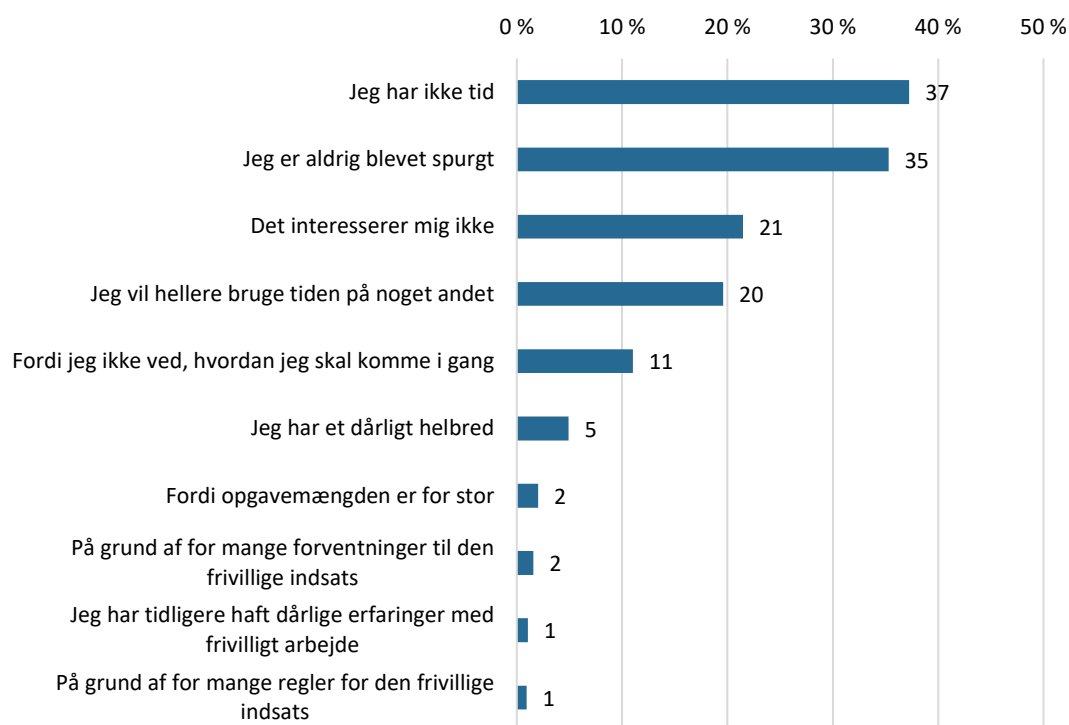
11.3. Voksne, der ikke er engageret i frivilligt arbejde

Dette afsnit kaster et blik på voksne, der ikke har engageret sig i frivilligt arbejde inden for det seneste år.

Af figur 52 fremgår voksnes grunde til ikke at deltage i frivilligt arbejde. Her svarer knap fire ud af ti voksne, at de ikke har tid, eller at de ikke engagerer sig i frivilligt arbejde, fordi de aldrig er blevet spurgt. Hver femte mangler interesse eller vil heller bruge tiden på noget andet.

For flere kvinder end mænd handler det om manglende tid, mens det for mænd i højere grad skyldes manglende interesse eller et valg om at bruge tiden på andre ting (bilagsmateriale, tabel 99).

Figur 52: Manglende tid og manglende henvendelse er de største barrierer for frivilligt arbejde (pct.)

Figuren viser svarfordelingen til spørgsmålet 'Hvad er årsagen til, at du ikke udfører frivilligt arbejde? (Sæt gerne flere kryds)', angivet i andele. Inkluderer kun dem, der ikke har udført frivilligt arbejde inden for det seneste år (n=901).

Interesse for at deltage i frivilligt arbejde

Voksne, der ikke har engageret sig i frivilligt arbejde inden for det seneste år, er derudover blevet spurgt til, om de har interesse i at deltage i frivilligt arbejde.

Knap hver fjerde, der ikke allerede er frivillig, tilkendegiver interesse for at engagere sig i frivilligt, ulønnet arbejde (tabel 65). Det tyder derfor på, at der er et uudnyttet potentiale blandt voksne i forhold til at øge det frivillige engagement på Færøerne. Tabellen viser også, at det umiddelbart er nemmere at rekruttere nye frivillige blandt kvinder end mænd og særligt blandt de 30-49-årige.

Tabel 65: Hver fjerde har interesse i at deltage i frivilligt arbejde (pct.)

	Alle	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år
Andel, der har interesse i at deltage i frivilligt, ulønnet arbejde	23	28	19	19	20	30	36	20	27	11

Tabellen viser svarfordelingen til spørgsmålet 'Kunne du tænke dig at deltage i frivilligt, ulønnet arbejde? (Sæt ét kryds)', angivet i andele. Inkluderer kun dem, der ikke har udført frivilligt arbejde inden for det seneste år (n=901).

Voksne, der ikke har engageret sig i frivilligt arbejde inden for det seneste år, men som har tilkendegivet interesse for at deltage i frivilligt arbejde, er herefter blevet spurgt ind til, hvad der kunne få dem til at starte. Her svarer knap halvdelen, at hvis tilbuddet om at blive frivillig giver mulighed for socialt netværk og fællesskab, så ville det kunne få dem til at deltage i frivilligt arbejde (tabel 66). En lige så stor andel kan motiveres af et tilbud, der giver dem mulighed for at bruge deres kompetencer. Desuden kan der potentielt rekrutteres flere frivillige, hvis de modtager et tilbud, der lyder sjovt.

Kvinder kan i højere grad end mænd motiveres af et tilbud om frivilligt arbejde, der styrker deres CV og jobmuligheder samt giver dem mulighed for at opbygge nye faglige kompetencer. Mænd kan i højere grad engageres af muligheden for et socialt netværk eller muligheden for at gøre brug af de kompetencer, de allerede besidder.

Tabel 66: Fællesskab og mulighed for at gøre brug af sine kompetencer kan engagere voksne til at deltage i frivilligt arbejde (pct.)

	Alle	Køn		Alder						
		Kvinder	Mænd	17-19 år	20-29 år	30-39 år	40-49 år	50-59 år	60-69 år	70+ år
Hvis det giver mulighed for socialt netværk og fællesskab	45	44	47	53	57	43	39	50	39	49
Hvis jeg får mulighed for at gøre brug af mine kompetencer	45	44	47	56	37	56	43	47	45	29
Hvis det lyder sjovt	42	43	41	78	59	39	32	56	34	27
Hvis jeg lærer noget nyt og får nye færdigheder	36	39	31	67	66	41	27	44	15	7
Hvis det styrker mit CV og jobmuligheder	21	24	18	58	48	30	10	20	3	<1
Hvis jeg får inspiration til mit frivillige arbejde	21	20	22	29	42	24	11	15	16	10
Hvis jeg kan få faglige kompetencer	19	21	15	44	46	21	10	17	6	<1
Hvis jeg kan komme på et kursus	9	9	9	25	18	9	2	5	16	<1
Hvis jeg blev spurgt	2	<1	5	<1	8	3	<1	<1	<1	<1

Tabellen viser svarfordelingen til spørgsmålet 'Hvad kunne få dig til at deltage i frivilligt, ulønnet arbejde? (Sæt ét eller flere kryds)', angivet i andele. Inkluderer dem, der har interesse i at deltage i frivilligt arbejde (n=219).

DELUNDERSØGELSE 3: FORENINGERNES VILKÅR OG TRIVSEL

Foreningernes vilkår og trivsel – introduktion

Introduktion til foreningsundersøgelsen

Delundersøgelse 3 sætter fokus på foreningernes vilkår og trivsel med udgangspunkt i resultaterne fra en spørgeskemaundersøgelse blandt foreninger på idræts-, kultur- og fritidsområdet. Analysen vil belyse de følgende fire hovedtemaer:

- De færøske foreninger – en karakteristik
- Foreningernes aktiviteter, værdier og fokusområder
- Foreningernes medlemmer, frivillige og lønnede ansatte
- Foreningernes rammer, relationer og syn på fremtiden

Analysen vil dermed både belyse interne forhold i foreningerne i form af deres aktiviteter, medlemmer og frivillige, men også deres eksterne relationer til det omgivende samfund og de rammevilkår, der er til rådighed for dem. Undervejs i analysen vil der blive set på eventuelle mønstre på tværs af foreningstyper, på tværs af land og by samt på tværs af forskellige foreningsstørrelser.

Hvor det er muligt og relevant, vil der blive perspektiveret til resultater fra lignende undersøgelser i Danmark. Der findes ikke tilsvarende landsdækkende foreningsundersøgelser, men der er foretaget en lignende undersøgelse af foreningslivet på hele idræts-, kultur- og fritidsområdet i Aarhus Kommune, som er Danmarks næststørste kommune målt på indbyggertal (Rask et al 2021). En undersøgelse af det samlede foreningsliv i det tidligere Fyns Amt, som i dag omfatter ti danske kommuner, vil ligeledes blive inddraget (Ibsen et al. 2013), ligesom der vil blive refereret til øvrige undersøgelser, hvor det er relevant.

Metode og datagrundlag: Foreningsundersøgelsen

Analysen bygger på en spørgeskemaundersøgelse til de foreninger inden for kultur-, idræts- og fritidsområdet, som det har været muligt at finde mailadresser på. Kontaktoplysningerne er indsamlet med hjælp fra kommuner og landsorganisationer på området, der har leveret lister over foreningerne. Efterfølgende blev listerne lagt sammen og tjekket for dubletter.

Der blev indledningsvist i alt registreret 262 foreninger med mailadresser. Enkelte af disse viste sig ikke at være selvstændige foreninger, og enkelte viste sig at være nedlagte. Endelig kom enkelte henvendelser retur på grund af forkert mailadresse. I de få tilfælde, hvor det ikke var muligt at finde alternative kontaktoplysninger, blev foreningen slettet fra populationen. Efter denne korrigeret fik 253 foreninger tilsendt et spørgeskema.

Undersøgelsen blev gennemført som en elektronisk spørgeskemaundersøgelse i perioden marts-maj 2021. Ud over den første udsendelse den 1. marts blev der udsendt to remindere (25. marts og 14. april). Ved undersøgelsens afslutning var der modtaget 131 fuldt gennemførte besvarelser (svarprocent på 52 pct.). I alt har 171 foreninger bidraget til undersøgelsen (68 pct.). Ses der på fordelingen på foreningstyper i henholdsvis registreringen og

besvarelsenerne, er der en lille overrepræsentation af kultur- og fritidsforeninger, men der er god repræsentation af begge områder.

Tabel 67: Foreningstyper i undersøgelsen

Foreningstype	Foreninger i registreringen		Foreninger i spørgeskemaundersøgelsen	
	Antal	Andel	Antal	Andel
Idrætsforeninger	177	70	106	62
Kultur- og fritidsforeninger	76	30	65	38
I alt	253	100	171	100

Figuren viser antal og andel foreninger i hhv. registreringen og spørgeskemaundersøgelsen.

Kapitel 12: De færøske foreninger – en karakteristik

Som nævnt ovenfor er der i forbindelse med undersøgelsen registreret 253 foreninger inden for idræt, kultur og fritid. Da registreringen udelukkende omfatter de foreninger, der er fundet fungerende mailadresser på, er det reelle samlede antal foreninger dog givetvis lidt højere. Ses antallet af registrerede foreninger i forhold til indbyggertallet på Færøerne, er der 209 indbyggere pr. forening på idræts-, kultur- og fritidsområdet⁵¹.

Der findes ikke fuldt sammenlignelige registreringer i Danmark, men ifølge en undersøgelse af folkeoplysningsområdet i de danske kommuner, som omfatter en stor del af foreningerne inden for idræt, kultur og fritid, var der gennemsnitligt 386 indbyggere pr. folkeoplysende forening i de danske kommuner (Eske 2021, 15).

Det tyder på en relativ høj foreningstæthed på Færøerne sammenlignet med Danmark. Det kan hænge sammen med de mange små bygdesamfund, og at befolkningstætheden er betydeligt lavere på Færøerne end i Danmark. På tværs af de danske kommuner ses en klar tendens til, at antallet af indbyggere pr. forening stiger med stigende befolkningstæthed (Eske 2021, 48).

Tendensen til mange små foreninger i de mindre samfund kommer også til udtryk i de kvalitative interviews. Flere kommunale embedsmænd nævner dog, at nogle foreninger i stigende grad slår sig sammen – eksempelvis som i det følgende citat:

“Den her kommune er rimelig ung. Der var oprindeligt seks meget små kommuner, hvor hver især havde deres egen roforening og alt det der. Deres eget klubhus, forsamlingshus og sådan noget, så vi har rimelig mange foreninger, som er rimelig små. Og så har det været sådan igennem de seneste 15 år, at man har forsøgt at flette nogle ting sammen. Fodbolden for eksempel, der er man gået sammen i én fodboldklub, og det har man også indenfor håndbold, men vi har stadigvæk tre aktive roforeninger til kaproning, og vi har to spejderforeninger. Så der er forskellige steder, hvor man har små mange foreninger.”

Embedsmand, Sunda Kommune

I nogle tilfælde – som i eksemplet fra Sunda Kommune – er sammenlægningerne dermed blandt andet et resultat af kommunesammenlægninger. Som analysen vil vise, har de færøske foreninger dog stadig en meget tæt tilknytning til de lokalsamfund, de er en del af. I det følgende gives en nærmere karakteristik af de foreninger, der indgår i undersøgelsen.

12.1. Foreningstyper i undersøgelsen

Det færøske foreningsliv er mangfoldigt og kultur- og fritidslivet omfatter mange forskellige typer af foreninger. Tabel 68 viser, hvordan de foreninger, der har besvaret spørgeskemaet, fordeler sig på tværs af forskellige typer af aktiviteter.

⁵¹ Beregnet ud fra det samlede indbyggertal på 2021 (januar 2021).

Tabel 68: Foreningernes primære aktiviteter

Aktivitetstype	Antal foreninger i spørgeskemaundersøgelsen
Idræt, sport, motion, dans eller bevægelse	106
Teater eller drama	4
Musik eller sang	17
Kreative aktiviteter (f.eks. maling, kunsthåndværk, træarbejde, håndarbejde eller husflid)	3
Spejderaktiviteter	12
Kultur, kunst, historie mv.	3
Religiøst baserede aktiviteter	5
Politiske aktiviteter	1
Andre aktiviteter	20
I alt	171

Fire foreninger, som havde sat kryds i 'andre aktiviteter', er efterfølgende blevet kategoriseret som 'idrætsforeninger'. Det gør sig gældende for to foreninger med skydning som primær aktivitet og to foreninger med kaproning som primær aktivitet. De øvrige foreninger indgår i de typer, de selv har placeret sig i – selvom der er grænsetilfælde. Det gælder eksempelvis en forening for fårehundetræning, som tilhører et udviklingsforbund under ÍSF, men som ikke selv har placeret sig under idræt.

De foreninger, som har placeret sig selv i kategorien 'andre aktiviteter', omfatter mange forskellige typer. Det gælder eksempelvis bådforeninger, en forening med kulturelle og sociale aktiviteter for ældre, en bridgeforening m.v., to foreninger for færøsk dans, en forening for skak, en forening for hornmusik m.v.

I analysen er det valgt at gruppere foreningerne i to overordnede typer af foreninger: '*Idrætsforeninger*', der omfatter aktivitetskategorien 'Idræt, sport, motion, dans eller bevægelse', og '*kultur- og fritidsforeninger*', der omfatter alle de øvrige typer af aktiviteter.

Inden for begge kategorier indgår således mange forskellige typer af foreninger. Som tabel 69 viser, udgør idrætsforeningerne 62 pct. af foreningerne i undersøgelsen, mens kultur- og fritidsforeningerne udgør 38 pct. Det hænger godt sammen med, at tilslutningen til idrætsaktiviteter som vist tidligere i rapporten er større end tilslutningen til øvrige fritidsaktiviteter – ikke mindst blandt de færøske børn.

Tabel 69: Foreningstyper i undersøgelsen

Foreningstype	Antal foreninger	Andel foreninger
Idrætsforeninger	106	62
Kultur- og fritidsforeninger	65	38
I alt	171	100

Figuren viser hhv. antal og andel foreninger i undersøgelsen, fordelt på foreningstype.

I registreringen forud for udsendelsen udgjorde idrætsforeningerne 70 pct., mens de øvrige foreninger udgjorde 30 pct. Sammenlignet med registreringen, er der dermed en lille overrepræsentation af kultur- og fritidsforeninger i spørgeskemabesvarelsene, men begge

foreningstyper er godt repræsenteret⁵². Boks 16 giver en overordnet karakteristik af de to foreningstypers karakteristika, som vil blive uddybet i det følgende.

Boks 16: Karakteristik af de to foreningstyper

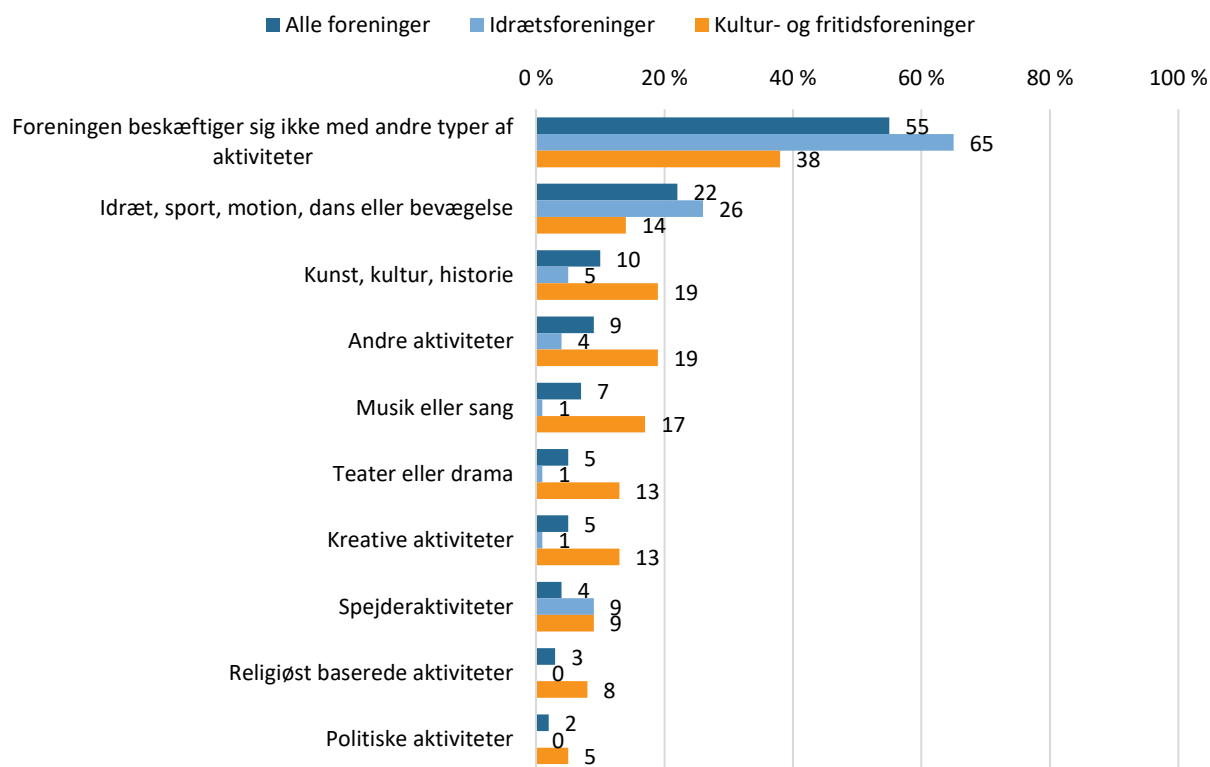
Idrætsforeninger	Kultur- og fritidsforeninger
Omfang: Udgør 62 pct. af foreningerne i undersøgelsen	Omfang: Udgør 38 pct. af foreningerne i undersøgelsen
Land/by: 47 pct. har deres primære aktiviteter i bygder	Land/by: 48 pct. har deres primære aktiviteter i bygder
Størrelse: Gennemsnitligt medlemstal: 158	Størrelse: Gennemsnitligt medlemstal: 61

I spørgeskemaet er foreningerne blevet spurgt om, hvilke øvrige aktivitetstyper de beskæftiger sig med. Som figur 53 viser, tilbyder over halvdelen af foreningerne ikke andre aktiviteter end deres primære aktivitet.

De resterende har sat kryds ved en eller flere af de øvrige aktiviteter. I nogle tilfælde kan der dog være tale om aktiviteter inden for den samme overordnede kategori. Således har 26 pct. af idrætsforeningerne sat kryds ved, at de har øvrige typer af aktiviteter inden for idræt, sport, motion m.v. Generelt er andelen med øvrige aktiviteter størst blandt kultur- og fritidsforeningerne.

⁵² I spørgeskemaundersøgelsen er foreningerne fordelt på foreningstype ud fra deres egne svar i spørgeskemaet på, hvilken aktivitetstype, de primært beskæftiger sig med. I fordelingen på foreningstyper i registreringen er dem, der ikke har besvaret skemaet, kategoriseret ud fra deres navn eller ud fra, hvilken landsorganisation, der har sendt oplysningerne.

Figur 53: Øvrige aktivitetstyper (pct.)

Figuren viser fordelingen af foreningernes svar på spørgsmålet 'Hvilke øvrige aktivitetstyper beskæftiger foreningen sig med?', fordelt på foreningstyper. Angivet i andele (n=169).

De uddybende svar viser dog også, at en forenings aktiviteter ikke nødvendigvis er snævert afgrænset til udelukkende at omfatte enten idræt/bevægelse eller en kulturel aktivitet. Eksempelvis har en spejdergruppe angivet, at spejderaktiviteter indeholder mange forskellige aktivitets-elementer:

"Spejderfritidsbeskæftigelsen omfavner både kultur, teater, motion og trivsel."

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

Danseforeninger er også et eksempel på en foreningstype, der både kan omfatte bevægelse og kultur. De øvrige aktivitetstyper, som foreningerne har – ud over deres primære aktivitet – er dermed ikke nødvendigvis adskilt fra kerneaktiviteten.

12.2. Foreningernes medlemstal

I alt er der 18.700 medlemmer i de 153 foreninger, der har svaret på, hvor mange kontingentbetalende medlemmer de har. Det svarer til et gennemsnit på 122 medlemmer pr. forening, men der er stor variation i foreningernes størrelse. 40 pct. af foreningerne har under 50 medlemmer, mens en fjerdedel har mindst 150 medlemmer (tabel 70). Denne opdeling i små, mellemstore og store foreninger vil blive anvendt løbende i analysen.

Tabel 70: Foreningernes medlemstal

Antal medlemmer	Antal foreninger	Andel i pct.
0-49	62	40
50-149	53	35
150+	38	25
I alt	153	100

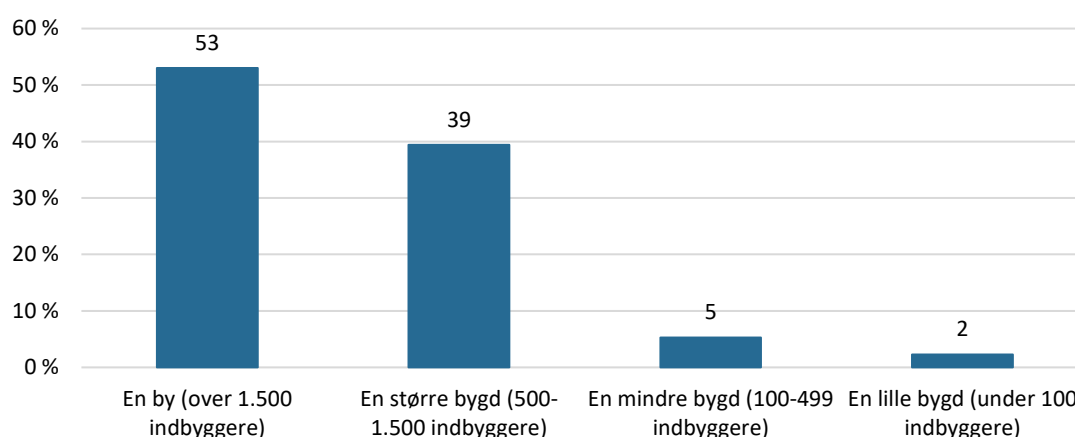
Tabellen viser foreningernes medlemstal angivet i hhv. antal og andel.

Der er en tydelig forskel i medlemstallet på tværs af foreningstyper. Idrætsforeninger har gennemsnitligt 158 medlemmer, mens gennemsnittet for kultur- og fritidsforeningerne er på 61 medlemmer. Forskellen skyldes blandt andet, at der er flere store idrætsforeninger, som trækker det gennemsnitlige medlemstal i denne foreningstype op.

Danske undersøgelser af foreningslivet har vist tilsvarende forskelle i foreningernes størrelse på tværs af foreningstyper. Gennemsnitligt set har de danske foreninger på området dog et større medlemstal (Ibsen et al 2013, 31; Rask et al. 2021, 34).

12.3. Foreningernes geografiske placering

Foreningerne i spørgeskemaundersøgelsen fordeler sig på tværs af land og by. Som figur 54 viser, har langt størstedelen af foreningerne i undersøgelsen deres primære aktiviteter i en større bygd eller i en by. I den videre analyse er det valgt udelukkende at sondre mellem by (over 1.500 indbyggere) og bygd (1.500 indbyggere eller færre)⁵³. Sammenlagt har 47 pct. af foreningerne deres aktiviteter i en bygd, mens 53 pct. har det i en by. Der er en ligelig fordeling af henholdsvis idrætsforeninger og kultur- og fritidsforeninger på tværs af bygd og by.

Figur 54: I hvilken type lokalsamfund foregår foreningens aktiviteter? (pct.)

Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet 'I hvilken type af lokalsamfund foregår foreningens aktiviteter? (Sæt kun et kryds). Hvis foreningen har aktiviteter i flere typer af lokalsamfund, sættes kryds ved den type, hvor foreningen har de fleste af sine aktiviteter', angivet i andele (n=132).

⁵³ De følgende byer/byområder har mere end 1.500 indbyggere: Tórshavn, Hoyvik, Argir og Fuglafjørður (www.hagstova.fo, IB01030)

Cirka 30 pct. af foreningerne i spørgeskemaundersøgelsen er hjemmehørende i Tórshavn Kommune, mens de resterende fordeler sig på tværs af de øvrige kommuner. 20 pct. af foreningerne har også aktiviteter i en eller flere andre kommuner end der, hvor de er hjemmehørende. Andelen, som også har aktiviteter i andre kommuner, er størst blandt idrætsforeningerne og blandt foreninger, som har deres primære aktiviteter i en bygd.

12.4. Foreningernes alder

Der er store forskelle på, hvornår foreningerne i undersøgelsen er etableret. Den ældste forening er etableret i 1892, mens de nyeste er fra 2020. Som tabel 71 viser, er lidt over en femtedel af foreningerne etableret før 1950, mens en tredjedel er etableret fra 2000 og frem. Foreningerne i undersøgelsen har i gennemsnit 42 år på bagen. Kultur- og fritidsforeningerne (45 år) er gennemsnitligt lidt ældre end idrætsforeningerne (41 år), hvilket ligger tæt på gennemsnittet for danske foreninger på området (Ibsen et al 2013, 2, tabelsamling).

Tabel 71: Foreningernes etableringsår

	Antal foreninger	Andel i pct.
Før 1950	26	21
1950-1999	57	45
2000-2020	43	34
I alt	126	100

Tabellen viser foreningernes etableringsår, angivet i hhv. antal og andel.

12.5. Medlemskab af en landsorganisation

82 pct. af foreningerne i undersøgelsen er medlem af en landsorganisation. På idrætsområdet er andelen på 85 pct., mens den er lidt lavere (76 pct.) blandt kultur- og fritidsforeningerne (tabel 72). Idrætten er primært organiseret igennem specialforbundene under ÍSF. På kultur- og fritidsområdet drejer det sig blandt andet om landsforeningerne under FUR (bl.a. landsforeninger på spejderområdet), Landsforeningen for færøsk dans (Slaið Ring) og Landsforeningen for kor (Korsamband Føroya).

Tabel 72: Medlemskab af landsorganisation – fordelt på foreningstyper

	Antal foreninger	Andel foreninger i pct.
Alle foreninger	131	82
Idrætsforeninger	86	85
Kultur- og fritidsforeninger	45	76

Tabellen viser antallet og andelen af foreninger, der har svaret 'ja' til spørgsmålet 'Er foreningen medlem af en landsorganisation?'.

For begge foreningstyper ligger andelen, som er medlem af en landsorganisation, betydeligt højere end i Danmark, hvor den tilsvarende andel er på 72 pct. for idrætsforeningerne og 55 pct. for kultur- og fritidsforeningerne (Ibsen et al 2013, 44). Den dobbelte struktur med både lokalforeninger og landsorganisationer ser dermed ud til at stå stærkt på Færøerne. ÍSF blev etableret i 1939, men ellers var det især i 1960erne og 1970erne, at etableringen af landsorganisationer tog fart (Andreassen 1992, 213).

Kapitel 13: Foreningernes aktiviteter, værdier og fokusområder

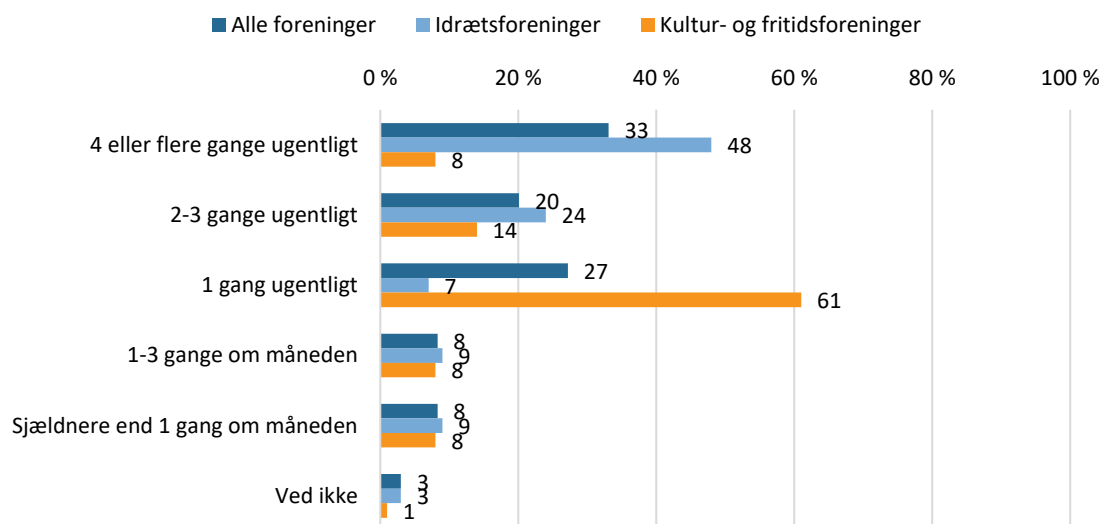
Dette kapitel zoomer ind på de aktiviteter, der foregår i foreningerne, og hvilke værdier og fokusområder der ligger til grund for foreningernes arbejde. Der vil være fokus på de følgende temaer:

- Foreningernes aktivitetsniveau
- Foreningernes værdier
- Foreningernes fokusområder
- Foreningernes brug af IT-løsninger.

13.1. Foreningernes aktivitetsniveau

På tværs af foreningstyper er der store forskelle på, hvor ofte foreningerne har aktiviteter for medlemmerne. Som figur 55 viser, har 48 pct. af idrætsforeningerne angivet, at de har aktiviteter for medlemmerne mindst fire gange ugentligt. For kultur- og fritidsforeningerne er det mest almindelige at have aktiviteter én gang ugentligt, hvilket 61 pct. af disse foreninger har angivet. På tværs af foreningstyper har 80 pct. af foreningerne aktiviteter mindst én gang om ugen. Derudover ses en klar tendens til, at aktivitetsniveauet er højest i de største foreninger⁵⁴ (tabel 100 i bilagsmaterialet). Dette mønster ses også inden for de to foreningstyper.

Figur 55: Hyppigheden af aktiviteter – fordelt på foreningstyper (pct.)

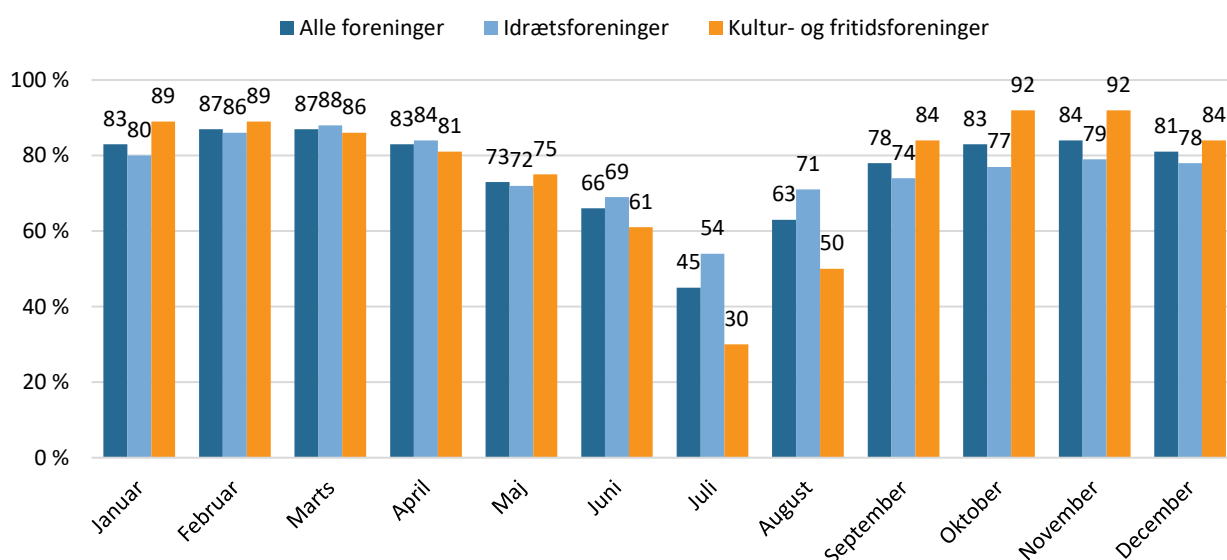
Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet 'Hvor ofte har foreningen aktiviteter for sine medlemmer?', fordelt på foreningstyper. Angivet i andele (n=168).

⁵⁴ Denne variation på tværs af foreningsstørrelse ses også mellem små og store foreninger inden for de to foreningstyper.

Ses der i stedet på, hvornår på året foreningerne har aktiviteter, har de gennemsnitligt aktiviteter i ni af årets 12 måneder. Som figur 56 viser, er det i sommermånederne juni, juli og august, at færrest foreninger har aktiviteter for medlemmerne. Men selv i juli, hvor færrest har aktiviteter, er 45 pct. af foreningerne aktive.

Idrætsforeningerne fortsætter i højere grad end foreningerne på kultur- og fritidsområdet deres aktiviteter hen over sommeren, mens flere kultur- og fritidsforeninger end idrætsforeninger har aktiviteter for medlemmerne i efterårs- og vintermånederne. Det kan hænge sammen med, at flere idrætsaktiviteter foregår udenfor. Gennemsnitligt er der dog ingen forskelle på tværs af de to foreningstyper, når det gælder antallet af måneder med aktiviteter⁵⁵.

Figur 56: Måneder med aktivitet – fordelt på foreningstyper (pct.)

Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet 'I hvilke af årets måneder arrangerer foreningen normalt aktiviteter for medlemmerne?', fordelt på foreningstyper og angivet i andele (n=168).

13.2. Foreningernes værdier

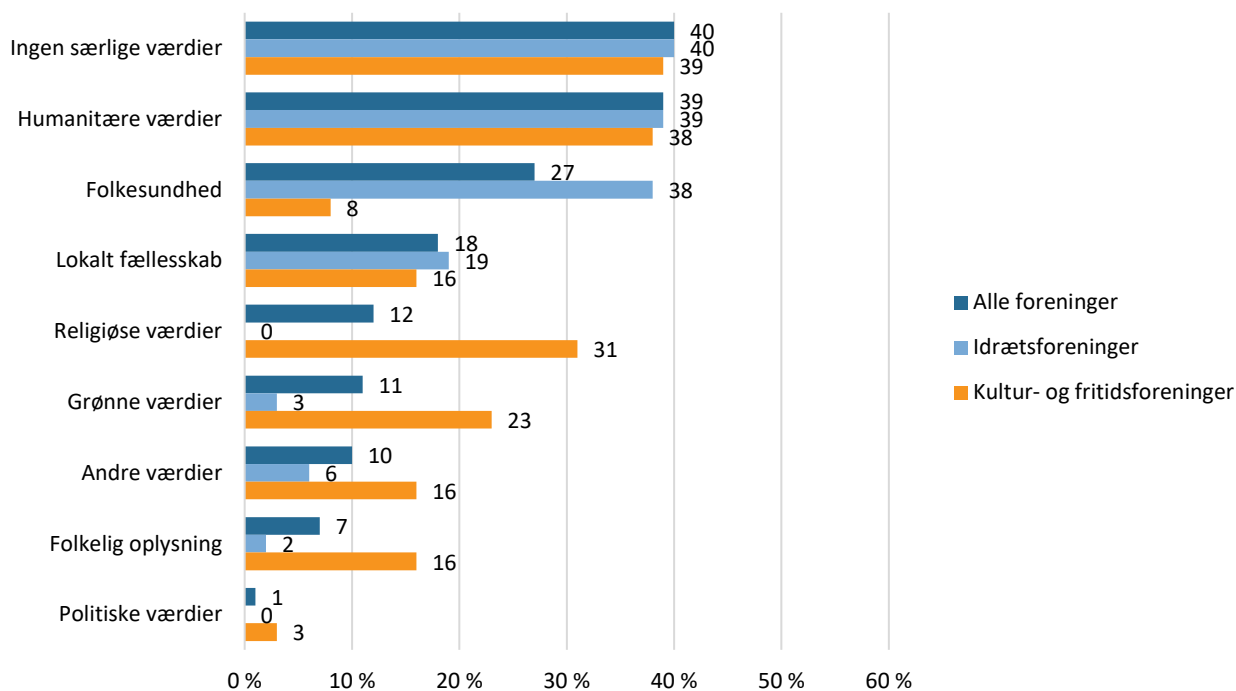
Friheden til at organisere sig ud fra egne interesser og værdier har historisk set været helt centralt for foreningernes selvforståelse og er det stadig i dag. I takt med den øvrige samfundsudvikling har foreningslivets værdimæssige fokus dog ændret karakter. Det gælder både på Færøerne og i Danmark (Balle-Petersen 1979; Andreassen 1992, 231; Ibsen et al 2013).

I undersøgelsen er foreningerne blevet spurgt om, hvilke værdier de tilslutter sig. I den danske kontekst har tilsvarende undersøgelser vist, at tilslutningen til særlige værdier har været faldende over tid. Samtidig er der et udpræget aktivitetsfokus i mange foreninger

⁵⁵ Der er en svag tendens til, at de største foreninger gennemsnitligt set har aktiviteter i lidt flere måneder end de mindre foreninger, og derudover er det gennemsnitlige antal måneder lidt højere blandt foreningerne i byerne end i bygderne. Der er dog tale om begrænsede forskelle.

(Ibsen et al 2013, Levinsen & Ibsen 2017). Om der har været en tilsvarende udvikling over tid på Færøerne, er ikke muligt at afgøre her. Men analysen viser, at den værdimæssige orientering blandt foreningerne på Færøerne på flere måder adskiller sig fra orienteringen i de danske foreninger.

Figur 57: Foreningernes tilslutning til værdier/ideologier – fordelt på foreningstyper (pct.)

Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet 'Har foreningen tilknytning til og/eller bygger foreningen på bestemte værdier, holdninger eller ideologier af åndelig, politisk eller samfundsmæssig karakter?', fordelt på foreningstype og angivet i andele (n=168).

På Færøerne angiver 40 pct. af idrætsforeningerne, at de ikke tilslutter sig nogen særlige værdier (figur 57). Denne andel var på 65 pct. i den seneste danske undersøgelse. Sammenligningen skal dog tages med det forbehold, at listen over værdier ikke er fuldstændig enslydende på tværs af undersøgelserne⁵⁶. For de færøske kultur- og fritidsforeningers vedkommende tilslutter 39 pct. sig ingen særlige værdier, mens den tilsvarende andel i den seneste danske undersøgelse var på 48 pct.

Humanitære værdier er den værdi, flest foreninger har sat kryds ved. Ses der på tværs af de forskellige typer af værdier og orienteringer, er der nogle klare forskelle på tværs af idrætsområdet og kultur- og fritidsområdet. Idrætsområdet skiller sig ud ved, at mange foreninger – 38 pct. – har angivet 'folkesundhed' som en værdi, de tilslutter sig.

⁵⁶ I særdeleshed bør det nævnes, at 'folkesundhed', som mange idrætsforeninger har valgt, ikke indgår i de danske undersøgelser. Ses der bort fra de idrætsforeninger, der udelukkende har sat kryds ved 'folkesundhed' (12 foreninger), er andelen af idrætsforeninger uden særlige værdier oppe på 51 pct. Det er dog stadig betydeligt lavere end andelen af danske idrætsforeninger, som ikke bygger på særlige værdier.

Inden for kultur- og fritidsområdet er det særligt interessant, at næsten en tredjedel angiver, at de tilslutter sig religiøse værdier, og næsten en fjerdedel har svaret grønne værdier. En medvirkende forklaring til dette mønster kan være, at mange foreningerne inden for spejderområdet har fokus på begge disse værdier. Det er dog betydeligt større andele end i lignende danske undersøgelser (Ibsen et al 2013; Levinsen & Ibsen 2017). Derudover er det også tydeligt blandt informanterne i de kvalitative interviews, at det religiøse spiller en stor rolle i fritidslivet mange steder, hvilket hænger godt sammen med den store andel af kultur- og fritidsforeningerne, der bygger på et religiøst grundlag:

”Så har vi selvfølgelig også missions- og kirkehuse, og de spiller faktisk en rimelig stor, og måske større, rolle hos os, end de gør andre steder. Også i forhold til fritid, har de også arrangementer. Det er ikke sådan en lukket klub, hvor der måske kun nogle steder er en bestemt del af folk, som kommer der. Når de har de der større arrangementer, der deltager lige så mange, som når det er fodbold- og håndboldklubben, som laver store arrangementer. Så de har en rigtig stor goodwill i befolkningen.”

Embedsmand, Sjovar Kommune

Også når det gælder folkelig oplysning, er tilslutningen størst blandt kultur- og fritidsforeningerne. Generelt ser det ud til, at foreningerne på kultur- og fritidsområdet har en bredere værdimæssig orientering end foreninger på idrætsområdet. Det er også særligt dem, som har angivet ’andre værdier’, hvor de uddybende svar viser, at det blandt andet omfatter fokus på kulturelle og kulturhistoriske værdier – som eksempelvis at bevare det færøske kvindelige håndværk og at føre traditionen for dans videre til næste generation – men der er også fokus på værdier som samarbejde, selvudvikling og lignende værdier, som blandt andet kan knytte sig til spejderbevægelsen.

Derudover er tilslutningen til værdier lidt højere blandt foreninger i bygdier end i byer. Det gælder ikke overraskende særligt den værdi, der handler om lokalt fællesskab, men også tilslutningen til religiøse og grønne værdier ser ud til at være lidt højere uden for byerne, selvom fordelingen på tværs af de to foreningstyper ikke varierer på tværs af land og by.

13.3. Foreningernes fokusområder

Ud over de underliggende værdier, som er beskrevet ovenfor, er foreningerne blevet spurgt ind til en række mere konkrete udsagn, som kan ses som et udtryk for foreningernes fokusområder for det miljø, de ønsker omkring foreningernes aktiviteter. Spørgsmålet omfatter udsagn om foreningernes fokus på rummelighed, fælles interesse og ansvar, præstation, faciliteter og trænere/instruktører (tabel 73).

Tabel 73: Foreningernes fokusområder

Tema	Udsagn i spørgeskemaet
Rummelighed	At der er et trygt miljø for alle At der er plads til forskellighed At der er plads til alle uanset niveau
Fælles interesse og ansvar	At medlemmerne er fælles om den samme interesse At alle tager ansvar for, at vi har et godt miljø
Præstation	At medlemmerne konkurrerer At medlemmerne dygtiggør sig inden for aktiviteten
Faciliteter	At der er gode faciliteter til aktiviteterne At foreningen har sit eget klublokale, som medlemmerne kan mødes i
Trænere/instruktører	At trænere/instruktørerne er fagligt dygtige inden for aktiviteten At trænere/instruktørerne har gode pædagogiske evner

Rummelighed

Figur 58 viser, at det især er udsagn knyttet til rummelighed, som er vigtigt for foreningerne: 90 pct. af foreningerne mener i høj grad, det er vigtigt med plads til forskellighed. Derudover svarer 88 pct., at det i høj grad er vigtigt med et trygt miljø, og næsten lige så mange (84 pct.) svarer, at det er vigtigt med plads til alle uanset niveau. At rummeligheden scorer højest i vigtighed, var det samme mønster som blev fundet, da et lignende spørgsmål blev stillet i en foreningsundersøgelse i Aarhus Kommune (Rask et al. 2021, 96)⁵⁷.

Fælles ansvar og interesse

Det fælles ansvar for at skabe et godt miljø kategoriseres ligeledes som meget vigtigt for mange foreninger, mens den fælles interesse for aktiviteten vurderes som mindre vigtig. Her er det interessant, at det modsatte mønster kom til udtryk i Aarhus-undersøgelsen. Her vurderes de fælles interesser som mere vigtige end det fælles ansvar for et godt miljø (Rask et al. 2021, 96). En mulig forklaring på forskellen kan være, at foreningernes rolle i lokalmiljøet kan variere på tværs af forskellige typer af lokalområder.

Præstation

Når det gælder temaet om præstation, vurderer næsten tre fjerdedele af foreningerne, at det i høj grad er vigtigt, at medlemmerne dygtiggør sig inden for den pågældende aktivitet. Når det gælder konkurrence, der ligeledes relaterer sig til præstationer, mener blot hver fjerde, at det i høj grad er vigtigt, hvilket er det samme billede som i Aarhus-undersøgelsen (Rask et al. 2021, 96). Det hænger også godt sammen med deltagernes motivation. Særligt blandt børn lægger en betydelig større andel vægt på muligheden for at dygtiggøre sig end på konkurrenceelementet (delundersøgelse 1).

⁵⁷ Spørgsmålsformuleringen og svarkategorierne i undersøgelsen i Aarhus Kommune adskiller sig en lille smule fra den færøske undersøgelse, hvorved sammenligningen bør tages med det forbehold. Spørgsmålet om trænere og instruktører indgik eksempelvis ikke i undersøgelsen i Aarhus. Vurderingen af de overordnede fokusområders vigtighed vurderes dog at være sammenlignelig på tværs af de to undersøgelser.

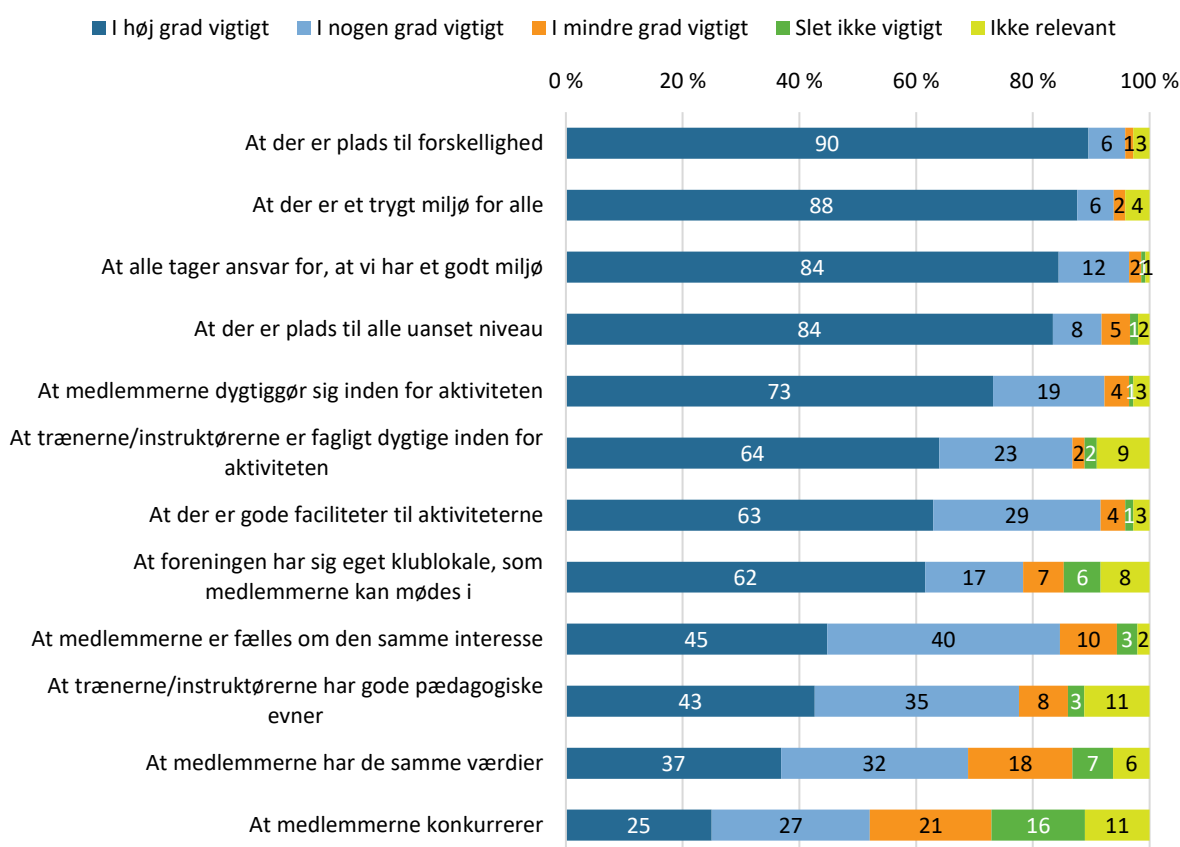
Faciliteter

Ses der på vigtigheden af faciliteterne, vurderer henholdsvis 63 og 62 pct. af foreningerne, at det i høj grad er vigtigt med gode faciliteter og at foreningen har sit eget klublokale. Det tyder på, at det for flertallet af foreningerne er vigtigt både at have faciliteter til selve aktiviteten og til sociale aktiviteter. Klubhuset tillægges desuden større vigtighed blandt de færreste foreninger end blandt foreningerne i Aarhus-undersøgelsen.

Trænere/instruktører

I forhold til trænere/instruktører lægger foreningerne især vægt på fagligt dygtige trænere, mens færre – men stadig 43 pct. af foreningerne – vurderer, at det i høj grad er vigtigt med trænere/instruktører med gode pædagogiske evner.

Figur 58: Foreningernes fokusområder (pct.)

Figuren viser svarfordelingen til spørgsmålet 'I hvor høj grad vurderer du, at de følgende udsagn er vigtige for jeres forening?', angivet i andele (n=143).

For de fleste temaer er der begrænsede forskelle i vurderingen på tværs af de to foreningstyper. Idrætsforeningerne lægger dog større vægt på vigtigheden af konkurrence og gode faciliteter til aktiviteterne, end kultur- og fritidsforeningerne gør. I forhold til konkurrenceelementet er det interessant, at det på den ene side er et helt centralt aspekt, der definerer mange idrætsaktiviteter. På den anden side kan for stort et fokus på konkurrencen ifølge ISF være en udfordring for foreningslivet:

Informant 1: "Jeg synes, at det med frafaldet det er noget, vi skal blive bedre til. Det er den der alt-eller-intet-kultur, der præger samfundet. Den der med, at når du bliver de der 14-15 år, 16, 17, 18 år, hvis du ikke kommer på førsteholdet, hvis du ikke bliver elite-spiller, så stopper du bare. Hvorfor kan man ikke bare hygge sig med sin sport? Også den der med, at du skal vælge at spille håndbold, så bliver du stillet over for den der, når du er 16 år – nu må du vælge. Hvorfor skal du vælge? Hvis du har lyst til at spille fodbold, håndbold, badminton, så gør det. Det betyder bare, at så bliver du ikke landsholdsspiller i fodbold, men det er fint. Men den holdning – det er et generelt samfundsproblem, det ser vi også andre steder."

Informant 2: "Det virker også til, at de enkelte klubber eller foreninger de har simpelthen ikke den plads – de kan ikke rumme dem, der ikke gider at gå hele vejen. De 18-årige f.eks. der bare vil hygge sig med deres venner to gange om ugen og måske spille kamp hver anden weekend. De har ikke nogen tilbud til dem."

Leder og medarbejder, ISF

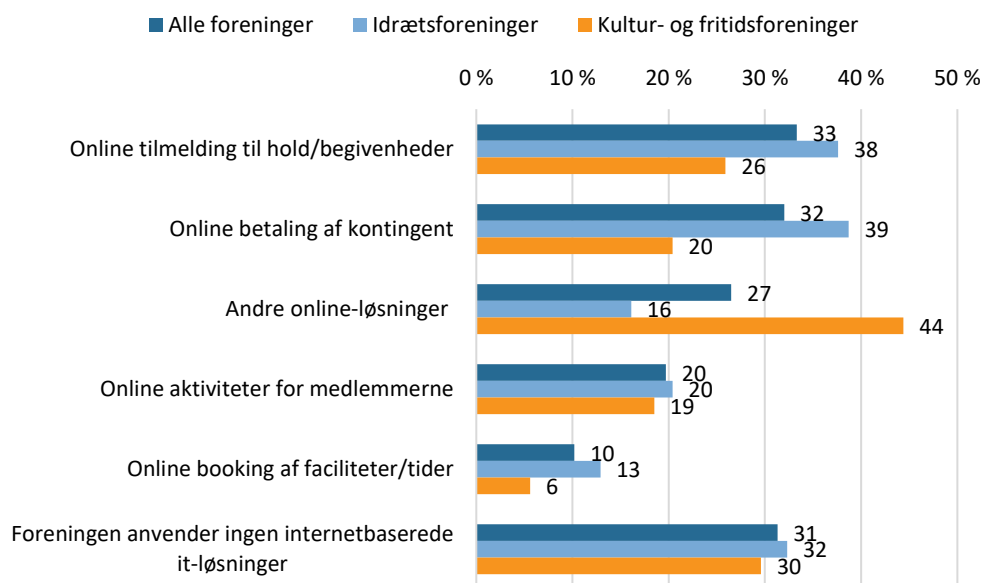
13.4. Foreningernes brug af IT-løsninger

Den teknologiske udvikling over de senere år har medført øget brug af IT-løsninger i mange sammenhænge. Også i foreningslivet anvendes forskellige typer af IT-løsninger til at lette det administrative arbejde i foreningen eller til at facilitere kommunikationen til medlemmerne. I spørgeskemaundersøgelsen er foreningerne blevet spurgt om, hvilke internetbaserede IT-løsninger de anvender.

Som figur 59 viser, anvender mere end to tredjedele af foreningerne i undersøgelsen en eller flere IT-løsninger. På tværs af alle foreninger er det mest udbredte online tilmelding til hold eller begivenheder i foreningerne samt online betaling af kontingent. Det er især idrætsforeninger, der benytter disse muligheder. Også online booking af faciliteter er mest udbredt på idrætsområdet. På tværs af foreningstyper er der derudover cirka en femtedel af foreningerne, som har online aktiviteter for medlemmerne. En medvirkende faktor til denne relativt store andel, kan være coronasituationen. I Danmark – som dog har haft betydeligt længere nedlukningsperioder, end det er tilfældet på Færøerne – har en undersøgelse vist, at mange foreninger udbød online aktiviteter for medlemmerne i den periode, hvor det ikke var muligt at mødes fysisk (Rask et al 2021, 118).

Kultur- og fritidsforeningerne skiller sig ud ved, at hele 44 pct. har sat kryds ved, at de bruger andre online-løsninger. De uddybende svar viser, at særligt mange af disse foreninger har angivet, at de bruger Facebook eller andre sociale medier til at kommunikere med medlemmerne. Det kan hænge sammen med, at det – særligt for mindre foreninger – kan være en billigere og mindre administrativ løsning end at have egen hjemmeside. Andre eksempler er online bogholderi eller online arkiver. Facebook nævnes også af flere idrætsforeninger, som derudover især nævner tilmelding til og kommunikation af resultater fra konkurrencer og stævner.

Figur 59: Brug af IT-løsninger i foreningerne – fordelt på foreningstyper (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvilke af disse internetbaserede IT-løsninger anvender foreningen?'. Total og fordelt på foreningstyper, angivet i andele (n=147).

Kapitel 14: Foreningernes medlemmer, frivillige og lønnede ansatte

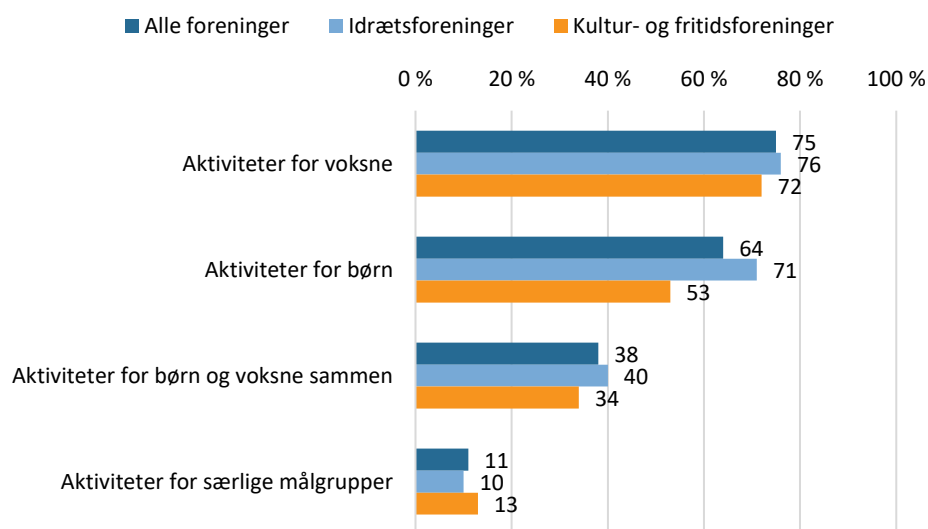
Efter at have belyst foreningernes aktiviteter og værdimæssige udgangspunkt sætter dette kapitel fokus på foreningernes medlemmer, frivillige og lønnede ansatte, der samlet kan ses som foreningernes interne ressourcer, der er afgørende for, at foreningerne kan afvikle deres aktiviteter. Kapitlet belyser de følgende temaer:

- Målgrupper for foreningernes aktiviteter
- Medlemmernes karakteristika
- Frivillige i foreningerne
- Lønnede medarbejdere i foreningen
- Udviklingen i medlemmer, frivillige og lønnede i foreningerne.

14.1. Målgrupper for foreningernes aktiviteter

Som figur 60 viser, har flest foreninger angivet, at de har aktiviteter for voksne. Det gør sig gældende for 75 pct. af foreningerne, mens 64 pct. har aktiviteter for børn. Derudover har 38 pct. af foreningerne aktiviteter for børn og voksne sammen⁵⁸. Endelig har 11 pct. af foreningerne angivet, at de har aktiviteter for særlige målgrupper – det kan eksempelvis være ældre borgere, socialt udsatte eller borgere med handicap. Som det også fremgår af figuren, er særligt andelen med aktiviteter for børn og for børn og voksne sammen lidt større blandt idrætsforeningerne end blandt kultur- og fritidsforeningerne.

Figur 60: Hvem retter foreningernes aktiviteter sig imod? (pct.)

Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet 'Hvem retter foreningernes aktiviteter sig imod? (Sæt gerne flere kryds)', fordelt på foreningstyper og angivet i andele (n=168).

⁵⁸ Det er kun en ganske lille andel af foreningerne (5 pct.), der kun har aktiviteter for børn, mens 17 pct. kun har aktiviteter for voksne.

Ikke overraskende har de største foreninger gennemsnitligt sat kryds ved flere målgrupper end de mindre foreninger. Det er også især de største foreninger med minimum 150 medlemmer, der har aktiviteter for særlige målgrupper (16 pct.).

14.2. Medlemmernes karakteristika

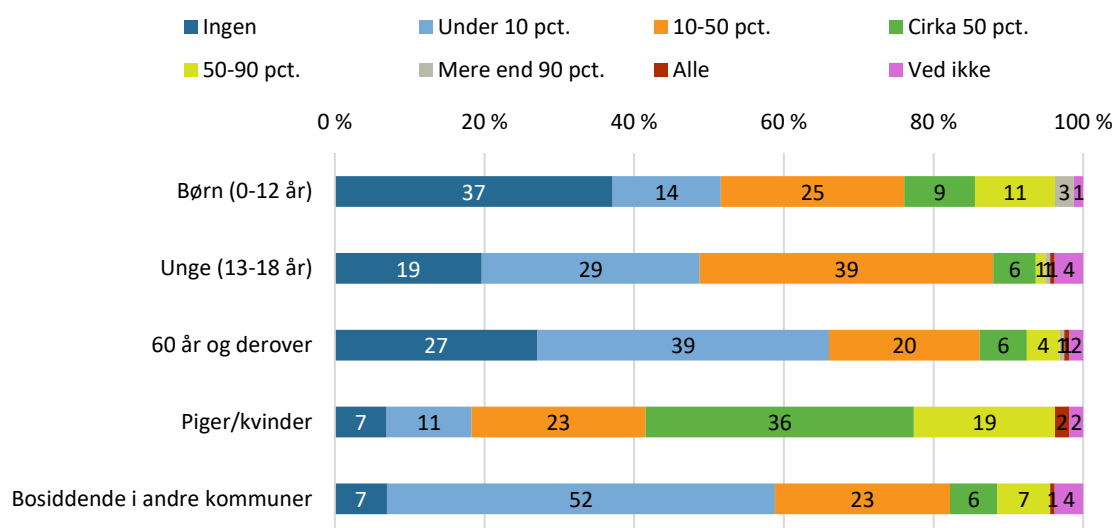
Figur 61 viser, hvordan foreningernes medlemmer fordeler sig på tværs af alder, køn og bopæl. Det er vigtigt at være opmærksom på, at foreningerne alene har svaret på, hvordan deres medlemmer fordeler sig procentvis, og derfor er det ikke muligt at belyse fordelingen af det samlede medlemstal i foreningslivet.

Tallene giver derimod indblik i, hvor stor en andel af foreningerne der har hvilke typer af medlemmer. En stor andel af foreningerne (37 pct.) har slet ikke børn mellem 0-12 år blandt deres medlemmer. 27 pct. af foreningerne har ingen medlemmer i aldersgruppen 60 + år, og sammenlagt udgør denne aldersgruppe under 10 pct. af medlemmerne i to tredjedele af foreningerne.

Når det gælder køn, tyder tallene på, at flere foreninger har en overvægt af mænd: I blot 36 pct. af foreningerne er der en ligelig fordeling af kønnene, mens der i 21 pct. er flest kvinder.

Figur 61 viser også, at mange foreninger har medlemmer, der kommer fra andre kommuner. Blot 7 pct. af foreningerne har slet ikke medlemmer, der er bosiddende i andre kommuner. I 8 pct. af foreningerne er der en overvægt af medlemmer fra andre kommuner. Derudover viser resultaterne, at medlemmer fra andre kommuner fylder mere blandt foreninger i bygger sammenlignet med foreninger i byer (figur 126 og 127 i bilagsmaterialet).

Figur 61: Foreningernes vurdering af medlemmernes sammensætning (pct.)

Figuren viser svar på spørgsmålet 'Hvor stor en procentdel (cirka) af medlemmerne er følgende?'. Fordelt på karakteristika og angivet i andele (=159).

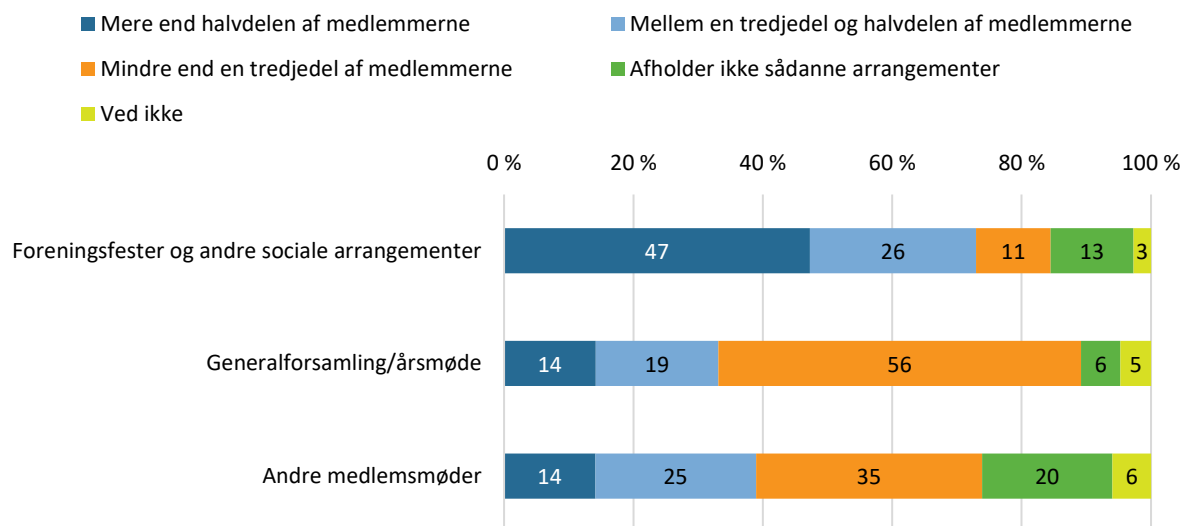
Sammenlignes foreningstyperne, er der betydeligt flere foreninger med børn og unge som medlemmer blandt idrætsforeningerne end i kultur- og fritidsforeningerne, hvor der til gengæld er betydeligt flere foreninger med medlemmer i aldersgruppen 60+. På tværs af køn er der en overvægt af drenge/mænd i knap halvdelen af idrætsforeningerne, mens kønsfordelingen er mere ligelig blandt kultur- og fritidsforeningerne, hvor 26 pct. har flest kvinder og 28 pct. har flest mænd.

Medlemmernes tilslutning til arrangementer i foreningerne

I det følgende ses der nærmere på medlemmernes tilslutning til arrangementer i foreningerne. Figur 62 viser, at i 47 pct. af foreningerne deltager mere end halvdelen af medlemmerne i foreningsfester og andre sociale arrangementer. Til generalforsamling/årsmøde samt til andre medlemsmøder er den tilsvarende andel på 14 pct. Ved generalforsamling/årsmøde er det oftest – for 56 pct. af foreningerne – under en tredjedel af medlemmerne, som deltager. Det er dermed i højere grad de sociale end de mere formelle arrangementer, der tiltrækker medlemmerne.

Sammenlignet med foreningsundersøgelsen i Aarhus Kommune ser det ud til, at de færreste foreninger har lidt større tilslutning til deres sociale arrangementer, mens den omvendte tendens ses i forhold til tilslutningen til generalforsamlinger/årsmøder (Rask et al. 2021, 94).

Figur 62: Vurdering af tilslutning til arrangementer i foreningen (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvor stort er fremmødet under normale omstændigheder (uden coronarestriktioner) til de følgende typer af møder og arrangementer i foreningen?' Fordelt på arrangementstyper og angivet i andele (n=148).

Der er nogen variation i tilslutningen på tværs af foreningstyper. Det gælder især tilslutningen til generalforsamlinger/årsmøder, som er betydeligt højere blandt kultur- og fritidsforeningerne end blandt idrætsforeningerne. Derudover er der større tilslutning til generalforsamlinger/årsmøder i små foreninger end i store foreninger. Begge disse tendenser findes også i undersøgelsen fra Aarhus Kommune og kan desuden hænge sammen med, at

kultur- og fritidsforeninger ofte er mindre end idrætsforeningerne (Rask et al. 2021,93-94). For flere detaljer omkring deltagelsen i foreningsarrangementer på tværs af foreningstyper henvises til figur 128 i bilagsmaterialet.

14.3. Frivillige i foreningerne

Frivilligt engagement er en helt central ressource for foreningslivet og en afgørende forudsætning for, at foreninger kan afvikle deres aktiviteter. Selvom frivilligt arbejde foregår i mange forskellige organisatoriske kontekster, er foreningslivet en helt central arena for det frivillige engagement.

Som denne rapport tidligere har vist, har 51 pct. af den voksne befolkning på Færøerne deltaget i frivilligt arbejde i løbet af det seneste år. Det er betydeligt flere end i Danmark, hvor den tilsvarende andel var på 40 pct. i 2020, og også tidsforbruget på frivilligt arbejde ser ud til at være højere på Færøerne end i Danmark (Espersen et al 2021)⁵⁹. I de kvalitative interviews med repræsentanter fra både kommuner og organisationer er det også tydeligt, at der lægges stor vægt på betydningen af det frivillige engagement i det færøske foreningsliv og i lokalsamfundet som helhed – eksempelvis som i det følgende uddrag:

”Generelt er vi velsignet med, at næsten alle klubber har folk, der er i stand til at tage ansvar. Der er rigtig mange folk, der har høje stillinger i samfundet rundt omkring ellers, som udviser et stort engagement i diverse foreninger og klubber, eller har rigtig gode uddannelser, så vi møder i hvert fald mange kompetente organisationer. Så der er rigtig mange – selvfølgelig ikke alle steder – men der er rigtig mange folk, der har gode kompetencer og indflydelse, som engagerer sig i fritidsklubberne og foreningerne. Det giver rigtig meget vægt, fordi de kommer med alt deres knowhow ind i klubberne. De gør det selvfølgelig gratis. Det er frivilligt arbejde.”

Embedsmand, Tórshavnar Kommune

Der er dog samtidig diskussioner om, hvorvidt det frivillige engagement er mindre end det har været, og diskussioner om, hvordan man finder den bedste balance mellem det frivillige engagement og lønnet arbejdskraft i foreningerne:

”Og vi har været meget ude og snakke med de her klubber om lige præcis sådan noget med økonomi. Fordi her på Færøerne har man jo altid fokuseret på den her frivillighed, altså de her frivillige, der står for træningen og sidder i bestyrelsen. Man plejer ikke at betale dem løn – eller de kalder det godtgørelse eller sådan noget. Men hvor vi nu siger: ’Prøv lige og tænk, hvis man stiller større krav til medlemmerne, og hvis vi stiller større krav til trænerne og bestyrelsen. De skal bruge meget mere tid, de skal uddanne sig og sådan nogle ting. Det er okay, at de så får noget godtgørelse i forhold til den tid, som de bruger på børnene, og den tid, de bruger i klubben.’ Så vi har også snakket om det her med, at man måske ikke skal være så bange for at sætte medlemskontingentet lidt op, så der kommer flere penge ind i klubben.”

Medarbejder, ÍSF

⁵⁹ Sammenligningen skal tages med det forbehold, at metode og spørgsmålsformulering ikke er fuldstændig enslydende på tværs af de to undersøgelser.

I det følgende sættes fokus på foreningernes frivillige, og hvilke opgaver de udfører i foreningen. Derudover belyses også foreningernes syn på betydningen af det frivillige arbejde.

Antallet af frivillige i foreningerne

Når det gælder antallet af frivillige i foreningerne, er der i spørgeskemaet sondret mellem frivillige i bestyrelsen og øvrige frivillige. I gennemsnit er der i foreningerne på Færøerne 5,5 frivillige i bestyrelsen, og der er begrænset variation på tværs af foreningstyper (tabel 101 i bilagsmateriale). De fleste foreninger (62 pct.) har mellem fem-ni frivillige i bestyrelsen.

Ses der på de øvrige frivillige, som løser andre opgaver i foreningen, er der gennemsnitligt 23,6 frivillige i foreningerne. Antallet varierer dog betydeligt på tværs af foreninger, og gennemsnittet trækkes op af, at et lille antal foreninger har angivet et meget stort antal frivillige⁶⁰. Halvdelen af foreningerne har ti eller færre frivillige, 25 pct. har mellem 11 og 20, mens den sidste fjerdedel har mere end 20 frivillige (tabel 102 i bilagsmaterialet).

På tværs af foreningstyper har idrætsforeningerne i gennemsnit 27,5 øvrige frivillige, mens antallet er på 16,5 blandt kultur- og fritidsforeningerne. Dette går fint i tråd med, at idrætsforeningerne gennemsnitligt set er størst.

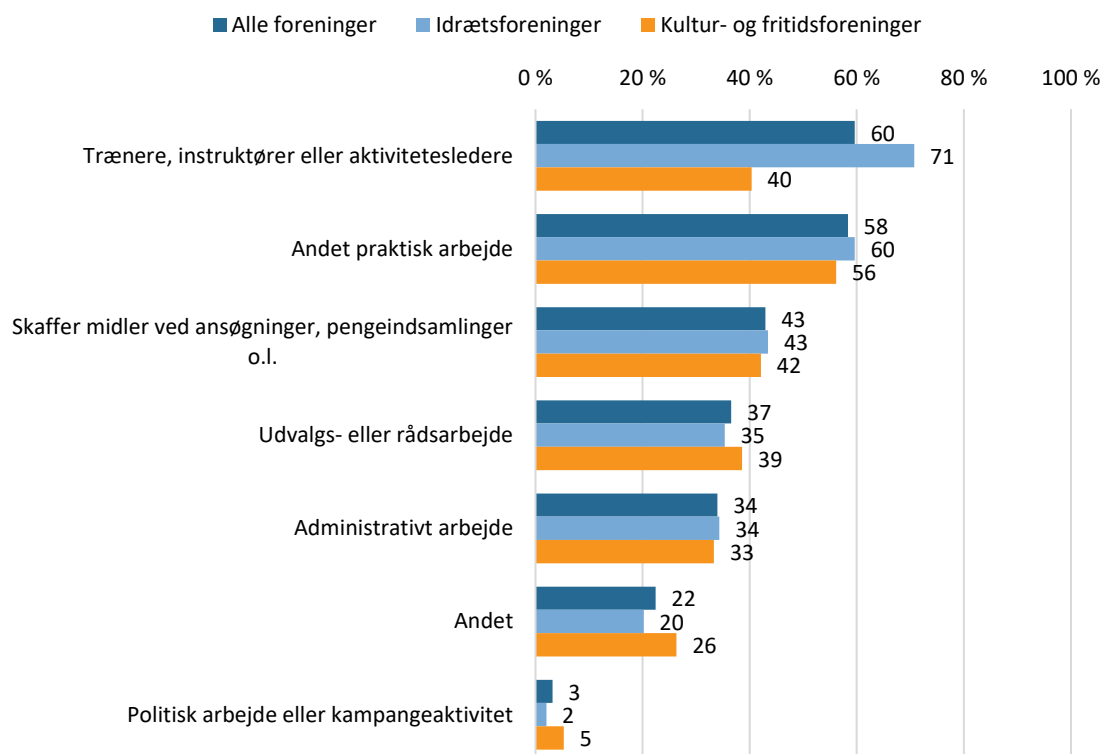
De frivilliges opgaver

Figur 63 viser, hvilke opgaver de frivillige, som ikke er i bestyrelsen, løser. Som det fremgår, hjælper de frivillige oftest til ved at være træner, instruktør eller aktivitetsleder. Derudover har 58 pct. af foreningerne frivillige til at lave andet praktisk arbejde (rengøring, vedligeholdelse, caféarbejde mm.). 43 pct. af foreningerne angiver, at de frivillige hjælper med at skaffe midler.

På tværs af foreningstyperne bruger betydeligt flere idrætsforeninger (71 pct.) end kultur- og fritidsforeninger (40 pct.) frivillige som trænere, instruktører eller aktivitetsledere. Derudover er der begrænsede forskelle på tværs af foreningstyper.

⁶⁰ 11 foreninger har angivet, at de har 100 eller flere frivillige til at udføre andre opgaver. En enkelt forening skiller sig desuden ud ved, at antallet af frivillige (275), som ikke er i bestyrelsen, ligger meget tæt på antallet af medlemmer (280). Det er dog valgt ikke at frasortere nogle af disse antal, da det evt. kan skyldes større arrangementer, eller at de fleste medlemmer har specifikke frivillige opgaver.

Figur 63: Hvilke opgaver løser de frivillige? Fordelt på foreningstyper (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'Hvilke opgaver løser de frivillige (som ikke er i bestyrelsen)? (Sæt gerne flere kryds)'. Totalt og fordelt på foreningstype, angivet i andele (n=156).

Lidt over en femtedel af foreningerne har angivet, at de frivillige løser andre opgaver end dem, der er nævnt i figuren. De uddybende svar viser, at det blandt andet omfatter, at de frivillige er dommere, vagter eller hjælper til på anden vis – i særdeleshed i forbindelse med konkurrencer, events eller sociale arrangementer i foreningen.

Foreningens syn på frivilligt arbejde

I spørgeskemaet er foreningerne blevet bedt om at forholde sig til fire forskellige modsatrettede udsagn omkring det frivillige arbejde i foreningen. Foreningernes svar er vist i figur 64.

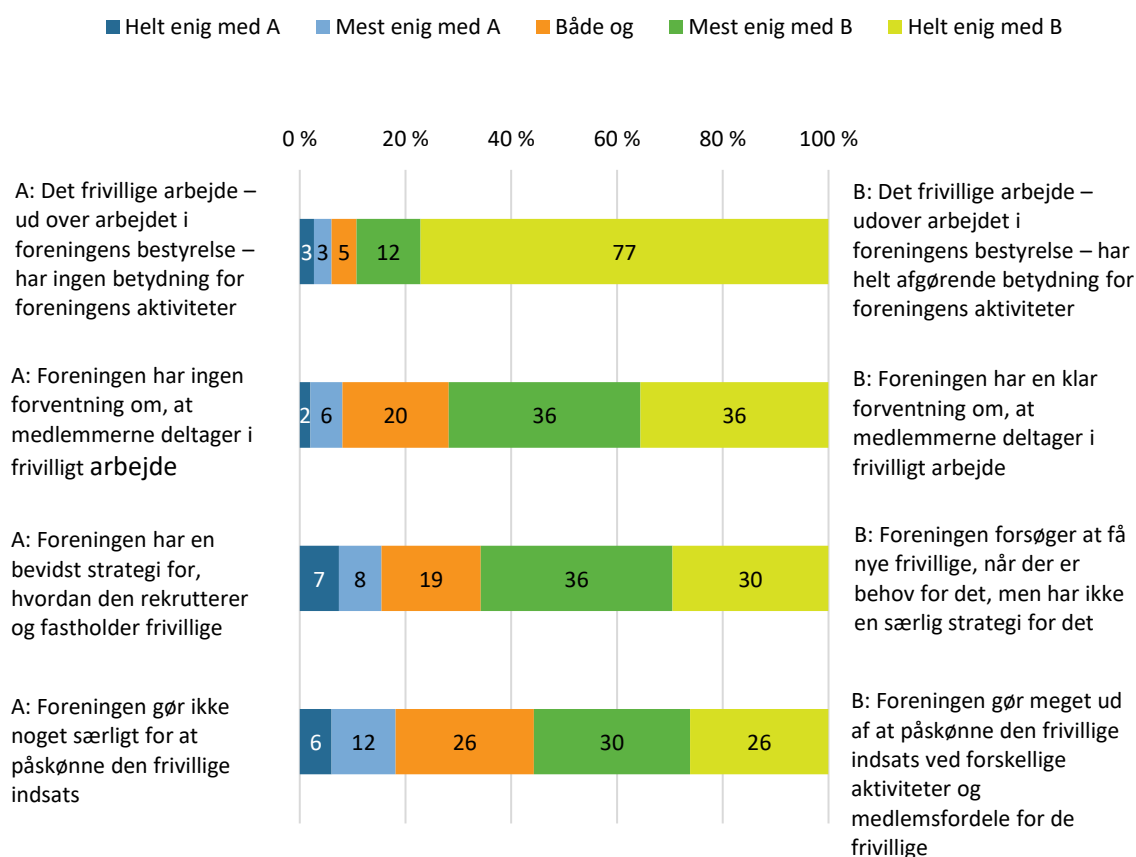
Foreningernes svar viser tydeligt, at det frivillige arbejde har stor betydning for foreningerne. Hele 77 pct. af foreningerne er helt enige i, at det har en helt afgørende betydning for foreningen. Det tyder på, at det frivillige arbejde fortsat er en central grundsten i foreningerne, selvom mange foreninger også benytter sig af lønnede ansatte – særligt ift. træning og instruktion.

Samtidig viser svarene, at mange foreninger har en klar forventning om, at medlemmerne deltager i frivilligt arbejde. Her erklærer 36 pct. sig helt enige, mens yderligere 36 pct. er delvist enige i udsagnet.

Når det gælder påskønnelsen af det frivillige arbejde, er lidt over halvdelen af foreningerne helt eller delvist enige i, at de gør meget ud af at påskønne den frivillige indsats. I den anden ende af skalaen mener kun 6 pct. ikke, at foreningen gør noget for at påskønne den frivillige indsats.

Som det sidste tema viser figuren, at kun en begrænset del af foreningerne har en strategi for rekruttering og fastholdelse af frivillige i foreningen. Samlet set er kun 15 pct. af foreningerne helt eller delvist enige i det udsagn. 66 pct. af foreningerne er mest enige i udsagnet om, at foreningen forsøger at få nye frivillige, når der er behov for dette, men ikke har en særlig strategi for det. Det skal understreges, at det ikke nødvendigvis betyder, at foreningerne har svært ved at rekruttere et tilstrækkeligt antal frivillige, men i hvert fald viser svarene, at hovedparten af foreningerne ikke arbejder med det på strategisk vis. Og at der dermed kan være et potentiale i et mere bevidst fokus på rekrutteringen. En landsdækkende dansk undersøgelse af idrætsforeninger har vist, at foreninger, der har en strategi for rekrutteringen, oplever det som mærkbart lettere at tiltrække frivillige (Laub 2012, 9).

Figur 64: Foreningernes holdninger til udsagn om frivilligt arbejde (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'I den følgende serie af spørgsmål beder vi dig vælge mellem to modstridende udsagn, der handler om det frivillige arbejde i foreningen'. Svarfordelingen er angivet i andele. Det har kun været muligt at give ét svar til hvert udsagn (n=149).

Der er ingen forskelle af betydning på tværs af foreningstyper, når det gælder de fire udsagn om frivilligt arbejde. Sammenlignes der med foreningsundersøgelsen fra Aarhus

Kommune, er den mest markante forskel, at betydeligt færre aarhusianske foreninger har en klar forventning om, at medlemmerne deltager i frivilligt arbejde (Rask et al. 2021, 105). Det kan tyde på, at foreninger på Færøerne har større forventninger til medlemmernes frivillige engagement, end det er tilfældet blandt foreningerne i en stor dansk kommune. Det kan hænge sammen med en stærk frivillighedskultur, som også resultaterne fra borgerundersøgelsen viser.

Holdninger til kurser og kompetenceudvikling for frivillige

Kurser og andre former for læring kan bidrage til at styrke de frivilliges kompetencer. Samtidig kan muligheden for kurser være en måde, foreningerne plejer og fastholder deres frivillige på. I de kvalitative interviews er der – særligt hos ÍSF – fokus på mere kompetenceudvikling blandt de frivillige instruktører i idrætsforeningerne, og de mener samtidig godt, at kommunerne kunne stille større krav til foreningerne:

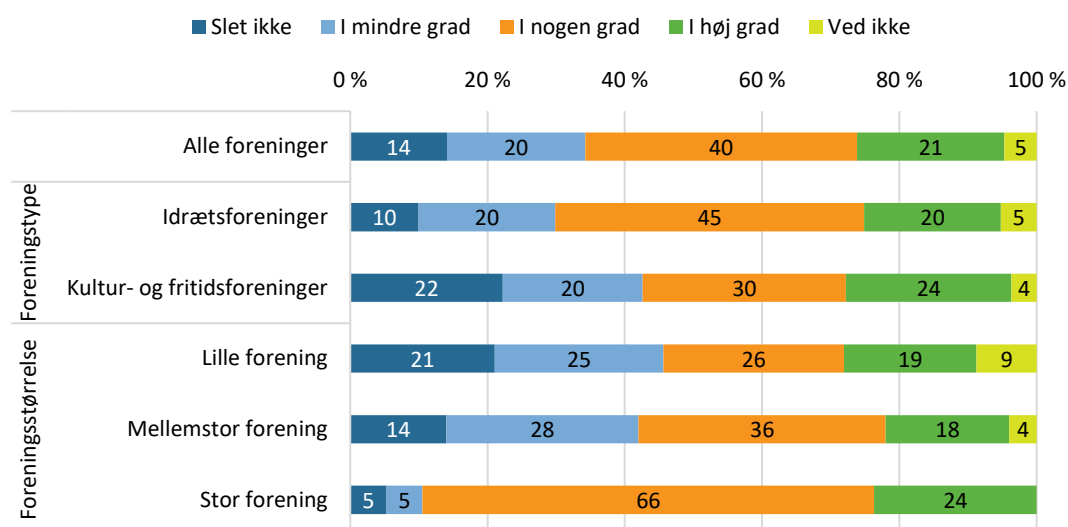
“Det, som vi har snakket meget om, er, at lagtinget eller det offentlige – de midler vi får fra dem er 10 mio. om året, og det er alt for lidt, hvis I spørger os, men kommunerne er ekstremt aktive eller gode medspillere til de forskellige idrætsforeninger. De kommer med rigtig mange penge til foreningerne, både ift. anlæg og så også penge til klubberne/foreningerne, men det, som vi savner, er måske, at de tør at sætte krav til klubberne. Det er lidt det her med ‘ude af syne, ude af sind’ – altså at de tør stille krav til, at det skal det være – altså, at de tør at sætte krav til træner/trænerkompetence m.m. Vi snakker ikke om, at det skal være elitetrænere, men at det er voksne, der træner børnene.”

Leder, ÍSF

I foreningsundersøgelsen viser resultaterne, at der er store forskelle på tværs af foreningerne, når det gælder opfordringen til, at frivillige deltager i kurser. 21 pct. af foreningerne angiver, at de i høj grad opfordrer de frivillige til at deltage i kurser eller andre former for kompetenceudvikling, mens 40 pct. gør det i nogen grad (figur 65). I den anden ende af skalaen svarer 14 pct. af foreningerne, at de slet ikke gør det.

Idrætsforeningerne har i lidt højere grad end kultur- og fritidsforeninger fokus på at opfordre til kurser, og derudover er fokus størst i de største foreninger: Næsten 90 pct. af foreningerne med 150 eller flere medlemmer opfordrer i høj eller nogen grad deres frivillige til at deltage i kurser.

Figur 65: Opfordres de frivillige til kurser eller kompetenceudvikling? (pct.)

Figuren viser svarfordelingen på spørgsmålet 'I hvilken grad opfordrer I som forening jeres frivillige til at deltage i kurser eller andre former for kompetenceudvikling?' Total og fordelt på foreningstype og geografi, angivet i andele (n=149) (Foreningsstørrelse: n=145).

14.4. Lønnede medarbejdere i foreningerne

Ud over de frivillige har nogle foreninger også lønnede medarbejdere, som varetager forskellige opgaver. Med lønnede menes her medarbejdere, som modtager et skattepligtigt honorar. Det kan både omfatte medarbejdere, som er ansat få timer om ugen, og medarbejdere, som er fuldtidsansatte.

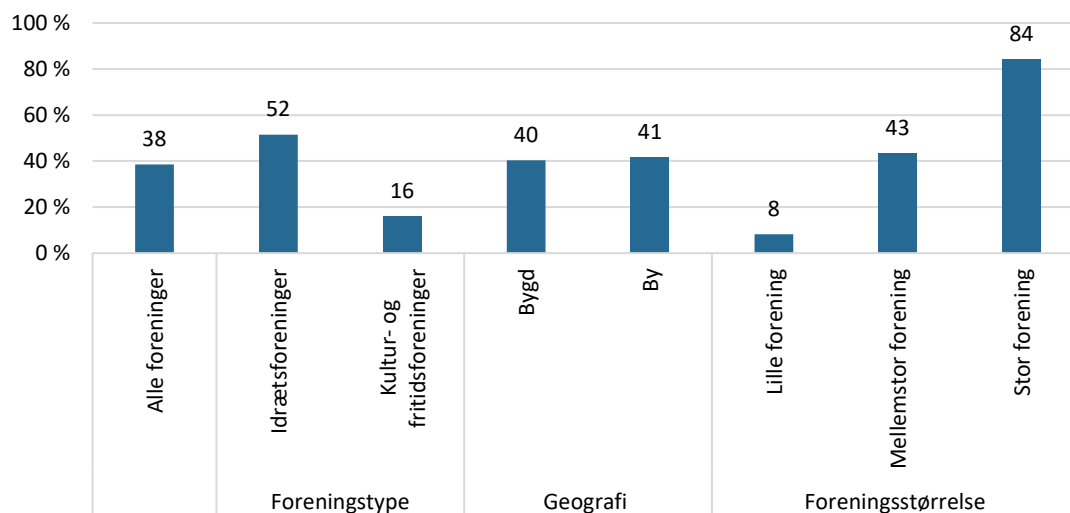
På Færøerne har 38 pct. af foreningerne haft lønnede medarbejdere det seneste regnskabsår (figur 66). Der er en tydelig forskel på tværs af foreningstyperne. 52 pct. af idrætsforeningerne mod kun 16 pct. af kultur- og fritidsforeningerne har lønnede medarbejdere. Derudover er der en klar variation på tværs af foreningernes størrelse. Blot 8 pct. af de små foreninger har lønnede medarbejdere, mens andelen blandt de store foreninger (150 medlemmer eller mere) er på 84 pct. Der er en svag tendens til, at foreninger med lønnede ansatte har et større konkurrencefokus end foreninger uden, men de har samtidig et stort fokus på rummelighed, hvilket tyder på, at lønnede trænere langt fra kun benyttes af foreninger med et udpræget præstationsfokus.

En sammenligning med lignende danske undersøgelser viser, at andelen af foreninger med lønnede medarbejdere er betydeligt højere på Færøerne end i Danmark, hvor andelen – på tværs af forskellige undersøgelser – ligger på cirka 19-20 pct. (Ibsen et al 2013⁶¹; Rask et al 2021⁶²). Forskellene på tværs af landene er særligt udtalte på idrætsområdet, mens mønstrene ligner hinanden mere inden for de øvrige kultur- og fritidsforeninger.

⁶¹ I denne undersøgelse er foreningerne delt op på flere forskellige foreningstyper, hvorfor det kan være svært at sammenligne direkte på tværs af foreningstyper, som ikke er idræt.

⁶² Andelen af foreninger med lønnede medarbejdere er ikke afrapporteret i rapporten, men er beregnet på baggrund af datasættet for foreningsundersøgelsen i Aarhus Kommune.

Figur 66: Andelen af foreninger med lønnede ansatte – fordelt på foreningstyper, bygd/by og størrelse (pct.)

Figuren viser andelen af 'ja'-svar til spørgsmålet 'Har foreningen haft lønnede medarbejdere det seneste regnskabsår (som modtager skattepligtig honorar/løn)?'. Total og fordelt på foreningstype, geografi og foreningsstørrelse. (n=156) (Geografi: n=132).

Ses der på fordelingen af hhv. fuldtidsansatte og deltidsansatte, har sammenlagt 19 pct. af de færøske foreninger fuldtidsansatte, mens 31 pct. har deltidsansatte. Antalsmæssigt har foreninger med lønnede medarbejdere gennemsnitligt 0,9 fuldtidsansatte og 5,9 deltidsansatte⁶³.

Ses der på, hvilke arbejdsopgaver de lønnede ansatte løser, angiver langt de fleste foreninger med lønnede ansatte (88 pct.), at de er trænere, instruktører eller aktivitetsledere (figur 67).

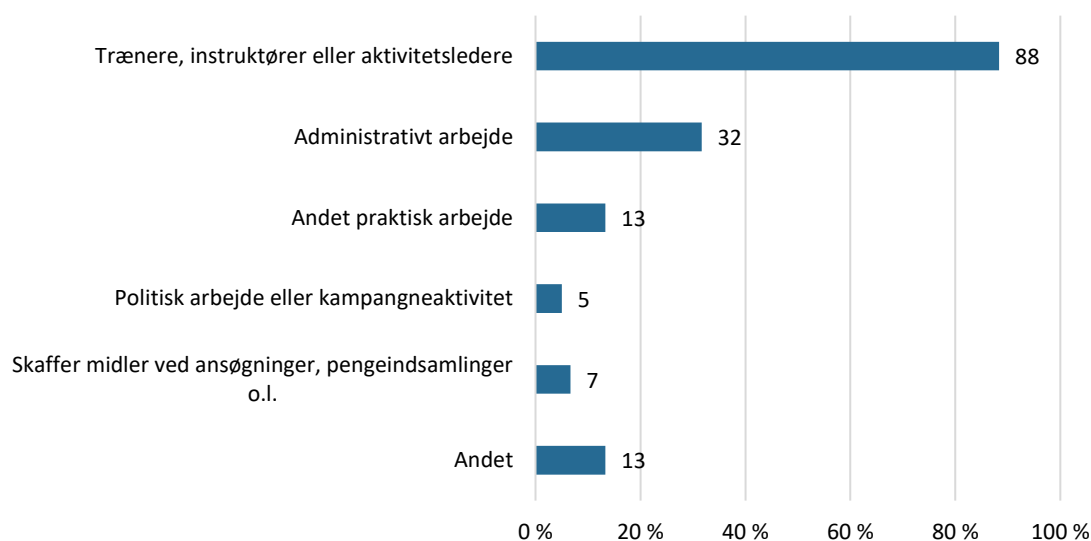
Derudover har 32 pct. af foreningerne lønnede medarbejdere til at stå for administrativt arbejde, mens 13 pct. har angivet, at de lønnede løser praktiske opgaver. Kun ganske få foreninger bruger lønnede medarbejdere i politisk arbejde eller kampagneaktivitet (5 pct.) eller til at skaffe midler (7 pct.)⁶⁴.

Både for de frivillige og lønnede medarbejdere er det altså træner- og instruktørgerningen, der er den hyppigst valgte opgave. Praktiske opgaver løses derimod i betydeligt højere grad af frivillige end af lønnede medarbejdere.

⁶³ Fem foreninger har angivet 20 eller flere deltidsansatte, hvilket er medvirkende til at trække gennemsnittet op.

⁶⁴ Da kun ganske få kultur- og fritidsforeninger har lønnede medarbejdere, er det ikke meningsfuldt at sammenligne, hvilke opgaver de løser, på tværs af foreningstyper.

Figur 67: Hvilke opgaver løser de lønnede medarbejdere? (pct.)

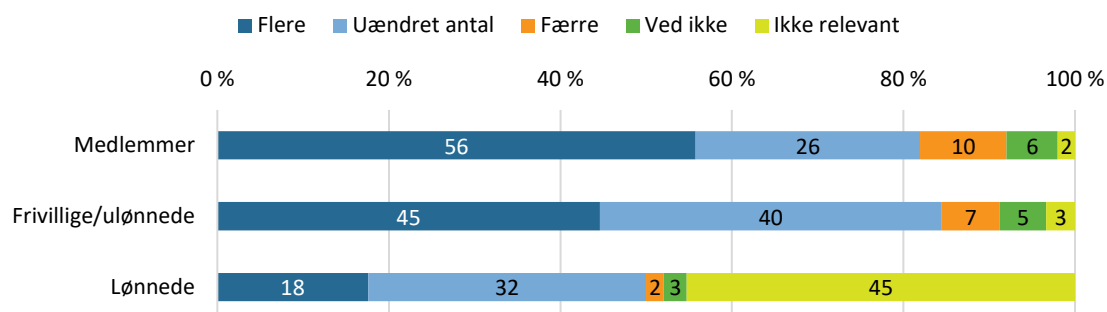
Figuren viser svarfordelingen til spørgsmålet 'Hvilke opgaver løser de lønnede medarbejdere? (Sæt gerne flere kryds)', angivet i andele. Indeholder kun svar fra foreninger, der svarede 'ja' til at have lønnede medarbejdere (n=60).

14.5. Udviklingen i medlemmer, frivillige og lønnede i foreningerne

Ses der på udviklingen i medlemmer, frivillige og lønnede, viser figur 68, at der generelt er flere foreninger med tilgang end med tilbagegang.

På medlemsfronten angiver over halvdelen af foreningerne (56 pct.), at de har fået flere medlemmer indenfor de seneste fem år, mens kun 10 pct. har fået færre. Når det gælder frivillige, har mange foreninger ligeledes fremgang. 45 pct. af foreningerne har fået flere frivillige i perioden, mens 7 pct. har fået færre. 18 pct. af foreningerne har fået flere lønnede ansatte. Denne andel skal dog ses i lyset af, at en stor del (45 pct.) har svaret, at dette ikke var relevant for dem – givetvis fordi de ikke har lønnede ansatte. En stor del af de foreninger, der har lønnede medarbejdere, har dermed fået flere af disse.

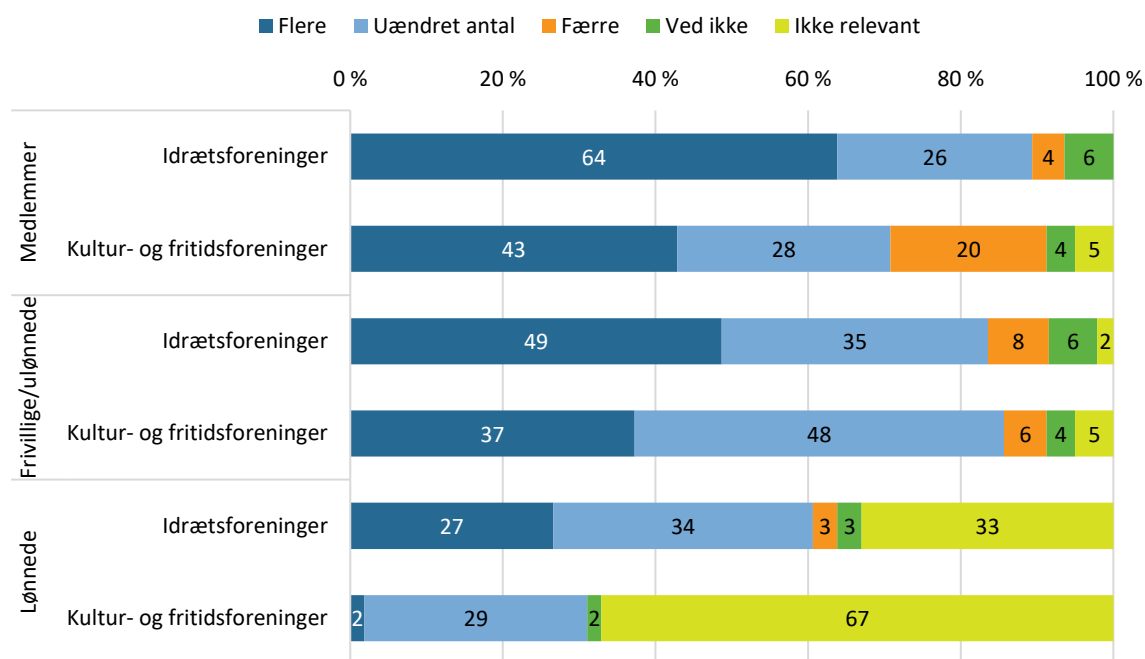
Figur 68: Udviklingen i medlemmer, frivillige og lønnede medarbejdere (pct.)

Figuren viser svarfordelingen til spørgsmålet 'Har foreningen fået flere eller færre medlemmer, frivillige og lønnede medarbejdere indenfor de seneste fem år?', angivet i andele (n=148).

På tværs af foreningstyper viser figur 69, at flere idrætsforeninger end kultur- og fritidsforeninger oplever fremgang. Det gælder både for medlemmer, frivillige og lønnede. På tværs af områderne er der dog flere, der oplever fremgang end tilbagegang. Det er dog værd at bemærke, at en femtedel af kultur- og fritidsforeningerne har oplevet et faldende medlems- tal over de seneste fem år.

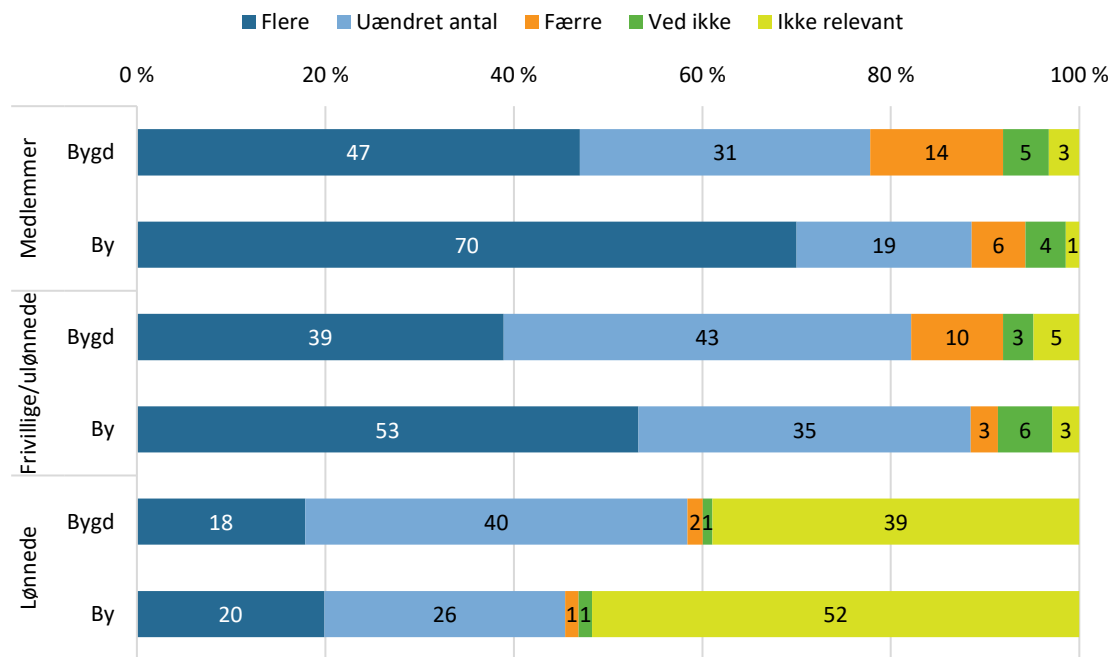
Figur 69: Udviklingen i medlemmer, frivillige og lønnede – fordelt på foreningstyper (pct.)

Figuren viser svarfordelingen til spørgsmålet 'Har foreningen fået flere eller færre medlemmer, frivillige og lønnede medarbejdere inden for de seneste fem år?'. Fordelt på foreningstyper og angivet i andele (n=148).

Ser vi nærmere på geografien (figur 70), er der en større andel af foreningerne i byerne (70 pct.) end i bygderne (47 pct.), der oplever fremgang i antallet af medlemmer, hvilket kan hænge sammen med den demografiske udvikling. Det er også i bygderne, at den største andel af foreningerne har fået færre medlemmer (14 pct.). Et lignende billede ses, når det gælder udviklingen i antallet af frivillige. Overordnet set er der dog flere foreninger, der oplever tilgang i antallet af frivillige, end det er tilfældet i Aarhus-undersøgelsen i Danmark (Rask et al. 2021, 36; 103).

Figur 70: Udviklingen i medlemmer, frivillige og lønnede – fordelt på bygd og by (pct.)

Figuren viser svarfordelingen til spørgsmålet 'Har foreningen fået flere eller færre medlemmer, frivillige og lønnede medarbejdere inden for de seneste fem år?'. Fordelt på geografi og angivet i andele (n=132).

Kapitel 15: Foreningernes rammer, relationer og syn på fremtiden

Hvor de foregående analyser primært har haft fokus på foreningernes interne forhold, vendes blikket nu mod foreningernes rammebetingelser samt deres øvrige eksterne relationer.

Kapitlet har fokus på de følgende temaer:

- Foreningernes økonomi og rammevilkår
- Foreningernes kontakt med kommunen
- Foreningernes øvrige samarbejdsrelationer og lokale rolle
- Oplevede udfordringer
- Foreningerne i fremtiden.

15.1. Foreningernes økonomi og rammevilkår

I dette afsnit ses der nærmere på foreningernes økonomi og rammevilkår. Der vil være fokus på, hvilke indtægtskilder foreningerne har – herunder også hvorvidt de modtager kommunal støtte. Derudover vil det blive belyst, hvilke typer af faciliteter foreningerne benytter, og hvor tilfredse de er med disse.

Foreningernes indtægtskilder

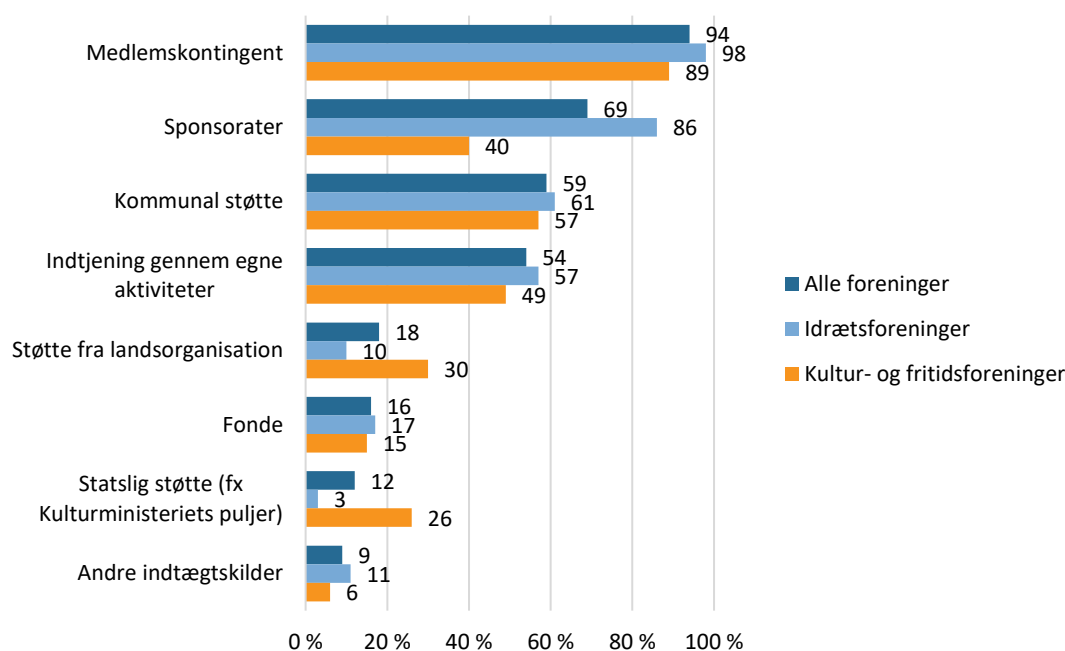
Som figur 71 viser, har langt de fleste foreninger – 94 pct. – indtægter fra medlemskontingent. Mere end to tredjedele af foreningerne har indtægter fra sponsorater, og 54 pct. har indtjening gennem egne aktiviteter. Sammenlignet med danske foreningers indtægtskilder er den tydeligste forskel, at betydeligt færre foreninger i Aarhus-undersøgelsen (27 pct.) har indtægter fra sponsorater (Rask et al. 2021, 38).

Når det gælder offentlig støtte, modtager 59 pct. af foreningerne kommunal støtte, mens relativt få (12 pct.) har fået statslig støtte – f.eks. gennem Udenrigs- og Kulturministeriets puljer. Endelig har nogle foreninger (hhv. 18 og 16 pct.) modtaget støtte fra landsorganisationer og fonde⁶⁵.

Figuren viser også nogle klare mønstre på tværs af foreningstyper. Tydeligst er forskellene i forhold til sponsorater, som især er en udbredt indtægtskilde blandt idrætsforeningerne. Omvendt modtager flere kultur- og fritidsforeninger end idrætsforeninger støtte fra landsorganisationer og statslig støtte. Det hænger godt sammen i forhold til de formelle støttestrukturer, hvor lokalforeninger under FUR modtager direkte støtte derfra. Det samme gør sig gældende for Landsforeningen for færøsk dans.

⁶⁵ Enkelte af de foreninger, der har sat kryds i 'andre indtægtskilder', har dog i de uddybende svar også angivet støtte fra ÍSF eller FUR, hvorved den reelle andel kan være lidt højere.

Figur 71: Hvilke indtægtskilder har foreningen – fordelt på foreningstyper (pct.)

Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet 'Hvilke indtægtskilder havde foreningen i det seneste regnskabsår?', angivet i andele (n=143).

Svarene viser også, at foreningernes økonomi typisk er sammensat af flere forskellige indtægtskilder. De foreninger, der har svaret på spørgsmålet, har gennemsnitligt sat kryds ved tre forskellige indtægtskilder, og 46 pct. af foreningerne har indtægter fra mindst fire forskellige kilder. De største foreninger har gennemsnitligt lidt flere indtægtskilder end de mindre foreninger. I særdeleshed har mange af de største foreninger med minimum 150 medlemmer indtægter gennem sponsorater (91 pct.) og egne aktiviteter (89 pct.). Derudover ses en tendens til, at foreninger i byggerne (77 pct.) i højere grad modtager kommunal støtte end foreninger i byerne. Det er i god overensstemmelse med resultaterne i det følgende afsnit, som ser nærmere på de forskellige måder, foreningerne modtager kommunal støtte på.

15.2. Støtte fra kommunen

Kommunerne kan støtte foreningslivet på forskellig vis. Som beskrevet tidligere i rapporten har mange af de større kommuner beskrevet retningslinjer for støtten, mens det i andre kommuner foregår på mere uformel vis. Generelt er der ingen specifik lovgivning, der regulerer den kommunale støtte på området, som det er tilfældet i Danmark, hvor folkeoplysningsloven udstikker de overordnede rammer.

Som figur 72 viser, er det især gennem kommunale lokaler og økonomisk støtte til den daglige drift, at foreningerne modtager kommunal støtte. Det gælder især for idrætsforeningerne. Derudover modtager en tredjedel af foreningerne kommunal støtte til enkeltstående events. Både støtten til den daglige drift og til enkeltstående events er mere udbredt blandt foreningerne i bygger end i byer.

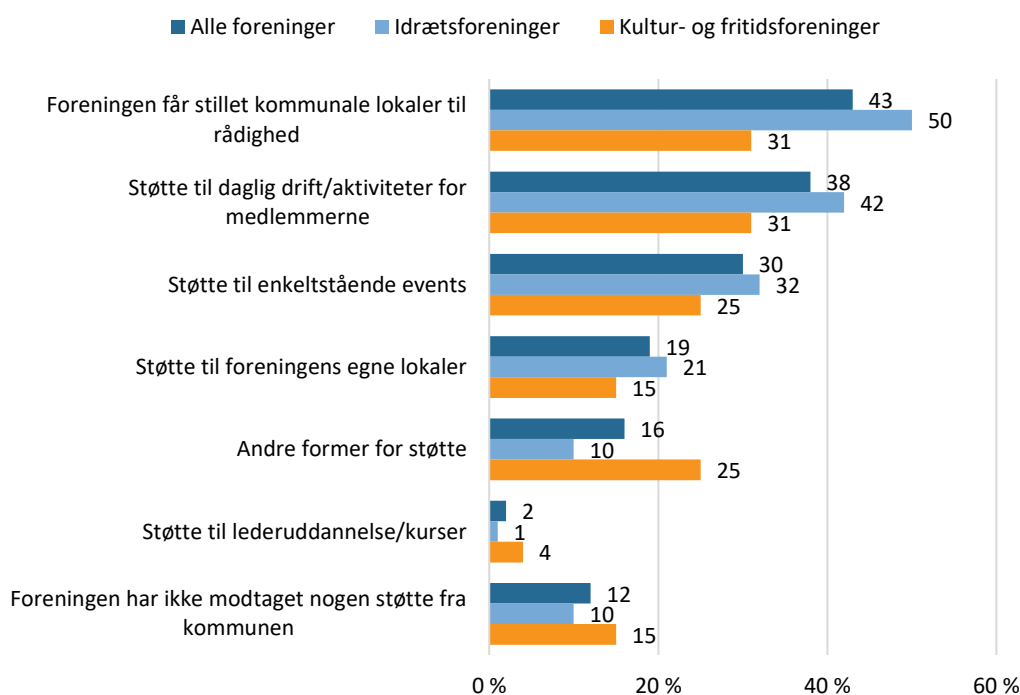
Svarene bærer også præg af, at en meget stor del af idræts- og fritidsfaciliteterne på Færøerne er kommunale, hvilket også understreges i flere af de kvalitative interviews:

”Men en forskel [på Danmark og Færøerne, red.] er, at de allerfleste anlæg på Færøerne ligger i kommunalt regi. Kommunen ejer fodboldbanerne, og kommunen ejer næsten alle anlæggene – der er nogle enkelte undtagelser. En idrætshal i Tórshavn ejes af en forening, men kommunen betaler dem alligevel driftsstøtte til det. Så næsten alt er kommunalt ejet, men kaproning ejer typisk deres bådhuse. Der er en tendens til, at kommunen ejer mere og mere, i hvert fald af de store ting som haller osv. – eller også indgår vi i et eller andet samarbejde. F.eks. er der lige lavet et nyt skateranlæg inde i en gammel fabrik og en klatrehal. Der har der så været en kombination af, at de laver noget af arbejdet, og kommunen finansierer.”

Embedsmand, Tórshavnar Kommune

Det er en central forskel fra den danske kontekst, hvor der er mange selvejende haller og foreningsejede lokaler (Eske 2021, 35). 19 pct. af foreningerne i undersøgelsen har dog angivet, at de får støtte til foreningens egne lokaler. Det er også interessant, at kun ganske få foreninger har modtaget kommunal støtte til lederuddannelse/kurser på trods af, at mange foreninger opfordrer de frivillige til at deltage i kurser eller andre former for kompetenceudvikling. Kurser er dermed ikke noget, foreningerne i særlig høj grad modtager støtte til.

Figur 72: Foreningernes støtte fra kommunen – fordelt på foreningstyper (pct.)

Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet 'Hvilke former for støtte har foreningen modtaget fra kommunen i det seneste år?' (Sæt gerne flere kryds)', angivet i andele (=142).

Særligt blandt kultur- og fritidsforeningerne har mange sat kryds ved andre former for støtte. De uddybende svar viser, at det eksempelvis omfatter 'støtte efter ansøgning', 'støtte til særlige tiltag' og forskellige former for støtte til vedligehold og udbygning af

foreningernes faciliteter. Det viser igen, at der mange steder er en pragmatisk tilgang til støtten til foreningerne. Særligt i de mindre kommuner kender foreningerne og kommunen hinanden godt, og man forsøger løbende at finde løsninger på foreningernes behov, hvilket der også er mange eksempler på i interviewene. Eksempelvis nævner en kommune, at de støtter foreningerne til gengæld for konkrete arbejdsopgaver i forbindelse med arrangementer, som i det følgende citat:

”En støtte vi også giver foreningerne, det er noget, vi kalder støtte-arbejde. Om vinteren tænder kommunen eksempelvis et juletræ, og kommunen byder på kakao og boller, og så får vi en klub til at stå for det her, så de laver kakaoen og står og deler det ud, og så får de penge for det. Hvert andet år har vi sådan en messe, hvor noget forretningsliv kommer ind. De skal have sat båse op, og det har typisk været roklubben, der har lavet det. Og så får de støtte for det. Nu i weekenden har vi et hus, som vi er ved at indrette til sådan et ungdomshus eller aktivitetshus. Og vi har lavet det udenfor, og nu skal det laves indvendigt. Og så var der en masse oprydningsarbejde derinde, og der fik vi den lokale Taekwondo-klub at komme. De var her fredag-lørdag, og det blev fikset, og så får de støtte for det. Det er klubberne glade for, og så lader vi det gå på runde.”

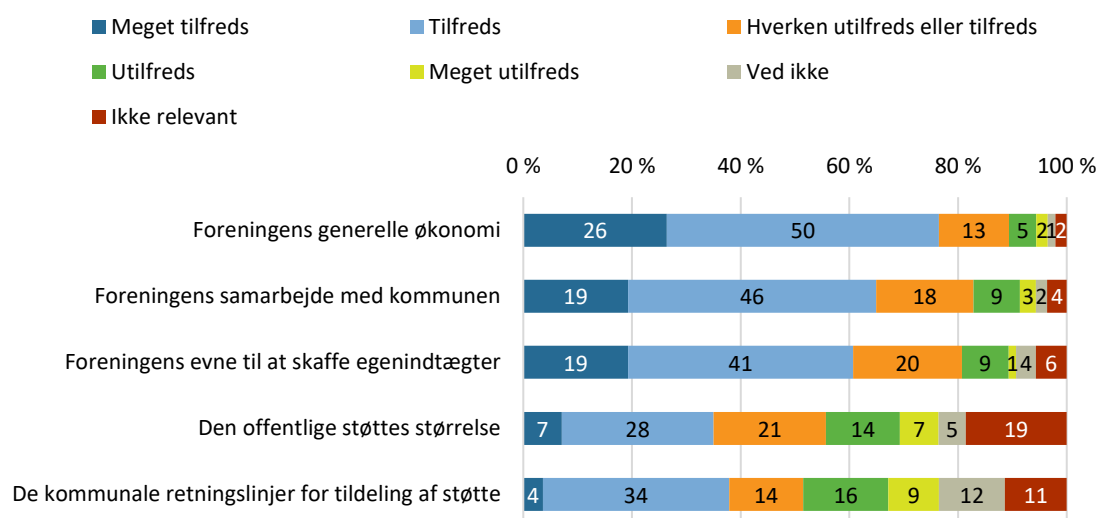
Embedsmand, Runavikar Kommune

15.3. Tilfredshed med økonomi

Figur 73 viser, at langt de fleste foreninger er godt tilfredse med foreningens generelle økonomi. Her erklærer 76 pct. af foreningerne sig enten tilfredse eller meget tilfredse, og kun ganske få er decideret utilfredse. Også når det gælder foreningernes samarbejde med kommunen, er der tilfredshed blandt langt de fleste foreninger.

Der er lidt flere nuancer, når det gælder den offentlige støttes størrelse og de kommunale retningslinjer for støtte. I forhold til sidstnævnte erklærer 25 pct. af foreningerne sig utilfredse eller meget utilfredse. Dette billede er i god overensstemmelse med de danske tendenser. Dog er de færøske foreninger lidt mindre tilfredse med den offentlige støttes størrelse og med de kommunale retningslinjer end de danske foreninger i Aarhus Kommune (Rask et al. 2021, 52).

Figur 73: Tilfredshed med økonomi og samarbejde med kommunen (pct.)

Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet 'I hvor høj grad er foreningen tilfreds med følgende forhold...', angivet i andele (n=140).

De uddybende svar viser, at utilfredsheden kan omfatte mange forskellige ting. Nogle foreninger nævner helt specifikke problematikker, erfaringer eller ønsker – som i de nedenstående eksempler:

"I forbindelse med de kommunale retningslinjer for tildeling af støtte, synes vi i foreningen, at det er forkert, at kommunen ikke vil betale, før hele projektet er færdigt, idet projekter strækker sig over længere perioder, og dermed kræver det likviditet. Når foreningen skal betale regninger, må pengene tages af den normale likviditet hos foreningen, som ofte er i knibe til en vis grad."

"Det er tungt at drive fritidsaktiviteter frivilligt, men det er muligt. Foreningen kunne godt tænke sig, at det var nemmere at drive muligvis med bedre samarbejde med kommunen, som kunne støtte med en del af lønnen hos overenskomstansatte trænere."

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

I andre tilfælde omhandler de uddybende svar mere generelle opfattelser af, at kommunen kunne bakke bedre op omkring foreningen, eller en oplevelse af, at forskellige typer af foreninger bliver behandlet forskelligt:

"Foreningen [xx] har et forbedret forhold til kommunerne på øen, men der mangler stadig meget – heriblandt mere aktiv hjælp og interesse i foreningen generelt."

"Den kommunale vilje til at skabe tilfredsstillende vilkår for foreningens virksomhed har ikke været tilfredsstillende i flere år [...]"

"De kommunale retningslinjer for tildeling af støtte: Utilfredse med måden støtten bliver fordelt blandt forskellige foreninger. Kommunen respekterer nogle foreninger meget mere end andre."

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

De uddybende svar tyder også på, at der er store forskelle på tværs af kommuner i forhold til, hvordan de støtter foreningslivet:

”Foreningen er aktiv i to kommuner. Den ene støtter meget, og den anden slet ikke.”

”Kommunerne er meget forskelligt fungerende økonomisk set og udover det, er det meget forskelligt, hvor mange foreninger af forskellig slags der er i kommunerne. Dette skaber en ubalance, som ser ud til at blive større og større.”

”Er meget utilfredse med, hvor forskelligt kommunerne i landet tildeler støtte til diverse spejderforeninger [...]”

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

Generelt er langt den største del af foreningerne dog overvejende tilfredse med økonomien, og der er også flere eksempler på uddybende svar, der udtrykker tilfredshed med samarbejdet og støtten:

”Vi er stort set tilfredse og har et godt samarbejde med kommunen, som er god til at række en hjælpende hånd, når der er behov for det.”

”Vi har et meget godt samarbejde med kommunen, og hvis vi søger om et eller andet, så møder kommunen os med vores ønsker.”

”Kommunen er en stor støtte for foreningen og passer hus og baner.”

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

Det kan dog være et opmærksomhedspunkt, at en relativt stor andel af foreningerne er utilfredse med de kommunale retningslinjer for støtte. Der er begrænsede forskelle i graden af tilfredshed på tværs af foreningstyper og foreningsstørrelse. Der er dog en interessant tendens til, at foreninger i bygder er lidt mere tilfredse med stort set alle parametre end foreninger i byer. Eksempelvis er 26 pct. af foreningerne i bygderne ’meget tilfredse’ med samarbejdet med kommunen, mens andelen er på 16 pct. blandt foreninger i byer (tabel 103 i bilagsmaterialet).

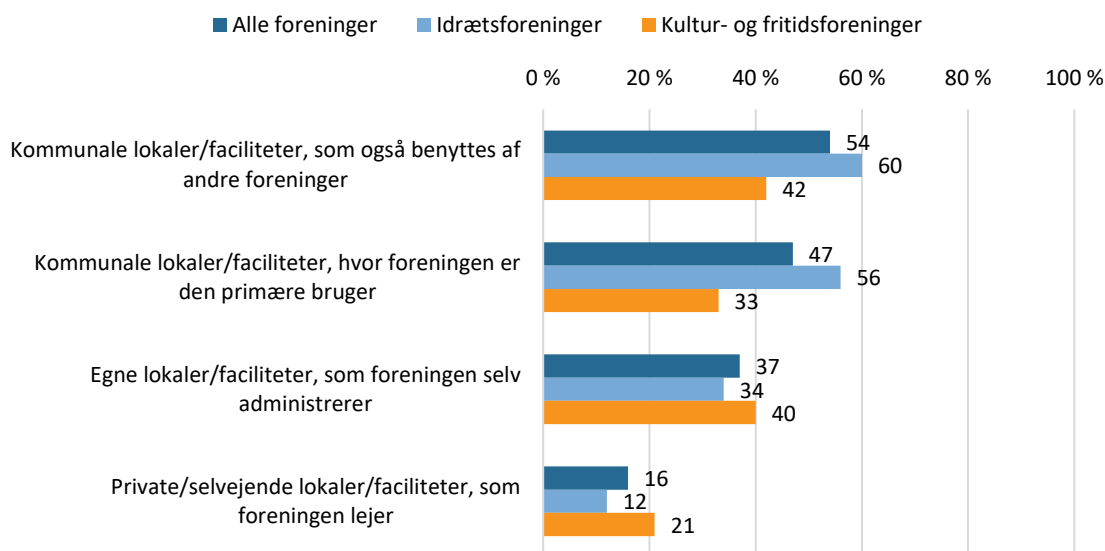
15.4. Facilitetsbrug og tilfredshed med faciliteter

Adgangen til faciliteter er en vigtig forudsætning for, at foreningerne kan afvikle deres aktiviteter. I spørgeskemaet er foreningerne blevet spurgt om, hvorvidt de benytter kommunale, egne eller lejede faciliteter til deres aktiviteter. Nogle foreninger bruger flere forskellige typer af lokaler, og der har derfor været mulighed for at sætte flere kryds.

Som figur 74 viser, benytter størstedelen af foreningerne kommunale faciliteter: 54 pct. har angivet, at de bruger kommunale faciliteter, som også benyttes af andre foreninger, mens 47 pct. bruger kommunale faciliteter, hvor de selv er den primære bruger. Der er således mange foreninger, som får en kommunal facilitet stillet til rådighed, som primært er til deres egne aktiviteter.

Som figuren også viser, er det især idrætsforeningerne, der benytter kommunale faciliteter, mens andelen, der bruger egne eller lejede faciliteter, er størst blandt kultur- og fritidsforeningerne.

Figur 74: Typer af faciliteter som foreningerne benytter – fordelt på foreningstyper (pct.)

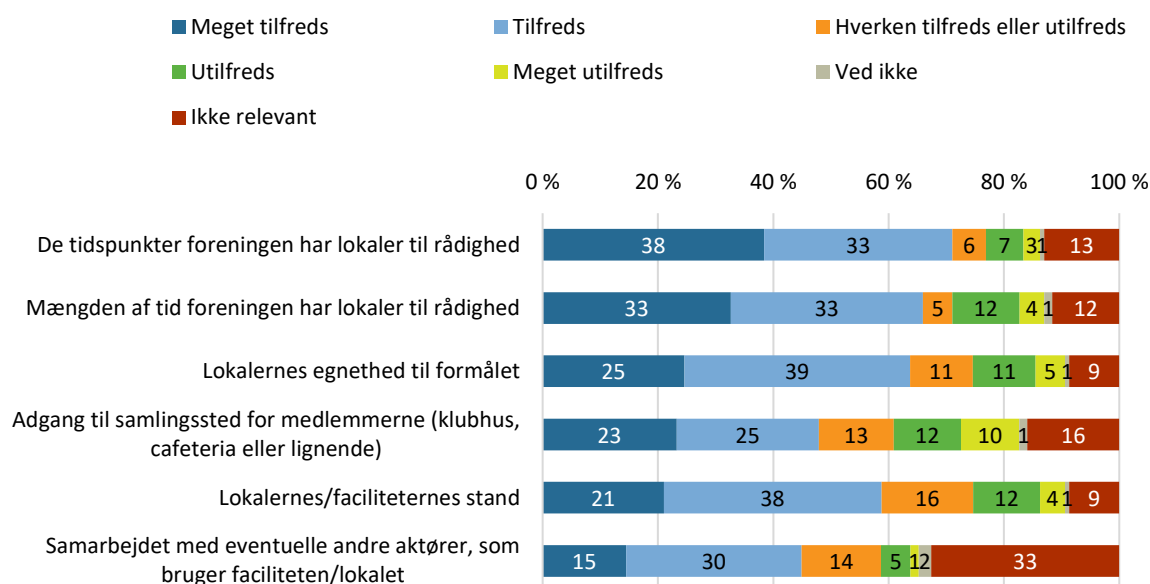
Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet 'Benytter foreningen nogle af de følgende lokale- og facilitetstyper til sine aktiviteter? (sæt gerne flere kryds)', fordelt på foreningstyper, angivet i andele (n=142).

Tilfredsheden med faciliteterne

I spørgeskemaet er foreningerne blevet spurgt til deres tilfredshed med en række forhold vedrørende de faciliteter/lokaler, foreningen benytter til sine aktiviteter. Som figur 75 viser, er der generel tilfredshed. Især er tilfredsheden stor, når det gælder de tidspunkter, foreningerne har lokaler til rådighed, samt mængden af tid i lokalet/faciliteten, hvor hhv. 71 pct. og 66 pct. enten er meget tilfredse eller tilfredse. Der er dog 16 pct. af foreningerne, som er utilfredse med mængden af tid.

Også når det gælder lokalernes egnethed til formålet og faciliteternes stand, er der relativ stor tilfredshed blandt foreningerne – igen er der dog 16 pct., som erklærer sig utilfredse. Den største utilfredshed ses i forhold til samarbejdet med andre aktører, som benytter faciliteten. Derefter kommer tilfredsheden med adgangen til et samlingssted for medlemmerne i form af klubhus, cafeteria eller lignende. Her er under halvdelen af foreningerne tilfredse, mens 22 pct. er decideret utilfredse. Generelt er kultur- og fritidsforeningerne – for de fleste parametre – mere tilfredse end idrætsforeningerne. Forskellen er særlig tydelig i forhold til adgangen til et samlingssted for medlemmerne, hvor hele 32 pct. af idrætsforeningerne er utilfredse.

Figur 75: Tilfredshed med faciliteter (pct.)

Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet 'I hvor høj grad er foreningen tilfreds med følgende forhold vedrørende faciliteter...?', angivet i andele (n=138).

Ikke overraskende er foreninger, der deler kommunale lokaler med andre, lidt mindre tilfredse med tidspunkter og mængden af tid, de har til rådighed, end de øvrige foreninger. Generelt er de foreninger, der benytter private (egne eller lejede) lokaler, mest tilfredse med tid, tidspunkter og samarbejde med andre brugere. Når det gælder faciliteternes egnethed og stand, er der begrænsede forskelle på tværs af de forskellige typer af faciliteter. Sammenligningerne skal dog tages med forbehold, da mange foreninger benytter flere forskellige typer af lokaler og derfor tæller med flere gange (tabel 104 i bilagsmaterialet).

Foreningerne har haft mulighed for at uddybe deres svar vedrørende tilfredsheden med faciliteter, hvor nogle foreninger udtrykker tilfredshed med de rammer, de har:

"Har altid fundet løsninger, som vi alle kan leve med."

"Vi er i en større bygning, og vi har 100% myndigheden over vores egne lokaler alle dage og timer. Er der behov for større lokaler og køkken til bestemte tiltag, er samarbejde godt med ejeren af bygningen om brug af flere lokaler uden meromkostninger."

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

Andre giver udtryk for, at der er et forbedringspotentiale. Her kredser svarene blandt andet om samarbejdet med andre brugere, manglende adgang til et samlingssted til medlemmerne og faciliteternes stand:

"Lokalerne er fine, og vi er meget glade for omstændighederne. Dog er der plads til forbedringer især i forhold til at tilbyde medlemmer et bedre fælleslokale at samles i. Tiderne, som vi har adgang til lokalet, er vi også tilfredse med, men må også vedgå, at samarbejdet med de andre foreninger, som også er i lokalet, godt kunne være bedre."

"[Foreningens navn] ejer ingen fælleslokaler. Vi har husly i skolen for 51. år i streg og begrænset adgang til idrætshallen på trods af, at vi er den største forening på øen."

"Kommunen vedligeholder ikke redskaber, alt for meget slid. Der mangler et samlingssted før og efter træning."

"Vi kunne ønske os bedre træningsomstændigheder og opbevaringsplads. Har øvet i samme klasseværelse i snart 60 år, som dagligt bliver brugt af skolen. Det tager meget tid at gøre klart og få alt på plads igen."

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

Som figur 75 viste, er de fleste foreninger dog overordnet set tilfredse med deres facilitetsmæssige rammer.

15.5. Foreningernes kontakt med kommunen

Hvor de foregående afsnit har haft fokus på foreningernes økonomi og deres tilfredshed med de kommunale rammevilkår, ser dette afsnit nærmere på foreningernes kontaktflader til kommunen. De kvalitative interviews giver samlet set indtryk af, at kontakten mellem foreningerne og kommunen foregår på meget uformel vis. Man kender ofte hinanden godt og løser de behov og udfordringer, der måtte være, løbende:

"Det er meget uformelt, og alle kender hinanden, og man er jo med i foreningerne selv, altså på en eller anden måde. Jeg har været formand for fodboldklubben, og jeg var ungdomstræner i ni år og ordner deres hjemmeside for dem. Så man er med alligevel, og hvis der er et eller andet i svømmeklubben, så sidder man måske vagt. Samfundet er så småt, at alle kender hinanden, så man ringer bare. Så det er meget uformelt. For nogle år siden diskuterede man, om man måske skulle have sådan et samarbejdsorgan på en eller anden måde, men det er så ikke blevet til det. I øjeblikket er det sådan, at man ringer, hvis der er noget."

Embedsmand, Runavíkar Kommune

"Det er mere uformelt. Vi har ikke sådan møder, hvor alle kommer og sådan noget, men de kan søge om støtte før den 1. juni, og der ser jeg rigtig mange, og der kommer de også forbi og fortæller om hvordan og hvorledes. Der er ikke så langt, så hvis de har et eller andet, så ringer de, og så finder vi ud af det."

Embedsmand, Sunda Kommune

"Vi går ud og besøger dem, eller vi byder dem ind til os. Og så har de mulighed for at fortælle kulturudvalget, hvad de arbejder med, hvordan de ser på situationen nu og i fremtiden, og hvilke ønsker de har af kommunen. Så spørger vi ind til det, de viser. Vi skal tro på dem på den måde. Og det er de meget, meget glade for. Og det er et initiativ, som går begge veje. Somme tider byder de ind, og så somme tider så spørger vi ind til, om vi snart skal snakke igen, eller hvordan det går med dem. Så det er meget den vej, det går. Det er ikke noget systematisk, det er det ikke."

Embedsmand, Eystur Kommune

I Tórshavnar Kommune er der også en løbende uformel kontakt med de enkelte foreninger, men der har også været dialogmøder i forbindelse med udviklingen af en idræts- og fritids-politik:

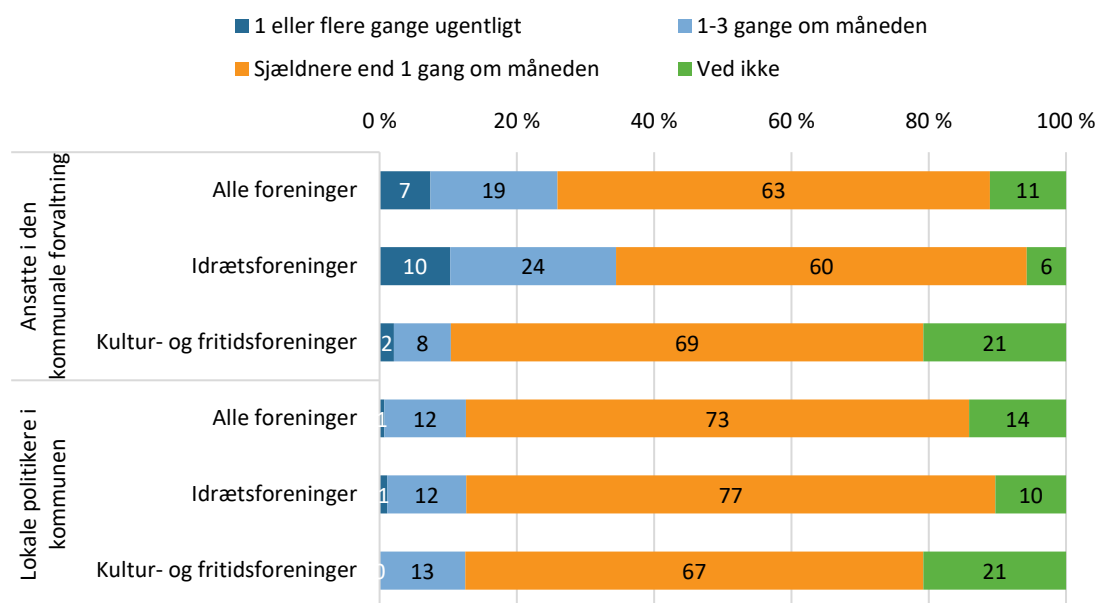
”Nogle foreninger er rigtig aktive, og vi har meget med dem at gøre, og andre er mindre aktive, så det skifter lidt, men vi prøver at komme lidt rundt og opsøger også nogle gange nogle foreninger og spørger nærmere ind til dem. Vi har også været i gang med, inden for det sidste år, at lave en idræts- og fritidspolitik, og der har vi så prøvet at komme i kontakt med så mange som muligt. Og de har holdt en del dialogmøder og får en del feedback, så vi prøver i hvert fald.”

Embedsmand, Tórshavnar Kommune

I foreningsundersøgelsen er foreningerne blevet spurgt om, hvor ofte de er i kontakt med henholdsvis ansatte i den kommunale forvaltning og lokale politikere (figur 76). Som det fremgår, er foreningerne oftere i kontakt med forvaltningen end med det politiske niveau. 26 pct. af foreningerne er i kontakt med ansatte i forvaltningen mindst 1-3 gange om måneden, mens det kun er 13 pct., når det gælder det politiske niveau. Derudover viser figuren, at idrætsforeningerne i betydeligt højere grad end kultur- og fritidsforeningerne er i kontakt med den kommunale forvaltning. Når det gælder det politiske niveau, er der dog ingen forskelle på tværs af foreningstyper.

Resultaterne tyder på, at de færøske foreninger lidt hyppigere end danske foreninger er i kontakt med både forvaltningen og lokalpolitikere. Eksempelvis har kun 1 pct. af foreningerne i Aarhus Kommune kontakt med lokalpolitikere på månedlig basis (Rask et al 2021, 38).

Figur 76: Hyppigheden af kontakt til den kommunale forvaltning og de lokale politikere (pct.)

Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet 'Hvor ofte er foreningen i kontakt med ansatte i den kommunale forvaltning? (F.eks. gennem formelle eller uformelle møder, telefon, mail)' og 'Hvor ofte er foreningen i kontakt med lokale politikere i kommunen? (F.eks. gennem formelle eller uformelle møder, telefon, mail)'. Foreningernes svar er angivet i andele (n= 135).

I foreningernes svar ses desuden en klar tendens til, at større foreninger har hyppigere kontakt til det kommunale system end mindre foreninger. 58 pct. af foreningerne med over 150 medlemmer er i kontakt med forvaltningen mindst 1-3 gange om måneden, mens den tilsvarende andel for de mindste foreninger er på 12 pct. Et lignende mønster ses ved kontakten til det politiske system (tabel 105 i bilagsmateriale). Der er ingen større forskelle i foreningernes kontaktflader på tværs af bygd og by.

Som afslutning på temaet har foreningerne haft mulighed for at give eventuelle yderligere bemærkninger til de generelle vilkår for foreningslivet i kommunen. 24 foreninger har benyttet sig af denne mulighed. Seks foreninger udtrykker stor tilfredshed med samarbejdet, som i det følgende eksempel:

"Vi er meget tilfredse med samarbejdet med [xx] Kommune, og vi kan mærke, at [xx] Kommune er en medspiller og støtter vores aktivitet."

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

I de resterende uddybende svar har foreningerne benyttet muligheden til at uddybe områder, hvor de ser et forbedringspotentiale. En stor del af svarene udtrykker en oplevelse af utilstrækkelig prioritering af og fokus på foreningslivet. Nogle foreninger giver udtryk for, at idrætsforeningerne får større opmærksomhed end de øvrige foreninger:

"Idrætsforeninger får bedre og mere hjælp/støtte fra kommunen end foreninger, som ikke direkte har noget med idræt at gøre"

"Samarbejdet er godt, men som i de fleste kommuner er idrætten højere prioriteret end andre fritids-/kulturaktiviteter."

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

Der er dog omvendt også eksempler på foreninger, der ikke mener, at idrætten prioriteres nok, og foreninger, der mener, at forskellige typer af idrætsforeninger prioriteres forskelligt:

"Idrætten bliver for lidt set. Selvom vi har eksisteret i 40 år."

"Vinteridrætten i [xx] Kommune får ikke samme vilkår/støtte som fodbolden. Selv om der er mange, der dyrker vinteridræt."

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

Relateret til disse kommentarer understreger flere et behov for klarere retningslinjer og en større inddragelse af foreningerne:

"Det er alt for uklart, hvordan kommunen behandler foreninger. Det er nødvendigt at få større åbenhed, og kommunen må lytte mere og have kompetent personale, hvilket havde gjort samarbejdet noget bedre."

"[Foreningens navn] har historisk set ikke været nok prioriteret på [øens navn], og interessen fra kommunen har svinget gevaldigt. Dette har været meget betinget af, hvem har siddet i kommunen."

"Der er manglende vision og strategier. Kommunen tager ikke idrætsforeningerne nok med og bruger foreningerne som vidensressourcer. Kommunen gør ikke noget for at udvikle mulighederne for [xxx]sporten og er uvidende om, hvad der ville være godt [...]"

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

Endelig nævner enkelte foreninger, at deres lokalemæssige vilkår ikke er tilfredsstillende.

"For at få lokaler, var det nødvendigt at spørge os frem. Det skete via flere ansøgninger til forskellige institutioner hos kommunen om lokaler."

"Foreningens lokaler er slet ikke tilfredsstillende. Vil så tilføje, at foreningen har fået støtte til at reparere lokalerne. Lokalet er et, som kommunen ejer. Vi får ikke sat projektor op, og vi må ud at lede efter scener næsten hver gang, vi skal optræde."

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

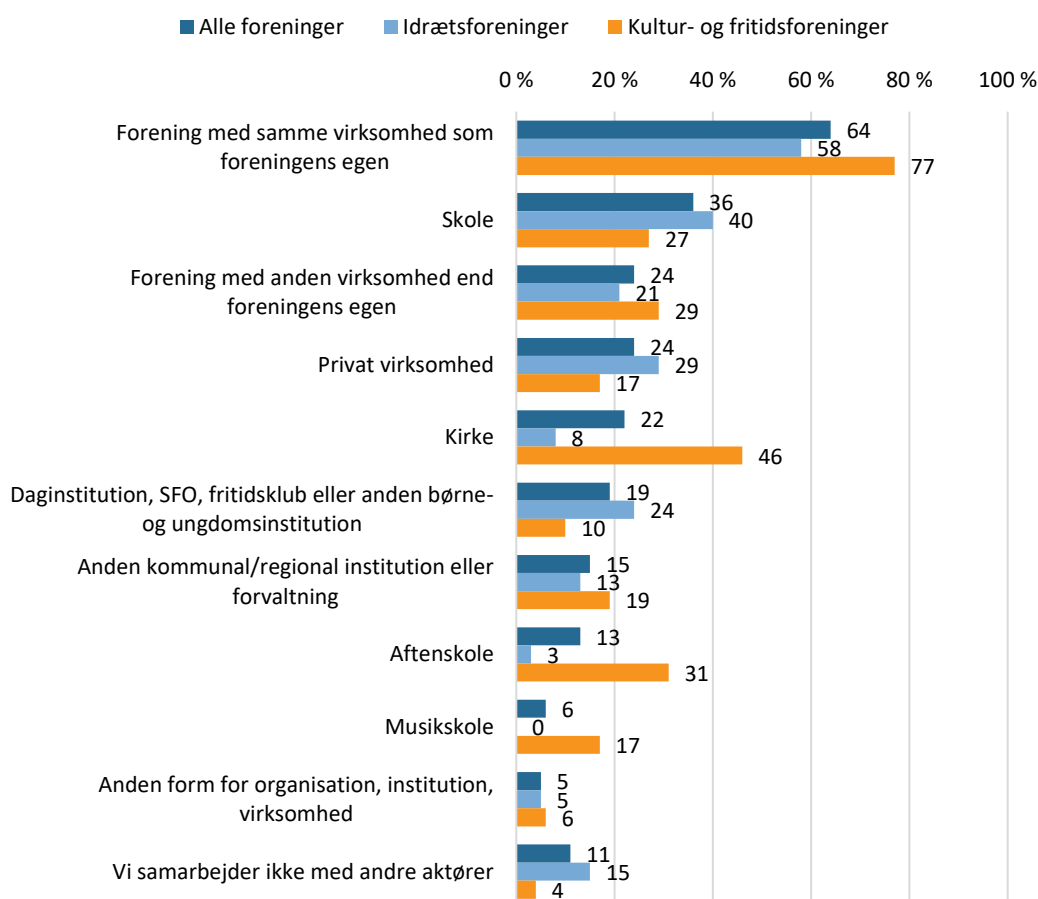
Det er vigtigt at understrege, at hovedparten af foreningerne, som tidligere vist, er godt tilfredse med samarbejdet med kommunen og de kommunale rammer. Alligevel kan det være et opmærksomhedspunkt, at klarere rammer og en mere ensartet behandling af forskellige typer af foreninger ser ud til at være nogle af de ting, der optager de lokale foreninger.

15.6. Foreningernes øvrige samarbejdsrelationer

I relation til foreningernes lokale rolle er det interessant at se på, hvilke samarbejdsrelationer foreningerne har. I spørgeskemaet er de blevet spurgt om, hvilke aktører de har samarbejdet med om aktiviteter, arrangementer eller projekter inden for de seneste fem år. Figur 77 viser, at andre foreninger med samme virksomhed som foreningens egen er den samarbejdspartner, flest foreninger (64 pct.) har sat kryds ved. Dernæst kommer skoler, som 36 pct. af foreningerne samarbejder med. Knap en fjerdedel af foreningernes samarbejder med andre typer af foreninger og med private virksomheder.

Dette billede minder overordnet set om tendenserne i danske undersøgelser. Andelen af foreninger, som samarbejder med kirker, er dog betydeligt højere på Færøerne end i Danmark. På Færøerne samarbejder 22 pct. af foreningerne med kirker, mens andelen er på 12 pct. i Aarhus-undersøgelsen. Det er også en interessant forskel, at andelen af foreninger uden samarbejde generelt er lavere på Færøerne (11 pct.) end i Aarhus-undersøgelsen (26 pct.) (Rask et al 2021, 80; Ibsen et al 2013, 63).

Figur 77: Foreningernes samarbejdsrelationer – fordelt på foreningstyper (pct.)

Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet 'Har foreningen inden for de seneste 5 år haft et samarbejde om AKTIVITETER, ARRANGEMENTER eller PROJEKTER med en eller flere af nedenstående aktører? (sæt gerne flere kryds)', angivet i andele (n=135).

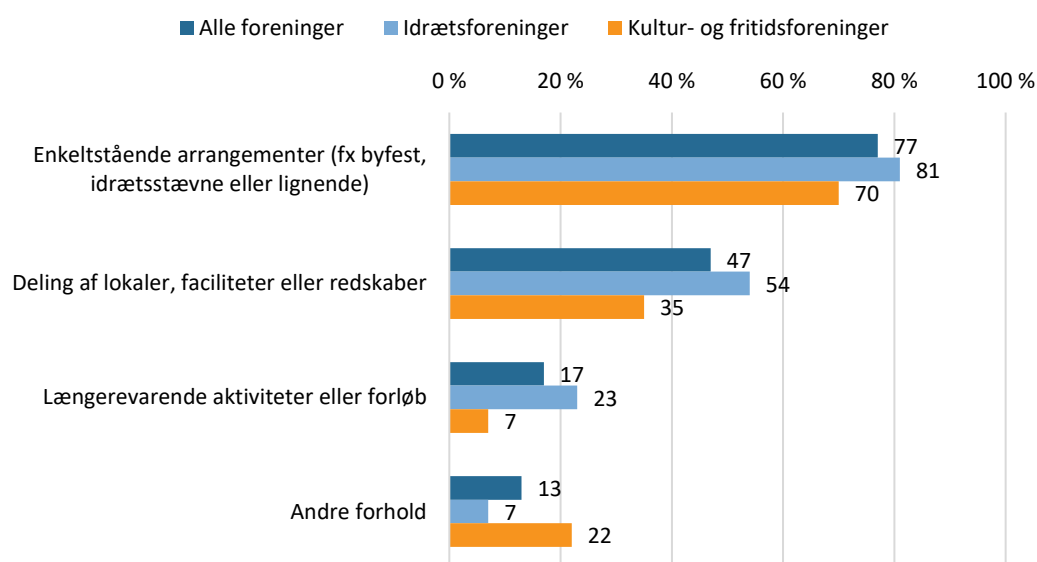
Der er nogle klare mønstre på tværs af foreningstyper. Hvor idrætsforeningerne i højere grad end kultur- og fritidsforeningerne samarbejder med skoler, daginstitutioner og private virksomheder, har flere kultur- og fritidsforeninger samarbejdsrelationer med kirker, aftenskoler, musikskoler og andre foreninger. Også dette billede er i overensstemmelse med tendenserne i danske undersøgelser⁶⁶ (Ibsen et al 2013, 63; Levinsen & Ibsen 2017, 25 ff.).

Det gennemsnitlige antal samarbejdsrelationer er lidt højere for foreninger på kultur- og fritidsområdet (2,8) end foreninger på idrætsområdet (2)⁶⁷. Der er ingen klare tendenser i det gennemsnitlige antal samarbejdsrelationer på tværs af medlemstal, men resultaterne viser en tendens til, at foreningerne i bygderne i lidt højere grad samarbejder med andre foreninger og med kirken, end foreningerne i byerne (tabel 106 i bilagsmateriale).

Karakteren af foreningernes samarbejdsrelationer

Ses der på, hvad foreninger samarbejder med andre aktører om, viser figur 78, at enkeltstående arrangementer som f.eks. stævner, byfester eller lignende er det, flest foreninger (77 pct.) samarbejder om. Deling af lokaler og faciliteter er ligeledes udbredt. Her er det især idrætsforeningerne, der samarbejder. Færre foreninger (17 pct.) samarbejder omkring længerevarende aktiviteter eller forløb. Det gælder i særlig grad de største foreninger med mindst 150 medlemmer. I denne gruppe samarbejder 37 pct. af foreningerne om længerevarende forløb. Samarbejdet omkring enkeltstående arrangementer er mest udbredt blandt foreninger i bygder.

Figur 78: Indholdet i samarbejdet – fordelt på foreningstyper (pct.)

Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet 'Hvad har foreningens samarbejdet med andre aktører om?', fordelt på foreningstyper og angivet i andele. Kun de foreninger, der har en eller flere samarbejdsrelationer, har fået spørgsmålet (n=120).

⁶⁶ Aftenskoler og musikskoler har dog ikke været selvstændige kategorier i de danske undersøgelser.

⁶⁷ n=135 foreninger (87 idrætsforeninger og 48 kultur- og fritidsforeninger).

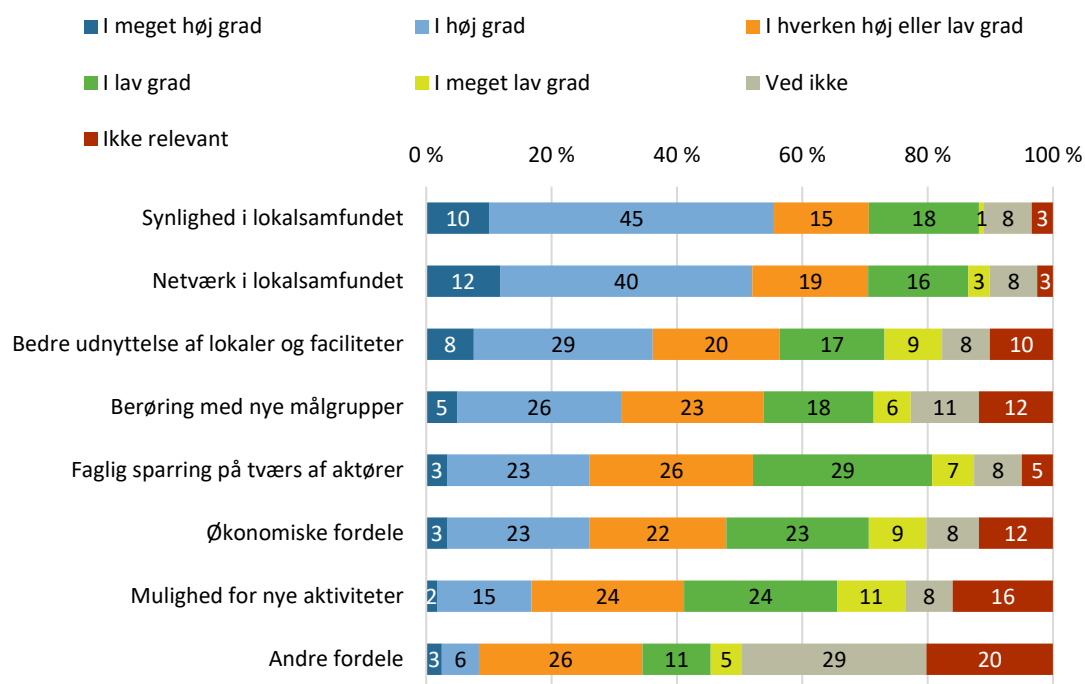
Særligt blandt kultur- og fritidsforeninger har mange (22 pct.) svaret, at de samarbejder om andre forhold. Der er ikke noget samlet mønster i disse svar, men det omfatter forskellige aktiviteter som teaterstævner, frivillig undervisning, samarbejde om fælles træner, samarbejde om lokaler og samarbejde om fælles tiltag i bygden.

15.7. Oplevede fordele og ulemper ved samarbejdsrelationer

Foreninger med en eller flere samarbejdsrelationer er i spørgeskemaet blevet spurgt om, hvorvidt de oplever fordele og ulemper ved samarbejdsrelationer.

Figur 79 viser, at synlighed og netværk i lokalsamfundet er de fordele, flest foreninger enten i høj eller meget høj grad oplever. Dernæst kommer bedre udnyttelse af lokaler og faciliteter. Denne top-3 er enslydende med resultater fra Aarhus-undersøgelsen (Rask et al. 2021, 82), og også på tværs af andre danske undersøgelser og foreningstyper er synlighed og netværk de fordele, der især nævnes (Thøgersen 2015, 54; Bjerrum & Thøgersen 2018, 110).

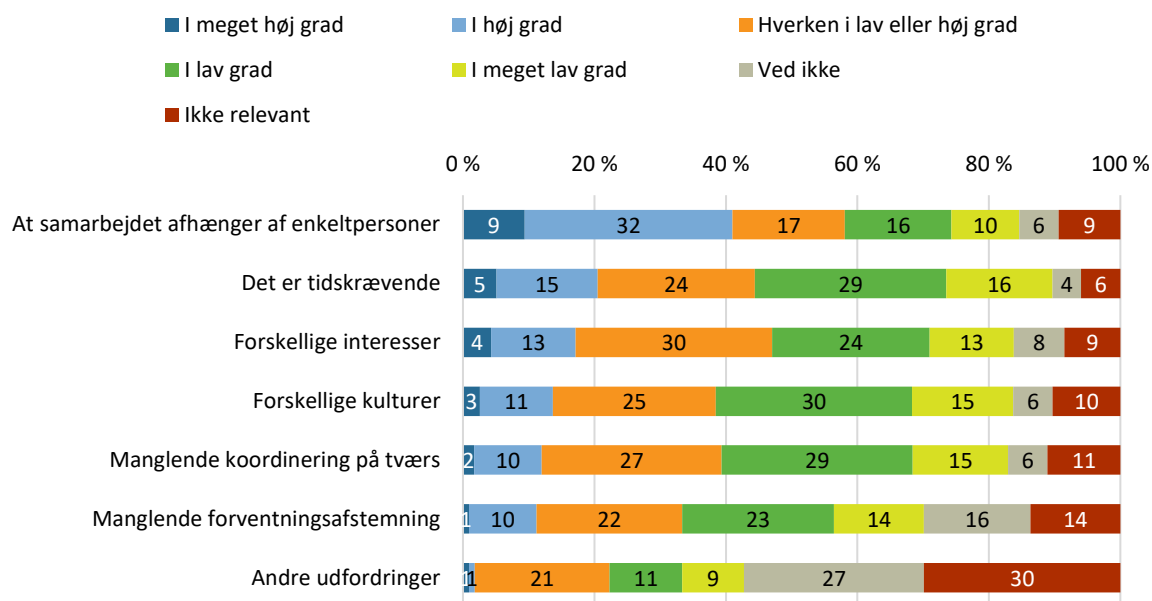
Figur 79: Oplevede fordele ved samarbejdsrelationer (pct.)

Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet 'Oplever du nogle af de følgende forhold som fordele ved foreningernes samarbejde med andre aktører?', angivet i andele. Kun de foreninger, der har angivet, at de har haft samarbejdsrelationer inden for de seneste fem år, har fået spørgsmålet (n=119).

Som figur 80 viser, er det afhængigheden af enkeltpersoner og det tidskrævende aspekt, som flest foreninger oplever som udfordrende ved deres samarbejde. Det er helt samme billede som i danske undersøgelser (Rask et al. 2021, 83). Dernæst kommer forskellige interesser og kulturer. Samlet er der dog betydeligt flere, som oplever flere fordele end ulemper ved samarbejdsrelationer.

Figur 80: Oplevede udfordringer ved samarbejdsrelationer (pct.)

Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet 'Oplever du nogle af de følgende forhold som udfordrende ved foreningernes samarbejde med andre aktører?', angivet i andele. Kun de foreninger, der har angivet, at de har haft samarbejdsrelationer inden for de seneste fem år, har fået spørgsmålet (n=117).

15.8. Foreningernes lokale rolle

De kvalitative interviews viser, at foreningslivet generelt spiller en central rolle rundt omkring i lokalsamfundene, og at der kan være forskelle fra bygd til bygd på, om der er en forening, der spiller en særlig stor rolle som socialt samlingssted for lokalbefolkningen. Historisk set var det ungdomsforeningerne, som spillede en central samlende rolle for kultur- og fritidslivet – særligt i de mindre bygder (Andreassen 1992, 212). I dag varierer det. Nogle steder er det fodboldklubben, andre steder er det andre foreninger – som eksempelvis danseforeningen:

”Jeg synes, at menneskerne her støtter rigtig meget op omkring fodbold. Det er noget, som knytter folk sammen, og når det hold, som er i den bedste række, spiller fodboldkamp, så kommer alle. Inklusive dem som ikke er særligt interesserede i fodbold. Alle skal se, og det fylder meget. Det er vigtigt for sjælen i en kommune, at der er noget, man virkelig står sammen om. Der synes jeg at, at man har gjort det godt.”

Embedsmand, Sunda Kommune

”De fleste steder er danseforeningerne ikke en særlig aktiv del af livet i byen. Og især ikke de større steder. Men hvis du tager et sted som Sumba, det er den sydligste by, der er der så forholdsvis mange, der er aktive. Jeg vil tro, at det er det sted, hvor forholdsvis flest danser færøsk dans. Og der har de indrettet danseforeningen sådan, at stort set alt, som bliver arrangeret i bygden, bliver arrangeret gennem danseforeningen. Sådan at de har fastelavsarrangementet, hvor de slår katten af tøndem, det er danseforeningen, som arrangerer det. Så har de banko og forskellige ting, hvor det er danseforeningen, som arrangerer det. Men det er en meget stolt forening, så på en eller anden måde bliver alle engageret i foreningen, også dem, som ikke gider rigtigt at danse så meget, de bliver

alligevel en del af foreningen, så på en måde bliver de mere inkluderet. Hvis du tager Nólsoy, som ligger ud for Torshavn, der bor måske 250 mennesker, der er danseforeningen ikke så aktiv, men der er det andre organisationer, som laver de sociale arrangementer, som er i bygden, så det er ikke opbygget omkring danseforeningen.”

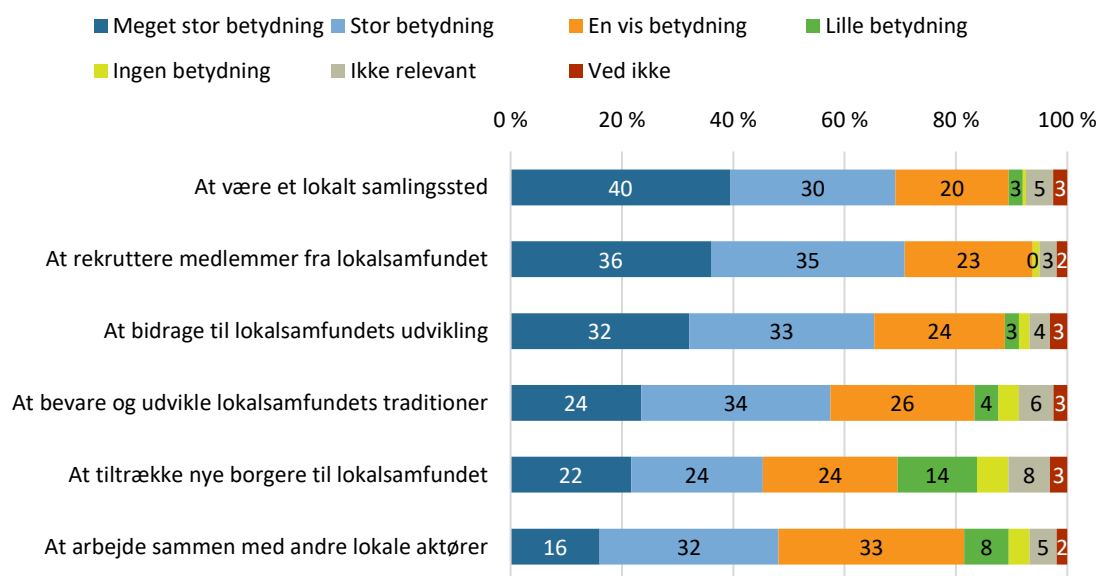
Formand, Slaið Ring

Det er derfor interessant at belyse, hvordan foreningerne generelt selv ser på deres egen lokale rolle. I spørgeskemaet er foreningerne blevet spurgt om, hvor stor betydning de tillægger en række forskellige forhold relateret til dette spørgsmål.

Som figur 81 viser, tillægger cirka 40 pct. af foreningerne det meget stor betydning at være et lokalt samlingssted og at rekruttere medlemmer fra lokalsamfundet. Den tilsvarende andel er på 32 pct., når det handler om at bidrage til lokalsamfundets udvikling.

Det er også interessant, at en stor del af foreningerne lægger vægt på foreningens rolle i forhold til at udvikle og bevare lokalsamfundets traditioner og at tiltrække nye borgere til lokalsamfundet. Sidstnævnte er dog en af de ting, foreningerne tillægger mindst betydning ud af de udsagn, de har forholdt sig til i forhold til deres lokale rolle.

Figur 81: Foreningernes syn på deres egen lokale rolle (pct.)

Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet ‘Hvor stor betydning har de følgende forhold for foreningens arbejde og relationer til lokalsamfundet (der hvor foreningen holder til)?’, angivet i andele (n=161-162).

Sammenlignes der med lignende danske undersøgelser, er det interessant, at en betydelig større andel af de færøske foreninger end de danske tillægger det meget stor betydning at bidrage til lokalsamfundets udvikling. Det gør sig gældende for 32 pct. af de færøske foreninger, mens det er cirka hver tiende forening på området i de danske undersøgelser (Ibsen et al 2013, 58; Rask et al 2021, 77).

Der er relativt begrænsede forskelle på tværs af foreningstyper, når det gælder foreningernes syn på deres lokale rolle. Det er dog tydeligt, at store foreninger generelt lægger større vægt på deres lokale rolle end mindre foreninger. Eksempelvis tillægger to tredjedele af de store foreninger det meget stor betydning at være et lokalt samlingssted, mens det kun gør sig gældende for 29 pct. af de små foreninger (tabel 108 i bilagsmateriale). Det kan skyldes, at store foreninger helt naturligt har en større berøringsflade i lokalsamfundet.

Derudover er der nogle interessante mønstre, når der ses på tværs af lokalsamfundstyper, hvor foreningernes syn på deres lokale rolle varierer alt efter, om der er tale om en bygd eller en by. For langt de fleste parametre lægger foreninger i bygder større vægt på deres lokale rolle end foreninger i byer. Det gælder i særdeleshed udsagnet om at bevare og udvikle lokalsamfundets traditioner, som 34 pct. af foreningerne i bygder tillægger meget stor betydning, mens den tilsvarende andel blandt foreninger i byerne er på 17 pct. (tabel 108 i bilagsmateriale).

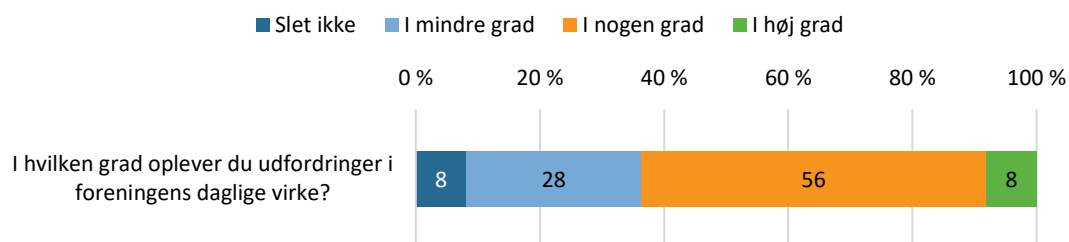
Dette mønster kan også være med til at forklare nogle af forskellene på foreningernes engagement i lokalsamfundets udvikling på tværs af Danmark og Færøerne, da der på Færøerne er mange små lokalsamfund og betydeligt lavere befolkningstæthed end i Danmark. Variationen på tværs af land og by, når det gælder lokalsamfundsorientering, ses også på tværs af forskellige kommuner i Danmark, hvor foreningerne i mindre lokalsamfund/ mindre tætbefolkede kommuner tillægger lokalsamfundets udvikling større betydning end foreningerne i større bysamfund/ tættere befolkede kommuner (Thøgersen 2015, 63; Rask et al 2021, 77). Det store fokus på lokalsamfundets udvikling blandt de færøske foreninger kan også være med til at forklare forskellene på tværs af landene, når det gælder samarbejdsrelationer. Her har en dansk undersøgelse vist, at foreninger med lokalsamfundsorientering er mere tilbøjelige til også at indgå samarbejdsrelationer (Levinsen & Ibsen 2020, 58).

15.9. Oplevede udfordringer

For at belyse foreningernes trivsel er de i spørgeskemaet blevet spurgt om, hvorvidt de oplever udfordringer, samt hvordan de oplever forskellige elementer i foreningens dagligdag.

Figur 82 viser, i hvor høj grad foreningerne oplever udfordringer i foreningens daglige virke. Over halvdelen af foreningerne (56 pct.) vurderer, at de i nogen grad oplever udfordringer, mens 8 pct. i høj grad oplever udfordringer. Blot 8 pct. svarer, at de slet ikke oplever udfordringer.

Figur 82: I hvilken grad oplever foreningerne udfordringer i det daglige virke? (pct.)

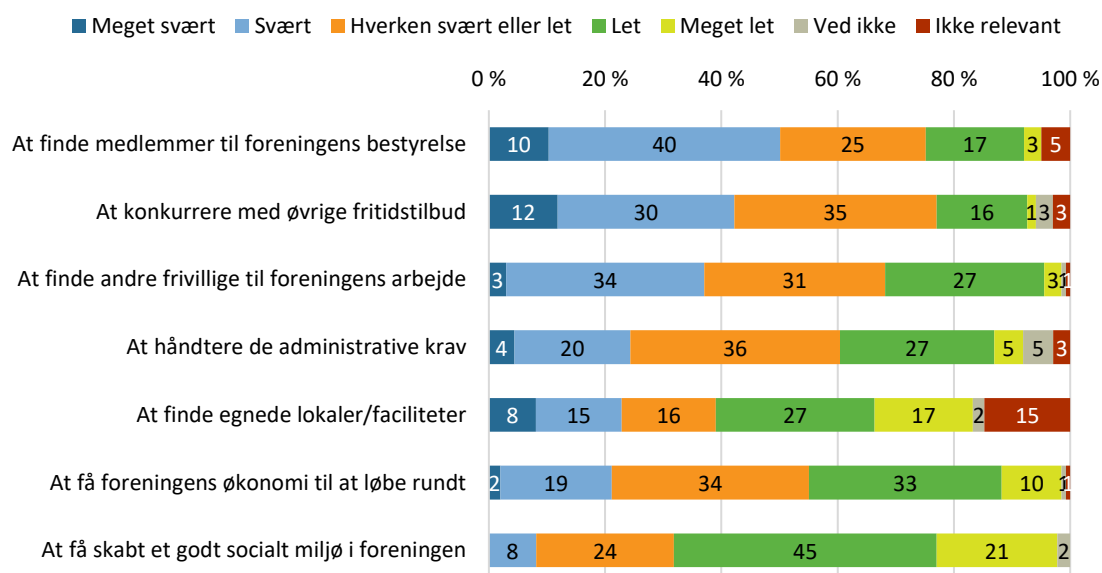

Figuren viser svarfordelingen til spørgsmålet 'I hvilken grad oplever du udfordringer i foreningens daglige virke?', angivet i andele (n =135).

Opdelt på foreningstyper viser analysen, at idrætsforeningerne i lidt højere grad end kultur- og fritidsforeningerne oplever udfordringer. Derudover er der en tendens til, at store foreninger oplever flere udfordringer end mindre foreninger (figur 129 i bilagsmateriale).

For at belyse, hvilke typer af udfordringer foreningerne oplever, har de svaret på, hvor let eller svært de oplever en række forskellige elementer i deres dagligdag. Som figur 83 viser, er det at skaffe medlemmer til bestyrelsen det element, flest foreninger oplever som svært. Halvdelen af foreningerne angiver, at det enten er svært (40 pct.) eller meget svært (10 pct.). Dertil kommer 37 pct., som finder det svært at finde frivillige til andre opgaver. Derudover er det interessant, at 42 pct. finder det svært eller meget svært at konkurrere med øvrige fritidstilbud. Det er en del flere end i Aarhus-undersøgelsen, hvor den tilsvarende andel lå på 31 pct. (Rask et al 2021, 54).

Figur 83: Oplevede udfordringer (pct.)

Figuren viser svarfordelingen til spørgsmålet 'Oplever I de følgende elementer i foreningens daglige virke som let eller svært?', angivet i andele (n=135).

Der er nogle forskelle på tværs af foreningstyper, når det gælder oplevede udfordringer i hverdagen. Flere idrætsforeninger end kultur- og fritidsforeninger oplever udfordringer med at skaffe frivillige til bestyrelsen samt med lokaler og økonomi. Omvendt er der flest kultur- og fritidsforeninger, som oplever udfordringer med at konkurrere med andre fritidstilbud (figur 130 i bilagsmateriale).

46 foreninger har uddybet deres svar. En tredjedel af disse foreninger (16) giver udtryk for udfordringer med at skaffe tilstrækkeligt mange frivillige. Det kan både handle om frivillige til bestyrelsen, men også frivillige trænere/ledere. Som udsagnene viser, handler det ikke altid om udfordringer med at finde hænder nok – det handler også om at finde folk med de rigtige kompetencer:

“Udfordringer at finde folk med kompetencer, der er gode nok til at deltage i ledelse af virksomheden.”

“Små foreninger er følsomme, fordi der er få, der er bærende. Disse få er på samme tid meget svære at finde afløsere til. Så hvis to til tre folk går, så er foreningen ret meget sat tilbage.”

“Vi vil gerne gøre meget mere, men vi mangler folk, der vil tage ansvar.”

“At skaffe kvalificerede folk at sidde i bestyrelsen.”

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

Det andet store tema i de uddybende svar handler om faciliteter, som 11 foreninger har nævnt. Det omfatter både udfordringer med at få nok tider i faciliteten og udfordringer med at finde lokaler, som foreningen selv kan råde over:

“Nemt at komme i kamp med andre foreninger om adgang til faciliteter.”

“Halproblemer forhindrer bedre vækst og fællesånd og dermed naturlig vækst.”

“Det er svært at finde eget lokale i området, som vi som forening ejer og råder over.”

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

De resterende uddybende svar omfatter mange forskellige typer af udfordringer. Enkelte nævner konkurrencen om medlemmerne som et problem. Andre nævner en oplevelse af øget individualisering og manglende engagement blandt medlemmerne:

“Alt hviler på formandens skuldre. Tiden med en kendt struktur med frivillige idrætsforeninger er gået. Folk vælger til og fra, hvor det er nemt at være, og er vant til at betale for at få den vare, som de ønsker. Folk er ikke interesseret i at bruge tid på at lave et fællesskab.”

“At børnene er mere optaget af sine egne ønsker og behov hellere end fællesskabet.”

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

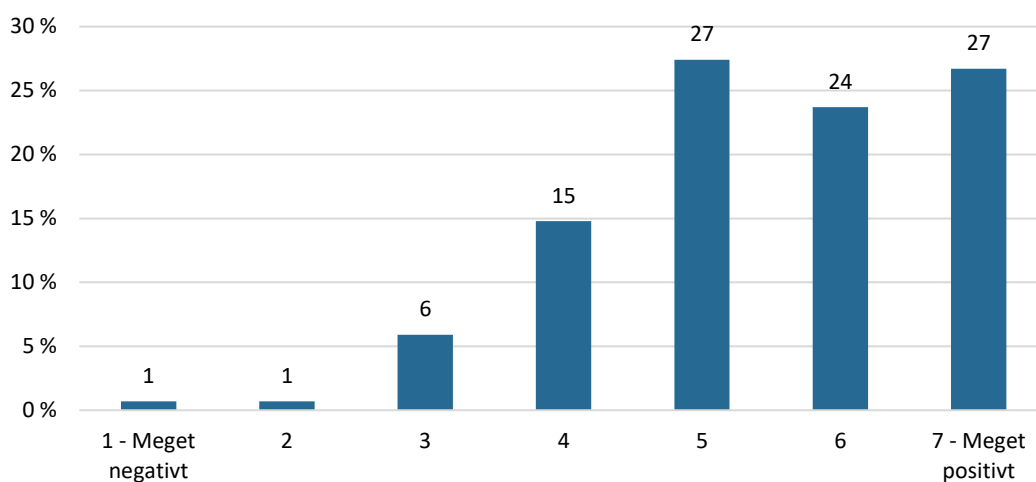
15.10. Syn på fremtiden – og fremtidige indsatsområder

I spørgeskemaet har foreningerne besvaret tre forskellige spørgsmål omkring fremtiden for foreningen. Svarene vidner generelt om, at hovedparten af foreningerne har et positivt fremtidssyn.

Generelt syn på fremtiden

Først har foreningerne svaret på, hvordan de ser på fremtiden på en skala fra 1-7, hvor 7 er meget positiv og 1 er meget negativt. Som figur 84 viser, ser langt de fleste foreninger positivt på fremtiden trods de oplevede udfordringer, der er beskrevet ovenfor. Foreningernes gennemsnitlige score på skalaen er på 5,5.

Figur 84: Foreningernes syn på fremtiden (i pct.)

Figuren viser foreningernes svar på spørgsmålet 'På en skala fra 1-7, hvor 1 er meget negativt, og 7 er meget positivt, hvordan ser du så på foreningens fremtid?', angivet i andele (n=135).

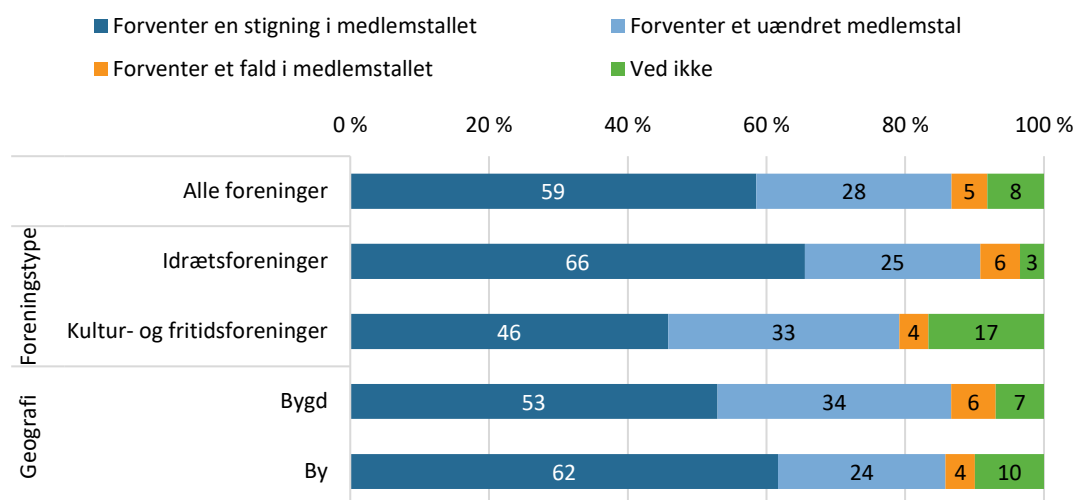
Der er ingen forskelle af betydning på tværs af foreningstyper, foreningsstørrelse eller lokalsamfundstype, når det gælder foreningernes syn på fremtiden (tabel 109 i bilagsmateriale).

Forventet medlemsudvikling

Ses der konkret på, hvilke forventninger foreningerne har til den fremtidige medlemsudvikling, viser figur 85, at over halvdelen af foreningerne (59 pct.) forventer en stigning i antallet af medlemmer i de kommende fem år.

Idrætsforeningerne forventer i lidt højere grad end kultur- og fritidsforeningerne medlemsfremgang. På tværs af bygd og by forventer en lidt større andel af foreningerne i byerne medlemsfremgang. Kun en ganske lille andel af foreningerne forventer et fald i medlems-tallet, og her er der begrænset variation på tværs af de forskellige kategorier.

Figur 85: Forventet udvikling i medlemstal (pct.)

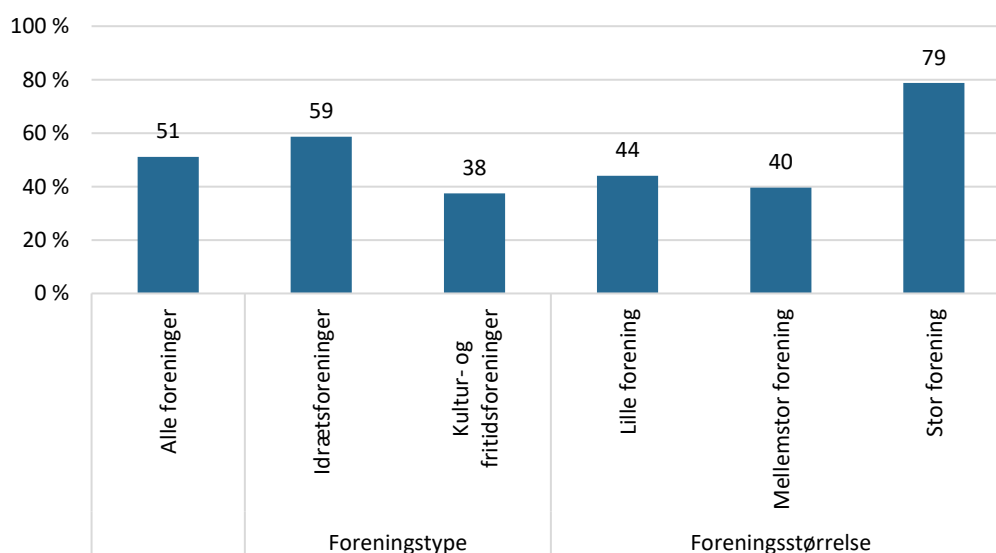

Figuren viser svarfordeling til spørgsmålet 'Hvordan forventer du udviklingen vil være i foreningens medlemstal i de kommende fem år?'. Total og fordelt på foreningstype og geografi, angivet i andele (n=135) (Geografi n=132).

Fremtidige indsatsområder

Som et sidste punkt relateret til fremtiden er foreningerne blevet spurgt om, hvorvidt de har særlige indsatsområder i den kommende tid, hvilket lidt over halvdelen (51 pct.) angiver, at de har. Lidt flere idrætsforeninger (59 pct.) end kultur- og fritidsforeninger (38 pct.) har særlige indsatsområder på tapetet. Derudover ses en klar tendens til, at det især er de største foreninger, der har særlige indsatsområder for den kommende tid.

Figur 86: Har foreningen indsatsområder i den kommende tid – fordelt på foreningstyper og størrelse? (pct.)

Figuren viser andelen, der har svaret 'ja' til spørgsmålet 'Har foreningen nogen særlige indsatsområder for sit arbejde i den kommende tid?', fordelt på foreningstype og foreningsstørrelse. Angivet i andele (n=135) (Foreningsstørrelse n=131).

De uddybende svar viser, at indsatsområderne omfatter mange forskellige tiltag. Eksempelvis nævner flere foreninger rekruttering af flere medlemmer eller trænere. På medlemsiden nævner flere specifikt, at de gerne vil øge antallet af kvinder/piger i foreningen:

"Aktivere flere kvinder og piger. Hvis det lykkes, kan vi fortsætte længere... Fordi der ikke er lige så stor konkurrence om piger og kvinder som drenge og mænd."

"Arbejder med at få flere medlemmer til foreningen, især på pigesiden. Foreningen har ansat en kvindelig hovedungdomstræner på fuld tid."

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

Andre nævner udvidelse, udbygning eller forbedring af anlæg og faciliteter.

"Foreningen arbejder med at skabe bedre muligheder for at mountainbike i kommunen ved at få gader på bjergene, gader i byen, cykellegeplads i bydele, skoler og børnehaver [...]"

"At bygge et foreningshus med sauna og omklædningsrum i naturen."

"Bygger stor ridesal og stald."

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

Endelig nævner nogle foreninger konkrete aktiviteter eller arrangementer:

"Færingemesterskab. Medlemsaften. Trivselsdag for medlemmerne."

"Kurser i fortsat udvikling af egenskaber hos medlemmer og muligvis at få fællesområde at træne i."

"Arrangere tiltag inden for idræt og gåture i bjergene."

"Arrangere koncerter."

Uddybende svar i spørgeskemaundersøgelsen

Samlet set vidner svarene om, at der er mange forskellige typer af udviklingstiltag i spil rundt omkring i de færøske foreninger.

DELUNDERSØGELSE 4:

FACILITETER PÅ FRITIDSOMRÅDET

Introduktion og metode: Faciliteter på fritidsområdet

Introduktion til facilitetsundersøgelsen

I forbindelse med undersøgelsen er der foretaget en omfattende registrering af idræts- og fritidsfaciliteter på Færøerne. Registreringen indeholder 16 idrætsfacilitetstyper og seks fritidsfacilitetstyper, som blandt andet tæller de helt gængse idrætsfaciliteter som fodboldbaner og svømmehaller, men også faciliteter, som danner rammen for andre typer af fritidsaktiviteter som f.eks. kultur-, forsamlings- og missionshuse. Hvordan de forskellige facilitetstyper er defineret, samt metoden bag registreringen er uddybet i metodeafsnittet nedenfor.

I det følgende præsenteres resultaterne fra registreringen med henblik på at skabe et struktureret overblik over, hvilke faciliteter der findes på Færøerne, men også for at give muligheden for at sammenligne dækningen på tværs af kommunerne, både når det handler om antallet af faciliteter, men også med hensyn til, hvor mange indbyggere der deles om disse. Det første kapitel kortlægger derfor dækningen på tværs af kommuner på både idræts- og fritidsområdet.

Afslutningsvist præsenteres resultaterne fra en analyse af udvalgte idrætsfaciliteter, hvor der er gennemført interviews med facilitetsledere og indsamlet bookingskemaer. Formålet med denne del af undersøgelsen er at tilvejebringe et billede af brugen af de indendørs faciliteter. Brugen skal her forstås som, hvor meget faciliteterne bliver brugt, men også hvem der bruger dem. Viden opnået med sådanne analyser kan bidrage til en bedre udnyttelse af faciliteterne samt skabe et grundlag for beslutninger om eventuelle nye investeringer på facilitetsområdet.

Metode og datagrundlag: Facilitetsundersøgelsen

I forbindelse med denne undersøgelse er der foretaget en omfattende registrering af fritidsfaciliteter på Færøerne. Registreringen har taget udgangspunkt i de faciliteter, der blev nævnt i rapporten 'Íðkandi og ítróttanlegg í Føroyum' fra Ítróttasamband Føroya (2015).

Derefter er registreringen udvidet med:

- faciliteter nævnt på specialforbundenes hjemmesider (f.eks. i kampprogrammet af det færøske fodboldforbund)
- en gennemgang af lister over foreninger (modtaget fra kommunerne)
- internetsøgninger på f.eks. missionshuse, fitnesscentre og spejdere
- oversigter over idræts- og fritidsfaciliteter på kommunernes hjemmesider.

Kommunerne har fået den foreløbige facilitetsliste til gennemsyn og har haft mulighed for at rette og tilføje hvis nødvendigt. 18 kommuner har gjort brug af denne mulighed og har sendt en valideret eller godkendt liste retur. Dette svarer til en svarprocent på 62 pct., men da det hovedsageligt er de større kommuner, der har svaret, repræsenterer disse kommuner samlet set 90 pct. af befolkningen. For at inkludere de kommuner, der ikke er vendt tilbage, er de foreløbige facilitetslister brugt.

De oplysninger, der er registreret for de forskellige faciliteter, er navn, facilitetstype samt faciliteternes placering. Det er derfor muligt at få et overblik over antal, placering og dækning (antal borgere pr. facilitet) på kommune- eller byniveau. Faciliteternes vedligeholdelse og stand samt drift- og ejerforhold er ikke kortlagt i denne undersøgelse.

Kortlægningen inkluderer 22 facilitetstyper, hvoraf 16 er idrætsfaciliteter. I tabellen nedenfor er alle 22 facilitetstyper listet (inkl. definitioner).

Tabel 74: Oversigt over indsamlede facilitetstyper

Type	Definition
Atletikanlæg	Omfatter atletikanlæg med enten: <ul style="list-style-type: none"> • 400 meter kunststofbane og faciliteter til både spring og kast • indendørs atletikfaciliteter • andre løbebaner og/eller kombinerede kaste- og springfaciliteter.
Badmintonhaller	Omfatter haller, der udelukkende anvendes til badminton.
Bowlingcentre	Større lokale med et antal bowlingbaner ved siden af hinanden
Faciliteter til havsvømning/vinterbadning	Faciliteter til havsvømning/vinterbadning, som f.eks. sauna, badebroer og omklædningshuse.
Fitnesscentre	Faciliteter dedikeret til fitness med mulighed for direkte adgang eller medlemskab. Mindre enkeltstående styrketræningsrum indgår ikke i kategorien, men kan være registreret som et lokale under 300 m ² , hvis de ligger i tilknytning til større haller.
Fodboldbaner	11-mandsfodboldbaner på enten naturgræs, kunstgræs eller grus. Enkeltstående 7-8-mandsbaner eller andre mindre baner indgår ikke.
Forsamlingshuse mm.	Forsamlingshuse og lignende lokale samlingssteder (inkluderer også bygdehuse og dansestuer).
Golfanlæg	Golfanlæg med angivelse af antal hovedhuller. Mindre træningsbaner m.v. indgår ikke i opgørelsen af antal huller, men kan være noteret under det enkelte anlæg.
Klubhuse (til roning o.l.)	Kategorien omfatter klubhuse til aktiviteter, der ikke kræver en decideret idrætsfacilitet – dvs. at f.eks. klubhuse ved fodboldbaner eller tennisbaner IKKE medtages, men at klubhuse til roning og kaproning er inkluderet.
Kulturhuse	Hus etableret til at skabe rammerne for og igangsætte kulturelle og fritidsmæssige aktiviteter.
Mindre fodboldbaner	7-8 mands baner (68*52,5 m) eller 5-mandsbaner (40*30 m). Multi-baner indgår i en særlig kategori.
Mindre idrætshaller/gymnastiksale (<800 m ²)	Typisk små og mindre multifunktionelle idrætshaller eller gymnastiksale.
Missionshuse/menighedshuse	Omfatter missionshuse og menighedshuse tilknyttet religiøse menigheder, hvor der foregår fritidsaktiviteter.
Multibaner	Afgrænset sportsplads indrettet til at blive brugt til idrætsaktiviteter, som f.eks. fodbold.

Musiklokaler	Omfatter lokaler, der specifikt er indrettet til musik/musikundervisning, og som anvendes til fritidsaktiviteter i foreningsregi, fritidsundervisning eller musikskoler.
Rideanlæg	Registrering pr. anlæg.
Skydeanlæg	Registrering pr. anlæg.
Spejderhytter	Hus eller lokale, der bruges af spejdere til møder, weekendture m.m.
Store idrætshaller (>800 m ²)	Håndboldhaller og andre store idrætshaller, typisk multifunktionelle.
Svømmeanlæg	Omfatter svømmeanlæg med enten et: <ul style="list-style-type: none"> • 50 m svømmebassin • 25 m svømmebassin • andre svømmebassin.
Tennisanlæg	Anlæg opgjort med baneantal efter underlag.
Ungdomshuse	Bygning, som fungerer som et socialt samlingssted for unge, og hvor unge afholder aktiviteter.

Kapitel 17 er baseret på interviews med facilitetsledere i udvalgte faciliteter samt på bookingskemaer. De bookingskemaer, der er anvendt, er:

- bookingskemaer for hele sæsonen 2020-2021 (dvs. fra august 2020 til og med maj 2021)
- bookingskemaer for tidsrummet mellem kl. 8-23
- bookingskemaer for alle ugens dage
- bookingskemaer med informationer om, hvem der står for aktiviteten (skole, forening, privat mm.)

Der fandtes ingen bookingskemaer for fodboldbaner i Gundadalur i Tórshavn, hvorfor denne facilitetstype ikke er inkluderet i kapitel 17. Derudover har badmintonhallen i Klaksvík ikke kunnet sende et bookingskema. Bylgjan i Runavík har sendt skemaet for sæsonen 2021-2022.

Kapitel 16: Facilitetsdækning

Dette kapitel sætter fokus på facilitetsdækningen på Færøerne. Første del af kapitlet har fokus på udbredelsen af idrætsfaciliteter på tværs af de færøske kommuner. Anden del har fokus på fritidsfaciliteterne.

16.1. Idrætsfaciliteternes udbredelse

På Færøerne findes der en bred vifte af idrætsfaciliteter, og det giver de fleste indbyggere mulighed for at deltage i idrætsgrene som fodbold, gymnastik og svømning i nærområdet. Det er dog ikke alle kommuner, der er lige godt dækket ind, da kommunerne på Færøerne generelt er små, men det behøver ikke nødvendigvis være en hindring for deltagelse i forskellige aktiviteter, hvis nabokommunen råder over flere eller andre faciliteter. Derfor kigger næste kapitel på faciliteternes beliggenhed, som gør det nemmere at få et tværkommunalt overblik.

De idrætsfaciliteter, som huser de indendørs idrætter, færinger har angivet oftest at dyrke, er store idrætshaller (i forbindelse med håndbold, volleyball, indendørs fodbold mm.), fodboldbaner (11-mands), svømmehaller og fitnesscentre (se også delundersøgelse 1 og 2). Der er seks kommuner, der har alle disse faciliteter: Klaksvíkar Kommune, Runavíkar Kommune, Tórshavnar Kommune, Tvøroyrar Kommune, Vága Kommune og Vágs Kommune.

Ikke overraskende er det overordnede billede, at jo flere indbyggere en kommune har, jo flere forskellige idrætsfaciliteter er der. Idrætsfaciliteter, som kan være dyre i drift eller ofte er privat organiseret, er også mere udbredte i kommuner med mange indbyggere. Det gælder eksempelvis svømmehaller og fitnesscentre, som især findes i kommuner med mange indbyggere, men ellers ikke er registreret i kommuner med færre end 1.000 indbyggere (hvis man ser bort fra fitnesscentret i Hvannasunds Kommune).

Da behovet for idrætsfaciliteter afhænger af antallet af indbyggere, er det interessant at se på, hvor mange indbyggere der deles om en idrætsfacilitet i de enkelte kommuner. Når mange indbyggere deles om en idrætsfacilitet, kan det medføre mulig pladmangel, hvis faciliteten bliver brugt til en populær idrætsgren. Det er dog vigtigt at bemærke, at indbyggere transporterer sig på tværs af kommunerne, som kan have indflydelse på, hvor meget pres der er på de forskellige faciliteter.

De store idrætshaller (>800 m²) bliver som regel brugt til mange forskellige idrætsaktiviteter og af mange forskellige arrangører såsom folkeskoler, foreninger og private aktører. Derfor er der ofte fokus på antallet og benyttelsen af disse faciliteter. Fra undersøgelser i danske kommuner ved vi, at det ofte er de store idrætshaller, som oplever en stor efterspørgsel, hvilket kommer til udtryk ved en stor andel bookedede timer (Høyer-Kruse, Iversen & Forsberg 2017, 7).

Tabel 75 viser facilitetsdækningen (antal indbyggere pr. facilitet) for de mest gængse typer af idrætsfaciliteter.

I Tórshavnar Kommune, hvor flest indbyggere deles om en idrætshal, deles 3.192 indbyggere om en hal. På hele Færøerne er der i gennemsnit 2.646 indbyggere, der deles om en stor idrætshal, og dermed er der samlet set, når det gælder idrætshaller, en betydelig bedre facilitetsdækning end i Danmark (3.514) og en lidt bedre dækning end i Grønland (2.953) (Asserhøj & Forsberg, 2015).

Svømmeanlæg er en anden facilitetstype, der som regel bliver flittig brugt af både folkeskoler, foreninger og private (i den offentlige åbningstid). Derudover er det ofte en idrætsfacilitet, der er i fokus, blandt andet fordi driften af en svømmehal er forholdsmæssig dyr, men også fordi der er mange forskellige målgrupper, der bruger svømmehallen.

På Færøerne er svømmeanlæg mest udbredte i kommuner med mange indbyggere. Klaksvíkar Kommune er den kommune med svømmeanlæg, hvor flest indbyggere deles om anlægget, nemlig 5.345, mens antallet i Sands Kommune blot er på 537 indbyggere. Der er dog en del kommuner, der ikke råder over et svømmeanlæg, og indbyggere i disse kommuner kan derfor benytte svømmeanlæg i andre kommuner. Dette kan betyde, at i de kommuner, hvor der umiddelbart er få indbyggere, der deles om svømmeanlægget, alligevel er mange, der bruger anlægget, da borgere fra andre kommuner kan benytte det.

Sammenlignet med Grønland og Danmark er der en stor udbredelse af svømmeanlæg på Færøerne. På Færøerne er der i gennemsnit blot 2.785 indbyggere om hvert svømmeanlæg, mens det tilsvarende antal indbyggere er på 14.975 i Danmark og 18.705 i Grønland.

Den mest udbredte idrætsfacilitet er multibaner, som findes i næsten alle kommuner⁶⁸. De større kommuner har flest multibaner. Her topper Tórshavnar Kommune listen med hele 54 multibaner. Der findes ikke en kortlægning af multibaner i Danmark, hvorfor det ikke er muligt at sammenligne udbredelsen. I Grønland findes der kun en enkelt multibane i Nuuk (Asserhøj & Forsberg 2015, 38).

Det overordnede billede er, at facilitetsdækningen er lavest i kommuner med mange indbyggere – her er der med andre ord mange indbyggere, der deles om faciliteterne. Ud fra undersøgelsen er det dog ikke muligt at afgøre, hvorvidt det medfører kapacitetsudfordringer i disse kommuner. Der kan også være tale om overkapacitet i kommuner med færre indbyggere, dvs. for mange faciliteter i forhold til efterspørgslen.

⁶⁸ Hvannasunds Kommune og Fugloyar Kommune råder dog ikke over en multibane.

Tabel 75: Antal borgere der deles om en idrætsfacilitet opdelt efter kommune, samt på landsplan

Kommune	Store idræts-haller (>800 m ²)	Mindre idræts-haller/gymnastiksale	Svømme-anlæg	Fitness-centre	Fodbold-bane	Mindre fodbold-bane	Multi-bane	Klub-huse
Norðoyar								
Klaksvíkar	2.673	2.673	5.345	2.673	2.673		594	5.345
Fugloyar	-	-	-	-	-	-	-	-
Kunoyar	-	-	-	-	-	-	71	-
Viðareiðis	-	354	-	-	-	-	177	-
Hvanna-sunds	-	209	-	417	-	417	-	417
Eysturoy								
Eiðis	767	-	-	-	767	-	767	-
Eystur	*	1.107	2.213	-	1.107	-	553	-
Fug-lafjarðar	1.573	1.573	1.573	-	1.573	-	787	787
Nes	-	1.399	1.399	-	700	-	700	-
Runavíkar	1.404	842	4.212	1.404	2.106	-	468	1.404
Sjóvar	-	370	1.111	1.111	-	1.111	278	1.111
Streymoy								
Sunda ⁶⁹	1.813	1.813	1.813	-	1.813	-	181	604
Kvívíkar	-	627	627	-	-	-	627	-
Vest-manna	1.248	1.248	1.248	1.248	-	-	1.248	1.248
Tórshavn-ar	3.192	1.016	4.469	4.469	4.469	-	414	5.587
Vágar								
Sørvágs	-	1.219	1.219	-	1.219	-	610	1.219
Vága	2.141	2.141	2.141	1.071	1.071	-	535	714
Sandoy								
Húsavíkar	-	-	-	-	-	-	111	-
Sands	537	-	537	-	537	-	537	-
Skálavíkar	-	-	-	-	-	-	145	-
Skopunar	-	-	-	-	-	-	455	-
Skúvoyar	-	-	-	-	-	-	43	-
Suðuroy								
Fámjins	-	-	-	-	-	-	86	-
Hovs	-	-	-	-	-	-	97	-
Porkeris	-	319	-	-	-	-	319	-
Sumbiar	-	-	-	-	350	-	175	-

⁶⁹ Sunda Kommune strækker sig over regionerne Streymoy og Eysturoy.

Tvøroyrar	1.745	1.745	1.745	873	1.745	-	873	873
Vágs	1.392	1.392	1.392	1.392	1.392	1.392	1.392	1.392
Hvalbiar	-	335	-	-	670	-	670	-
Hele landet	2.646	1.080	2.785	2.940	2.205	17.639	437	2.301
Danmark⁷⁰	3.514		14.975	3.855	1.272			
Grønland⁷¹	2.953	2.245	18.705	3.301	2.338	4.676	56.114	

Tabellen viser antal indbyggere, der deles om en facilitet. Indbyggertallene er fra januar 2021. *Hallen i Kambsdali ligger i Fuglafjarðar Kommune, men ejes også af Eystur Kommune. (Facilitetsdatabasen 2021; Asserhøj & Forsberg 2015).

16.2. Fritidsfaciliteternes udbredelse

På fritidsområdet er der indsamlet oplysninger om aftenskoler, forsamlingshuse, kulturhuse, missionshuse/menighedshuse, musiklokaler, spejderhytter/-lokaler og ungdomshuse (se oversigt og definitioner i metodeafsnittet). Der er fokus på deciderede faciliteter, mens lokaler på folkeskoler mv., hvor der eksempelvis kan foregå aftenskoleundervisning eller musikundervisning ikke er medtaget i analysen. Det er også derfor, at antallet af aftenskolelokaler og musiklokaler er forholdsvis lavt, sammenlignet med deltagelsen i disse fritidsaktiviteter. I tabel 76 er derfor kun de fritidsfaciliteter inkluderet, hvor overblikket er fyldestgørende. På kortene i rapportens bilagsmateriale er alle fritidsfaciliteter dog synlige.

Når det gælder fritidsfaciliteter, er der otte kommuner, der råder over et kulturhus, missionshus og spejderhytte/-lokale: Eystur Kommune, Fuglafjarðar Kommune, Klaksvíkar Kommune, Runavíkar Kommune, Sjóvar Kommune, Tórshavnar Kommune, Tvøroyrar Kommune, Vága Kommune og Vágs Kommune.

Missionshuse eller menighedshuse er den af de registrerede fritidsfacilitetstyper, som er mest udbredt på Færøerne. Kun syv kommuner har ikke faciliteter af denne type. I alt er der registreret 44 missions- eller menighedshuse på Færøerne. Kulturhuse er den mindst udbredte facilitetstype med 18 huse. Der findes ingen tal på området i Danmark og Grønland, og derfor kan fritidsfaciliteternes udbredelse på landsplan ikke sammenlignes.

Når der ses på facilitetsdækningen, er det overordnede mønster det samme som på idrætsområdet: Kommuner med de største indbyggertal har som regel også flest fritidsfaciliteter.

Tórshavnar Kommune, med 22.347 indbyggere (2021), har 20 fritidsfaciliteter i de udvalgte kategorier, hvilket svarer til 1.117 indbyggere pr. fritidsfacilitet. Klaksvíkar Kommune med 5.345 indbyggere (2021) har med sine seks fritidsfaciliteter en lidt bedre dækning pr. indbygger end hovedstaden (891 indbyggere pr. fritidsfacilitet). Der er dog nogle kommuner,

⁷⁰ Det har ikke været muligt at angive antal indbyggere pr. facilitet for mindre idrætshaller, mindre fodboldbaner, multibaner og klubhuse da disse enten ikke er registreret eller er registreret på andet vis i Danmark.

⁷¹ Det har ikke været muligt at angive antal indbyggere pr. facilitet for klubhuse i Grønland, da disse ikke er registreret i Grønland.

der også har relativt mange indbyggere, som har en betydelig bedre dækning pr. indbygger. Det gælder f.eks. Eystur Kommune, hvor der i gennemsnit er 138 indbyggere pr. fritidsfacilitet. I tabel 76 ses antallet af indbyggere pr. facilitet for de enkelte typer af fritidsfaciliteter.

Hvis man kun kigger på forsamlingshuse, kulturhuse, missionshuse/menighedshuse, spejderhytter og ungdomshuse, er der størst pres på fritidsfaciliteterne i Tórshavnar Kommune, hvor 8.334 indbyggere i gennemsnit deles om disse fritidsfaciliteter. Det er især kulturhuse, hvor Tórshavnar Kommune har en markant dårligere dækning end resten af landet, da kommunen kun råder over et kulturhus.

Tabel 76: Antal borgere der deles om en fritidsfacilitet opdelt efter kommune

Kommune	Forsamlingshuse	Kulturhuse	Missions-/menighedshuse	Spejderhytter	Ungdomshuse
Norðoyar					
Klaksvíkar	-	5.345	2.673	2.673	5.345
Fugloyar	-	-	-	-	-
Kunoyar	71	-	-	-	-
Viðareiðis	-	-	354	-	-
Hvannasunds	-	-	-	-	-
Eysturoy					
Eiðis	-	-	767	-	-
Eystur	443	369	553	2.213	-
Fuglafjarðar	787	524	787	787	-
Nes	-	-	700	-	1.399
Runavíkar	-	4.212	842	4.212	-
Sjóvar	556	1.111	556	1.111	1.111
Streymoy					
Sunda ⁷²	302	-	907	1.813	907
Kvívíkar	627	314	-	627	-
Vestmanna	1.248	-	1.248	-	1.248
Tórshavnar	-	22.347	4.469	3.725	2.793
Vágar					
Sørvágs	-	-	610	1.219	1.219
Vága	2.141	2.141	1.071	-	2.141
Sandoy					
Húsavíkar	56	-	-	-	-
Sands	-	-	537	-	537
Skálavíkar	-	-	145	-	-
Skopunar	-	-	455	455	455
Skúvoyar	-	-	-	-	-

⁷² Sunda Kommune strækker sig over regionerne Streymoy og Eysturoy.

Suðuroy					
Fámjins	-	-	-	-	-
Hovs	-	-	97	-	-
Porkeris	-	-	319	-	-
Sumbiar	-	-	350	-	-
Tvøroyrar	436	1.745	582	1.745	1.745
Vágs	278	1.392	464	1.392	1.392
Hvalbiar	-	-	670	670	-
Hele landet	1.707	2.940	1.203	2.646	2.646

Tabellen viser antal indbyggere der deles om en facilitet. Indbyggertallene er fra januar 2021.

Kapitel 17: Analyse af udvalgte faciliteter

Den følgende analyse sætter fokus på brugen af udvalgte faciliteter. De udvalgte faciliteter er: Svømmehallen i Tórshavn, idrætshallen i Kambsdal, idrætshallerne á Hálsi (hal 1 og 2), Høyvikshøllin og Bylgjan i Runavík⁷³. Faciliteterne er udvalgt af kommunerne i styregruppen ud fra et ønske om at inkludere forskellige typer af faciliteter på forskellige geografiske lokationer.

Analysen bygger på interviews med facilitetsledere i disse faciliteter samt bookingskemaer fra dem. Interviewene har blandt andet fokus på brugere i faciliteten, driften af faciliteterne samt oplevede udfordringer.

Formålet med at se nærmere på disse udvalgte faciliteter er at give nogle eksempler på, hvordan kommunerne arbejder med faciliteter og facilitetsbrug, hvilket kan være et første skridt på vejen til det videre arbejde på facilitetsområdet. Da analysen kun omfatter et begrænset antal faciliteter, er det dog ikke muligt at sige noget om de landsdækkende tendenser.

Behovet for tider i de udvalgte indendørs idrætsfaciliteter i denne undersøgelse må i et vist omfang forventes at hænge sammen med antallet af aktive i indendørsidrætsgrene. De største indendørs idrætsgrene på Færøerne målt på deltagelse er blandt børnene: styrketræning (48 pct.), håndbold (28 pct.), svømning (22 pct.), volleyball (18 pct.) og gymnastik (17 pct.).

Blandt voksne er det styrketræning (36 pct.), svømning (18 pct.) og gymnastik (8 pct.). Næsten en tredjedel af de voksne borgere har også angivet at dyrke idræt eller motion i en idrætshal/gymnastiksal, og en ud af fem voksne dyrker idræt eller motion i en svømmehal. Derudover har 73 pct. af børnene angivet at dyrke idræt eller motion i en idrætshal/gymnastiksal, mens 28 pct. bruger svømmehaller til formålet (delundersøgelse 1 og 2).

De oplysninger, der er inkluderet i analysen, er bookingskemaer for sæsonen 2020-2021, det vil sige fra august 2020 til og med maj 2021⁷⁴. Skemaerne indeholder bookinger i hverdage og weekender og inkluderer desuden, hvem der står for aktiviteterne. Inden for projektets rammer har det ikke været muligt at belyse den faktiske brug af faciliteterne – eksempelvis gennem kameramålinger. Det er derfor ikke muligt at afgøre, hvor stor en del af de bookedede tider, der bliver brugt i praksis⁷⁵.

⁷³ Oprindeligt skulle fodboldbanerne i Gundadalur, Tórshavn og badmintonhallen i Klaksvík også inkluderes. I Gundadalur er det fodboldklubberne, der har fuldt råderet over banerne, og dermed har kommunen ingen bookingskema for dem. Badmintonhallen i Klaksvík har heller ikke haft mulighed for at sende bookingskemaer.

⁷⁴ For Bylgjan i Runavík er bookingskemaet for sæsonen 2021-2022 brugt.

⁷⁵ Nogle af de deltagende kommuner i projektet har dog planer om at afprøve brugen af kameramålinger i udvalgte faciliteter i samarbejde med Lokale- og Anlægsfonden. Afprøvningen var dog ikke gennemført ved rapportens afslutning og kan derfor ikke indgå i analysen.

Analysen af bookingskemaer tegner et nuanceret billede ved at se på efterspørgsel på tider i form af bookede timer hen over året, men også ved at se på, hvem der bruger faciliteterne. Der skal dog gøres opmærksom på, at booking og brugen af faciliteter ikke er det samme – der kan både være ubrugte bookede timer, såvel som brug der ligger ud over de bookede timer. Men ved at se på antallet af bookede timer er det muligt at få en ide om behovet for tider i den pågældende facilitet. Er faciliteten fuldt booket og udtrykker brugere et ønske om flere tider, kan det tyde på, at der mangler kapacitet i faciliteten. Analysen kan derfor ses som et eksempel på, hvordan man kan skabe et oplyst grundlag for beslutninger om eventuelle nye investeringer på facilitetsområdet, ændringer i retningslinjer for anvisning af faciliteter eller facilitetspolitikker.

Udvalgte faciliteter

Höllin á Kambsdali er en idrætshal beliggende i Kambsdalur, Fuglafjarðar Kommune, men den ejes af både Fuglafjarðar Kommune og Eystur Kommune. Hallen bliver brugt af folkeskoler til skoleidræt, foreningsidræt og arrangementer. Derudover har private (blandt andet selvorganiserede borgere) mulighed for at leje sig ind. Til trods for, at hallen ejes af to kommuner, er oplandet ikke særlig stort. De fleste brugere kommer fra Gøta, Leirvík og Fuglafjarður. Hallen egner sig til forskellige idrætsgrene, og det er blandt andet badminton og volleyball, der bliver dyrket i hallen. Tidligere har fodbolden også fyldt mere i hallen, men med opkomsten af kunstgræsbaner, er fodbolden i højere grad flyttet udenfor.

Høyvíkshöllin er beliggende i Tórshavnar Kommune i bydelen Høyvík. Hallen er en af hallerne under Tórshavnar Ítróttanlegg og administreres af kommunen. Dens primære brugere er folkeskoler og foreninger, men også private aktører (borgere og virksomheder) har mulighed for at leje sig ind til f.eks. selvorganiseret idræt eller messer. Foreninger bruger hallen til blandt andet håndbold, volleyball, indendørs fodbold, badminton og tennis.

Hallerne i Tórshavn har i det seneste oplevet et større pres på tider, da flere færingers søger ind mod byen – nye tunneller har f.eks. sørget for, at det for borgere i andre kommuner er blevet nemmere at transportere sig til Tórshavn, hvor der er flere idrætsforeninger og flere idrætsfaciliteter end i de andre kommuner. Derudover er flere klubber begyndt at øge antallet af træninger på et hold, så de i stedet for at træne en eller to gange om ugen nu søger træningstider til tre eller fire gange om ugen.

Höllini á Hálsi ligger også i Tórshavn. Anlægget består af to haller, som hører under Tórshavnar Ítróttanlegg, og den administreres derfor af kommunen. Anvisning af tiderne foregår efter de samme principper, som ved Høyvíkshöllin. De primære brugere er folkeskoler og foreninger, men også private brugere lejer sig ind, dog mest i hal 1.

Bylgjan er et idrætsanlæg i byen Runavík, som består af en idrætshal, gymnastikhal og svømmehal. Denne analyse er kun baseret på idrætshallen. Idrætshallen bliver brugt til idrætsgrene som håndbold og badminton. Hallen i Bylgjan er den eneste idrætshal i den sydlige del af kommunen, og derfor kan der forventes et vist pres på tider.

Svimjihöllin í Gundadali er en af tre svømmehaller i Tórshavn. De to af svømmehallerne er knyttet til skoler, og Svimjihöllin í Gundadali kan betragtes som det eneste større

svømmeanlæg i Tórshavn. Anlægget råder over et 25 meter bassin, et børnebassin, et babybassin og et dybvandsbassin. Svømmehallen bliver mest brugt til aktiviteter i foreningsregi og offentlig svømning.

17.1. Kapacitetsanalyse

De følgende kapacitetsanalyse ser på, hvor stor en andel af tiderne i en facilitet, der er booket til aktivitet. Analysen belyser både forskellige tidsrum på dagen, forskelle mellem hverdage og weekender, samt hvorvidt der er variation i omfanget af bookinger hen over året. I nedenstående boks er beregningsmetoden nærmere uddybet.

Boks 17: Beregningsmetode

Andelen af bookinger er udregnet ved at dele antallet af bookede tider med antallet af potentielle tider til rådighed i faciliteten.

En booking på 100 pct. på hverdage fra kl. 7-15 angiver, at faciliteten har været booket eller reserveret i alle otte timer på alle hverdage mellem kl. 7-15, dvs. 40 timer om ugen.

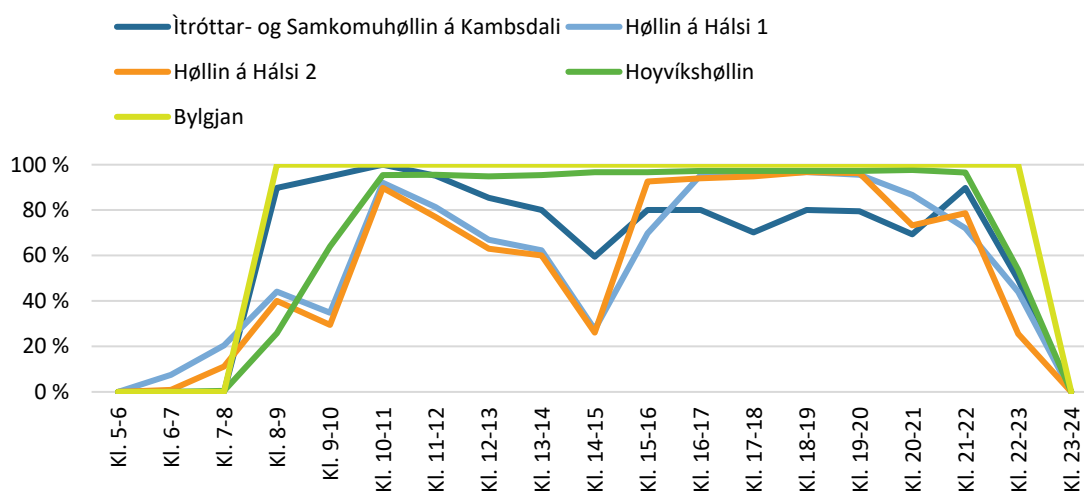
En booking på 100 pct. på hverdage fra kl. 15-23 angiver, at faciliteten har været booket eller reserveret i alle otte timer på hverdage fra kl. 15-23, dvs. 40 timer om ugen.

En booking på 100 pct. i weekender (lørdag og søndag) fra kl. 7-23 angiver, at faciliteten har været booket (reserveret) fra kl. 7-23 lørdag og søndag – dvs. 32 timer i weekenden.

Booking af idrætshaller

Analyserne i det følgende har fokus på bookingskemaerne fra idrætshallerne samlet set. Det viser sig, at netop de haller, der ligger i Tórshavnar Kommune, opnår en lavere bookingprocent end hallerne i Runavík og Kambsdali. Figuren nedenfor viser, at hallen i Runavík opnår den højeste bookingprocent, nemlig 94 pct. mellem kl. 7 og 23 på hverdage. De tre haller i Tórshavnar Kommune er booket 72 pct. af tiden. Forskellen ses især i dagtimerne, hvor skolerne har fået tildelt tider – her er der betydeligt flere frie timer i de tre haller i Tórshavnar Kommune. Dette skyldes, at skolerne i Tórshavn ikke blot har fået tildelt hele tidsrummet, men at de angiver, hvilke timer de har brug for, hvorefter de resterende timer bliver frigivet igen.

Figur 87: Booking af udvalgte idrætshaller på hverdage (pct.)

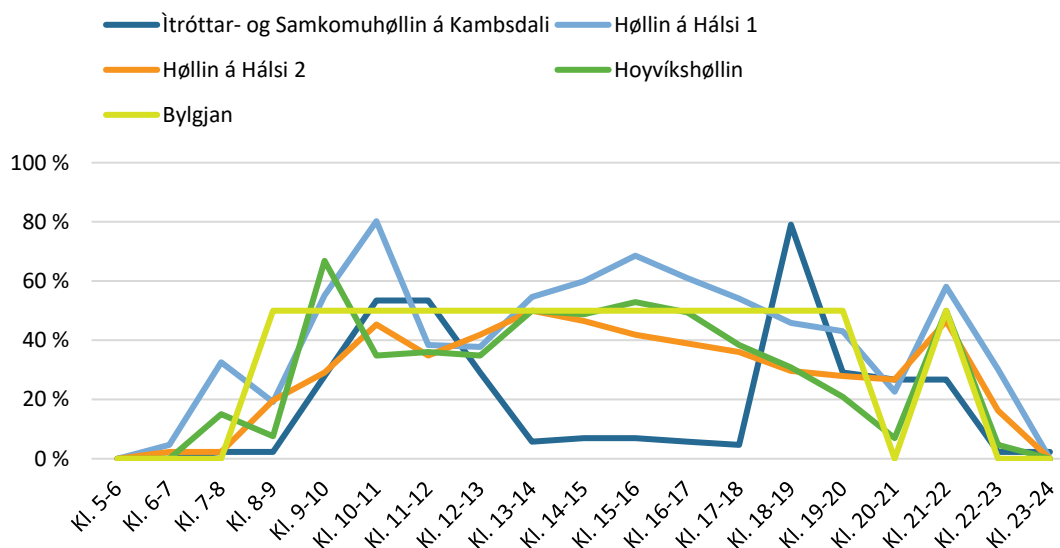

Figuren viser den procentvise booking af hallerne pr. time.

For stort set alle idrætshaller gælder, at der er flest frie timer før skoletiden (kl. 8), efter skoletiden, men inden foreningstiden (kl. 14-15) og efter foreningstiden (kl. 22). Bylgjan har dog kun ledige timer inden skoletiden. Generelt peger analysen på, at kapaciteten i de udvalgte haller er tilstrækkelig, især når man har for øje, at tidligere kapacitetsanalyser i Danmark har vist, at andelen af bookede timer er højere end andelen af udnyttede timer (Høyer-Kruse, Iversen & Forsberg 2017, 7). I så fald vil der være en del ledige timer i alle udvalgte haller, til trods for en meget pæn andel af bookede timer.

Da den gennemsnitlige bookingprocent i weekenderne kun er på 36 pct., er der også her et stort potentiale for en bedre udnyttelse af den ledige tid. Mange faciliteter bliver dog bevidst holdt fri for faste bookinger i weekenden for at gøre plads til stævner og turneringskampe.

Figur 88: Booking af udvalgte idrætshaller i weekender (pct.)

Figuren viser den procentvise booking af hallerne pr time.

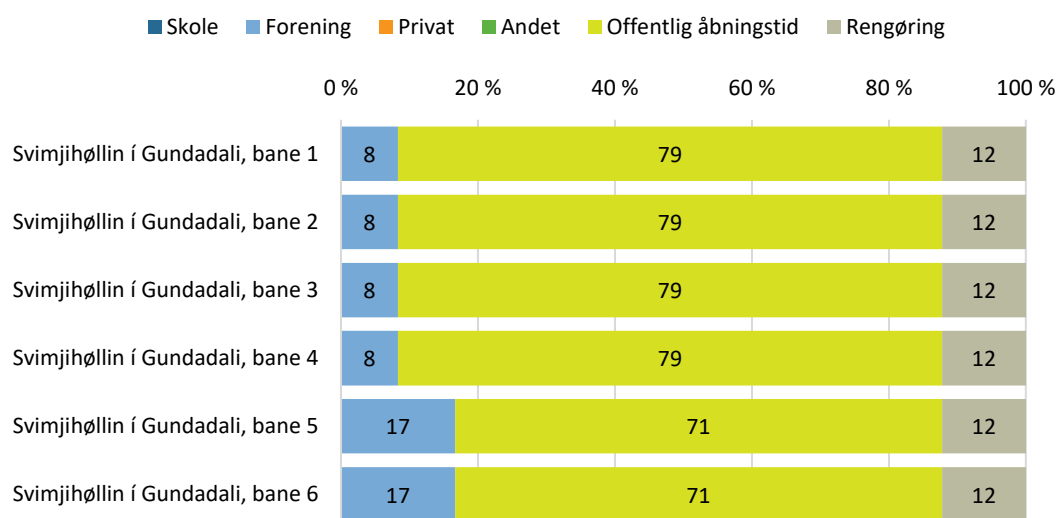
Booking af svømmehallen

Svømmehallen har forskellige bassiner, men i denne undersøgelse er der fokus på 25 meter bassinet, som kan blive booket pr. bane. Bookingskemaet for svømmehallen ser lidt anderledes ud end skemaerne for idrætshallerne, da svømmehallen i mindre grad har private, der lejer sig ind i forskellige tidsrum. Til gengæld har svømmehallen den offentlige åbningstid, hvor private kan komme og benytte sig af bassinet. Folkeskolerne kommer også i den offentlige åbningstid og fremgår derfor ikke på bookingskemaet.

Alle timer i svømmehallen er fordelt. Dette skyldes, at eventuelle ledige timer (efter foreninger har fået tildelt timer) er inddraget i den offentlige åbningstid.

I dagtimerne på hverdage er de fleste timer afsat til den offentlige åbningstid. Andelen af bookede timer til dette formål varierer lidt banerne imellem, hvilket skyldes, at foreninger har fået nogle morgentimer i to af banerne.

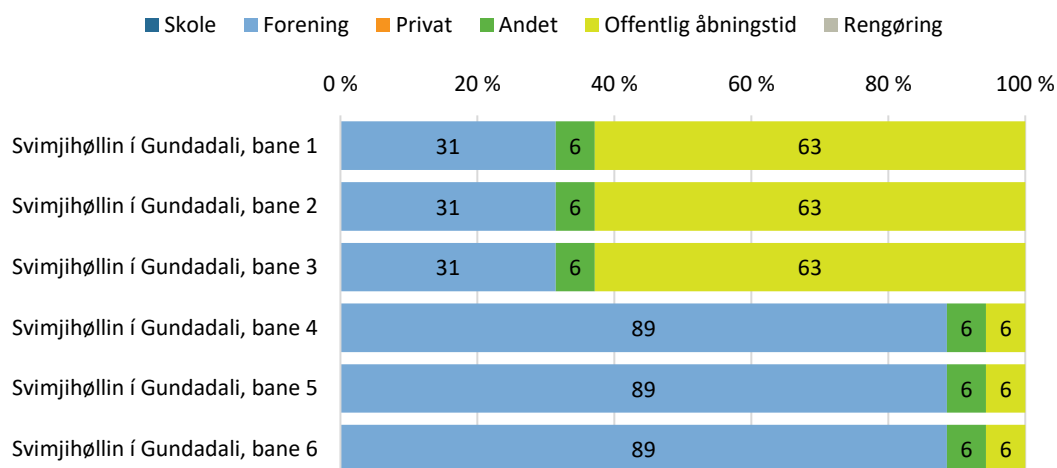
Figur 89: Booking af Svømmehallen i Gundadali i 2020/2021 på hverdage mellem kl. 6 og 15 (pct.)

Figuren viser den procentvise booking af svømmehallen på tværs af baner i sæsonen 2020-2021.

På tværs af hverdagene er de fleste aktiviteter planlagt fra tirsdag til og med fredag, da der er afsat tid til rengøring om mandagen. Samlet set optager rengøring dermed 12 pct. af timerne mellem kl. 6-15, men alle rengøringstimer ligger om mandagen. Om eftermiddagen er der stadig god plads til dem, der kommer i den offentlige åbningstid – dog fylder foreninger en smule mere her.

Figur 90: Booking af Svømmehallen i Gundadali i 2020/2021 på hverdage mellem kl. 15 og 22 (pct.)

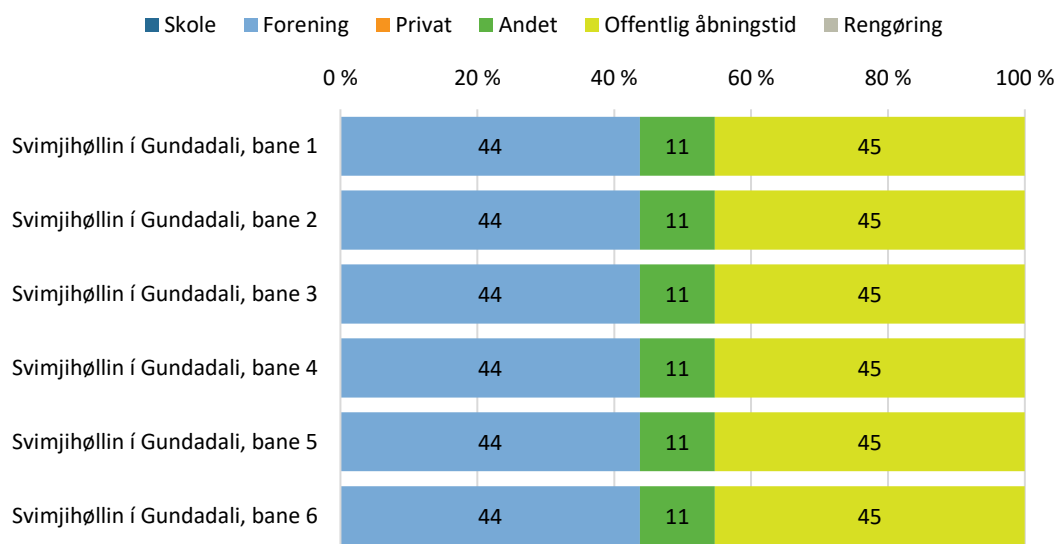

Figuren viser den procentvise booking af svømmehallen på tværs af baner i sæsonen 2020-2021.

Fra tirsdag til og med fredag er der offentlig åbningstid helt frem til kl. 20.30, men ikke på alle baner. Tre baner er booket til svømning i foreningsregi, og efter kl. 20.30 er der kun plads til aktiviteter i foreningsregi. Om mandagen er der ingen offentlig åbningstid efter kl. 9.30, men eftermiddagen er booket til aktiviteter i foreningsregi, men også parasporten og brandvæsenet (i kategori 'Andet') har fået tildelt timer.

I weekenden er der foreningsaktiviteter i morgentimerne (inden kl. 9) og efter kl. 17.30. Resten af tiden er booket til offentlig åbningstid – dog er svømmehallen lukket søndag mellem kl. 10.30 og 14.00 på grund af kirketjeneste.

Figur 91: Booking af Svømmehøllin í Gundadali i 2020/2021 i weekender mellem kl. 6 og 22 (pct.)

Figuren viser den procentvise booking af svømmehallen på tværs af baner i sæsonen 2020-2021.

Forskelle i bookinger på tværs af idrætshaller

I tillæg til den mere generelle booking af idrætshaller er det også interessant at se på efterspørgslen af hver enkel idrætshal. Analysen starter med de overordnede bookingandele, hvorefter den bliver delt op i dagtimerne (hverdage kl. 7-15), eftermiddag og aften (hverdage kl. 15-23) og weekender (lørdag og søndag kl. 7-23).

Høllin á Kambsdali benytter et online bookingskema, men de fleste bookinger er bookinger til de samme skoler og foreninger, som ligger på de samme dage/tider i mange år. Private eller selvorganiserede aktører kan dog også leje sig ind, når der er ledige tider. Til trods for, at bookingskemaet går fra kl. 7 om morgenen til kl. 24 om aftenen, angiver facilitetslederen, at der nogle gange også er aktiviteter (oftest af private aktører) om natten, hvis der er travle perioder.

I gennemsnit er Høllin á Kambsdali booket 75 pct. af tiden. Det vil sige, at en ud af fire timer ikke er booket i tidsrummet mellem kl. 7 og kl. 23. I weekenden er det blot 22 pct. af tiden, der er booket i dette tidsrum.

I Høyvíkshøllin og Høllini á Hálsi er det facilitetslederen, der står for at fordele tiderne til de forskellige aktiviteter, og dette gælder for alle kommunale idrætshaller i Tórshavnar Kommune. Hvert år bliver der lavet en opgørelse over antallet af medlemmer og hold, hvorefter tiderne bliver fordelt på baggrund af dette. Kommunen har desuden et reglement der angiver, hvor mange deltagere der skal være på et hold for at kunne få tildelt tider i en hal.

Hallerne har forskellige bookingskemaer fra uge til uge, som i Høyvíkshöllin giver en gennemsnitlig bookingprocent på 81 pct. i hverdage mellem kl. 7 og 23, mens tiderne i weekenden er booket i 34 pct. af tiden. I Høllini á Hálsi, hal 1 er der i gennemsnit booket 68 pct. på hverdage mellem kl. 7 og 23, mens procenttallet i hal 2 ligger på 66 pct. I weekenden (kl. 7-23) er forskellen mellem de to haller lidt større. Her er hal 1 booket 48 pct. af tiden, mens hal 2 er booket 33 pct. af tiden. Der skal gøres opmærksom på, at de to haller også kan bookes i de tidlige timer, og der er bookinger inden kl. 7, som dog ikke er medtaget i denne analyse for bedre at kunne sammenligne efterspørgslen med de øvrige faciliteter i analysen.

I modsætning til de andre haller bruger Bylgjan det samme skema til hele sæsonen, men skemaet kan dog blive justeret undervejs i sæsonen⁷⁶.

”Bare giv mig et reelt tal for, hvor meget de [foreningerne] har brug for hallen. Så kan vi hellere justere det senere efter behov. Det er ikke sådan, at vi låser det fast 1. september, og så er det det, der gælder for hele året. Det kræver justeringer hele tiden, hvis det kan lade sig gøre. Og det er også det, jeg prøver at sige til foreningerne hele tiden, at vi er jo ikke større, end vi er, og en force i det er, at vi kan være fleksible.”

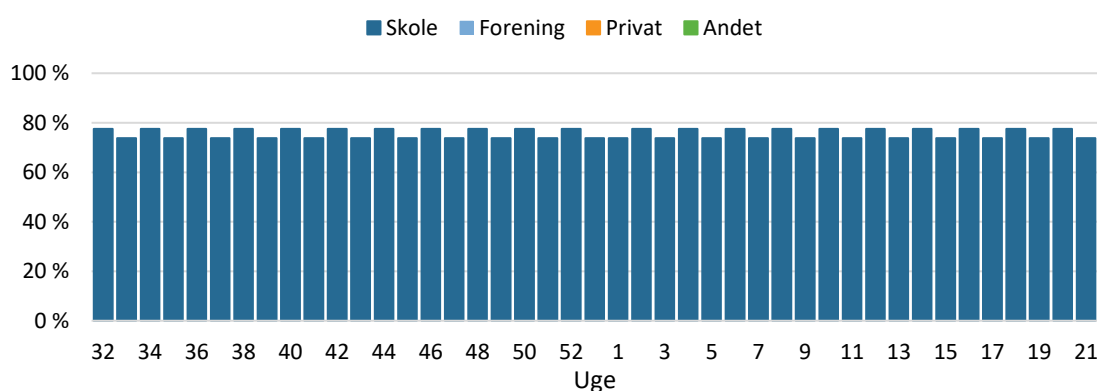
Facilitetsleder, Bylgjan i Runavík

I princippet er der derfor ikke udsving på antal bookinger på tværs af uger. I en standarduge er andelen af bookedede timer 90 pct., hvilket er lidt højere end i de øvrige haller i analysen. Dette skyldes formentligt, at der ikke er taget højde for ferier og helligdage i bookingskemaet.

Dagtimerne (kl. 7-15)

Høllin á Kambsdali er i dagtimerne booket i næsten alle timer, dog er der ledig tid inden kl. 8. Det er kun folkeskolerne, der har fået timer i dagtimerne. Det lille udsving på tværs af ugerne skyldes, at hallen arbejder med et bookingskema for lige og ulige uger, og at der er små variationer mellem de to skemaer.

Figur 92: Booking af Høllin á Kambsdali i 2020/2021 på hverdage mellem kl. 7 og 15 (pct.)

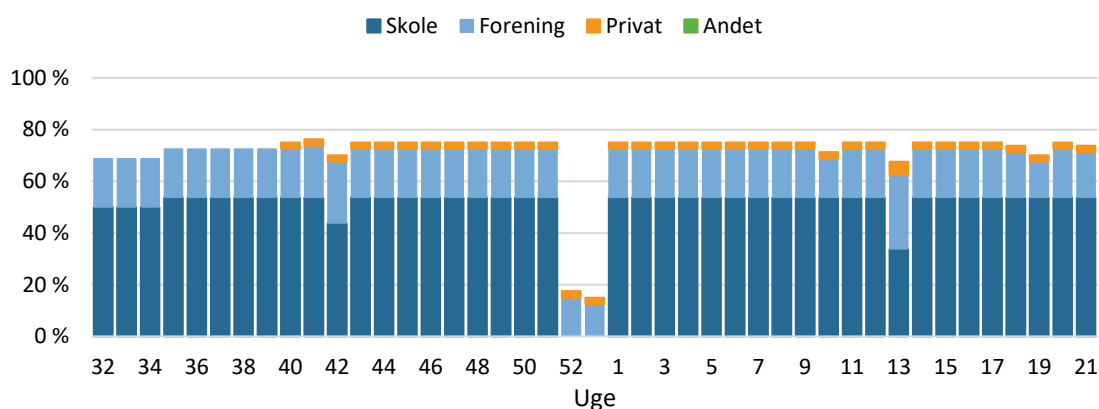

Figuren viser den procentvise booking af hallen på tværs af ugerne i sæsonen 2020-2021.

⁷⁶ Det brugte bookingskema er fra 2021-2022.

I modsætning til Høllin á Kambsdali er Høyvíkshøllin i dagtimerne booket af skoler, foreninger og private. Skolerne har de tidlige timer, hvorefter foreninger tager over kl. 13.30. De fleste ledige timer ligger før skoletiderne, oftest inden kl. 9.30, hvor skolerne har angivet ikke at skulle bruge hallen. Det er også i disse tidlige timer, at private aktører har lejet sig ind i mange af ugerne i sæsonen.

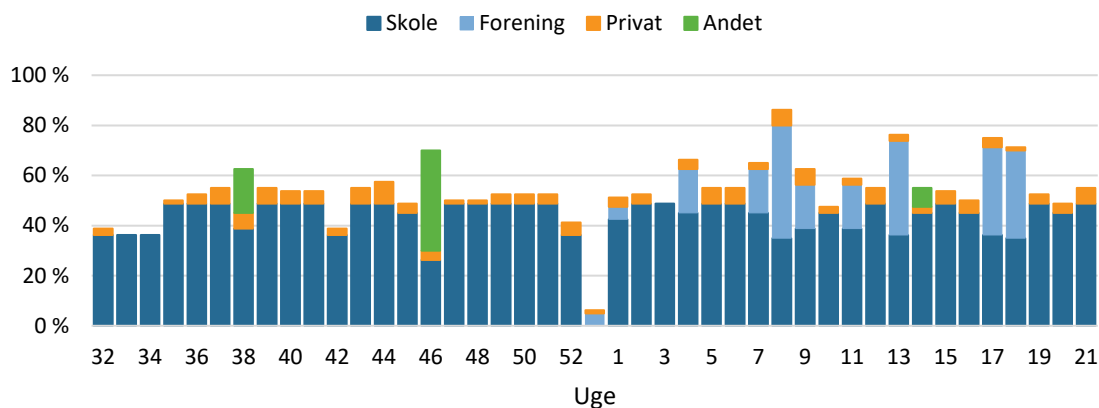
Figur 93: Booking af Høyvíkshøllin i 2020/2021 på hverdage mellem kl. 7 og 15 (pct.)

Figuren viser den procentvise booking af hallen på tværs af ugerne i sæsonen 2020-2021.

I hal 1 og 2 i Høllini á Hálsi er det også folkeskolerne, der har den største andel af bookede timer i dagtimerne mellem kl. 7-15, men også her er der plads til foreninger (dog kun i foråret), private aktører og arrangementer.

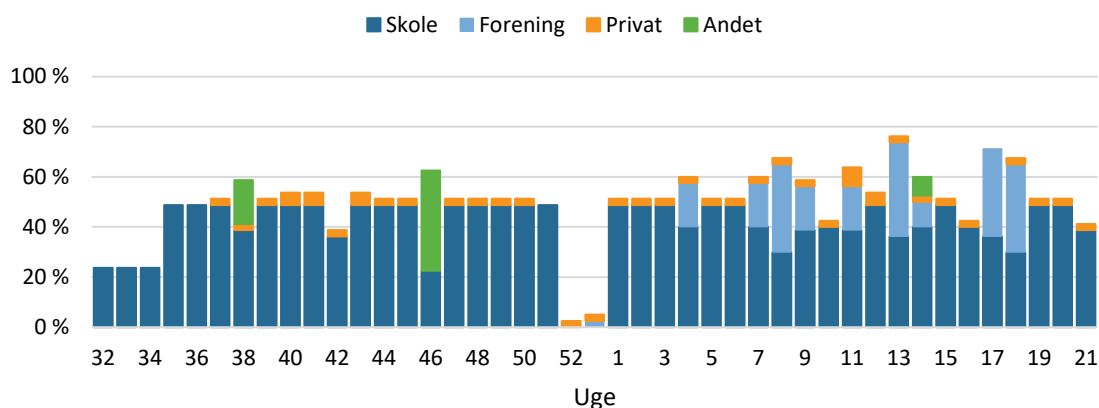
Figur 94: Booking af Høllin á Hálsi 1 i 2020/2021 på hverdage mellem kl. 7 og 15 (pct.)

Figuren viser den procentvise booking af hallen på tværs af ugerne i sæsonen 2020-2021.

De private aktører og foreninger har ikke blot timer før skoletiden, men også midt på dagen. Dette skyldes, at skolerne ikke har adgang til hallerne i hele skoletiden, men i stedet har fået anvist nogle bestemte tider.

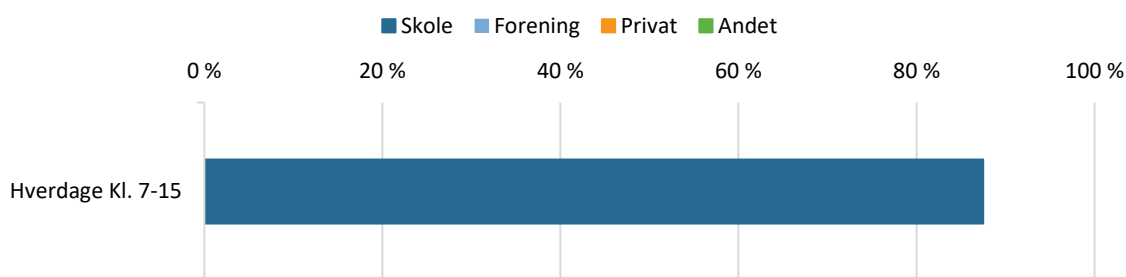
Figur 95: Booking af Høllin á Hálsi 2 i 2020/2021 på hverdage mellem kl. 7 og 15 (pct.)

Figuren viser den procentvise booking af hallen på tværs af ugerne i sæsonen 2020-2021.

Idrætshallen i Bylgjan er booket 88 pct. af tiden på hverdage mellem kl. 7 og 15, og i dette tidsrum er det kun skolerne, der har fået tildelt faste timer, nemlig fra kl. 8-15. Skoletimerne begynder kl. 8, så hallen står generelt tomt i timerne før kl. 8. Da hallen bruger et bookingskema for hele sæsonen, viser figur 96 andelen af bookede timer til en standarduge i sæsonen, dvs. at det er muligt, at andelen af bookede timer skifter fra uge til uge alt afhængig af, hvilke aktiviteter der bliver aflyst, og hvilke ekstra bookinger der bliver foretaget. Det kan både være bookinger af private, samt bookinger i forbindelse med stævner og kampe/turneringer. Derudover har den kommunale ældrepleje også fået nogle timer i dagtimerne for at tilbyde træning til 67+-årige, som kan deltage i træning mod en lille betaling pr. gang. Denne aktivitet fremgår heller ikke i bookingskemaet.

Figur 96: Booking af Bylgjan i 2021/2022 på hverdage mellem kl. 7 og 15 (pct.)

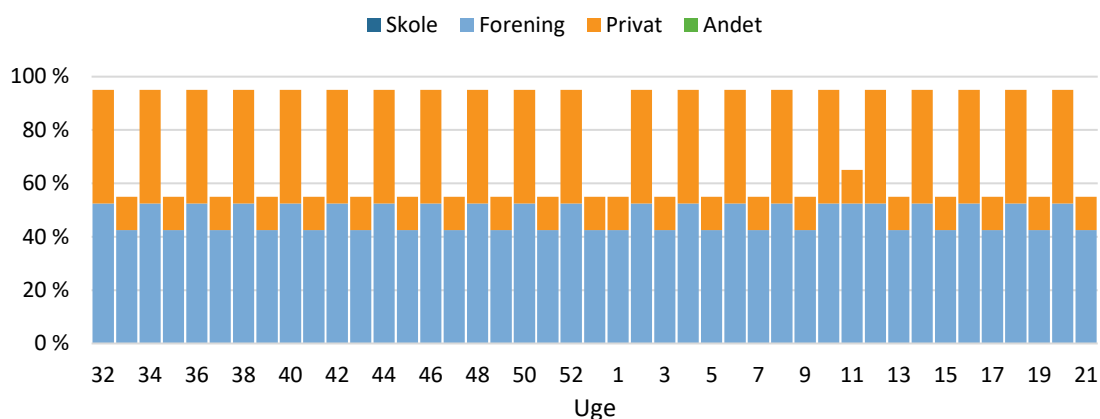
Figuren viser den procentvise booking af hallen i sæsonen 2021-2022.

Eftermiddag og aften (kl. 15-23)

Om eftermiddagen er bookingen af idrætshallerne mere varieret. Efter kl. 15 er der både plads til idrætsforeninger og private lejere/aktører, som primært er borgere, der lejer sig ind.

I Høllin á Kambsdali er der store forskelle mellem de to bookingskemaer for ulige og lige uger, og det er også synligt i figuren nedenfor. Der er både færre foreningstimer og færre private aktører, der har timer i ulige uger.

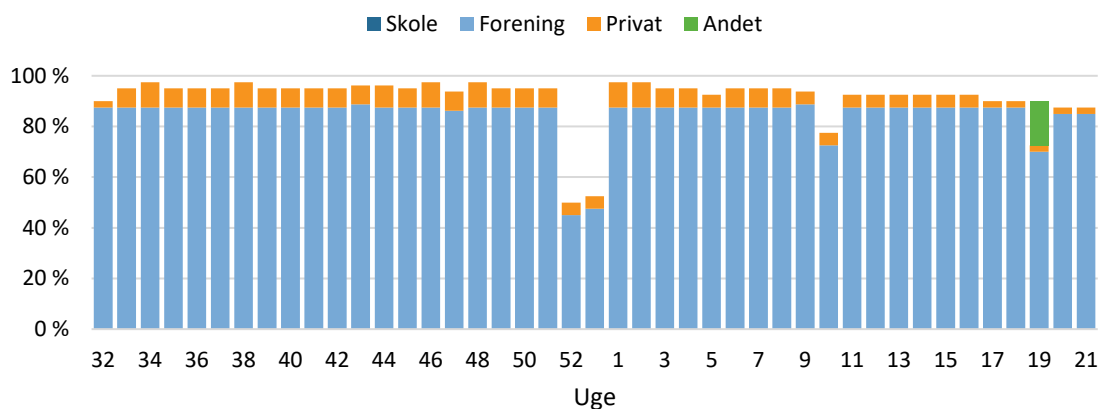
Figur 97: Booking af Høllin á Kambsdali i 2020/2021 på hverdage mellem kl. 15 og 23 (pct.)

Figuren viser den procentvise booking af hallen på tværs af ugerne i sæsonen 2020-2021.

I Høyvíkshøllin er andelen af bookede timer om eftermiddagen højere end om formiddagen, og det er især foreningsidrætten, der fylder. Foreningsidrætten, som allerede starter ca. kl. 13.30 fortsætter nemlig frem til kl. 22. De private brugere, der har lejet sig ind i hallen, er der efter kl. 22. Dermed har Høyvíkshøllin en større andel bookede timer end Høllin á Kambsdali.

Figur 98: Booking af Høyvíkshøllin i 2020/2021 på hverdage mellem kl. 15 og 23 (pct.)

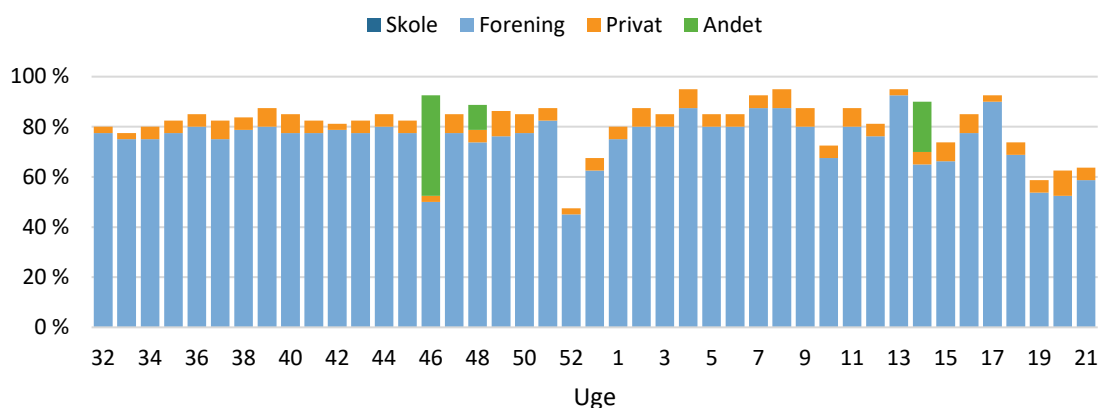

Figuren viser den procentvise booking af hallen på tværs af ugerne i sæsonen 2020-2021.

Ligesom i dagtimerne er der i denne hal færre bookede tider i juleferien, dog holder hverken foreningerne eller de private helt pause.

I de to haller i Høllini á Hálsi er det også mest foreninger, der har fået anvist timer om eftermiddagen. De private aktører, der har fået tildelt timer, har oftest de timer, der ligger efter foreningstiderne – primært efter kl. 22.

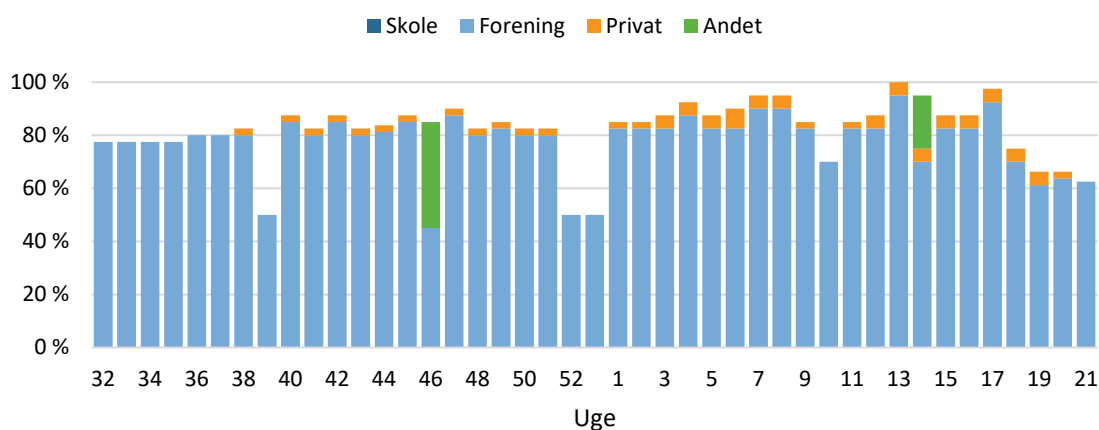
Figur 99: Booking af Høllin á Hálsi 1 i 2020/2021 på hverdage mellem kl. 15 og 23 (pct.)

Figuren viser den procentvise booking af hallen på tværs af ugerne i sæsonen 2020-2021.

Også efter kl. 15 er det sådan, at de private brugere primært har booket timer i hal 1. Andelen af timer booket til foreninger er dog ret ens på tværs af de to haller.

Figur 100: Booking af Høllin á Hálsi 2 i 2020/2021 på hverdage mellem kl. 15 og 23 (pct.)

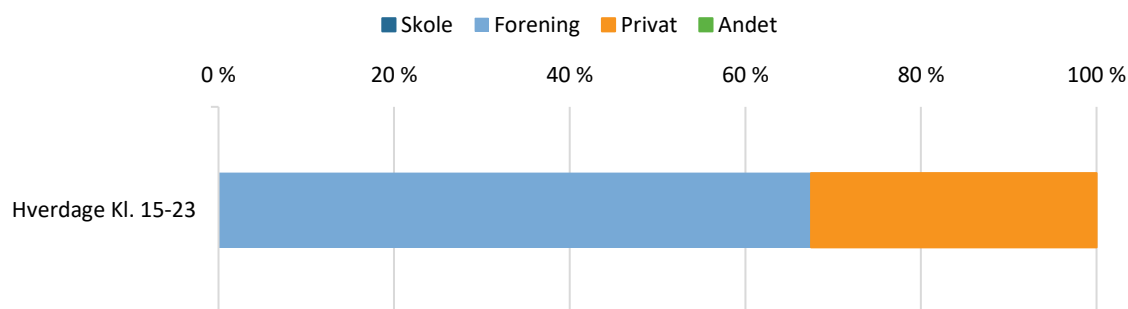

Figuren viser den procentvise booking af hallen på tværs af ugerne i sæsonen 2020-2021.

Ligesom i de andre haller er det foreninger og private, der har fået plads i hallen i Bylgjan efter k. 15. I Bylgjan er der dog afsat samtlige timer i dette tidsrum, og det resulterer i, at andelen af bookede timer på hverdage mellem kl. 15 og 23 ligger på 100 pct.

I eftermiddagstimerne på hverdage er der først plads til håndboldforeningen, hvorefter badmintonforeninger tager over på de fleste dage. Efter kl. 20 eller 21 er der plads til private aktører i hallen, og her er alle ledige timer booket til aktiviteter.

Figur 101: Booking af Bylgjan i 2021/2022 på hverdage mellem kl. 15-23 (pct.)

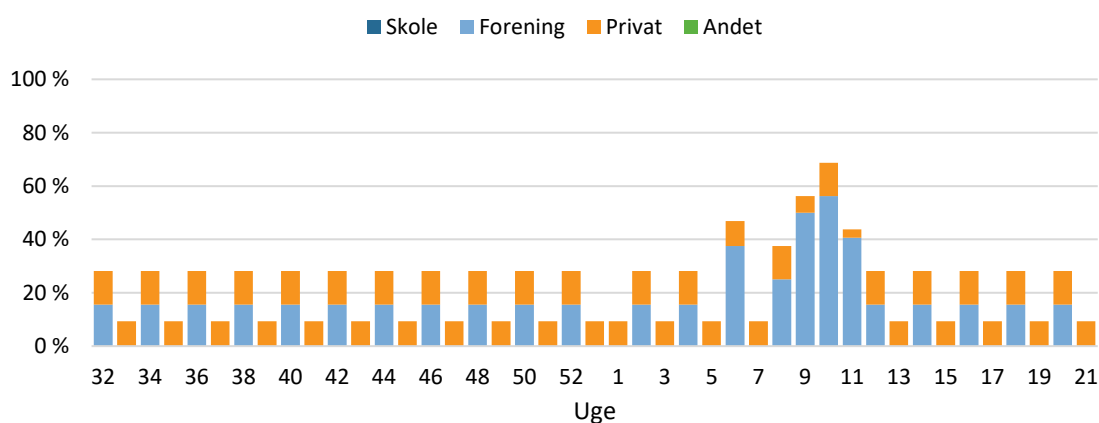
Figuren viser den procentvise booking af hallen i sæsonen 2021-2022.

Weekender (kl. 7-23)

Weekender er generelt meget lidt bookede i alle haller. Dette skyldes primært, at folkeskolerne er lukkede, og at foreningsidrætten som regel ikke afholder træning i weekenden, men spiller kampe rundt omkring i landet/regionen i stedet. Disse kampe og stævner er ikke på forhånd skemalagt i bookingskemaer, men tiderne bliver i stedet holdt ledige for at kunne give plads til kampe og stævner, når de bliver fastlagt af forbund og foreninger.

I Høllin á Kambsdali er det i gennemsnit 22 pct. af timerne, der er bookede. Det er både foreninger og private aktører, der har timer i hallen. Foreningsidrætten har dog kun timer om formiddagen i de lige uger. Derudover er der nogle kampe og stævner i februar og marts, som fylder forholdsvis meget i hallen (uge 8-11).

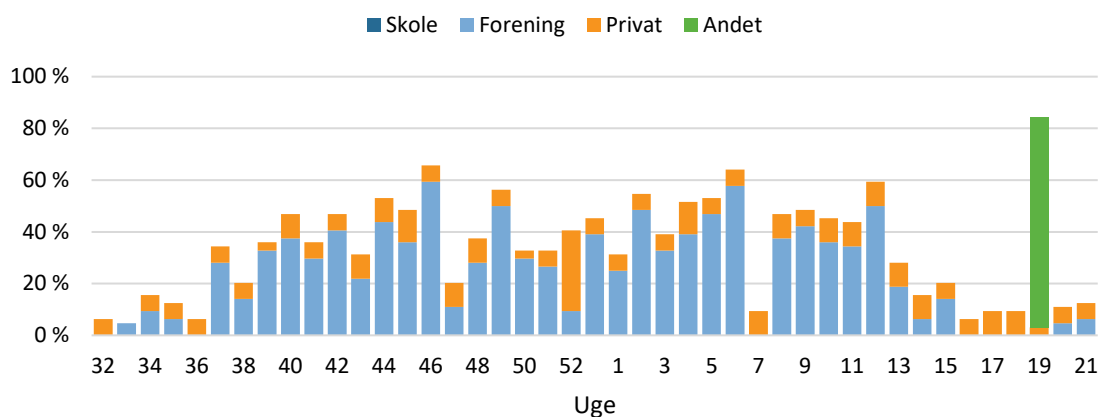
Figur 102: Booking af Høllin á Kambsdali i 2020/2021 i weekender mellem kl. 7 og 23 (pct.)

Figuren viser den procentvise booking af hallen på tværs af ugerne i sæsonen 2020-2021.

I hallerne i Tórshavn er andelen af bookede timer meget mere varieret end i hverdagene. Det skyldes også her, at de fleste foreninger ikke har faste træningstider i weekenden, men i stedet benytter hallen til kampe, stævner og andre arrangementer. De private brugere har dog en mere konstant brug af idrætshallen hen over året. Derudover er idrætsfaciliteterne i Tórshavn aldrig booket i kirketiden, som ligger søndag formiddag. Bookinger om søndagen er derfor inden kl. 10 og efter kl. 14.

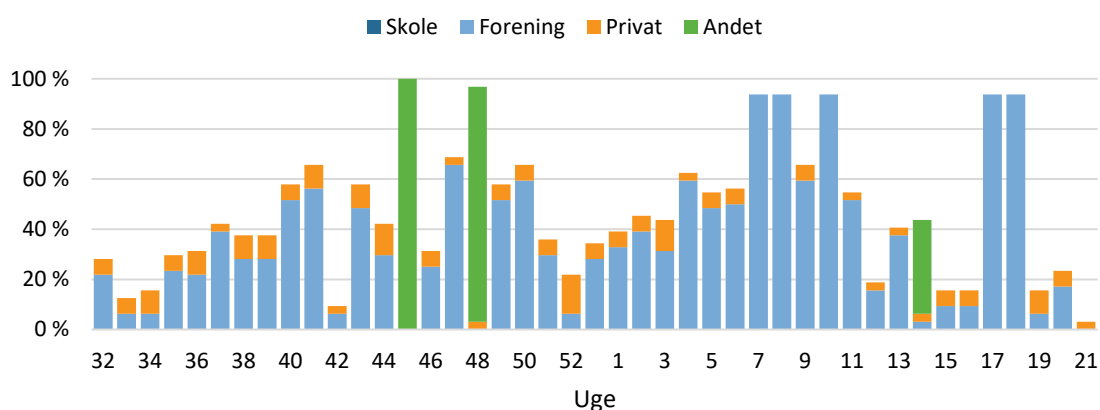
Figur 103: Booking af Høyvíkshøllin i 2020/2021 i weekender mellem kl. 7 og 23 (pct.)

Figuren viser den procentvise booking af hallen på tværs af ugerne i sæsonen 2020-2021.

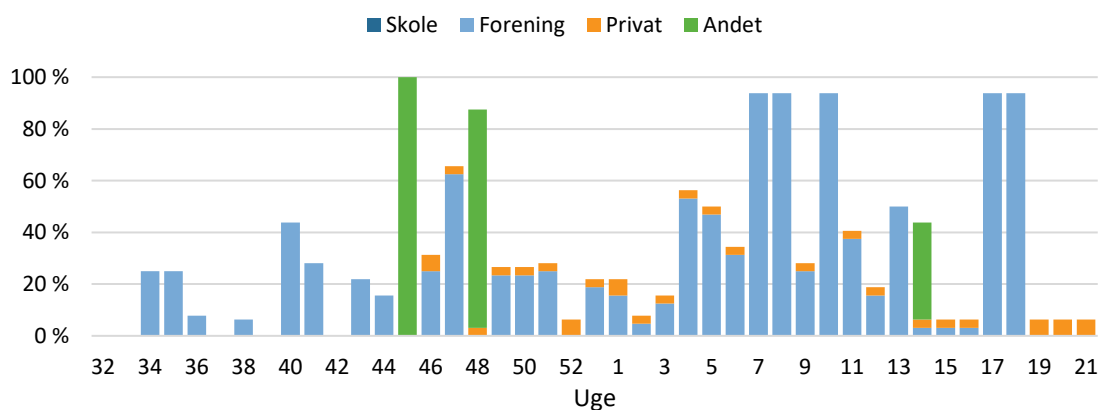
I Høllini á Hálsi er de fleste aktiviteter i weekenden planlagt i hal 1, og det er også i den hal, at de private brugere primært lejer sig ind.

Figur 104: Booking af Høllin á Hálsi 1 i 2020/2021 i weekender mellem kl. 7 og 23 (pct.)

Figuren viser den procentvise booking af hallen på tværs af ugerne i sæsonen 2020-2021.

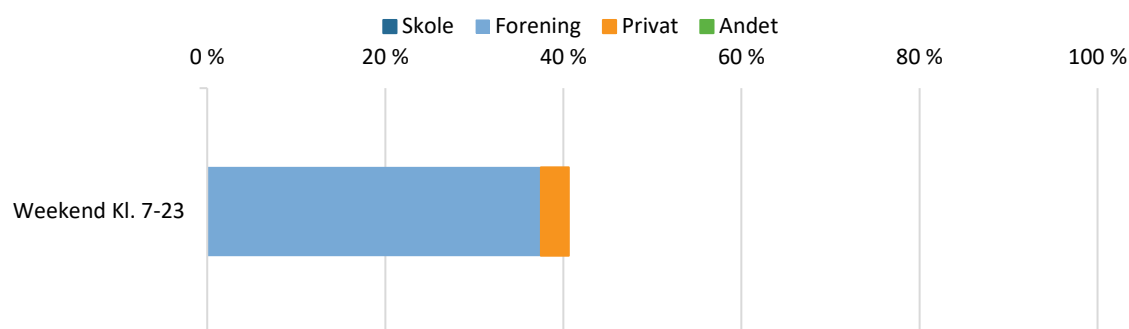
Figur 105: Booking af Høllin á Hálsi 2 i 2020/2021 i weekender mellem kl. 7 og 23 (pct.)

Figuren viser den procentvise booking af hallen på tværs af ugerne i sæsonen 2020-2021.

Hallen i Bylgjan er kun booket om søndagen, da lørdagen bliver holdt fri for faste bookinger. Om søndagen er der tre faste bookinger, mens stævner, kampe og turneringer om lørdagen af forskellige årsager ikke kan fastlægges i et bookingskema.

Figur 106: Booking af Bylgjan i 2021/2022 i weekender mellem kl. 7 og 23 (pct.)

Figuren viser den procentvise booking af hallen i sæsonen 2021-2022.

17.2. Fordelingsprocedurer og -principper

Kapacitetsanalysen ovenfor viser, at de udvalgte faciliteter har en relativt høj belægning – særligt i hverdage. Den høje belægningsgrad nødvendiggør prioritering og koordinering mellem facilitetsledere, kommunalt ansatte, skoler, og de foreninger, der ønsker at benytte faciliteten. For at få et indblik i, hvordan processen med at få tildelt tider og samarbejdet med de forskellige aktører fungerer, samt hvordan den reelle brug ser ud, er der blevet afholdt interviews med ledere på de udvalgte anlæg. Denne del af kapitlet baserer sig på dette.

Prioritering af målgrupper

Generelt er prioriteringen af målgrupper præget af en pragmatisk tilgang, hvor man ønsker at finde den bedste fordeling af tider, så alle interessenter får opfyldt deres ønsker:

Interviewer: "Hvordan fungerer fordelingen af tider til de forskellige aktiviteter? Er det dig, der står for det?"

Informant: "Det er mig, der står for det. Jeg tæller op hvert år, hvor mange hold der har været med i turneringen, og så tæller vi op på den måde, at jeg har så og så mange timer at dele ud af. Så deler vi lagkagen op alt efter, hvor stor foreningen er, og hvor mange hold de er."

Facilitetsleder, Tórshavn

Som vist i analysen af bookingskemaer, prioriteres skolernes behov for tider i idrætshaller i dagtimerne i tidsrummet kl. 8-15. Bookinger fra foreninger og private ligger både før og efter skoledagen indtil sen aften. I nogle haller er der plads til de private brugere indtil omkring kl. 24. Dog kan efterspørgslen på faciliteter godt betyde, at det fortsætter senere:

"Nu er der jo så i hvert fald i det her område, der er der pres på. Der kan vi godt komme til at sparke lidt til kl. 1-2 om natten."

Facilitetsleder, Bylgjan i Runavík

Uanset om det er en kommunalt ansat facilitetsleder eller foreningerne selv, der fordeler tiderne, prioriteres yngre målgrupper tidligere på dagen, mens ældre målgrupper får tildelt tider senere på dagen. Flere faciliteter åbner for, at særlige – og typisk selvorganiserede – målgrupper, f.eks. pensionister eller hjemmegående forældre, kan benytte faciliteten i dagtimerne, når skolerne ikke er der. Det prioriteres ofte at friholde weekenderne fra løbende bookinger, da faciliteterne også bruges til turneringer, kampe, halbal, koncerter, og lignende. Derudover er der ingen faste bookinger i kirketiden.

Booking og fordeling af tider fungerer anderledes i svømmehallen i Tórshavn end i de øvrige udvalgte faciliteter. Svømmehallen har ikke noget decideret bookingsystem, men klubberne har faste træningstider. For at imødekomme behovet for både klubtræning og den offentlige åbningstid for private og skoler benytter man en model, hvor svømmehallens seks baner opdeles og benyttes simultant:

Interviewer: "Hvordan fungerer det i svømmehallen?"

Informant: "Vi har ikke noget bookingsystem heroppe ved os i svømmehallen. Derfor har klubberne faste tider. Nogle gange træner de samtidig med, at vi har åben for den almene svømning. Det fungerer rimelig godt. [...] På det tidspunkt har vi åben for almen svømning, så de skal så passe sig ind."

Interviewer: "Så der er nogle baner, der er til almen svømning?"

Informant: "Ja, de har tre baner. Vi har kun seks baner. I første omgang da vi begyndte på det, var der lidt modstand, men jeg synes folk har forståelse for, at dem der træner til det her klubtræning eller konkurrencetræning eller svømning, de skal have noget tid for at kunne opnå resultater."

Facilitetsleder, Tórshavn

Den pragmatiske tilgang, til prioritering og fordeling af bookinger og adgang til faciliteter generelt, kan skyldes, at interessentgruppen ved en given facilitet er væsentligt mindre på Færøerne end i Danmark. Facilitetslederen i Bylgjan i Runavík tilskriver kendskabet til lokalsamfundet en stor rolle i samarbejdet med aktører i lokalsamfundet i forbindelse med adgang til faciliteten:

Informant: "Der er tit nogen, som spørger "Kan vi ikke ligesom?" og jo, det kan I godt."

Interviewer: "Ja. Du kender dem vel også alle sammen?"

Informant: "De fleste, ja. Og det er jo dem, som bor her, det er en lille bygd her. Så er der nogle børn, de kommer her og siger "Er der plads, kan vi komme ind?" og ja, så kommer de ind. Så kan de godt komme ind og lege og sådan noget. Det er der mulighed for. Og det kører bare udenfor alt det der med bookingsystemer."

Facilitetsleder, Bylgjan i Runavík

Faciliteterne er altså godt brugt og udnyttet, og selvom flere udtrykker at "uanset hvor mange faciliteter vi får, så ønsker de [foreningerne] hele tiden mere", så er der generelt stor

tilfredshed med faciliteterne, hvilket også er det generelle billede i foreningsundersøgelsen (delundersøgelse 3).

Afmelding af tider

Den tætte belægning af faciliteterne og foreningernes vedvarende ønske om mere tid i faciliteterne betyder, at et væsentligt værktøj til at skabe fleksibilitet og frigive tid er, at bookinger afmeldes, hvis de ikke bruges. Alle de faciliteter, der har bookingsystemer, oplever, at brugerne generelt er gode til at afbooke faciliteterne. I Klaksvíkar Kommune er et nyt bookingsystem på vej, og i mellemtiden aflyses bookinger gennem kommunikation i en Facebookgruppe eller brugernes Messengergruppe, hvor facilitetslederen er med.

Kommunernes egne idrætsforeninger bruger faciliteterne gratis i Tórshavn, Runavík, Klaksvík og Kambsdal (som deles mellem Eystur Kommune og Fuglafjarðar Kommune). Gratis brug af faciliteterne er en måde, hvorpå kommunen kan støtte fritidslivet. Det kan dog have den afledte konsekvens, at foreningerne glemmer at afbooke faciliteter, da de uanset deres faktiske brug ikke skal betale for deres haltimer:

"Det er problemet med, at de ikke betaler. De ligger ikke noget i, om det står tomt. Så det er lidt kedeligt. Men vi har snakket om, at vi kommer på plads med det. Men det er ikke et stort problem, det er det ikke.

Facilitetsleder, Kambsdali

Facilitetslederne fremhæver god dialog med foreningerne som medvirkende til at sikre, at faciliteter ikke står bookede, men ubrugte:

"Der kører sådan en kontakt imellem koordinatoren og klubberne om at afmelde tider"

Embedsmand, Runavíkar Kommune

"Der er i hvert fald et grundlag for en dialog med de der foreninger, og de kan se, at de måske kan være mere dygtige til at afbooke. Det er sådan et klassisk eksempel f.eks., at de har booket, og så ligger bookingen derinde. Man skal selv være bevidst om, at man får fjernet de der bookinger, som andre private kan komme ind i efterårsferien, juleferien, påskeferien osv.

Embedsmand, Tórshavnar Kommune

Modsat foreninger hjemmehørende i den kommune, hvor faciliteten er beliggende, skal private brugere og foreninger fra andre kommuner betale for leje af haller. Lejeprisen er relativt lav, 150-400 kr. pr time, men flere oplever, at de brugere, der betaler leje, er bedre til at afbooke ubrugte tider, f.eks. i Tórshavnar Kommune:

Interviewer: "Har du indtryk af, om folk får det afbooket, hvis de ikke skal bruge det?"

Informant: "Det, som vi siger, er, at kommer der en regning, så er disciplinen måske bedre til at afbooke igen. Men generelt er mit indtryk, at dem som betaler, de er flittige til at møde op, fordi det siger sig selv."

Embedsmand, Tórshavnar Kommune

Samlet set tyder analysen på, at der i flere af de udvalgte faciliteter kan være et potentiale i arbejdet med bookingprocedurer- og systemer, hvilket vil blive uddybet i den afsluttende perspektivering.

PERSPEKTIVERING

Kapitel 18: Afsluttende perspektiver

Rapportens formål har været at give et samlet indblik i fritidslivet på Færøerne med udgangspunkt i resultaterne fra de fire delundersøgelser om børn og voksnes idræts- og fritidsvaner, foreningernes vilkår og trivsel samt faciliteternes udbredelse og brug. I forlængelse af rapportens resultater sætter dette afsluttende kapitel fokus på en række perspektiver, som undersøgelsens resultater kan give anledning til at være opmærksom på i det videre arbejde med udviklingen af fritidslivet på Færøerne. Der vil være fokus på de følgende temaer:

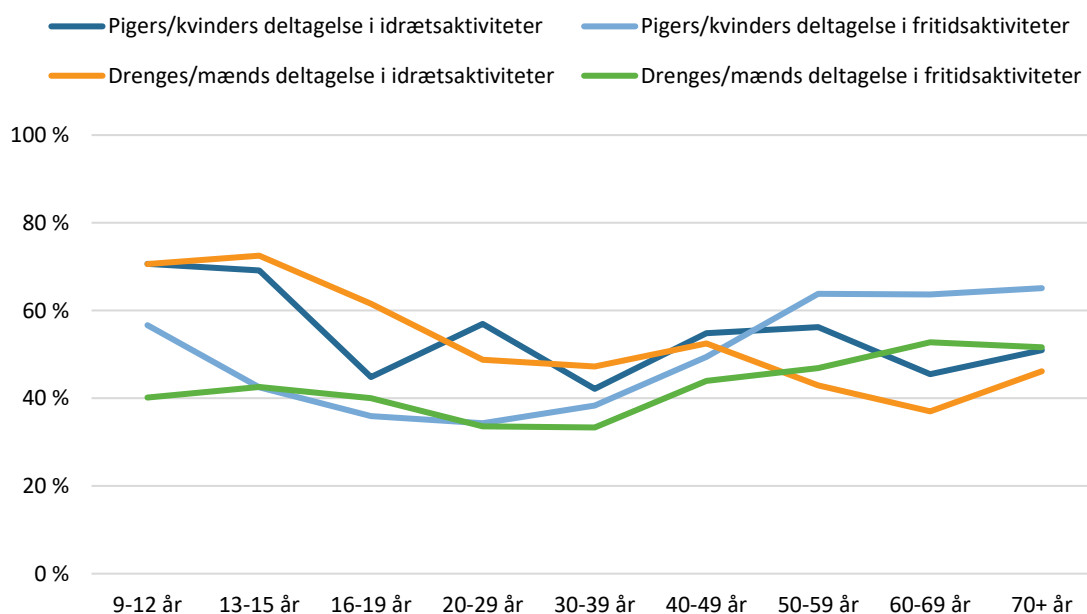
- Fokus på forskellige målgruppers særlige behov
- Fremtidens frivillige i fritidslivet
- Lokalt samarbejde som et udviklingspotentiale
- Fremtidens mødesteder og faciliteter

Fokus på forskellige målgruppers særlige behov

Undersøgelsen har vist, at deltagelsen i idræts- og fritidslivet varierer på tværs af livsfaser, hvilket giver anledning til at se på mulige potentialer for forskellige typer af målgrupper.

Som undersøgelsen har vist, er der en tendens til, at børn, unge og voksne, der deltager i idræts- og fritidslivet, trives bedre, end dem, der ikke gør. Derfor er det ønskværdigt at flere borgere bliver aktive.

Figur 107: Andelen af piger/kvinder og drenge/mænd, der dyrker idræts- eller fritidsaktiviteter, på tværs af alder (pct.)

Figuren viser andelen, der har svaret 'ja' til henholdsvis spørgsmålet: 'Dyrker du normalt sport og motion?' og 'Dyrker eller går du normalt til hobby- og fritidsaktiviteter?' (n=3.344).

Kan frafaldet i teenageårene mindskes?

Både på Færøerne og i Danmark og Grønland er idrætsdeltagelsen højere blandt drenge end piger, og piger stopper med at dyrke sport og motion i en tidligere alder end drenge. Det er dermed en generel udfordring i de nordiske lande, at fravalget af idrætsaktiviteter er stort blandt teenagepiger. Frafaldet blandt teenagepiger er også gældende for deltagelsen i fritidsaktiviteter, der ikke er idræt.

For at sætte problematikken på dagsordenen kunne det være oplagt at tage afsæt i de barrierer, som unge selv påpeger. Teenagepiger rejser blandt andet problematikken omkring blufærdighed, når de skal svare på, hvad der forhindrer dem i at dyrke idrætsaktiviteter. De peger desuden i højere grad end øvrige aldersgrupper på, at konkurrenceelementet er en barriere, hvilket også afspejler sig i, at tilslutningen til foreningsaktiviteter, der ofte er konkurrencepræget, falder med alderen. Fravalget af fritidsaktiviteter skyldes primært manglen på tid, hvor de i stedet prioriterer tiden på deres venner eller familie.

På mange områder sætter foreningsidrætten gode rammer for børn og unges deltagelse i idrætsaktiviteter, f.eks. i forhold til facilitering, faste træningstider og fællesskab. Et fremtidigt fokuspunkt, som også ÆSF peger på, kunne derfor være at arbejde med foreningsidrætten på en måde, hvor alt-eller-intet kulturen blev mindre synlig for børn og unge, der i højere grad har fokus på, at aktiviteten er sjov.

Eksempel:

I Fredericia Kommune i Danmark forsøger man gennem forskellige tiltag at komme væk fra den konkurrenceprægede kultur i idrætsforeningerne. Et konkret eksempel er afholdelsen af idrætsfestivaler, som er en dag i skoletiden, hvor børn i 5.-6. klasse introduceres til forskellige sportsgrene, hvor leg fremfor konkurrence er i fokus. Desuden afprøves en forsøgsordning med 'bland selv idræt', hvor børn igennem en periode har mulighed for at afprøve forskellige aktiviteter. På sigt skal tiltagene være med til at sikre, at præteenagere ikke fravælger idrætten. Baselineundersøgelsen foreligger nu (Eske & Nielsen 2021), og projektet forventes afsluttet i 2023.

Et andet greb, der kunne være interessant at tage fat i, er påvirkningen fra familie og venner. Analysen viser, at børn og voksnes omgangskreds i form af forældre, søskende, øvrig familie og venner har stor indflydelse på deres egen deltagelse i idrættslivet. Idrætsdeltagelsen er f.eks. meget lavere blandt børn og unge, hvis forældre, søskende og venner ikke dyrker idrætsaktiviteter. Potentialet er stort, hvis dét, at forældrene er aktive, også kan få indflydelse på deres teenagebørn og øvrige omgangskreds.

Fleksible og nære tilbud til forældregenerationen

Idrætsdeltagelsen for voksne er lavest blandt de 30-39-årige, som er i en periode af deres liv, hvor mange enten har eller skal til at stifte familie og blandt andet derfor holder pause fra idrætsaktiviteter i en periode. Denne udvikling på tværs af aldersgrupper omtales i Danmark som 'hængekøje-effekten'. Livsfasen udfordrer i højere grad idrætsdeltagelsen blandt kvinder end mænd.

Det er oplagt at kæde nedgang i sport og motion til en generel oplevelse af travlhed i hverdagen, som betyder en nedprioritering af sport og motion for en periode. Netop fordi de 30-39-årige i højere grad end de øvrige voksne aldersgrupper angiver svaret 'ja, men ikke for tiden', indikerer de en positiv indstilling til at (gen)optage motionsaktiviteter på et senere tidspunkt i livet. Måske handler det om, at småbørnsmødre mangler et passende tilbud?

I et fremtidigt perspektiv kunne det være interessant at arbejde med initiativer, der fastholder kvinder i 30-39-årsalderen i deres idrætsaktiviteter. En potentiel vej kunne f.eks. være fokus på at udbyde særlige forældreaktiviteter i samme tidsrum og på samme lokation, som børnene går til deres aktiviteter, eller der kunne sættes fokus på aktiviteter for børn og voksne sammen. Undersøgelsen viser, at mange færøske foreninger allerede udbyder aktiviteter for børn og voksne sammen, så et sted at starte kunne være at arbejde videre med allerede eksisterende tilbud og dele viden fra de gode eksempler.

Eksempel:

I Danmark har et mindre lokalsamfund forsøgt sig med forskellige tiltag i forhold til netop denne agenda. De har blandt andet etableret en babyklub, som er et foreningsfællesskab blandt forældre på barsel (og deres børn), hvor der tilbydes ugentlige hold med babymotorik og mortræning. Desuden har de oprettet en klub, hvor forældre med børn i alderen 1-6 år tilbydes et ugentligt foreningsorganiseret lege- og bevægelsestilbud (Nielsen 2021).

Idræt og motion på arbejdspladsen kan være et andet muligt greb for denne gruppe. Den faldende idrætsdeltagelse blandt de 30-39-årige kvinder skal ses i lyset af deltagelsen i fritidsaktiviteter, der ikke er idræt, som derimod stiger. Særligt tilslutningen til håndarbejde og andre kreative aktiviteter stiger i denne alder og kan altså være udtryk for et bevidst valg af fleksible fritidsaktiviteter, der kan laves derhjemme, fremfor idrætsaktiviteter.

Særlige indsatser for ældre målgrupper

Et særligt opmærksomhedspunkt, som også relaterer sig til den demografiske udvikling, er ældre borgeres fremtidige deltagelse i idræts- og fritidslivet. Befolkningsfremskrivninger viser, at antallet af ældre borgere på Færøerne vil stige kraftigt i de kommende år. Disse demografiske udfordringer ser endda ud til at være større på Færøerne end i andre nordiske lande (Danmarks Nationalbank 2016, 85). Denne udvikling kan gøre det særligt væsentligt at være opmærksom på, at gruppen af ældre borgere holder sig aktive, hvilket både kan øge livskvaliteten samt øge sandsynligheden for, at de kan klare sig længere i eget hjem.

Som resultaterne har vist, er ældre borgere de mest aktive, når det gælder deltagelsen i den del af fritidslivet, som ikke er idræt. Mønstret ser dog helt anderledes ud, når det gælder den generelle idrætsdeltagelse. Her er aldersgruppen 60-69 år i dag den mindst aktive: 41 pct. har svaret 'ja' til, at de normalt dyrker sport og motion mod 49 pct. i befolkningen som helhed, og andelen af aktive er særlig lav blandt mænd. Andelen af aktive stiger dog i aldersgruppen 70 år+.

Resultaterne er interessante, fordi de står i kontrast til idrætsbilledet i tilsvarende danske undersøgelser. Både når det gælder idrætsdeltagelsen og det frivillige engagement, er den ældre gruppe i Danmark blevet mere aktiv over tid (Espersen et al 2021, 42; Eske 2021, 10), og ældre i alderen 65-74 år er den mest idrætsaktive gruppe, når der sammenlignes med alle voksne over 16 år (Eske 2021, 11).

Spørgsmålet er derfor, om der er brug for særlige tiltag for at fremme idrætsdeltagelsen blandt de ældre borgere. Et opmærksomhedspunkt kan være at sørge for, at der er tilgængelige tilbud, som fanger de ældres interesser og motivationsfaktorer. Ældre er især motiveret af at forbedre deres fysiske helbred og at holde sig i form.

Derudover er det interessant, at vigtigheden af fællesskab og at møde nye mennesker stiger for de ældste aldersgrupper efter en periode midt i livet, hvor disse ting har spillet en mindre rolle. Det står i kontrast til, at ældre i større grad end andre aldersgrupper kun dyrker aktiviteter på egen hånd.

Det kan tyde på, at overgangen til at dyrke aktiviteter alene ikke nødvendigvis er frivillig, og at der kan være et potentiale for at fokusere på fællesskabsdannende aktiviteter for aldersgruppen. Det gælder også for de øvrige fritidsaktiviteter, hvor der ses lignende tendenser.

Perspektiv:

Betydningen af fællesskaber stiger i de ældre aldersgrupper, men alligevel dyrker mange ældre deres aktiviteter alene. Er der et potentiale for fællesskabsdannende aktiviteter for ældre?

Særligt i forhold til den ældre målgruppe kan det derudover være et opmærksomhedspunkt at skabe plads i faciliteterne til aktiviteter i dagtimerne – eksempelvis gennem samarbejde med skolerne, som ofte har råderet over haller og gymnastiksale i dette tidsrum. Et sådant samarbejde foregår allerede flere steder i dag men kan potentielt udvikles yderligere – ikke mindst i lyset af, at netop næsten en fjerdedel af de ældre i aldersgruppen 70 år+ dyrker gymnastik, hvilket er en betydeligt større andel end i den øvrige del af befolkningen.

Kan uligheden i deltagelsen mindskes?

Et vigtigt opmærksomhedspunkt for den fremtidige deltagelse i idræts- og fritidslivet er, at deltagelsen i dag er stærkt polariseret i forhold til social baggrund. Analysen taler et meget tydeligt sprog i forhold til, at uddannelseslængde og tilknytning til arbejdsmarkedet har stor betydning for voksnes deltagelse i fritidslivet. Deltagelsen i fritidslivet er størst blandt voksne med en lang uddannelse.

Idrætsdeltagelsen ligger på 32 pct. blandt voksne med højest en grunduddannelse, mens den er på 60 pct. blandt voksne med en lang videregående uddannelse.

Dertil har voksne, der er i arbejde, større tilbøjelighed til at dyrke idræt, end voksne, der er arbejdsløse eller på orlov. Analyserne peger således på, at det fremadrettet blandt andet kan handle om at skabe tilbud, der kan tiltrække personer på sygedagpenge og på kontanthjælp.

Den sociale skævhed i voksnes deltagelse udspiller sig i højere grad blandt voksne, der dyrker idrætsaktiviteter, end blandt voksne, der dyrker fritidsaktiviteter. Derfor kan det være interessant i et fremadrettet perspektiv at tænke på det øvrige fritidsliv som indgang til at stifte bekendtskab med aktiviteter, da der ser ud til at være en lavere tærskel.

Generelt kan det være vigtigt at have fokus på uligheden, hvis deltagelsen i fritidslivet – særligt idrætsområdet – skal øges.

Et muligt tiltag i forhold til at mindske den sociale ulighed i deltagelsen blandt børn og unge, kan være fritidskortet, som allerede i dag er implementeret i fem kommuner. Formålet er at fremme deltagelsen i fritidsaktiviteter blandt børn og unge i alderen 6-18 år via et kommunalt bidrag, så økonomien ikke er en hindring for deltagelse i fritidslivet. Selvom hovedparten af de børn, der i dag bruger fritidskortet, også var aktive i forvejen, angiver 22 pct., at kortet har givet dem mulighed for at starte med at dyrke fritidsaktiviteter. Det hænger godt sammen med, at der er en gruppe af børn, som angiver prisen som en barriere for at deltage i idrætsaktiviteter. Det gør sig gældende for 16 pct. af de 13-15-årige, der ikke er idrætsaktive i dag.

Fritidskortet er stadig et nyt tiltag, så det bliver spændende at følge erfaringerne. Såfremt det bliver en succes, kan det overvejes, om der kan være et potentiale i lignende ordninger for voksne – eventuelt målrettet de grupper, der især står uden for idræts- og fritidslivet i dag.

Nye aktiviteter som muligt trækplaster

Udover den samfundsmæssige udvikling på Færøerne kan det forventes, at tendenserne i idræts- og fritidslivet i Danmark kommer til at influere de færøske tendenser – blandt andet fordi mange færinger opholder sig i Danmark i en årrække i forbindelse med deres uddannelse.

Generelt er der en stor bredde inden for idrætslivet i Danmark, hvor udbuddet af mange nicheaktiviteter blandt andet kan have været med til at øge idrætsdeltagelsen, da der efterhånden er 'noget for alle'.

Spørgsmålet er derfor, om deltagelsen i idrætslivet på Færøerne med tiden vil komme til at minde om den danske, og om nye nicheaktiviteter også vil vinde indpas på Færøerne?

Gå- og vandreture er den mest populære idrætsaktivitet blandt voksne på Færøerne – efterfulgt af styrketræning, løb, anden fitness- og motionstræning og svømning. Top-5 fordeles sig på samme måde i Danmark, mens billedet er anderledes i Grønland, hvor fodbold og håndbold ligger i top-5 blandt voksne.

Hvis idrætsdeltagelsen på Færøerne med tiden skal øges, bliver det derfor interessant at følge udviklingen inden for de små nicheidrætter, som alt andet lige kan være svære at etablere og opretholde i områder med et begrænset befolkningsgrundlag. Et sted man kunne starte, var at følge, om udbuddet af idrætsaktiviteter følger de nye tendenser, hvor man eksempelvis kunne skele til Danmark. Eksempelvis er det interessant, at yoga blandt voksne fortsat er en relativ lille niche på Færøerne (9 pct.), mens den tilsvarende andel i Danmark har været kraftigt stigende gennem de senere år og nu ligger på 16 pct. Mountainbike er et andet eksempel på en aktivitet som i Danmark har haft stigende tilslutning. I dag dyrker 9 pct. af de voksne danskere mountainbike, mens andelen er på 2 pct. på Færøerne. Omvendt er der andre af de mindre aktiviteter, som er større på Færøerne end i Danmark. Det gælder eksempelvis roning (for både børn og voksne) samt klatring/parkour og dart (især for børn).

For at fremme muligheden for at udbyde nicheaktiviteter trods et begrænset befolkningstal kan der være et potentiale i øget fokus på lokalt samarbejde og koordination (se 'Lokalt samarbejde som et udviklingsfelt')

Tid som en begrænset ressource

Såfremt der sættes fokus på at højne aktivitetsniveauet eller at få nye målgrupper i spil, kan det være vigtigt at være opmærksom på, at manglende tid for mange kan være en begrænsende faktor for fritidsdeltagelsen – særligt blandt voksne. Samtidig kan der være et skisma mellem deltagelsen i idrætsaktiviteter og deltagelsen i øvrige fritidsaktiviteter.

Som analysen har vist, tager færingene generelt aktiv del i fritidslivet. Blandt børn og unge er det kun 1 pct., der hverken dyrker idræts- eller fritidsaktiviteter, mens det drejer sig om 4 pct. blandt voksne. Størstedelen dyrker både idræts- og fritidsaktiviteter, men når der skal prioriteres, er det hovedsageligt idrætsaktiviteterne, der bliver valgt til, og fritidsaktiviteterne, der bliver valgt fra.

Både børn, unge og voksne peger selv på, at den største hindring for deltagelsen i det øvrige fritidsliv er, at de i stedet bruger tiden på idrætsaktiviteter. En interessant overvejelse er derfor, om det er med afsæt i et stigende sundhedsfokus, at nogle børn og voksne hovedsageligt prioriterer idrætsaktiviteter fremfor øvrige fritidsaktiviteter. Særligt blandt voksne vægter det sundhedsmæssige perspektiv højt, når de spørges ind til, hvad der motiverer dem til at dyrke idrætsaktiviteter, mens det ved fritidsaktiviteter i højere grad handler om interessen for aktiviteten.

Med de begrænsede tidsmæssige ressourcer i baghovedet kan det derfor være interessant at tænke i initiativer, der kan lette adgangen til det øvrige fritidsliv, uden at det sker på bekostning af deltagelsen i idrætslivet.

Her er det vigtigt at nævne, at en stor del af disse aktiviteter foregår på egen hånd og derved ofte i forvejen vil have en fleksibel karakter. Det er derfor især et opmærksomhedspunkt i forhold til de organiserede aktiviteter og fællesskaber, hvor let adgang i nærområdet kan have betydning.

Perspektiv:

Fokus på hvordan idræts- og fritidslivet kan supplere hinanden gennem tilgængelige tilbud.

For voksne i forældregenerationen er der tidligere nævnt eksempler på mulige tiltag. For børn kan et godt eksempel på en model for dette være musikskoleaktiviteter, som nogle kommuner har indtænkt som en integreret del af skoledagen, hvilket kan give børnene større mulighed for at finde tid til idræt efter skole. Andre typer af aktiviteter i faciliteter nær skolen, som tidsmæssigt ligger i umiddelbar forlængelse af skoledagen, kan være med til at mindske de barrierer, der handler om begrænset tid.

Idræts- og fritidslivet skulle gerne supplere hinanden – særligt fordi børn og unge, der dyrker både idræts- og fritidsaktiviteter, trives bedst.

Fremtidens frivillige i foreningslivet

Resultaterne viser, at den færøske befolkning generelt er meget engageret i frivilligt arbejde. Mere end halvdelen af den voksne befolkning har deltaget i frivilligt arbejde inden for det seneste år, og engagementet er særlig stort i byggerne.

På trods af det store engagement finder mange foreninger det svært at finde nok frivillige. Disse udfordringer skal ses i lyset af, at der generelt er mange foreninger på Færøerne i forhold til befolkningstallet, og derudover er der et stort frivilligt engagement i mange andre sammenhænge. Eksempelvis er næsten en tredjedel af den voksne befolkning frivilligt engageret inden for religion og kirke. Derfor kan det være de samme frivillige, der løfter mange forskellige opgaver, hvilket også ses på et højt gennemsnitligt tidsforbrug på frivilligt arbejde.

I forhold til den videre udvikling af idræts- og fritidslivet på Færøerne er det derfor relevant at have fokus på, hvordan det store frivillige engagement kan tages med ind i fremtiden. Her kan det være vigtigt både at have øje for de frivilliges motiver og for, hvordan foreningerne generelt arbejder med rekruttering og fastholdelse af frivillige.

I forhold til førstnævnte er det interessant, at hver fjerde ikke-frivillige udtrykker interesse for at blive det, og at socialt fællesskab og muligheden for at bruge kompetencer og lære nye færdigheder, er nogle af de faktorer, som især ser ud til kunne motivere denne gruppe.

Perspektiv:

Hver fjerde ikke-frivillige har interesse for at blive det. Kan øget fokus på rekruttering tiltrække flere frivillige til foreningslivet?

I forhold til sidstnævnte ser der ud til at være et potentiale for, at flere foreninger forholder sig aktivt og strategisk til rekrutteringen af frivillige, end det er tilfældet i dag, hvor kun få angiver at have en strategi for området. Som nævnt peger en dansk undersøgelse på, at foreninger med en sådan strategi har færre udfordringer med rekrutteringen (Laub 2012).

Endelig skal arbejdet med frivilligheden ses i lyset af den store andel af foreningerne, som også har lønnede ansatte – især til arbejdet som træner og instruktør. Her kan det være centralt med et fortsat fokus på at finde den rette balance, så man bevarer motivationen blandt de frivillige trods et stort fokus på uddannede og lønnede instruktører, som særligt ses på idrætsområdet.

Lokalt samarbejde som et udviklingsfelt

Færøernes geografiske karakteristika med mange små lokalsamfund og bygder er også et centralt fokuspunkt for fremtidens fritidsliv. Selv om udviklingen af infrastrukturen giver mulighed for øget mobilitet og deltagelse i fritidsaktiviteter på tværs af større områder i dag end tidligere, vil der fortsat være behov for, at der også er både faciliteter og tilbud lokalt. Både i forhold til at bevare og udvikle livet i de mindre lokalsamfund og for at sikre let adgang for de mindre mobile grupper i befolkningen – især børn og ældre – og for at mindske transporttiden for den travle forældregeneration.

Et fortsat fokus på at sikre balancen mellem centrale og decentrale tilbud kan derfor være væsentligt. Det gælder ikke mindst i lyset af, at flere af informanterne i undersøgelsen oplever, at mange yngre færinger efterspørger mere specialiserede tilbud, når de flytter hjem efter endt studietid i Danmark.

Koordinering af lokale aktivitetstilbud

Samtidig viser undersøgelsen, at der allerede i dag er mange foreninger, som oplever konkurrencen med andre fritidstilbud som en udfordring. Det kan tyde på, at det kan være en udfordring at tiltrække tilstrækkeligt med deltagere til foreningens aktiviteter, fordi der er et begrænset antal borgere.

Det kan især gælde i de mindre lokalsamfund, hvilket også ses i foreningsundersøgelsen, hvor 14 pct. af foreningerne i bygderne har fået færre medlemmer i løbet af de seneste fem år, mens det er i byerne, at flest foreninger oplever fremgang.

Samarbejde på tværs af forskellige typer af foreninger i de enkelte lokalsamfund, som mange allerede praktiserer i dag, kan bidrage til at tilpasse og koordinere de lokale aktivitetsudbud, så de ikke kommer i vejen for hinanden. Som analysen har vist, har det nogle steder udviklet sig naturligt, at én forening har 'førertrøjen' og fungerer som lokalt samlingssted for mange forskellige typer af aktiviteter og events. I andre tilfælde kan der være behov for at styrke samarbejdet på tværs. En øget koordinering kan samtidig potentielt bidrage til at 'spare' på de frivillige kræfter.

'Bygdeklynger' som et muligt strategisk udviklingsfelt

Særligt i forhold til de mere specialiserede aktiviteter kan det derudover være væsentligt at samarbejde på tværs af lokalsamfund – både i forhold til faciliteter og udbud af aktiviteter. Allerede i dag er der forskellige aftaler på tværs af kommuner ift. benyttelse af faciliteter på tværs af kommunegrænser. To kommuner har for eksempel bygget en hal i fællesskab. Men det er et område, hvor der fortsat kan være et stort udviklingspotentiale – ikke mindst i takt med at efterspørgslen på mere nicheprægede aktiviteter og faciliteter stiger.

Eksempel:

I Danmark eksperimenteres der i disse år med begrebet 'landsbyklynger', hvor formålet netop er at sikre en mere hensigtsmæssig fordeling af funktioner på tværs af de enkelte landsbyer. Det bagvedliggende formål med arbejdet har været at styrke samarbejde og netværk på tværs af landsbyer i et afgrænset geografisk område med henblik på at styrke de enkelte landsbyers overlevelsessevne. Et af de konkrete redskaber har været kortlægninger af aktivitetsudbud og mødesteder, som kan bruges som udgangspunkt for tilpasning af koordinering (Realdania & DGI 2017, 26ff).

En metode til mere koordination på tværs af lokalsamfund kan være etableringen af strategiske samarbejder mellem nærliggende byer/bygder (jf. eksempel). Erfaringer fra Danmark peger på vigtigheden af, at arbejdet foregår med respekt for lokalsamfundets kultur, og at der tages udgangspunkt i de stedbundne ressourcer i de enkelte lokalsamfund (Laurson & Janko 2020, 6).

Kortlægningen af fritidsfaciliteter, som er foretaget i denne undersøgelse, kan være et første skridt på vejen til at drøfte det fremtidige samarbejde om faciliteter og aktivitetsudbud på tværs af lokalområder på Færøerne – herunder også det videre arbejde med balancen mellem specialfaciliteter og multifunktionelle faciliteter.

Fremtidens faciliteter og mødesteder

Generelt viser facilitetskortlægningen, at der er en høj facilitetsdækning på Færøerne sammenlignet med Danmark. Analysen af de udvalgte idrætsfaciliteter tyder heller ikke på, at kapacitetsmangel er et generelt og udbredt problem, da der er en del ledige tider i næsten alle udvalgte haller. Selvom der kan være et vist pres i de mest populære tidsrum, angiver facilitetsledere, at brugerne som regel er fleksible.

For nogle typer af aktiviteter må borgere dog bevæge sig til andre kommuner eller regioner, men generelt er rejsetiden ikke lang. Generelt er der mange facilitetstyper i og omkring Tórshavn, som har et stort opland, især efter der er kommet flere tunneller, der forbinder øerne. Som nævnt i afsnittet 'Lokalt samarbejde som udviklingspotentialer' kan det i den fremtidige facilitetsudvikling være vigtigt, at der tænkes på tværs af kommuner og regioner, samtidigt med at der tages højde for de lokale behov og en vis basisdækning i de mindre byer og bygder.

Perspektiv:

Sociale mødesteder som opmærksomhedspunkt i fremtidens facilitetsudvikling.

Når det gælder foreningernes brug af faciliteter, viser foreningsundersøgelsen, at langt størstedelen af foreningerne er tilfredse med de faciliteter, de bruger – både når det gælder tidspunkter, mængden af tid samt faciliteternes stand og egnethed til formålet.

Særligt i forhold til samarbejdet mellem de forskellige aktører, der bruger lokalet/faciliteten og adgangen til et samlingssted for medlemmerne – som f.eks. et klubhus eller et

cafeteria – ser der dog ud til at være et potentiale. I den fremtidige facilitetsudvikling kan det derfor være væsentligt at tænke sociale mødesteder med, hvilket også vil hænge godt sammen med det store fokus, foreningerne generelt har på deres egen rolle i lokalsamfundet.

Bookingprocedurer og -systemer

Analysen af de udvalgte idrætsfaciliteter peger på, at der kan være et potentiale i at videreudvikle bookingprocedurerne. De fleste idrætsfaciliteter i undersøgelsen arbejder med sæsonbookinger, og nogle faciliteter arbejder endda med det samme bookingskema gennem hele sæsonen.

Det betyder, at skoler, foreninger og private aktører skal angive deres ønsker og behov meget tidligt, og at den gælder for hele sæsonen. For faciliteter, hvor mange gerne vil have haltider, kan det være en fordel at arbejde med kortere bookingintervaller. Det er ofte først, når sæsonen for alvor går i gang, at foreningerne ved helt præcist, hvilke haltimer de har brug for. Kortere bookingintervaller kunne derfor give mulighed for bedre at tilpasse bookinger til det faktiske behov. Store foreninger med mange børn vil dog ofte være bedre tjent med de helsæsonbookinger, som er gældende nu, men i takt med, at idrætsmønstrene ændrer sig og (især) voksne ønsker mere fleksibilitet, kan det være relevant at finde en model, hvor begge målgrupper tilgodeses i bookingsystemet.

Særligt for svømmehallen, hvor en stor del af tiderne er booket til offentlig åbningstid, kan der være et potentiale i løbende at kunne justere det antal baner, som er reserveret til offentlig brug, og dem der er reserveret til organiserede brugere. Skoler kommer nu i den offentlige åbningstid, hvilket kan give trængsel. Et muligt alternativ kan være at reservere enkelte baner i bestemte tidsrum til skolesvømning.

Analysen viser, at procedurerne for afbooking af lokaler i dag ofte foregår gennem direkte kontakt til facilitetslederen. Særligt i de faciliteter, hvor der er pres på tiderne, vil et let og transparent bookingsystem kunne lette denne proces og øge sandsynligheden for, at foreningerne faktisk får afbooket tiden samt give mulighed for, at andre brugere efterfølgende kan booke sig ind på disse ledige tider.

Perspektiv:

Transparente og brugervenlige bookingsystemer kan styrke udnyttelsen af faciliteterne.

I praksis varierer det, hvilke muligheder der er i de bookingsystemer, kommunerne bruger, men flere facilitetsledere nævner, at foreninger og skoler i dag ikke selv kan ændre deres bookinger direkte i systemet. Mere brugervenlige bookingsystemer vil dermed kunne frigive arbejdstid til facilitetslederen samt potentielt øge aktivitetsniveauet i faciliteterne. Ikke mindst i weekenderne, hvor der ofte ikke er faste bookinger, kan et fleksibelt og transparent bookingskema potentielt give mulighed for at få flere brugere ind i hallerne, hvis det viser sig, at der ikke skal afholdes stævner eller kampe.

Naturen som facilitet

Undersøgelsen viser, at naturen allerede i dag er en helt central arena for færingernes idræts- og fritidsliv. Det gælder i særdeleshed for voksne, hvor 48 pct. anvender naturen som ramme for deres idrætsliv, mens 21 pct. anvender den som rammen for deres fritidsliv. Dertil kommer alle dem, der anvender vandet eller byens/bygdens grønne områder. Den udbredte brug af naturen kan delvist hænge sammen med coronasituationen, hvor nedlukningen af etablerede arenaer kan have fået flere til at søge udenfor. Danske undersøgelser viser således en markant større brug af naturen i 2020 end i tidligere undersøgelser (Rask 2021).

Uagtet årsagen kan det være et opmærksomhedspunkt at se på, hvordan brugen af naturen i idræts- og fritidslivet kan understøttes fremadrettet – herunder det eventuelle behov for understøttende faciliteter eller infrastruktur, som kan fremme brugen af naturen.

Perspektiv:

Hvordan kan brugen af naturen som facilitet understøttes af mindre faciliteter og infrastruktur?

Flere færøske kommuner har allerede i dag et sådant fokus, hvilket kan hænge sammen med oplevelsen af, at befolkningen i stigende grad har fået øjnene op for eksempelvis vandreture og åbent vand svømning, hvilket undersøgelsen også bekræfter.

Brugen af naturen kan både understøttes gennem infrastruktur i form af parkeringspladser og toiletter, eller der kan være tale om deciderede understøttende faciliteter i form af f.eks. klubhuse til roning og kajakklubber, omklædningsrum og saunaer til svømning og vinterbadning eller shelters og grejbanker, som ville kunne have et potentiale for både organiserede spejderaktiviteter og almene borgere.

Litteratur

Andreassen, E. (1992). *Folkelig Offentlighed. En undersøgelse af kulturelle former på Færøerne i 100 år*. Thorshavn: Museum Tusulanums Forlag.

Asserhøj, T. L., & Forsberg, P. (2015). *Idræt i Grønland*. København: Idrættens Analyseinstitut.

Balle-Petersen, M. (1976): *Foreningstiden*. I Stoklund, B. (1979): *Det forsømte århundrede*. Dansk Kulturhistorisk Museumsforening.

Bamford, Anne (2012): *Arts and Cultural Education in the Faroe Islands*. Rapport.

Bjerrum, H. og Thøgersen, M. (2018): *Aftenskolerne – hvordan har de det?* Videncenter for Folkeoplysning.

DGI og Realdania (2017): *Evaluering af pilotprojekt landsbyklynger*. Rapport.

Eske, M. (2021). *Ældres motions- og sportsvaner 2020*. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut.

Eske, M. (2021): *Folkeoplysningen i kommunerne*. Delrapport 3: Det frivillige folkeoplysende foreningsliv. Videncenter for Folkeoplysning.

Eske, M., Nielsen, C. G. (2021). *Let's Go! Baselinemåling*. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut.

Espersen, H.H., Fridberg, T., Andreasen A. G., Brændgaard, N. W. (2021). *Frivillighedsundersøgelsen 2020*. København: VIVE.

Facilitetsdatabasen. (09.09.2021). Hentet fra <https://facilitetsdatabasen.dk/>

Fridberg, T., Henriksen, L.S. *Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012*. København: SFI.

FUR (2021): *Årfrågreidding FURs fyri árið 2020*. Føroya Ungdomsráð.

Føroya Ungdómsráð (FUR) (2020): *Medlemsopgørelse 2020*.

Hjære, Jørgensen & Sørensen (2018): *Tal om frivillighed i Danmark*. Frivilligrapport 2016-2018. Center for Socialt Arbejde.

Høyer-Kruse, J., Iversen, E. B., & Forsberg, P. (2017). *Idrætsanlægs benyttelse og brugernes tilfredshed*. Odense: Center for forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Syddansk Universitet.

Ibsen, B., Thøgersen, M. & Levinsen, K. (2013): *Kontinuitet og forandring i foreningslivet*. Movements (2013:11), Center for Forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund. Syddansk Universitet, - samt tilhørende tabelsamling.

Ítróttasamband Føroya (2015): *Íðkandi og ítróttanlegg í Føroyum*.

Kulturministeriet (2017): *Musikskolerne i Danmark*. Musikskoletænk tankens rapport.

Laub, T.B. (2012): *Fremtidens frivillige foreningsliv i idrætten*. København: Idrættens Analyseinstitut i samarbejde med Syddansk Universitet.

Laursen, L.H. & Janko, K. (2020): *Landsbyklyngekampagnen – devaluering 1: Procesevaluering af landsbyklynger som metode*. Aalborg Universitet

Levinsen, K. & Ibsen, B. (2017): *Foreningers samarbejde med kommunale institutioner*. Center for Forskning i Idræt, Sundhed og Civilsamfund, Institut for Idræt og Biomekanik, Syddansk Universitet. Movements, 2017: 2.

Levinsen, K. & Ibsen, B. (2020): *Foreningers samarbejde med kommunale institutioner*. Kapitel 3 i Ibsen, B. (red.) (2020): *Den frivillige kommune*. Odense, Syddansk Universitetsforlag.

Nielsen, C. G. (2021): *Purhusprojektet – evaluering af den indledende fase*. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut.

Pilgaard, M. & Rask, S. (2016). *Danskernes motions- og sportsvaner 2016*. København: Idrættens Analyseinstitut.

Rask, S. (2021): *Danskernes brug af faciliteter og steder til idræt*. Notat 3 i Danskernes motions- og sportsvaner 2020. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut.

Rask, S.; Nygaard, A. & Bjerrum, H. (2021): *Foreningsliv i Aarhus Kommune*. En undersøgelse af fællesskaber, frivillighed og tilfredshed. Aarhus: Idrættens Analyseinstitut & Videncenter for Folkeoplysning.

Toft, J., & Jensen, S. P. (2017). *Idrætsfaciliteter i Danmark 2017. Nøgletal fra facilitetsdatabase.dk*. København: Idrættens Analyseinstitut og Lokale og Anlægsfonden.

Thøgersen, M. (2015): *Tværgående samarbejde blandt folkeoplysningens aktører*. Aarhus: Videncenter for Folkeoplysning.

